

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

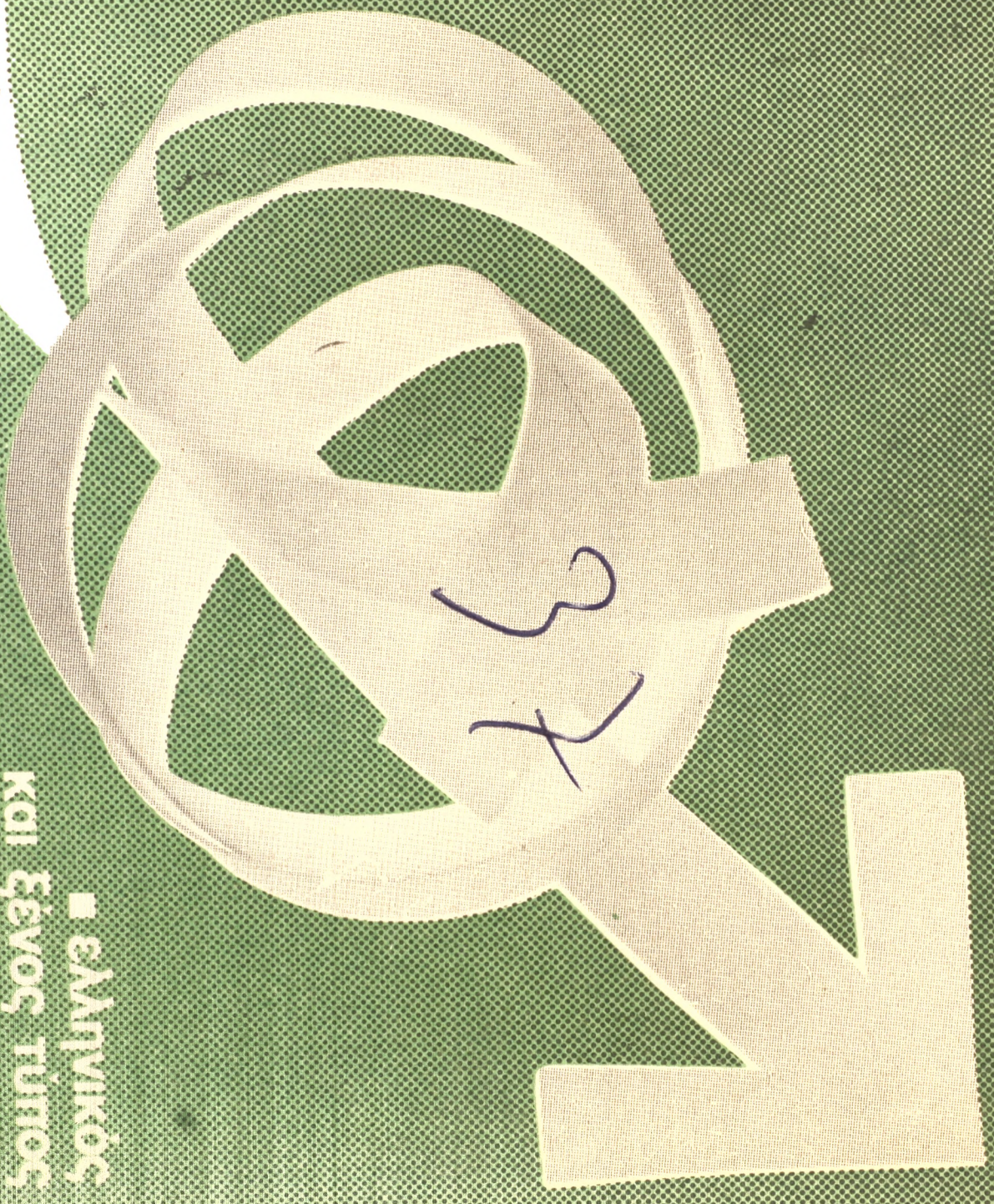

Περίοδος Β', τεύχος 265, Παρασκευή 6 Ιουλίου 1984 — ΔΡΧ. 50

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
ΤΕΛΕΙΟΝΗ
ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΠΑΡΑΤΗΞΗ

Ο κόμπος της Μαρίας

- ελληνικός και ξένος τύπος
- πνευματικά δικαιώματα
- η γκρίνια της ΕΡΤ
- οι «συνωμότες» του ΓΛΩΣΣΟΚ

ΑΠΙΣΤΕΥΤΟ ΦΙΛΑΚΟ ΣΤΗ ΝΑΥ
Αλλάζουν τα ονόματα και φυλάττει
ομάδα της

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
«ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ»**

Κυκλοφορεί σε λίγο

ΓΚΑΜΠΡΙΕΛ ΓΚΑΡΣΙΑ ΜΑΡΚΕΣ
Το Φθινόπωρο του ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ

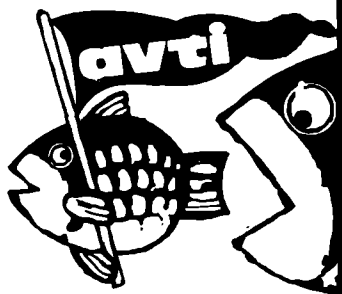
Σε υπεύθυνη μετάφραση από το πρωτότυπο
της Κλαίτης Σωτηριάδου Μπαράχας

*Ένα ακόμη έργο του πολυδιαβασμένου Νομπελίστα συγγραφέα,
που πρωτογνώρισε στο ελληνικό κοινό
ο Εκδοτικός Οίκος «Νέα Σύνορα Α. Α. Λιβάνη»*

*Από τον Εκδοτικό μας Οίκο
κυκλοφορούν πάντα σε συνεχείς
επανεκδόσεις τα βιβλία του
Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες*

- Εκατό χρόνια Μοναξιάς
- Χρονικό ενός προαναγγεληθέντος θανάτου
- Ο Συνταγματάρχης δεν έχει κανέναν να του γράψει
- Η Κακιά Ώρα
- Ανεμοσκορπίσματα

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ - ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΕΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Α. ΛΙΒΑΝΗ «ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ»
ΣΟΛΩΝΟΣ 94, ΤΗΛ. 3610589-3600398

Περίοδος Β' • Χρόνος 11ος • Τεύχος 265

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ρεπόρτερ	
Μια ημέρα του Ιβάν Μελιδόνοβιτς —	11
Βαγγέλης Βενιζέλος	
Λειτουργία του πολιτεύματος και πολιτι- κές εξελίξεις μετά τις Ευρωεκλογές '84	12
Δ. Μιχαήλ	
Κλυδωνισμοί, ροβεσπερισμοί, αλλη- λοϋπονομεύσεις	16
Ρεπόρτερ	
Ασφυκτικός ο κλοιός στη ραδιο- τηλεόραση	17
Ρεπόρτερ	
Συνέντευξη του Αν. Πεπονή —	21
Στέλιος Κούλογλου	
«Βήμα» προς τα μπρος ή προς το κενό; Στέλιος Κούλογλου	26
MONDE: Ένας γίγαντας με πήλινα πό- δια	30
Αρ. Ψάλτης	
Νόμος-πλαίσιο: περιμένοντας κρίσεις και αποκρούσεις	37
Γ. Παϊζης	
Πόσο είναι επικίνδυνα τα οδοντιατρικά κράματα	38
Ελένη Καλαφάτη	
Συνέντευξη με τον Alberto Tenenti —	42
Άντεια Φραντζή	
Για μια χούφτα δικαιώματα	45
Γ. Χάρης	
Η ιερή ιδιοκτησία, που είναι ιερότερη ό- ταν είναι πνευματική	46
Γ. Κοντογιάννη - Ρούλα Ελευθερίου	
Ένα τραγούδι «εξ αδιαιρέτου»	48

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Αντήνωρ	
Μήπως κάποια Κυριακή βράδυ;...	4
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	6
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ	
Γ. Καλαϊτζής: «Έτσι... χωρίς πρόγραμ- μα»	14
Γ. Ιωάννου	20
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ	28
Ο Μιτερράν στη Μόσχα: ένα «ασήμαν- το» ταξίδι	28
Βίκυ Τσιώρου: Ο θάνατος του Χομεϊνί, αυγή της νέας ιρανικής επανάστασης —	28
ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΕΣ	
Σπ. Καβουνίδης: Εγώ δεν θα δηλώσω το κομπιουτεράκι μου	34
Δ. Κ. Ψυχογιός: Αναστολή ενός μηνός	34
ΑΥΤΟΓΚΟΛ	
Σωτ. Κακίσης: Στάμπαχερ, Σταμπάχερ ή Σταμπάχρ;	36
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	40
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ	41
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	51

Εξώφυλλο: Κώστας Τζιμούλης

ΜΗΝ ΟΜΙΛΕΙΤΕ ΣΤΟΝ ΟΔΗΓΟ, ΜΑΘΕΤΕ ΝΑ ΟΔΗΓΕΙΤΕ...

ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ πιο εύκολος αλλά και πιο άχαρος ρόλος από τις «οδηγίες προς ναυτιλομένους» που συχνά - πυκνά απευθύνονται προς την κυβέρνηση. «Αριστερότερα» ή «δεξιότερα», «μεθοδικότερα» ή «ορμητικότερα», επίθετα και επιρρήματα επιστρατεύονται για να προσδιοριστεί η προσφορότερη κυβερνητική τακτική, που και την κυβέρνηση θα διασώσει και την «Αλλαγή» θα προωθήσει.

ΒΕΒΑΙΑ, η δομή της εξουσίας στη χώρα μας με τον υπερτροφικό υπερπροσδιορισμό των πάντων από το κράτος, εύκολα μεταβάλλει όσους δεν μετέχουν στους μηχανισμούς του σε «σοφούς του πρίγκιπα», οδηγεί δηλαδή σε λειτουργίες παραπληρωματικές των κεντρικών επιλογών, που, απόλυτα και μονομερώς προσδιορίζει εκάστοτε η πολιτική εξουσία.

ΟΜΩΣ, η υφή της πασοκικής εξουσίας εξουδετερώνει κάθε δυνατή αποτελεσματικότητα ακόμα και αυτού του ρόλου. Σε κοινωνίες του ώριμου καπιταλισμού, ή αν θέλετε της διευρυμένης αστικής δημοκρατίας, οι ιδέες και οι προτάσεις και των πιο μικρών φορέων μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό και καίριο ρόλο. Κι αυτό επειδή ο διάλογος των ιδεών αντιστοιχεί σε μια κοινωνική προβληματική, που έχει την δυνατότητα να επιβάλλει πράγματα στην εξουσία ακόμα κι αν αυτή καταρχήν αδιαφορεί ή εχθρεύεται τα τεκταινόμενα.

ΑΝΤΙΘΕΤΑ, όμως, το ΠΑΣΟΚ, με τον τρόπο που διαχειρίζεται την εξουσία συσκοτίζει και αποτρέπει την δυνατότητα να αναγνωριστεί κάθε κυβερνητικό μέτρο ως προϊόν και αποτέλεσμα κοινωνικών συγκρούσεων.

ΓΙΑ παράδειγμα, η κυβερνητική φιλολογία στο θέμα της Υγείας έχει εγκλωβιστεί —ηθελημένα φυσικά— στην αντίθεση «γιατροί και ασθενείς». Μ' αυτό τον τρόπο φαντάζεται η κυβέρνηση ότι μπορεί να στηριχθεί στη συντριπτική πλειοψηφία του λαού, έναντι μιας ολιγάριθμης μειοψηφίας διαβλητών προνομιούχων.

ΕΠΕΙΔΗ, όμως, το θέμα της Υγείας δεν είναι καθόλου έτσι και επειδή αρχίζει από την πολεοδομία και το περιβάλλον και καταλήγει στα νοσοκομεία και τα ιδιωτικά ιατρεία, περνώντας μέσα από πολύπλοκες διαδρομές ασφαλιστικών ταμείων και ατομικών δυνατοτήτων, μέσα από το νόμο της προσφοράς και της ζήτησης στο «αγαθό» της Υγείας, επειδή όταν αρρωσταίνουμε η «πρωταρχική αντίθεση» «γιατρού - ασθενή» γίνεται πρωταρχική εξάρτηση, γι' αυτό η κυβέρνηση χάνει.

ΓΙΑΤΙ για να γίνει διάλογος στο θέμα της Υγείας —και όποιο άλλο θέμα— πρέπει να μιλάμε με τους κοινωνικούς όρους του προβλήματος για να εντοπίσουμε με ακρίβεια και τους πολιτικούς.

ΤΟΤΕ και μόνο τότε, οι συμβουλές και οι παραιτήσεις, αλλά και η κριτική και οι αρνήσεις μπορούν να επιτελέσουν έναν θετικό και συγκεκριμένο ρόλο.

ΑΛΛΑ ΕΑΝ η κυβέρνηση θέλει να αγνοεί ότι δεν κυβερνά έναν λαό γενικώς, αλλά μια κοινωνία συγκεκριμένη με αντιτιθέμενα συμφέροντα, ιδεολογίες και αντιλήψεις, χρέος όλων των δυνάμεων και μάλιστα της Αριστεράς είναι να αλλάξουν τους κανόνες του παιχνιδιού.

ΕΦΟΣΟΝ ο οδηγός πιστεύει ότι δεν υπάρχει άλλη διαδρομή, μην ομιλείται στον οδηγό. Ας χαράξουμε τις δικές μας διαδρομές, ώστε να συζητήσουμε από θέση ισοτιμίας και την δική του.

ΑΣ κοινωνικοποιήσουμε την πολιτική και ας πολιτικοποιήσουμε την κοινωνία, όπως το ΠΑΣΟΚ θέλει ή δεν μπορεί, μπορεί ή δεν θέλει, αδιάφορο...

ΑΝΤΙ

Μήπως κάποια Κυριακή βράδυ;...

ΟΙ «ΣΥΝΩΜΟΤΕΣ», οι υποψήφιοι «προδότες», οι «Εφιάλτες» και οι διάφοροι «Γερονικολοί» (εκεί καταντήσαμε!), τροφοδότησαν το δεκαπενθήμερο αυτό... Και, καθώς η συνωμοσιολογία, η δαιμονολογία, οι αναφορές σε κάποια επερχόμενη «αποστασία», δεν απέδωσαν —και προπαντός δεν έπεισαν— ο Χ.Κ. Μπουσμπουρέλης, έρριξε μια ιδέα: «Μήπως —έγραψε στο «Βήμα της Κυριακής»— κάποια Κυριακή βράδυ, θα 'πρεπε πάλι, έστω για λίγο, να μπει στα σπίτια όλων των Ελλήνων, μέσα από το γυαλί της τηλεοράσεως ο κ. Ανδρέας Παπανδρέου και, όπως εκείνος ξέρει και μπορεί, να ξεδιαλύνει τα πράγματα και ν' αστράψει πάλι το όραμά του γι' αυτόν τον τόπο; Έτσι είναι σίγουρο, πως θα διώξει και τους εντός ή εκτός των τειχών Εφιάλτες και τους δικούς μας εφιάλτες».

Η ΠΡΟΤΑΣΗ Μπουσμπουρέλη έχει την αξία της. Και, φυσικά, την επικαιρότητά της... Αν, μάλιστα, συνδυασθεί με τα όσα ανέφερε ο ίδιος ο πρωθυπουργός, στη ραδιοφωνική συνέντευξή του στη Μαρία Ρεζάν (ότι, τώρα, έχει μεγαλύτερη πείρα, συγκριτικά με το '64, ότι, τώρα, είναι λιγότερο επιρρεπής ν' απορροφηθεί από το κατεστημένο...), είναι φυσικό να υποθέσει κανείς ότι ο Α. Παπανδρέου, είναι σε θέση να «ξεδιαλύνει τα πράγματα».

ΤΟ «ΞΕΔΙΑΛΥΜΑ» αυτό, είναι, πράγματι, αναγκαίο, καθώς πολλά ερωτήματα (της δαιμονολογίας) παραμένουν απάντητα: Ο απλός πολίτης π.χ., εξακολουθεί να διερωτάται κατά πόσο οι θανάσιμοι υπαινιγμοί του Α. Παπανδρέου, σε βάρος του Ασημάκη Φωτήλα, έχουν οποιοδήποτε έρεισμα ή αν αποτελούν «μέθοδο» —η τρομοκρατία των υπαινιγμών— για την ισοπέδωση κάθε διαφωνίας, μέσα στους κόλπους του ΠΑΣΟΚ. (Ο Λ. Μαυροειδής, γράφοντας στην «Αυγή της Κυριακής», αναφέρθηκε σε κάποιες ανατριχιαστικές εμπειρίες του ελληνικού κομμουνιστικού κινήματος: «Κάθε φορά —αφηγείται— που κυκλοφορούσε το θεωρητικό όργανο του κόμματος «Νέος Κόσμος» —στη διάρκεια και αμέσως μετά τον εμφύλιο πόλεμο— ήξερες, εκ των προτέρων, ότι θα πληροφορηθείς την αποκάλυψη μιας ακόμα «συνωμοσίας» ενάντια στην καθοδήγηση και τη γραμμή του κόμματος, από μέρους κάποιων «υπόπτων», «χαλασμένων», «προβοκατόρων», «πρακτόρων του εχθρού», κτλ., που είχαν «παραισφύσει στην Κεντρική Επιτροπή του κόμματος»)... Άλλο τόσο ο απλός πολίτης διερωτάται κατά πόσο οι διάφοροι «Γερονικολοί» θα μπορούσαν να κινηθούν —όπως κινήθηκαν— και να γράψουν —ό,τι έγραψαν— αν δεν είχαν προηγηθεί τα διάφορα δημοσιεύματα σειράς φιλοκυβερνητικών εφημερίδων, που μιλούσαν για «σχέδια σαλαμοποίησης» (του ΠΑΣΟΚ) ή ανατροπής της κυβέρνησης, το βράδυ των εκλογών! (Η εκπόρευση των δημοσιευμάτων αυτών, είναι γνωστή).

Πράσινο φως από το Φοντενεμπλώ

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕ (το βράδυ της Τρίτης), η δήλωση του κυβερνητικού εκπροσώπου, Δημ. Μαρούδα, από το Φοντενεμπλώ. Το κείμενο είχε ετοιμασθεί στην Αθήνα και είχε σταλεί στο Παρίσι, για τα «περαιτέρω». Το αρχικό κείμενο μιλούσε για κάποιον πόλεμο φθοράς, που επιχειρεί ο «Τύπος της Δεξιάς»... Η εκδοχή αυτή, όμως, κρίθηκε ανεπαρκής. Έτσι ο «Τύπος της Δεξιάς», έγινε η «Δεξιά» και συμπληρώθηκε με διατυπώσεις για το «ντόπιο κατεστημένο και τους προστάτες

του», που «συνωμοτεί», καταστρώνοντας «σχέδια αντιπερσπασμού και αποπροσανατολισμού». Αποτέλεσμα: Να διαμορφωθεί ένα κλίμα συνωμοσιολογίας, ικανό να βολέψει πολλές καταστάσεις. Και, ξαφνικά, την Τετάρτη (27 Ιουνίου), οι «Γερονικολοί» σκέφθηκαν πως έπρεπε να παρέμβουν!

Η ΔΑΙΜΟΝΟΛΟΓΙΑ και συνωμοσιολογία που καλλιέργησε η κυβέρνηση, είχε, βέβαια, συγκεκριμένους στόχους: ΠΡΩΤΟ, να διαμηνύσει στους διάφορους «διαφωνούντες» και «δυστροπούντες», μέσα στους κόλπους του ΠΑΣΟΚ, (και, ειδικότερα, σε ορισμένους «υπομνηματογράφους»), ότι είναι καιρός να σταματήσουν την γκρίνια, τη βαβούρα και τα διάφορα υπομνήματα προς Καστρί! Η σχετική επιχειρηματολογία, ήταν —και παραμένει— σαφής: Όταν η Δεξιά, και οι προστάτες της, καταστρώνουν σχέδια για ν' ανατρέψουν την κυβέρνηση της Αλλαγής, δεν μπορείτε σεις να μεμψιμοιρείτε, επικρίνοντας πότε την εκλογική μας τακτική (και την απώλεια επτά περίπου ποσοστιαίων μονάδων) και πότε την γενικότερή μας πολιτική. Πρέπει, συνεπώς, αγαπητοί σύντροφοι, ν' αρθείτε στο ύψος των περιστάσεων: *Των οικιών ημών εμπιπραμένων*, δεν νομιμοποιείσθε όταν, σεις, άδετε... ΔΕΥΤΕΡΟ: Η συνωμοσιολογία έπρεπε να «κόψει το βήχα» στους «συζητητίες» —σ' αυτούς που, μέσα στις ίδιες τις οργανώσεις του ΠΑΣΟΚ, έθεταν ερωτήματα για το «αν η κυβέρνηση, θα το πάει τώρα δεξιότερα ή αριστερότερα»; Και η αναπόδραστη απάντηση ήταν: Όταν η Δεξιά συνωμοτεί, οι καλοί Πασοκίτες συσπειρώνονται γύρω από την κυβέρνησή τους και δεν παρασύρονται σε άγονες συζητήσεις... «Γιατί η κυβέρνηση της Αλλαγής, ξέρει τι πρέπει να κάνει». ΤΡΙΤΟ: Η συνωμοσιολογία βοηθάει, για να κρατηθεί ζωντανό το σύνθημα «ΠΑΣΟΚ ή Δεξιά». Βοηθάει και τον πολιτικό σύμβουλο του πρωθυπουργού, Α. Στρατή στην αρθρογραφία του —να εξηγεί, δηλαδή, ότι, ναι μεν η Αριστερά «θα ενομιμοποιείτο» να παίξει ουσιαστικό ρόλο στις άμεσες πολιτικές εξελίξεις, πλην επειδή η δημοκρατία μας είναι ακόμα νεαρή και οι εξωτερικοί κίνδυνοι πολλοί, γι' αυτό, το προέχον είναι «η διατήρηση —και διεύρυνση— της εκλογικής αυτοδυναμίας του ΠΑΣΟΚ».

Στόχος: Η ελληνική παραλλαγή του «ιστορικού συμβιβασμού»

ΑΛΛΑ ΑΝ αυτά επιδίωκε η κυβέρνηση, δίνοντας την αίσθηση ότι αναβιώνει το κλίμα της 15ης Ιουλίου 1965, με συνωμοσίες, δολοπλοκίες, σχέδια φθοράς και επικρεμάμενους κινδύνους, το ερώτημα που απασχόλησε —και απασχολεί— την κοινή γνώμη, παραμένει ένα: Τι επιδίωκαν οι «Γερονικολοί» με το δημοσίευσμά τους της Τετάρτης 27 Ιουνίου; Και τι «παιχνίδια» ήθελαν να παίξουν, βάλλοντας εναντίον θεσμών και προσώπων;

ΔΥΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ αναλυτές, από εντελώς διαφορετικούς χώρους —ο Γ. Βότσης και ο Στ. Ζούλας— γράφοντας, την περασμένη Κυριακή, στην «Ελευθεροτυπία» ο πρώτος, στην «Καθημερινή», ο δεύτερος, ταυτίστηκαν, στην βασική εκτίμησή τους: Ότι, δηλαδή, υπ. αρ. 1 στόχος του Κ. Γερονικολού και των περί αυτόν, ήταν ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, Κ. Καραμανλής.

ΚΑΤΑ ΤΟΝ Γ. Βότση, ο πρωθυπουργός και το κομματικό επιτελείο του ΠΑΣΟΚ, αφήνουν σε «σκόπιμη εκκρεμότητα» τη

θέση τους (την κομματική θέση) απέναντι στο θέμα της εκλογής του προέδρου της Δημοκρατίας, τον Μάιο του '85. Υπάρχουν όμως, μέσα στα ηγετικά όργανα του ΠΑΣΟΚ κάποιοι «θερμοκέφαλοι» που προσπαθούν «να εκβιάσουν απόφαση κατά της επανεκλογής του Κ. Καραμανλή». Και θεώρησαν —συνεχίζει ο Γ. Βότσης— «μοναδική την ευκαιρία, να τινάξουν, τώρα, στον αέρα, την ελληνική παραλλαγή του «ιστορικού συμβιβασμού», όπως προσωποποιείται, εδώ και τέσσερα χρόνια, στο ηγετικό δίδυμο Καραμανλής - Παπανδρέου».

ΚΑΤΑ ΤΟΝ Στάμο Ζούλα, κάποια ομάδα, μέσα στο ΠΑΣΟΚ, πιστεύει ότι για να διανύσει η κυβέρνηση της Αλλαγής την θητεία της, θα πρέπει να υπερπηδήσει ή παρακάμψει το «εμπόδιο» της προεδρικής εκλογής. «Η ίδια αυτή ομάδα —συνεχίζει ο Σ. Ζούλας— είχε αντιδράσει έντονα στις «μονομερείς» διακηρύξεις του κ. Παπανδρέου ότι το ΠΑΣΟΚ θα ανανέωνε ευχαρίστως τη θητεία του σημερινού προέδρου, αξιώνοντας, από τον πρωθυπουργό, να διαπραγματευθεί, τουλάχιστο, μία τέτοια προσφορά, προκειμένου να εξασφαλίσει ανάλογες παραχωρήσεις και δεσμεύσεις του κ. Καραμανλή, για την «απρόσκοπτη ολοκλήρωση» της Αλλαγής».

ΩΣΤΟΣΟ, η «ομάδα» αυτή (ας την αποκαλέσουμε έτσι), δεν φαίνεται να παίρνει υπόψη της ορισμένα σημεία που σχετίζονται άμεσα με την προεδρική εκλογή:

- ΟΤΙ, πρώτον, δεν είναι βέβαιο ότι ο σημερινός πρόεδρος της Δημοκρατίας θα εκτεθεί, για δεύτερη φορά, υποψήφιος για το ύπατο αξίωμα της Πολιτείας.

- ΟΤΙ, δεύτερο, θα είναι εξαιρετικά δύσκολο (αν όχι αδύνατο), για την παρούσα Βουλή, κάτω από τον σημερινό συσχετισμό δυνάμεων, ν' αναδείξει άλλον πρόεδρο, εκτός από τον κ. Καραμανλή. Γιατί, ακόμα και αν προστεθούν οι ψήφοι των βουλευτών του ΠΑΣΟΚ και του ΚΚΕ (σύνολο: 182 ψήφοι), συναντούν μια οριακή —και αμφιλεγόμενη— πλειοψηφία, την οποία ο οποιοσδήποτε από τους «κομμένους» βουλευτές του ΠΑΣΟΚ, μπορεί ν' ανατινάξει στον αέρα! (Από τη σκοπιά αυτή, δεν είναι λίγοι οι βουλευτές του ΠΑΣΟΚ, που θα χαρακτήριζαν «προσφορά προς το κίνημα», την απόφαση του προέδρου της Δημοκρατίας να εκτεθεί για δεύτερη φορά, υποψήφιος).

- ΟΤΙ ΑΥΤΗ η «ελληνική παραλλαγή του ιστορικού συμβιβασμού» έπαιξε το ρόλο της στον επηρεασμό και την διαμόρφωση του εκλογικού σώματος, τον Οκτώβριο του '81, με την έννοια ότι αρκετοί ψηφοφόροι ψήφισαν, επειδή στην προεδρία της Δημοκρατίας υπήρχε σαν «ασφαλιστική δικλείδα» και παράγοντας σταθερότητας, ο σημερινός ρυθμιστής του πολιτεύματος.

ΜΕΧΡΙ ΣΤΙΓΜΗΣ, δεν υπάρχουν στοιχεία που να προϊδεάζουν για την «απήχηση» (;) που βρίσκει η ομάδα αυτή στο στελεχικό δυναμικό του ΠΑΣΟΚ ή για την «εισηγητική δύναμη» που διαθέτει στην πολιτική και οργανωτική ηγεσία του κινήματος. Πάντως, η σκληρή γλώσσα που χρησιμοποίησε ο πρωθυπουργός εναντίον του υποτιθέμενου «εκπροσώπου» της (Κ. Γερονικολού) και, ειδικότερα, η ταύτιση του ρόλου της με την υπονόμευση «κορυφαίων θεσμών της Δημοκρατίας», πείθουν για την περιορισμένη εμβέλειά της.

ΚΑΤΑ ΤΑ ΑΛΛΑ, η «υπόθεση Γερονικολού» (μερικοί την αποκαλούν «προβοκάτσια»), ήλθε να επιβεβαιώσει, για μια ακόμα φορά, την αυταρχικότητα μιας ηγεσίας, η οποία όταν δεν κινδυνολογεί η ίδια, για ευτελέστατους μικροκομματικούς σκοπούς, («ΠΑΣΟΚ ή Δεξιά», κ.ά.), όταν δεν προσφεύγει στην δαιμονολογία, για να εξουδετερώσει το δικαίωμα της διαφωνίας, κάνει το παν για να δημιουργήσει, μέσα στις γραμμές του κόμματος, φατρίες —και όχι τάσεις— ίντριγκες —και όχι κίνηση ιδεών... Έτσι, όμως, είναι αναπόδραστο, κίνημα και ηγεσία, να πηγαίνουν από το κακό στο χειρότερο...

ΑΝΤΗΝΩΡ

Θα σας αρέσει πολύ

ΕΝΤΟΥΡΑΝΤΟ ΜΕΝΤΟΘΑ

Το μυστήριο της στοιχειωμένης κρύπτης

Σ' ένα αριστοκρατικό οικοτροφείο καλογραιών συμβαίνουν σημεία και τέρατα: τη νύχτα κάποιες κοπελίτσες εξαφανίζονται μέσ' από τον κλειδωμένο κοιτώνα για να εμφανιστούν μερικές μέρες αργότερα δίχως να θυμούνται τίποτα απ' όσα συνέβησαν. Αυτές δε οι μυστήριες εξαφανίσεις συνοδεύονται από ακόμα πιο μυστήριες εμφανίσεις αντρικών πτωμάτων...

Το πιο εκπληκτικό εύρημα του συγγραφέα είναι ο ντέτεκτιβ-πρωταγωνιστής: είναι ένας τρελός που μόλις βγήκε από το ψυχιατρείο: ένας απόκληρος που ο μοναδικός του συγγενής είναι μια πόρνη αδελφή, ένα πραγματικό έκτρωμα της φύσης, ακόμα πιο άθλια κι απ' τον ίδιο.

Μια συναρπαστική ιστορία εγκλημάτων και αιγιγμάτων, μια θεότρελη φάρσα και μια άγρια κοινωνική σάτιρα.

ΑΣΤΑΡΤΗ πρωην «ΑΣΤΕΡΙ»
ΣΟΛΩΝΟΣ 121 - ΤΗΛ. 3606 597

ΑΝΗΚΟΥΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΥΣΙΝ...

Πολλές φορές και ιδιαίτερα κατά την άμεσα καραμανλική περίοδο —της «ΝΔ»— σε ορισμένες εκδηλώσεις «στιλ» μπορούσες να δεχτείς ότι η ελληνική Δεξιά φρονεί μεν ότι «ανήκομεν εις την Δύσιν» αλλά υπάρχει εν πάση περιπτώσει και ένα κάποιο εθνικό συμφέρον που ενδέχεται να ανήκει μόνο στην Ελλάδα.

Η «διοίκηση» Αβέρωφ στο κόμμα της Δεξιάς, επανέφερε τα πράγματα απροκάλυπτα στις ρίζες τους. Με το τέχνασμα πως «ό,τι συμφέρει στη Δύση συμφέρει και την Ελλάδα», ο κ. Αβέρωφ βλέπει την εξωτερική μας πολιτική υπό το πρίσμα των συμφερόντων μας.

Έτσι, γύρισε σύννους από το Στρασβούργο, διότι σε συνομιλίες του (μεταξύ μετσοβόνη και αχλαδιού προφανώς) «υψηλοί» κοινοτικοί παράγοντες του εξέφρασαν την ανησυχία του για την απομόνωση στην οποία οδηγείται η Ελλάδα από το μαρξιστικό ΠΑΣΟΚ.

Τώρα ο πολύ λίγος κατά τα άλλα κ. Μπερντ σε μία από τις πρωτόγονα βλακώδεις και απλοποιητικές αναλύσεις του για τη διεθνή συγκυρία ανακάλυψε ότι η Ελλάδα διακυβεύει τη θέση της στην αμερικάνικη «ομπρέλα» και χάνει την προστασία ακόμα και του Κογκρέσου.

(Ανοίγουμε εδώ μια αναγκαία παρένθεση για ένα κλασικό σύμπτωμα των Ελλήνων δημοσιολόγων, που θεωρούν ότι οι εκφραστές του αμερικανικού ιμπεριαλισμού είναι εξ ορισμού «τσακάλια» της πολιτικής. Ο πολυδιαφημισμένος για το δαιμόνιό του και τα διπλώματά του κ. Μπερντ στις αρθρογραφίες του τουλάχιστον που αναδημοσιεύονται κατά καιρούς σε δεξιές εντόπιες εφημερίδες είναι πολύ κατώτερος στις απλουστεύσεις «άσπρου-μαύρου» και «καλού-κακού» απ' ό,τι ο αεί-

μνηστος Σάββας Κωνσταντόπουλος, ενώ μοιάζει μαθητούδι μπρος στον Γεωργαλά).

Αυτόν τον μέτριο εκπρόσωπο ενός κυνικού (και εδώ συμφωνούμε, εξαιρετικά επικίνδυνου επίσης) μηχανισμού, υιοθετεί ο κ. Αβέρωφ για να εξαπολύσει τους μύδρους της κινδυνολογίας του κατά της ελληνικής κυβέρνησης.

Θα θέλαμε να πούμε, πως χωρίς να θεωρούμε καθόλου εϋστοχους μια σειρά χειρισμούς στην εξωτερική πολιτική της κυβέρνησης, σίγουρα έχει πολύ περισσότερη αξιοπρέπεια και κυρίως αποτελεσματικότητα απ' τη διακονιάρικη στάση του «πτωχού που απώλεσε και την τιμιότητά του» των παλιών καλών ημερών της Δεξιάς...

Βέβαια, το πρόβλημα δεν είναι εκεί. Το ερώτημα και η ανησυχία βρίσκονται στο ότι ο κατήφορος της Δεξιάς συμπαρασύρει τάχιστα τις όποιες διαφοροποιήσεις —έστω και λεπτές— είχε επιτύχει αυτή η παράταξη από τη μεταπολίτευση και δώθε.

Απ' αυτή τη σκοπιά και οι «ευρωπαϊκάγοντες» και ο κ. Μπερντ πέτυχαν τους στόχους τους, διευρύνοντας το κοινό τους στην Ελλάδα.

Κρίμα.

Τι κάνει νιάου-νιάου;

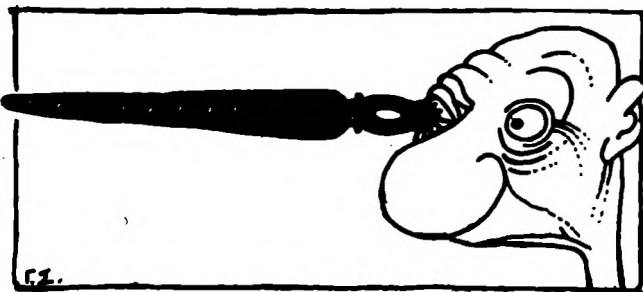
Στα εκλογικά τμήματα της Βαρυπόμπης πάντως, «νιάου-νιάου» και άλλες κραυγές βγάζουν οι κάλπες για τη «ΝΔ» και την ΕΠΕΝ. Πρέπει να είναι προφανώς σύμπτωση, ότι εκεί ψήφισαν και οι ευέλπιδες, που τρεις «σειρές» τους ήδη έχουν εισαχθεί επί «Αλλαγής».

Αλλαγή, λοιπόν, για λίγο πάψε να χτυπάς (τον αέρα) με το

Όταν η «Απογευματινή» διαστρέφει την αλήθεια

Δεν είναι ευχάριστο έργο να ανασκευάζεις μια ειδηση, αποκαθιστώντας την πιστότητα των όσων αυτή παραποιεί. Επειδή όμως δεν νοείται, έστω και στους σημερινούς χαλεπούς χρόνους, δημοσιογραφία ανεργμάνιστη ως προς το ήθος της και αναξιόπιστη ως προς την παρεχόμενη πληροφορία, υποχρεώνεσαι να εγκαλείς στην τάξη των εκάστοτε δράστη.

Τέτοιος είναι η «Απογευματινή» της 22ας Ιουνίου 1984. Αναφέρεται στη συνέντευξη που παραχώρησε στο ΑΝΤΙ ο τ. πρωθυπουργός κ. Γ. Ράλλης, δίνοντας στο δημοσίευμά της, σαν στίγμα αυτής της συνέντευξης, τον εξής τίτλο: «ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Ασκήθηκαν πιέσεις και βία σε πολλά χωριά». Τώρα, τι είπε ο κ. Ράλλης, αυτό είναι κάτι που δεν φαίνεται να απασχολεί τον συντάκτη του σχολίου, ο οποίος, κατόπιν ιδεολογικής πεποιθήσεως ή πολιτικής σκοπιμότητας..., προτιμά να ισορροπεί τον κάλαμό του σε ασκήσεις εντυπωσιασμού. Τι είπε ο κ. Ράλλης όμως; Παραθέτουμε: «Υπήρξε φαίνεται κάποια πίεση στα χωριά... αν αυτή η πίεση ήταν μεθοδευμένη από πάνω ή αν ήταν αυθόρμητη δεν το ξέρω... είναι δύσκολο να αποφύγεις αυτού του είδους τα γεγονότα...». Λοιπόν, που εκφέρει ο κ. Ράλλης τον όρο βία, ποια είναι τα πολλά χωριά; Και πόσο απέχει αυτή η διάκριση που κάνει μεταξύ εντεταλμένης, εκ των θώκων της εξουσίας, και αυθόρμητης πίεσης, από την πολιτική γραμμή πλεύσεως του κ. Αβέρωφ που χρέωσε, όχι απλώς την

κάποια πίεση αλλά την επί πάσης της επικρατείας βία στο κυβερνών κόμμα ως στρατηγική του;

Προφανώς, πρόκειται για διαστρέβλωση. Και καθόλου άδολη, βέβαια. Η «Απογευματινή» δεν κάνει άλλο από το να υποστηρίζει την ακραιφνώς εθνικόφρονα και κρατούσα, προς το παρόν, πολιτική του κ. Αβέρωφ: ο τελευταίος, εξ' άλλου, μιλώντας σε συνεστίαση της ΟΝΝΕΔ τη Δευτέρα 25 Ιουνίου 1984, εξακόντισε και πάλι το επιχείρημά του ότι ασκήθηκε «βία, ιδίως στην ύπαιθρο». Υποστηρίζοντας, βέβαια, τέτοιου είδους αντίληψη, η «Απογευματινή» θα προσπαθήσει να αξιοποιήσει και τον σαφώς διαφορετικό πολιτικό λόγο του κ. Ράλλη, προς όφελος της «συλλογιστικής» που διατυπώνει άναρθρα ο νυν ηγέτης της «Ν. Δημοκρατίας».

Σε αυτό το σκοπό υπακούει και μια άλλη διαστρέβλωση που επιχειρεί αυτή η εφημερίδα. Αναφέρει ότι ο κ. Ράλλης θεωρεί υπεύθυνο το ΠΑΣΟΚ για την φανατική εκλογική τακτική που ακολούθησε η «Ν. Δημοκρατία». Ο κ. Ράλλης, βέβαια, δεν διατυπώνει τέτοια

άποψη. Λέει ότι και τα δύο κόμματα σημείωσαν εκτροπή προς καταστάσεις διχασμού, ότι τα συναφή φαινόμενα σημειώθηκαν «κατά πρώτο λόγο» από το ΠΑΣΟΚ, ότι είδε «στην Πλατεία Συντάγματος την Πέμπτη, που μίλησε ο κ. Αβέρωφ, οπαδούς της ΝΔ να κρατάνε ως και νεκρόσημα του ΠΑΣΟΚ». Και καταλήγει «Αν αφηθούν όλα αυτά ελεύθερα, δεν θα καταλήξουμε σε ποδοσφαιρικούς αγώνες με χούλιγκανς;».

Δεν θα ασχοληθούμε με άλλες αποκαταστάσεις πιστότητας των λόγων του κ. Γ. Ράλλη. Αν φιλοξενείται σ' αυτό το τεύχος τούτο το σημείωμα, είναι για να υπογραμμιστεί ότι, εκτός από το ήθος και τη δεοντολογία που πρέπει να διακρίνει την πολιτική και την όποια άλλη δημοσιογραφία, πρέπει να υπάρχει και ο σεβασμός στοιχειωδών κανόνων συμπεριφοράς απέναντι στο αναγνωστικό κοινό: να μην υποτιμάται η νοημοσύνη του, σε θέματα που είναι τόσο καθαρά: εκτός και αν η «Απογευματινή» στηρίζεται στην κουτοπονηριά, ότι «κανένας αναγνώστης μας δεν θα διαβάσει το ΑΝΤΙ για να έχει προσωπική πληροφόρηση επί του θέματος».

Αν και δεν πέφτει μάλλον έξω σ' αυτή την κουτοπονηρίστικη συλλογιστική, θα θέλαμε να διαβεβαιώσουμε τον συντάκτη της καλής εφημερίδας πως εμείς, σύνεπεις στον πολιτικό σαδομαζοχισμό μας, τη διαβάζουμε συνεχώς, αναλογιζόμενοι έκθαμβοι καθημερινά τι κουράγιο χρειάζεται για να φτιάχνει κανείς μια «Απογευματινή»...

σπαθί, τώρα σίμωσε και σκέψου στις Βαρυμπόμπης την αφορμή.

Αυτό το στρατιωτικού τύπου στιχούργημα το αφιερώνουμε στην πολιτική εκδημοκρατισμού της κυβέρνησης, που κάποτε θα πρέπει να αρχίσει να υλοποιείται στους κρίσιμους κόμβους των περιφημών «στεγανών», που τόσο εύστοχα καταγγέλαμε ως αντιπολίτευση για να τα εγκολπωθούμε τόσο φυσικά ως κυβέρνηση.

Διότι πράγματι κάτι πάει να αλλάξει στους στρατώνες ως κλίμα. Αλλά όσο συγκυριακά άλλαξε το «κλίμα» τόσο εύκολα μπορεί να μεταβληθεί, αν αλλάξουν οι πολιτικοί συσχετισμοί, εφόσον ο κορμός του στρατεύματος και η ιδεολογία που το συνέχει παραμείνουν άθικτα.

Χρειάζεται άλλη πρόσθετη απόδειξη από τους επικολυρικούς ύμνους της «Ελευθέρης Ώρας» για τους αδελφούς Φαραντάτους που τους οραματίζεται μέλλοντες αρχηγούς επιτελείου; Να θυμίσουμε μήπως πως ο «μέλλον αρχηγός επιτελείου» έχει σαν πρώτη του υποθήκη τον ξυλοδαρμό του εύελπι Παπαϊορδανίδη που τον έκρινε «αριστερό»; Και πρέπει πάλι να θυμηθούμε ότι απ' τη Σχολή αποχώρησε ο Παπαϊορδανίδης και παρέμειναν οι Φαραντάτοι;

Τι χρειαν άλλων μαρτυριών έχουμε; Αλλά και τι μπορούμε να περιμένουμε από την κυβερνητική πολιτική που τολμά όπου δεν έχει κόστος και δειλιάζει όπου υπάρχει βέβαιο όφελος;

«Θαρσείν χρη» κ. Δροσογιάννη πριν αποθρασυνθούν οι «αμετανόητοι»...

ΕΙΜΑΣΤΕ ΟΛΟΙ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΕΣ

Έκπληξη και ανησυχία προκάλεσε η άρνηση «βίζας» στο γνωστό δημοσιογράφο Γιώργο Βότση από την αμερικανική πρεσβεία, τουλάχιστον για όσους επιμένουν να εκπλησσονται και έχουν την πολυτέλεια να ανησυχούν...

Η αμερικανική κυβέρνηση βέβαια, που τόσο κόπτεται για τα «ανθρώπινα δικαιώματα» σε όσες χώρες «απειλούνται» από τον κόκκινο «ολοκληρωτισμό», δεν διστάζει κάθε χρόνο να δείχνει το αποτρόπαιο πρόσωπο του *imperialism* με τον πιο χυδαίο μα και γελοίο συνάμα τρόπο.

Έτσι, φαίνεται ότι πέρσι, απαγορεύτηκε η είσοδος στις ΗΠΑ, του Αρραμπάλ και του Γκαμπριέλ Γκαρσία Μαρκές, για λόγους ανάλογους με αυτούς που επικαλέστηκαν για την περίπτωση του Γιώργου Βότση.

Βέβαια, στην περίπτωσή μας οι Αμερικάνοι το παίζουν σε δύο ταμπλώ: επίσημα αναφέρονται στην αρθρογραφία του Βότση, που «θίγει τα αμερικανικά συμφέροντα», ενώ διαχέουν στους ξένους ανταποκριτές την πληροφορία ότι ο Βότσης είναι μέλος τρομοκρατικής οργάνωσης με αντιαμερικανικούς στόχους (και εννοούν την 17η Νοέμβρη).

Επειδή βέβαια η «17η Νοέμβρη» είναι αποτελεσματική επειδή τα μέλη της είναι άγνωστα, η ουσία της «κατηγορίας» κατά του Γ. Βότση, είναι οι απόψεις του και η στάση του ως αριστερού, που προσδιορίζει και την αντίληψή του για τον αμερικανικό ιμπεριαλισμό και τη δράση του.

Απ' αυτή τη σκοπιά καταλαβαίνουμε το μήνυμα της εδώ πρεσβείας: «χτυπώντας» έναν επώνυμο προειδοποιούν όλους τους άλλους ότι αν και οι φάκελοι (υποτίθεται) καταργήθηκαν στην χώρα σας, εμείς (ο Μεγάλος Αδελφός) εδώ είμαστε και σας ξέρουμε.

Το καταλάβαμε κ. Αμερικάνοι το μήνυμά σας. Μια απλή ερώτηση όμως: Δεν σας ανησυχεί πως μια τόσο μικρή χώρα, έχει τόσους πολλούς αντιαμερικανούς τρομοκράτες;

Η ΑΠΩΛΕΙΑ ΤΩΝ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΩΝ ΑΠΟΡΡΗΤΩΝ ● ΕΝΑ ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ

Στο τχ. 262 είχαμε καταγγείλει το άκρως ανησυχητικό γεγονός ότι διπλωματικοί σάκοι με άκρως απόρρητα έγγραφα του Υπ. Εσωτερικών «χάθηκαν» στο αεροδρόμιο της Ν. Υόρκης κατά

τη μεταφορά τους. Είχαμε επισημάνει τότε ότι είτε ως παράλειψη είτε ως ενέργεια άλλων δυνάμεων η «απώλεια» των διπλωματικών εγγράφων δεν συνιστά «γκάφα» αλλά εγγράφεται στη γενικότερα απαράδεκτη κατάσταση λειτουργίας του Υπ. Εξωτερικών.

Σχετικά με το θέμα, λάβαμε την ακόλουθη επιστολή από τον υφυπουργό Εξωτερικών κ. Καψή.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

Κύριε Διευθυντά,

Στο τεύχος της 8ης Ιουνίου 1984 με τον τίτλο «Οι Αμερικανοί έβαλαν χέρι στα διπλωματικά απόρρητα» δημοσιεύθηκε η πληροφορία ότι την Τρίτη 29 Μαΐου χάθηκαν στο αεροδρόμιο Κέννεντυ της Νέας Υόρκης δύο —από τα τρία δέματα του διπλωματικού σάκκου.

Επ' αυτού θέλω να σας πληροφορήσω ότι από επισταμένη έρευνα που έγινε διαπιστώθηκαν τα εξής:

1) Ούτε στις 29 Μαΐου του '84, ούτε στην περίοδο εκείνη, ταξίδευσε διπλωματικός ταχυδρόμος, με την Ο.Α. ή άλλη εταιρεία μεταφέροντας διπλωματικό σάκκο.

2) Ουδέποτε, στο παρελθόν και για μεγάλη χρονική περίοδο πολλών μηνών —στην οποία επεξετάθη η έρευνα— αναφέρθηκε ή διαπιστώθηκε οποιαδήποτε ανωμαλία στην διακίνηση της διπλωματικής αλληλογραφίας.

Άλλωστε έχουν ήδη ληφθεί όλα τα αποδεικτικά παραλαβής.

3) Ο διπλωματικός σάκκος είναι ενιαίος, για λόγους ασφαλείας και δεν αποτελείται από χωριστά δέματα.

Ως προς το επεισόδιο της Πρεσβείας της Αγκύρας, στο οποίο ευκαιριακά αναφερθήκατε στο ίδιο άρθρο σας, αν και τα πραγματικά περιστατικά που ανέφερε το «Ποντίκι» ήταν σωστά, από Διοικητική εξέταση που ενήργησε ανώτερος Διπλωματικός προέκυψε ότι:

α) Δεν υπήρξε εσκεμμένη ενέργεια υποκλοπής απορρήτων εγγράφων.

β) Τα χαρτιά για τα οποία έγινε λόγος, ήταν παλαιού αρχείου εφημερί-

δων του Γραφείου Τύπου, χωρίς καμιά σημασία.

Η αντίδραση των υπαλλήλων, άλλωστε αποδεικνύει την ευαισθησία τους ως προς την διαφύλαξη των απορρήτων της Πρεσβείας.

Είμαι βέβαιος, ότι μετά τις εξηγήσεις αυτές, θα φροντίσετε για την εξάλειψη των ανησυχιών και εντυπώσεων που έχουν προκληθεί.

Φιλικά

Ι. ΚΑΨΗΣ

Σχετικά με όσα αναφέρει ο κ. υφυπουργός θα θέλαμε να διευκρινίσουμε ορισμένα πράγματα και να επιμεινουμε σε άλλα. Δεν έχουμε λόγους να αμφιβάλλουμε ότι δεν υπήρξε τελικά απώλεια εγγραφών υψίστης εθνικής σημασίας. Δεν είναι όμως τα πράγματα καθόλου όπως τα περιγράφει ο κ. υφυπουργός.

Πιστεύουμε, ότι κι εκείνος καλά γνωρίζει πως υπήρξε τελικά απώλεια δύο διπλωματικών σάκων από τους πολυάριθμους μιας αποστολής. Γνωρίζει καλά πως η απώλεια αυτή επιχειρήθηκε να αποσιωπηθεί και να αποκρυφτεί, με το επιχείρημα ότι οι σάκοι περιείχαν υλικό ρουτίνας και τουριστικού ενδιαφέροντος (sic).

Ένα περιοδικό δεν έχει ποτέ βέβαια τις δυνατότητες πρόσβασης και ελέγχου σε πληροφορίες που αφορούν «στεγανούς» τομείς του κράτους.

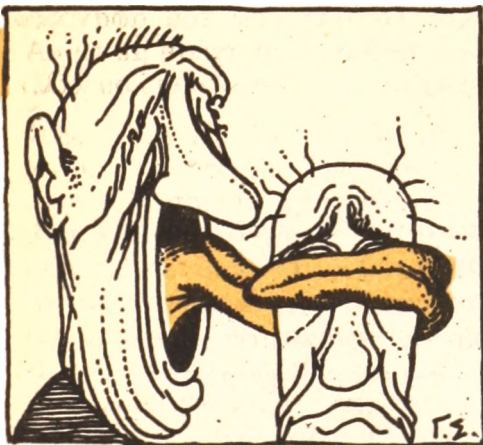
Δεν είναι όμως ανησυχητικό ότι πολλές φορές η κυβέρνηση πληροφορείται από περιοδικά, γεγονότα που αφορούν τις πιο ευαίσθητες λειτουργίες της εθνικής πολιτικής;

Από την άλλη μεριά τέλος, πιστεύουμε, ότι, η αποκάλυψή μας διατηρεί τη σκοπιμότητά της. Διότι, έστω και αν —τυχαία— το περιεχόμενο των δύο σάκων αφορούσε υλικό «ρουτίνας», τίποτε δεν αποκλείει —αν δεν ληφθούν αποτελεσματικά μέτρα, αύριο να έχουμε και τις απώλειες ουσίας.

Είμαστε βέβαιοι ότι δεν διαφωνείται —επί της ουσίας— και εσείς κ. Υφυπουργέ...

ΡΩΜΑΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

Δεν υπάρχει άρθρο ή ανάλυση του ΑΝΤΙ, για την κατάσταση στον ελληνικό Τύπο που να μην καταλήγει (ή να αρχίζει) με τη διαπίστωση ότι μόνο οι αυτοδιαχειριστικές πρωτοβουλίες των ιδίων

Δεν πρόκειται βέβαια στα όρια ενός σχολίου να επιχειρήσουμε καν μια στοιχειώδη περιγραφή της συνάφειας της γλώσσας με την πολιτική, μια και πολλές φορές μιλάμε για το ίδιο πράγμα από την άλλη του όψη.

Θα θέλαμε όμως να επιμεινουμε σε μια πρόσφατη ανθοφορία του «κρυπτικού» λόγου, που όχι αβάσιμα, πιστεύουμε πως είναι μια από τις κυριότερες αιτίες —ή αν θέλετε— συμπτώματα, της υποβαθμισμένης δημόσιας ζωής της χώρας μας. Καθόλου τυχαία, το ευφορότερο λιβάδι του λόγου που αποκρύπτει και συγκαλύπτει τα πράγματα βρίσκεται στην πε-

ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ριοχή του ΠΑΣΟΚ και μάλιστα πριν ακόμα ανέβει στην εξουσία. Η ανάληψη όμως των κυβερνητικών ευθυνών —και προνομίων— πολλαπλασίασε ακόμα περισσότερο αυτά τα φαινόμενα, και τα εξύψωσε πια σε αριστείο σημειολογίας.

Ζήσαμε πρόσφατα σε γιγάντια πρωτοσέλιδα τη σύγκρουση Ανδρέα - Φωτήλα που ως συνήθως έληξε με 1-0. Δεν θα υπεισέλθουμε στην ουσία της διαμάχης μιας και οι δυο πλευρές θεώρησαν πως οι απόψεις τους δεν αφορούν τον υπόλοιπο λαό, εκτός από τους στενούς ηγετικούς κύκλους όπου και διαδραματίστηκαν οι ανταλλαγές επιστολών κτλ.

Παρόλο που —δεν το κρύβουμε— από λόγους αρχής δεν είμαστε με το «θηρίο», δεν μπορούμε να μη σημειώσουμε και την απογοητευτική παρασημαντική της γραφής, του κ. Φωτήλα. Όλο το κείμενό του το διατρέχουν οι υπαιτιγμοί για τους «κακούς συμβούλους» που περιτριγυρίζουν τον Ανδρέα, αυτούς που «καθι-

των συντακτών θα δώσουν μια πραγματική διέξοδο στα λιμνάζοντα προβλήματά του.

Και ω του θαύματος λοιπόν, ομάδα συντακτών κυρίως από τους άνεργους των «Ειδήσεων» και της «Ελεύθερης Γνώμης» του κ. Πώποτα προχώρησε στην έκδοση της πρώτης αυτοδιαχειριζόμενης ημερήσιας εφημερίδας με τον προφητικό τίτλο «Ρωμιοσύνη».

Λέμε ότι ο τίτλος υπήρξε προφητικός, διότι όλα όσα συμβαίνουν στην εφημερίδα αυτή έχουν μια αξιοπρόσεχτα πρωτότυπη όψη, μιας στιβαρής «ελληνικότητας».

Πριν όμως αναφερθούμε στους ειδικούς όρους της «ελληνικότητας» θα θέλαμε να διευκρινίσουμε τα στοιχεία εκείνα που διαφοροποιούν ποιοτικά μια αυτοδιαχειριζόμενη έκδοση από το κλασικό πρότυπο της «κεφαλαιοκρατικής» ή κομματικής εφημερίδας.

Όταν λοιπόν μιλάμε για αυτοδιαχειριζόμενη έκδοση εννοούμε κυρίως μια διαφορετική αντιμετώπιση της πολιτικής, της «είδησης», του ρεπορτάζ, του σχολίου, όλων δηλαδή των στοιχείων που συγκροτούν την καθημερινότητα, αλλά εγκαθιδρύουν και τη διάρκεια του Τύπου ως ιδεολογικού μηχανισμού.

Αυτό το «άλλο» βέβαια δεν είναι δεδομένο, οφείλει όμως να είναι διαρκώς ζητούμενο. Δηλαδή η αυτοδιαχείριση δεν τεκμηριώνεται στη νομική μορφή ιδιοκτησίας της εφημερίδας αλλά στην εσωτερική μορφή σχέσεων, που διαπλέκονται διαφορετικά ως προς το ρόλο της εφημερίδας στο σύνολο των παρεμβάσεών της.

Φοβούμαστε, και το λέμε χωρίς εμπάθεια, πως η «Ρωμιοσύνη» τουλάχιστον σ' αυτό που δείχνει στις σελίδες της (γιατί τις λειτουργίες της δεν τις γνωρίζουμε) δεν διαφοροποιείται αισθητά σε έναν κλασικό ρόλο μιας «αβανταδόρικης» δήθεν «λαϊκής» εφημερίδας.

Είναι φανερό για παράδειγμα πως η στόχευση κοινού της «Ρωμιοσύνης» βρίσκεται στην κατεύθυνση της «Αυριανής». Αγοραία αντίληψη της πολιτικής, φιλαθλος αντικαραμανλισμός, μια «από αριστερά» δήθεν κριτική του ΠΑΣΟΚ που εκτονώνεται σε λαϊκισμό για τις «καρέκλες» και την αλαζονεία της εξουσίας, τέλεια απουσία της κοινωνικής έρευνας, του ποικίλου και διεισδυτικού ρεπορτάζ αυτά είναι χοντρικά τα κυρίαρχα γνωρίσματα του νέου φύλλου, που όμως δεν διαφέρει σε τίποτα απ' τα παλιά...

Δεν είναι λοιπόν η λέξη που λείπει αλλά το πράγμα στην αυτοδιαχειριζόμενη εφημερίδα που είναι τόσο πολύ ΠΑΣΟΚ ώστε να φτιάξει και την αυτοδιαχείριση στα μέτρα του.

μάσει, αφήνοντας να διαχέεται στην ατμόσφαιρα μια δηλητηριώδης καχυποψία.

Από την άλλη, οι διαφωνούντες, παραμένουν κατ' ουσίαν «μέσα στο παιχνίδι», διατηρώντας την ίδια αοριστολογία. Γιατί είναι φανερό, ότι δεν είναι παραπάνω από δέκα οι άνθρωποι που βρίσκονται τόσο κοντά στον κ. Παπανδρέου ώστε να μπορούν άκοντα και να του υποβάλλουν απόψεις. Τι είναι αυτό λοιπόν που καθιστά αδύνατο στον κ. Φωτήλα και άλλους πριν απ' αυτόν να πει έστω και ένα όνομα, όπως ακριβώς είναι αδύνατο και στον κ. Μαρούδα;

Η εξήγηση βρίσκεται στο απλό γεγονός ότι αναφερόμαστε σε μια γλώσσα εξουσίας, που στην πραγματικότητα ενώνει τους χειριστές της: οι σημερινοί εχθροί μπορεί να είναι αυριανοί σύμμαχοι ή φίλοι.

Εξ ου και όσοι παρακολουθούμε ή υφιστάμεθα την εξουσία θα αποτελούμε πάντα την σκηνογραφία των διαδρομών της...

Δυστυχώς, ούτε η κατάργηση του σταυρού φαίνεται ικανή να εξαλείψει την σθεναρή φιγούρα του πολιτευτή από την πολιτική ζωή της χώρας. Όσο ίσως το κράτος είναι απρόσιτο στον πολίτη, όσο δεν επικρατούν κάποιες αρχές στις δημόσιες λειτουργίες, ο πολιτευτής μεσάζων κομματάρχης του εαυτού του, θα διαθέτει έναν κοινωνικό λόγο ύπαρξης και θα περιφέρει τον εαυτό του από κόμμα σε κόμμα από μεταστροφή σε μεταστροφή.

Η λειτουργία του πολιτευτή είναι από κάποιες πλευρές αξιοθαύμαστη. Οι πιρουέτες του ανάμεσα σε ιδεολογίες και κομματικές τοποθετήσεις προσεγγίζουν πολλές φορές το ύψος ενός έργου τέχνης.

Ο πολιτευτής έχει πάντα μια ευρεία ανίληψη της πολιτικής. Οι σχέσεις του με τον κόσμο είναι προσωπικές και για τούτο γεμάτες μεγαθυμία και κατανόηση του ευμετάβλητου της ανθρωπίνης φύσης. Ένας πολιτευτής που η συγκυρία θα τον οδηγήσει εκτός κόμματος θα διευρύνει αντίστοιχα την ανεξαρτησία του. Ανάλογα με το ποιος μπαίνει στο γραφείο του θα προσαρμόσει τη συμπεριφορά του. Ξέρει τι δεν θέλει με σαφήνεια αλλά δεν έχει φανατικές απόψεις για το τι θέλει.

Με όποιον συνομιλεί λοιπόν γίνεται ελαστικός. Αν ο συνομιλητής του συμφωνήσει στο κυρίως ζητούμενο (στο τι δεν θέλουμε), τότε η συζήτηση στο τι θέλουμε γίνεται διαλεκτική και διαλλακτική.

Είναι πασίγνωστα τα «επί σταυρού» τεκταινόμενα όπου ο πολιτευτής συμβούλευε αναλόγως: «αν ψηφίσεις το τάδε κόμμα, σταυρό στον δεινά», «αν ψηφίσεις το άλλο σταυρό στον τάδε».

Έτσι ο πολιτευτής έγινε ο πρώτος τροφοδότης της πολυσυλλεκτικής θεωρίας στην πολιτική ζωή της χώρας, μια θεωρία που απέδωσε λαμπρούς καρπούς στην πλήρη ανάπτυξη της.

Δεν ισχυριζόμαστε βέβαια ότι όσα αναφέραμε προηγουμένως συνδέονται με τις διευκρινιστικές επιστολές των κ. Μπουλούκου και Χονδροκούκη που δημοσιεύουμε παραπλευρώς.

Απλώς θέλουμε να διευκρινίσουμε και εμείς με τη σειρά μας ότι συγκεκριμένες δημοσιογραφικές πληροφορίες έφεραν τους δυο ανεξάρτητους βουλευτές να υποστηρίζουν σε συνομιλίες τους με εν γένει δυσφορούντες οπαδούς του ΠΑΣΟΚ, τη σκοπιμότητα ψήφισης της ΕΣΠΕ του κ. Παναγούλη. Αυτό βέβαια δεν αναιρεί το γεγονός ότι εξέφρασαν σε γενικότερη βάση τις απόψεις τους για ποιο κόμμα πρέπει ή δεν πρέπει να ψηφιστεί σ' αυτές τις εκλογές.

Εμείς πάντως, δεν έχουμε καμιά αντίρρηση να δεχτούμε τις διαβεβαιώσεις των δύο ανδρών, ιδιαίτερα την κατηγορηματικότερη διάψευση του κ. Χονδροκούκη.

Σκεφτόμαστε άλλωστε ότι οι πληροφορίες μας ήταν προφανώς λάθος. Αν η προσωπική δράση του κ. Χονδροκούκη οδήγησε στην καταβάρθρωση του ΠΑΣΟΚ και του ΚΚΕ στην Α' Πειραιώς, τότε, προφανώς, μια τυχόν υποστήριξη του κ. Παναγούλη από τον κ. Χονδροκούκη, θα τον αναδείκνυε, τουλάχιστον στην Α' Πειραιώς σε πρώτο κόμμα...

Συγγνώμη λοιπόν...

● Το γράμμα του κ. Αρ. Μπουλούκου:

Κύριε Διευθυντά,
Στο υπ. αριθμ. 264 τεύχος του περιοδικού σας «ΑΝΤΙ» σε άρθρο-σχόλιο του κ. Δημήτρη Κ. Μιχαήλ δημοσιεύονται ορισμένα σε σχέση με τη στάση, την οποία δήθεν τήρησα στις τελευταίες Ευρωεκλογές. Αναφέρεται συγκεκριμένα ότι εκ του «αφανούς» υποστήριξα την ΕΣΠΕ του κ. Στάθη Παναγούλη και το ΑΣΚΕ του κ. Καργόπουλου. Το δημοσίευσας αυτό, καθόσον τουλάχιστον αφορά τη δική μου στάση, δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

Πριν από τις εκλογές απηύθυνα στους φίλους και εκλογείς μου της Μεσσηνίας επιστολή, στην ο-

ποία συνιστούσα την καταψήφιση του ΠΑΣΟΚ και του ΚΚΕ για το λόγο ότι και τα δύο αυτά κόμματα ήταν τα μοναδικά που είχαν ως πολιτική τους την αποκοπή της χώρας μας από τον κορμό της Δυτ. Ευρώπης, πολιτική η οποία με βρίσκει αντίθετο. Από και πέρα δεν υπήρχε ειδική υποστήριξη κανενός άλλου κόμματος, μικρού ή μεγάλου, παλιού ή καινούργιου. Υπήρχε μόνο η έκφραση της ευχής και της ελπίδας για το σχηματισμό ενός νέου μεγάλου Δημοκρατικού Πολιτικού Κόμματος, το οποίο και μόνο θα μπορούσε να εξαφανίσει από την πολιτική ζωή του τόπου μας τον απαίσιο κίνδυνο της πώλωσης, του διχασμού και του εθνικού αποπροσανατολισμού. Σας εσωκλείω αντίγραφον της παραπάνω επιστολής μου, η οποία δημοσιεύτηκε σε όλες περίπου τις τοπικές εφημερίδες της Μεσσηνίας.

Ύστερα από όλα αυτά νομίζω ότι επιβάλλεται η δημοσίευση της παρούσας επιστολής μου στο περιοδικό σας, το οποίο δεν αμφιβάλλω ότι έχει το δημοσιογραφικό θάρρος να ανασκευάζει άμεσα ανακριβή δημοσιεύματα και να ενημερώνει τους αναγνώστες του με βάση την αλήθεια.

Άρης Γ. Μπουλούκος
Ανεξάρτητος βουλευτής
Μεσσηνίας

● Το γράμμα του κ. Δ. Χονδροκούκη:

Κύριε Διευθυντά,
Στο τεύχος 264 της 22/6/84 του περιοδικού σας «ΑΝΤΙ» και στην σελίδα 15 στο υπό τίτλον κεφάλαιον «Ο φόβος του τερματοφύλακα μετά τα πέναλτι των αποτελεσμάτων» που επιμελείται και γράφει ο κ. Δ. Κ. Μιχαήλ και κάτω από τον υπότιτλο: «Κέρδη και ζημιές στους μικρούς», διαλαμβάνεται κριτική για την αποτυχία του Κόμματος Παναγούλη που λέγει ότι: «Η αποτυχία —παρά τη διαφημιστική εκστρατεία της ΕΣΠΕ του κ. Παναγούλη και πα-

ρόλο που τον στήριξαν οι κ. Μπουλούκος, Χονδροκούκης και Πέτσος «εκ του αφανούς» και μάλιστα σε σχέση με το «ΑΣΚΕ» του κ. Καργόπουλου κτλ.»

Εις ό,τι αφορά τον υπογράφωντα όχι μόνον δεν «στήριξα εκ του αφανούς» την κίνηση Παναγούλη, αλλά τουναντίον με αλληπάλληλες φιλικές συστάσεις προσπάθησα να τον αποτρέψω για το «βγάλσιμο απ' αριστερά του ΠΑΣΟΚ» όπως έλεγε. Ο ίδιος δε σε αλληπάλληλες δημόσιες ομιλίες μου στον Πειραιά αλλά και κατ' ιδίαν στο γραφείο μου και αλλαχού συνιστούσα υποστήριξη της αντιμαρξιστικής παράταξης που συνέπιπτε σ' αυτή τη φάση με το κόμμα της Ν. Δημοκρατίας. Το αποτέλεσμα για την Α' Πειραιώς ήτο οδυνηρό για το Μαρξιστικό ΠΑΣΟΚ. Είναι η πρώτη περιοχή που είχε τη μεγαλύτερη καθίζηση και το ΠΑΣΟΚ και το ΚΚΕ. Και θέλω να πιστεώω, ότι κάτι κι εμείς συνεισφέραμε στο αποτέλεσμα.

Παρακαλώ για τη δημοσίευση της παρούσης.

Φιλικά
Δ. Χονδροκούκης
Στρατηγός ε.α. -Βουλευτής Α'
Πειραιώς

ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΗΚΕ Η ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Πραγματοποιήθηκε στις 27 Ιουνίου η ετήσια τακτική γενική συνέλευση των μετόχων της Εθνικής Τράπεζας, στην οποία παρεβρέθησαν υπουργοί, Διοικητές Τραπεζών και πολλοί μέτοχοι.

Μιλώντας ο Διοικητής της Εθνικής Τράπεζας κ. Στέλιος Παναγόπουλος —που τον πλαισίωσαν οι υποδιοικητές κ. Κ. Γεωργουτσάκος, Κ. Σιέτος, Γ. Λαμπρόπουλος και τα άλλα μέλη του Διοικ. Συμβουλίου— στη συνέλευση των μετόχων, είπε, μεταξύ άλλων:

Το 1983 ήταν ένας ακόμη δύσκολος χρόνος για την ελληνική οικονομία. Μέσα σ' αυτόν έπρεπε να αντιμετωπιστούν άμεσα πιεστικά προβλήματα, όπως η οικονομική στασιμότητα, ο υψηλός πληθωρισμός, η ανεργία και το έλλειμμα στο ισοζύγιο πληρωμών και παράλληλα να προωθηθούν οι μακροχρόνιες επιδιώξεις με προτεραιότητα στην προσπάθεια εξόδου της οικονομίας από την επενδυτική καχεξία των τελευταίων ετών.

Κύριο χαρακτηριστικό των νομισματικών και πιστωτικών εξελίξεων το 1983 ήταν η σημαντική επιβράδυνση της πιστωτικής επέκτασης στον ιδιωτικό τομέα. Η εξέλιξη αυτή ήταν αποτέλεσμα της χαλαρής ζήτησης πιστώσεων, των μέτρων που πήραν οι νομισματικές αρχές για την εξυγίανση της δομής των επιτοκίων και της εκλογίκευσης της πιστωτικής πολιτικής από τις ίδιες τις Τράπεζες. Χαμηλότερη, σε σχέση με το 1982, ήταν και η αύξηση της χρηματοδότησης του δημόσιου τομέα.

Επισημαίνεται ότι η αποδοτικότητα των εμπορικών Τραπεζών και γενικότερα των πιστωτικών οργανισμών παραμένει σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα, με αποτέλεσμα να μην μπορούν οι Τράπεζες ν' αντιμετωπίσουν μόνες τους τις αναπόφευκτες δυσμενείς επιπτώσεις στα οικονομικά τους, από την παρατεταμένη οικονομική κρίση και τη σαθρή χρηματοοικονομική δομή ενός αριθμού μεγάλων επιχειρήσεων.

Στις αρχές του 1983 η Τράπεζα εξακολούθησε να εμφανίζει άνοιγμα στον τρεχούμενο λογαριασμό της με την Τράπεζα της Ελλάδος. Τους πρώτους μήνες του έτους η σημαντική επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου των καταθέσεων συνδυάστηκε με μικρότερη σχετικά συγκράτηση στον αντίστοιχο ρυθμό

των χορηγήσεων και συντέλεσε στη διατήρηση του ανοίγματος. Στη συνέχεια, όμως, η ανάκαμψη του ρυθμού αύξησης των καταθέσεων και η επιβράδυνση της πιστωτικής επέκτασης, επέτρεψαν τη σταδιακή μείωση του ανοίγματος του τρεχούμενου λογαριασμού και τη δημιουργία πλεονάσματος διαθεσίμων κατά τους τελευταίους μήνες του έτους.

Στην εξέλιξη αυτή συνέβαλε και η συνέχιση της πολιτικής περιορισμένης πιστωτικής στήριξης για ορισμένες υπερχρηματοδοτημένες επιχειρήσεις, με σκοπό να συντηρηθεί η δραστηριότητα και να εξασφαλιστεί η συνέχιση της λειτουργίας του.

Η Τράπεζα ανταποκρίθηκε ικανοποιητικά στη ζήτηση πιστώσεων η οποία ήταν το 1983 στο σύνολό της συγκρατημένη. Θα πρέπει όμως να τονιστεί ότι, σε σχέση με το 1982, η χορήγηση μεσομακροπρόθεσμων δανείων προς τη μεταποίηση αυξήθηκε αισθητά.

Αξίζει ν' αναφερθεί ότι μέσα στο 1983 εγκρίθηκε η χορήγηση νέων δανείων για τρέχουσες επενδύσεις και για την ολοκλήρωση επενδυτικών προγραμμάτων μεγάλων επιχειρήσεων συνολικού ύψους 14,4 δισεκατομμυρίων δραχμών, ποσό κατά 50% περίπου ανώτερο από το αντίστοιχο του 1982.

Στον τομέα των βραχυπρόθεσμων χορηγήσεων, ικανοποιήθηκαν οι εύλογες ανάγκες της πελατείας σε κεφάλαια κίνησης, ενώ ταυτόχρονα, η αναμόρφωση των επιτοκίων των εξαγωγικών πιστώσεων συνέβαλε στην εκλογίκευση της σχέσης τους προς τις λοιπές χρηματοδοτήσεις και γενικότερα εξάλειψε μια πηγή διαρροής πιστώσεων σε άλλες δραστηριότητες.

Μέσα στο 1983 η Τράπεζα συνέχισε την εξέταση και την προσεκτική στάθμιση της οικονομικής κατάστασης και της χρηματοοικονομικής δομής των υπερχρεωμένων επιχειρήσεων και βαθμιαία διαμόρφωσε συγκεκριμένες θέσεις για τη μεθόδευση της κεφαλαιακής εξυγίανσης και την ομαλοποίηση της παραγωγικής δραστηριότητας κάθε μιας από αυτές.

Η υπερχρέωση ενός αξιόλογου τμήματος της βιομηχανίας και ιδιαίτερα πολλών μεγάλων οικονομικών μονάδων, η οποία σε ορισμένους κλάδους έ-

χει πάρει σημαντική έκταση, τείνει ν' αποτελέσει πρόβλημα εθνικών διαστάσεων. Για την αντιμετώπισή του, με εκτεταμένη μετοχοποίηση παλαιών χρεών, απαιτείται η συνεργασία και η ενεργός συμμετοχή και άλλων φορέων του δημόσιου τομέα, έξω από το τραπεζικό σύστημα, η οποία είναι τώρα πια δυνατό να πάρει συγκεκριμένη μορφή, μετά την ίδρυση του Οργανισμού Οικονομικής Ανασυγκρότησης (ΟΟΑΕ).

Η Τράπεζα είναι αποφασισμένη και υποχρεωμένη να συμβάλλει, όσο μπορεί, στην εξυγίανση της χρηματοοικονομικής δομής των υπερχρεωμένων επιχειρήσεων. Κάτω από αυτό το πρίσμα εξακολούθησε και κατά το 1983 να τις χρηματοδοτεί, με κύρια επιδίωξη να αποτρέψει την αναστολή της λειτουργίας τους μέχρι την οριστική επίλυση των σχετικών προβλημάτων τους.

Πρωθείται συστηματικά, σε όλα τα επίπεδα ευθύνης του πιστοδοτικού τομέα της Τράπεζας, η εφαρμογή κριτηρίων χρηματοδότησης που προτάσσουν τη βιωσιμότητα, το δυναμισμό της επιχείρησης και την προσωπικότητα και τους στόχους των φορέων της. Η σχετική προσπάθεια εκδηλώνεται με την συνέχιση της εκπαίδευσης των στελεχών, τα οποία υποβοηθούνται στο έργο τους με μελέτες που συντάσσουν ομάδες εξειδικευμένου προσωπικού για τη σκοπιμότητα και αποδοτικότητα των νέων επενδύσεων και τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων.

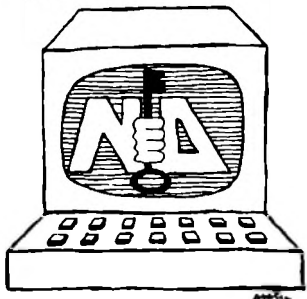
Στον τομέα των διεθνών δραστηριοτήτων η Τράπεζα συντόνισε και το 1983 τις προσπάθειές της έτσι ώστε να επωφεληθεί κατά το δυνατό από τις ευκαιρίες για ανάπτυξη των εργασιών και επέκταση της διεθνούς παρουσίας της.

Για να καλυφθεί η αύξηση της ζήτησης για τραπεζικές υπηρεσίες, η Διοίκηση εφαρμόζει ευρύ πρόγραμμα επέκτασης του δικτύου της στον ελληνικό χώρο, σε συνδυασμό με την ανακαίνιση και τον εκσυγχρονισμό σημαντικού αριθμού από τις μονάδες που ήδη λειτουργούν.

Σε εφαρμογή της τακτικής αυτής το 1983 εγκαινιάστηκαν 20 νέα καταστήματα και θυρίδες κυρίως στην επαρχία.

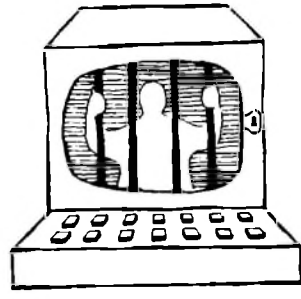
Σήμερα το δίκτυο εσωτερικού περιλαμβάνει 446 μονάδες, ενώ υπάρχει και προοπτική επέκτασής του.

ΑΠΙΣΤΕΥΤΟ
ΑΛΛΑ ΑΛΗΘΙΝΟ

Μια ημέρα του Ιβάν Μελιδόνοβιτς

Τη νύχτα των ευρωεκλογών, επιστήμονας φυλακίζεται
επί δωρο στα γραφεία της «Νέας Δημοκρατίας»

Έχει λοιπόν και η «Νέα Δημοκρατία» το δικό της Γκούλαγκ... κι ούτε που βρίσκεται σε κάποιο ξεχασμένο και, εν αχρηστία, μακρινό ξερονήσι. Είναι εγκατεστημένο στο «ευρωμέγαρο» της Βασιλίσσης Σοφίας, στην καρδιά της Αθήνας. Η ΝΔ δεν έχει πια κανένα «ηθικό έρεισμα» (και πότε είχε;) να μιλά για Γκούλαγκ και άλλα παρόμοια μετά τον εγκλεισμό ορκισμένου οπαδού της σε κρυφό «δωματιάκι», σε πλήρη απομόνωση για ένα οχτάωρο με την κατηγορία ότι παρεισέφρυνε ως κατάσκοπος των «πρασίνων».

Μελιδώνης στο κλουβί και κανείς δεν του μιλεί...

Αλλά ας αφηγηθούμε τα περιστατικά με τη σειρά:

Όπως είναι γνωστό η εταιρεία UNIV-AC είχε αναλάβει το συντονισμό για την επεξεργασία και ανακοίνωση των εκλογικών αποτελεσμάτων της 17ης Ιουνίου και είχε τοποθετήσει στα γραφεία των πολιτικών κομμάτων τερματικούς υπολογιστές, όμοιους με εκείνους που είχαν εγκατασταθεί στο υπουργείο Εσωτερικών, στην ΕΡΤ και στο γραφείο Τύπου στο Ζάππειο. Με τον τρόπο αυτόν εξασφαλιζόνταν η απρόσκοπτη, χωρίς διαμεσολαβήσεις και άμεση ενημέρωση των κομμάτων για τα μυστικά που έκρυβαν οι κάλπες μέχρι την 11η νυκτερινή της 17ης Ιουνίου 1984. Παράλληλα, η εταιρεία είχε φροντίσει να παρευρίσκεται και ένας υπάλληλός της χειριστής, στη διάθεση κάθε κόμματος για να επεξεργάζεται τα αποτελέσματα όπως έφταναν στην οθόνη.

Από τα κόμματα, το ΚΚΕ και η ΝΔ ειδοποίησαν ότι δεν επιθυμούν να αξιοποιήσουν την προσφορά υπηρεσιών σε έμψυχο υλικό γιατί διέθεταν «δικούς τους χειριστές». Η απάντηση είχε φτάσει αρνητική στην εταιρεία και τους άμεσα ενδιαφερόμενους υπαλλήλους που οπωσδήποτε ενοχλήθηκαν γιατί η αντίστοιχη επιλογή τους δεν είχε γίνει στην τύχη αλλά με «πολιτικά κριτήρια». Πραγματικά, ο υπάλληλος που προοριζόνταν για κάθε κόμμα είχε επιλεγεί ώστε να είναι οπαδός ή τουλάχιστον «συμπαθών». Τι λέτε; μήπως και πρόλαβαν οι ιδιωτικές

εταιρίες να καταστρέψουν τους φακέλους των υπαλλήλων τους; Έτσι ο εντεταλμένος για τα γραφεία του ΚΚΕ δεν εμφανίστηκε στο Σπίτι του Λαού. Αλλά ο κ. Μελιδώνης που είχε οριστεί για το ευρωμέγαρο της ΝΔ, ένθερμος οπαδός και θιασώτης του κ. Αβέρωφ, έσπευσε στο πόστο του πρόθυμος να συντρέξει το κόμμα εκείνες τις κρίσιμες ώρες. Φτάνοντας όμως στο κτίριο της Βασιλίσσης Σοφίας αντιμετώπισε παγωμάρα και την καχυποψία των «επιτελών». Αυτά σε πρώτη δόση. Γιατί ακολούθησαν οδυνηρότερα.

Ο κ. Μελιδώνης οδηγήθηκε σε ένα «δωματιάκι», ή καλύτερα σε μιαν αποθήκη όπου και παρέμεινε εγκλειστος και υπό περιορισμόν από τις 10 το βράδυ μέχρι τις 5 τα ξημερώματα—ώρα που όλα είχαν πια κριθεί και οι νεοδημοκράτες επιτελείς και τα μικρομεσαία στελέχη δεν είχαν πια κουράγιο ούτε με τους υποτιθέμενους πράκτορες των πρασινοφρουρών να ασχοληθούν. Σε όλο αυτό το διάστημα ο κ. Μελιδώνης δεν είχε καμιά δυνατότητα επικοινωνίας με τον «έξω κόσμο». Φαίνεται ότι αποπειράθηκε να το σκάσει απ' το φωταγωγό αλλά κι αυτό στάθηκε αδύνατο. Το «κελί» του ήταν δίπλα στο γραφείο του κ. Αβέρωφ. Ο αρχηγός από κάποια στιγμή και πέρα ήταν βαθιά απογοητευμένος και απροσπέλαστος. Ένας λαμπρός ευρωβουλευτής από τους «θεόσταλτους» που τον πλησίασε κάποια στιγμή και προσπάθησε να τον παρηγορήσει λέγοντάς του «Πάμε καλά κύριε πρόεδρε» αποπέμφθηκε με σκαιό τρόπο: «Φύγε, φύγε! Δεν θέλω να βλέπω κανέναν και ιδίως εσένα!».

Πήγαν για μαλλί και βγήκαν κουρεμένοι...

Αλλά τι είχε συμβεί το βράδυ εκείνο ώστε να επικρατήσει πλήρης σύγχυση στα γραφεία της ΝΔ; Ψιθυροί, ανακινώσεις για σαρωτική νίκη, θριαμβολογίες, προετοιμασίες για διαδήλωση στο Σύνταγμα και, στη συνέχεια περίσκεψη, απογοήτευση και βαθιά μελαγχολία. Όλες αυτές οι ψυχολογικές μεταπτώσεις ήταν ταυτόσημες και στα επιτελεία της ΝΔ αλλά και του ΠΑΣΟΚ. Επέδρασαν εκτονωτικά στο κλίμα της πόλωσης και

αντιπαράθεσης που είχε κλιμακωθεί όλες τις προηγούμενες μέρες έως και τη νύχτα της 17ης Ιουνίου. Η προσγείωση στην πραγματικότητα μπορεί να δημιούργησε αίσθημα δυσφορίας για τους αναμένοντες το θρίαμβο υπερφίαλους «μονομάχους» αλλά και ανακούφιση σε όλους εκείνους που δεν ήταν διατεθειμένοι να υποστούν τα παρατράγουδα που θα προκαλούσαν θριαμβευτές και ηττημένοι.

Η ΝΔ πεπεισμένη ότι ο σατανικός μηχανισμός των πρασινοφρουρών θα διέπραττε νοθεία και θα μαγειρεύε τα αποτελέσματα, φρόντισε ώστε και τους «πράκτορες» τύπου Μελιδώνη να εξουδετερώσει και δικούς της εμπειρογνώμονες να χρησιμοποιήσει προκειμένου να εξορκιστούν οι πράσινες βασκανειές.

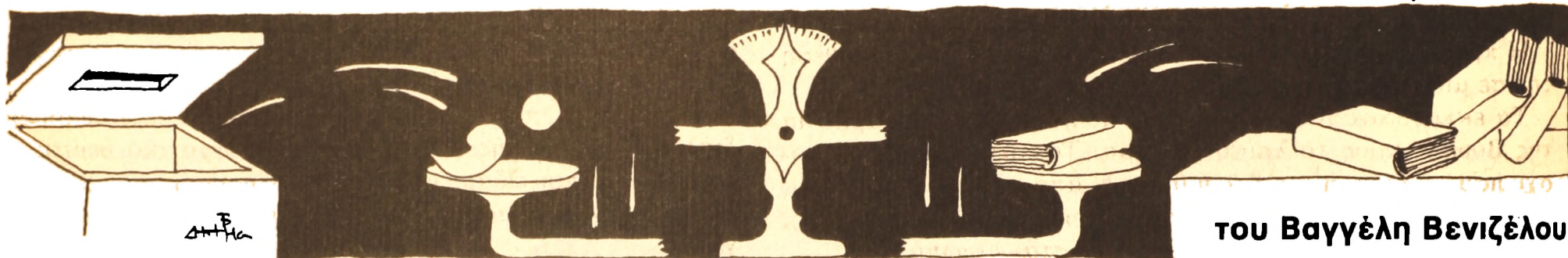
Έτσι, επιστρατεύθηκε ο καθηγητής της Ηλεκτρονικής του ΕΜΠ κ. Κουρεμένος ο οποίος έφτασε με το δικό του «κομπιουτεράκι» και άρχισε να επεξεργάζεται—με επιλεκτική συλλογιστική—τα αποτελέσματα που έδινε ο τερματικός: κατάργησε την Κρήτη και μονοπώλησε τη Λακωνία. Σε λίγη ώρα έκαμε τις προβολές του στατιστικά και ανακοίνωσε το «θαύμα» του: 43% για την ΝΔ και 38% για το ΠΑΣΟΚ. Ο κόσμος ανάποδα, δηλαδή. Ο κ. Έβερτ άρπαξε τότε τη ντουντούκα και διέσπειρε τα ευχάριστα νέα. Εξ ου και η ευφορία των πρώτων ωρών εξ ου και ο προπηλακισμός του «θεόπεμπτου» ευρωβουλευτή τις ύστερες ώρες.

Αν όμως... Αν οι νεοδημοκράτες επιτελείς ήταν νουνεχείς και συγκρατημένοι πολλές γκάφες θα είχαν αποφευχθεί: ο αρχηγός δεν θα διεκήρυσσε στην τηλεόραση, από το απόγευμα της Κυριακής ότι τη νύχτα «θα συλληπηθεί τον κ. Παπανδρέου», ο τεχνοκράτης καθηγητής θα έμενε σπίτι του να διαβάσει και κανένα βιβλίο πολιτικής επιστήμης και ο κ. Μελιδώνης εκτός του ότι θα αποδεικνυόταν πολύτιμος σύμβουλος, θα διατηρούσε τον αρχικό του ενθουσιασμό και σέβας για το κόμμα του. Μετά όμως από την ταλαιπωρία και τον εξευτελισμό που υπέστη έφυγε τα ξημερώματα λιγότερο νεοδημοκράτης αλλά πιο σοφός και ώριμος.

Ρεπόρτερ

Λειτουργία του Πολιτεύματος και πολιτικές εξελίξεις μετά τις ευρωεκλογές '84

Από τη μετεκλογική αμηχανία στα συνταγματικά δεδομένα

Η επιλογή του χρόνου διεξαγωγής των επόμενων βουλευτικών εκλογών, η έκβαση της προεδρικής εκλογής του Μαΐου 1985 και το εκλογικό σύστημα είναι οι τρεις συνταγματικοπολιτικές παράμετροι που εισέρχονται στο πολιτικό παίγνιο μετά τις ευρωεκλογές και τα γνωστά τους αποτελέσματα.

● Στην κυβέρνηση που διαθέτει την απόλυτη κοινοβουλευτική πλειοψηφία συγκεντρώνεται η πρωτοβουλία των προσεχών πολιτικών χειρισμών σε σχέση με τα τρία αυτά ζητούμενα, μετά τον «αφοπλισμό» της αρμοδιότητας του Προέδρου της Δημοκρατίας να διαλύσει την παρούσα Βουλή.

Σ' αυτό το όχι και τόσο προφανές και αυτονόητο συμπέρασμα καταλήγει μια σφαιρική ανάγνωση της πολιτικής συγκυρίας μετά τις ευρωεκλογές και υπό το πρίσμα των σχετικών διατάξεων του Συντάγματος του 1975.

Ας γίνουμε, όμως, πιο αναλυτικοί:

Α. Το συνταγματικό θεμέλιο του προεκλογικού κλίματος και οι μετεκλογικές του συνέπειες

Η «εφ' όλης της ύλης» πολιτική αναμέτρηση με αφορμή τις ευρωεκλογές τελείωσε μα ο «θερμός Ιούνιος» δεν προκάλεσε τις πολιτικές και συνταγματικές δονήσεις που προοιωνίζε η τεταμένη προεκλογική αντιπαράθεση.

Όλο το προεκλογικό σκηνικό είχε ξεπεράσει τη φαντασία του συντακτικού νομοθέτη. Το Σύνταγμα του 1975 δεν προβλέπει μία παρόμοια «γενική δομή». Μία προκαταρκτική και ταυτόχρονα εξαιρετικά αποφασιστική πολιτική αντιπαράθεση.

Η διεξαγωγή της βασιζόταν σε μία κοινή παραδοχή των δύο μεγάλων κομμάτων: Στη δυνατότητα πρόωρης διάλυσης της Βουλής του 1981 εάν τ' αποτελέσματα ήσαν δυσμενή για την κυβερνητική πλειοψηφία, είτε με πρωτοβουλία του Προέδρου της Δημοκρατίας «λόγω προφανούς δυσαρμονίας —της— προς το Λαϊκόν αίσθημα» (άρθρ. 41 §1), είτε με πρωτοβουλία της Κυβέρνησης που διαθέτει την απόλυτη πλειοψηφία των βουλευτικών εδρών και μπορεί να επιβάλει τη διάλυση σύμφωνα με το άρθρ. 38 §1 εδ. β' —όπως ακριβώς έγινε και το 1981— υποβάλλοντας την παραίτησή της.

Η διάλυση της Βουλής, λοιπόν, ως ενδεχόμενη εξέλιξη ήταν η πρόκληση που η αξιωματική αντιπολίτευση απηύθυνε και η κυβερνητική πλειοψηφία αποδέχθηκε και ταυτόχρονα το συνταγματικό θεμέλιο του προεκλογικού κλίματος.

Ενδεχόμενο πίσω από το οποίο διαγραφόταν με σαφήνεια η σκιά των αρμοδιοτήτων του Προέδρου της Δημοκρατίας που κανένας δεν αμφισβήτησε και ο ίδιος φρόντισε έμμεσα αλλά με σαφήνεια να υπενθυμίσει τη στιγμή ακριβώς της ψηφοφορίας.

Η κυβερνητική πλειοψηφία —μέσα σ' αυτό το συνταγματικό πλαίσιο— δέχθηκε να «παιξει» την ίδια την πολιτική νομιμο-

ποίηση της Βουλής του 1981 και του συσχετισμού δυνάμεων που η Βουλή αυτή αντανάκλυνε. Η κυβέρνηση αποδέχθηκε έτσι ότι η νομιμοποίηση —η λαϊκή συναίνεση— ως πολιτικό φαινόμενο είναι τόσο δυναμικό και ρευστό που ακόμη και όταν δεν τυποποιείται σε συγκεκριμένες συνταγματικές διατάξεις και θεσμούς βρίσκει άλλους —παράπλευρους— τρόπους για να αποκρυσταλλωθεί, όπως η διαδικασία ανάδειξης των Ελλήνων αντιπροσώπων για τη συνέλευση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Προφανώς η κυβέρνηση γνώριζε κάτι που δεν έγινε τελείως σαφές στις σχετικές προεκλογικές αναλύσεις: Έπειτα από ένα τυχόν δυσμενές εκλογικό αποτέλεσμα α υ τ ή θα είχε την πρωτοβουλία των κινήσεων. Θα είχε, για την ακρίβεια, την ευχέρεια της πρώτης κίνησης υποβάλλοντας αμέσως την παραίτησή της και ζητώντας τη διεξαγωγή εκλογών (άρθρ. 38 § 1 εδ. β') π ρ ι ν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας αρχίσει τις διαβουλεύσεις που πρέπει να προηγηθούν της διάλυσης της Βουλής «λόγω προφανούς δυσαρμονίας προς το λαϊκό αίσθημα» (άρθρ. 41 § 1).

● Βασισμένο, λοιπόν, σ' αυτά τα θεσμικά δεδομένα το προεκλογικό κλίμα, είναι προφανές ότι ενίσχυε αισθητά τη θέση του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Όχι όμως —όπως είπαμε— γιατί από αυτόν εξαρτιόταν η διάλυση της Βουλής. Σε περίπτωση δυσμενούς αποτελέσματος αυτή ήταν δεδομένη με πρωτοβουλία, μάλλον, της ίδιας της κυβέρνησης. Η ενίσχυση της θέσης του Προέδρου εντοπιζόταν στην επιλογή του ακριβούς χρόνου διεξαγωγής των νέων εκλογών και στην επιλογή της κυβέρνησης που θα τις διεξήγαγε.

Η μέχρι σήμερα συνταγματική πρακτική μας προσφέρει ένα πολύτιμο προηγούμενο ως προς την κυβέρνηση που διεξάγει την εκλογή. Το 1981 μετά την παραίτηση της κυβέρνησης Ράλλη σύμφωνα με το άρθρο 38 §1 εδ. β' και με στόχο την πρόωγη διάλυση της Βουλής, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ξαναδιόρισε —και έκανε απολύτως ορθά— Πρωθυπουργό τον Γ. Ράλλη ως αρχηγό της «δεδηλωμένης» πλειοψηφίας στην υπό διάλυση Βουλή.

Δέχθηκε, λοιπόν, έτσι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας τότε —και προφανώς και για κάθε άλλη μελλοντική και παρόμοια περίπτωση— ότι η περιβόητη «αρχή της δεδηλωμένης» (άρθρ. 37 §2) ισχύει για κάθε περίπτωση διορισμού κυβέρνησης —παρότι το γ ρ ά μ μ α του άρθρ. 38 §1 εδ. β' του έδινε την ευχέρεια να την παρακάμψει. Εκείνο, επομένως, που θα είχε ιδιαίτερη σημασία ήταν η ευχέρεια του προέδρου να προσδιορίσει τον ακριβή χρόνο των εκλογών —πράγμα που πρακτικά σημαίνει— η ευχέρειά του να συγκαλέσει τη Βουλή σε σύνοδο πριν τη διάλυσή της ή όχι.

● Η σύνοδος αυτή θα είχε καθοριστική σημασία γιατί θα μπορούσε να καταλήξει στην ψήφιση ενός νέου εκλογικού νόμου.

Αν η διάλυση γινόταν λόγω προφανούς δυσαρμονίας έπρεπε

Ο Βαγγέλης Βενιζέλος είναι επίκουρος καθηγητής του Συνταγματικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

να γίνει αμέσως. Αν, όμως, η διάλυση γινόταν έπειτα από παραιτήση της κυβέρνησης, αυτή η ευχέρεια έμενε ανοικτή.

Σ' αυτά τα δύο —όχι αμέσως ορατά— σημεία εντοπιζόταν η ενίσχυση της θέσης του Προέδρου της Δημοκρατίας μέσα στο ιδιόρρυθμο προεκλογικό κλίμα.

Β. Μετεκλογικός «αφοπλισμός» των προεδρικών αρμοδιοτήτων;

Η προεκλογική υπερένταση φαίνεται όμως να δίνει τη θέση της σε μία μετεκλογική αμηχανία.

Τα εκλογικά αποτελέσματα δεν τεκμηριώνουν δυσαρμονία της Βουλής προς το λαϊκό αίσθημα. Τουλάχιστον αυτός ο ισχυρισμός δεν προβλήθηκε από κανένα κόμμα και, πάντως, δεν προβλήθηκε από την αξιωματική αντιπολίτευση.

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας —σωστά— σιωπά.

Ο Πρωθυπουργός και αρχηγός της κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας έχει κάθε λόγο να επικαλείται αρμονία της Βουλής προς το λαϊκό αίσθημα και, βέβαια, δεν έχει κανένα απολύτως λόγο τώρα να προκαλέσει με την παραιτήσή του διάλυση της Βουλής.

● Με ποιους συνταγματικούς όρους διαμορφώνεται, επομένως, το μετεκλογικό πολιτικό σκηνικό;

Δύο είναι τα κομβικά σημεία. *Ο χρόνος και το σύστημα διεξαγωγής των επόμενων βουλευτικών εκλογών.*

Στα ζητήματα αυτά η σημερινή πολιτική συγκυρία, όπως υπάγεται στις συνταγματικές διατάξεις, δίνει μια πρώτη απάντηση.

Η προεκλογική ενίσχυση της θέσης του Προέδρου της Δημοκρατίας είχε μία αθέατη αλλά ενδιαφέρουσα πλευρά. *Οριοθετούσε με τρόπο αυστηρό και συγκεκριμένο την αρμοδιότητα του Προέδρου να διαλύει τη Βουλή «λόγω προφανούς δυσαρμονίας προς το λαϊκό αίσθημα» (41 §1).*

Αυτό που όλες οι πολιτικές δυνάμεις και ο ίδιος ο αρχηγός του Κράτους είχαν δεχθεί ή υπονοούσαν ήταν ότι *π ρ ο - φ α ν ή ς δ υ σ α ρ μ ο ν ί α* μπορεί να διαγνωσθεί μόνο μέσα από μία γενική εκλογική διαδικασία, όπως στην προκειμένη περίπτωση οι ευρωεκλογές. Μόνο παρόμοια εκλογικά αποτελέσματα μπορούσαν να ενεργοποιήσουν την προεδρική αυτή αρμοδιότητα που είναι εξαιρετικά σοβαρή αλλά και εξαιρετικά οριακή. Από την αντίθετη όψη όμως, αυτό σημαίνει ότι *καμιά άλλη μικρότερης διάστασης και λιγότερης σαφήνειας ένδειξη δεν αρκεί για να θεμελιώσει διάλυση της Βουλής λόγω προφανούς δυσαρμονίας.*

Αυτό όμως —το ελάχιστο προσεγμένο προεκλογικό δεδομένο— σημαίνει πρακτικά ότι *εφόσον η Βουλή του 1981 δεν βρίσκεται σε προφανή δυσαρμονία τον Ιούνιο του 1984 μετά τις ευρωεκλογές, δεν μπορεί να βρεθεί σε παρόμοια θέση μέχρι τη λήξη της περιόδου της τον Οκτώβριο του 1985, γιατί δεν προβλέπεται να μεσολαβήσει κάποια ανάλογη διαδικασία διάγνωσης της λαϊκής βούλησης.*

● Μ' άλλα λόγια, με βάση τα σημερινά δεδομένα *η αρμοδιότητα του Προέδρου να διαλύσει τη Βουλή λόγω προφανούς δυσαρμονίας «αφοπλίζεται», πλέον, μέχρι τις επόμενες βουλευτικές εκλογές.*

Δεν συμβαίνει, βέβαια, το ίδιο και με τις κυβερνητικές πρωτοβουλίες που μπορούν να οδηγήσουν σε διάλυση της Βουλής:

Η δυνατότητα της κυβέρνησης που διαθέτει την απόλυτη κοινοβουλευτική πλειοψηφία να προκαλέσει διάλυση της Βουλής κατά το άρθρο 38 §1 εδ. β' δεν εξαρτάται από ρήτρες παρόμοιες μ' αυτές που οριοθετούν τις αρμοδιότητες του προέδρου της Δημοκρατίας (προφανής δυσαρμονία, κυβερνητική σταθερότητα). Επομένως, σ' όλο το μελλοντικό διάστημα μέχρι τη λήξη της περιόδου της Βουλής του 1981 —δηλαδή, μέχρι τον Οκτώβριο του 1985— η κυβέρνηση μπορεί να προκαλέσει

διάλυση τη στιγμή που θα το επιλέξει.

● Παρόμοια είναι τα δεδομένα και ως προς την *ενδεχόμενη μεταβολή του εκλογικού συστήματος.*

Η παρούσα πλειοψηφία της Βουλής μπορεί να μεταβάλει το ισχύον εκλογικό σύστημα της ενισχυμένης αναλογικής. Τυχόν αντιρρήσεις του αρχηγού του Κράτους —για να ελέγξουμε όλες τις θεωρητικές πιθανότητες— μπορούν στην πιο ακραία περίπτωση να οδηγήσουν στην *αναπομπή του εκλογικού νομοσχεδίου και πάλι στη Βουλή.* Η κοινοβουλευτική πλειοψηφία έχει όμως σήμερα την αριθμητική άνεση να το επιψηφίσει αμέσως. Είναι, μάλιστα, περιττό να σημειωθεί ότι στην περίπτωση αυτή διάλυση της Βουλής δεν θα ήταν συνταγματικά θεμιτή, για τους λόγους που είδαμε μόλις παραπάνω και μάλιστα επηυξημένους από τη διαφανή σκοπιμότητα μιας παρόμοιας ενέργειας.

Γ. Οι επικείμενες προεδρικές εκλογές. Η τρίτη παράμετρος.

Οι παρατηρήσεις που προηγήθηκαν προσλαμβάνουν τις πλήρεις διαστάσεις τους αν εισάγουμε στη συζήτηση μία ακόμη παράμετρο. Τις προεδρικές εκλογές του Μαΐου 1985 που είναι χρονικά δεδομένες. Μπροστά σ' αυτό το νέο θεσμικό στοιχείο τα υποθετικά εκλογικά ποσοστά που κυριάρχησαν προεκλογικά υποχωρούν και τη θέση τους παίρνουν οι υπαρκτοί αριθμοί των βουλευτικών εδρών στην παρούσα Βουλή.

● Πολύ απλά και κάπως σχηματικά, τρεις είναι οι πιθανές εξελίξεις γύρω από τις επικείμενες προεδρικές εκλογές:

Πρώτη, η διάλυση της Βουλής με πρωτοβουλία της κυβέρνησης (38 § 1 εδ. β') *π ρ ι ν* από την έναρξη της διαδικασίας εκλογής νέου Προέδρου της Δημοκρατίας.

Δεύτερη, η ανάδειξη Προέδρου από την παρούσα Βουλή με την ελάχιστη αναγκαία πλειοψηφία των 3/5 (180/300 βουλευτών) —που δεν διαθέτει μόνη της η κοινοβουλευτική πλειοψηφία.

Τρίτη, η υποχρεωτική και άμεση διάλυση της Βουλής επειδή η διαδικασία της προεδρικής εκλογής θα αποβεί άγονη και στην τρίτη φάση της (τρίτη ψηφοφορία).

● Και στις τρεις εκδοχές αυτού του παιγνίου η κυβερνητική πλειοψηφία έχει συνταγματικά την πρωτοβουλία των κινήσεων και των χειρισμών.

Ο όγκος των βουλευτών της είναι ο μοχλός για να προκληθεί η δεύτερη (ανάδειξη Προέδρου) και η τρίτη (άγονη ψηφοφορία - άμεση διάλυση της Βουλής) εκδοχή. Ενώ η προεκλογική της στάση και οι προτάσεις που θα υποβάλει στο εκλογικό σώμα είναι βέβαια, στην απόλυτη ευχέρεια της εφόσον προηγηθούν ή προκληθούν —με δική της κατ' ουσία απόφαση— βουλευτικές εκλογές.

Αρκεί εδώ να σημειωθεί κάτι που σίγουρα δεν διαφεύγει από όλους τους πολιτικούς παράγοντες. Η πολιτική νομιμοποίηση του νέου Προέδρου της Δημοκρατίας θα εξαρτάται σε καθοριστικό βαθμό από το συσχετισμό των δυνάμεων που τον εξέλεξε και από τον τρόπο που διαμορφώθηκε η αναγκαία για την εκλογή του πλειοψηφία.

Με νέους συνταγματικούς όρους διαγράφεται, λοιπόν, η πολιτική συγκυρία στη χώρα μας μετά τα αποτελέσματα των ευρωεκλογών 1984.

● Περισσότερο «λογικούς» και «ηπίους» από όσα θα υπολόγιζε κανείς ακούγοντας τις προεκλογικές ιαχές.

«Λογικός» και «ήπιος» σημαίνει, όπως, στην προκειμένη περίπτωση περισσότερο σύμφωνος προς τον *κοινοβουλευτικό χαρακτήρα του πολιτεύματος*, που έχει δύο βασικά χαρακτηριστικά: την εξάρτηση της κυβέρνησης μόνο από την εμπιστοσύνη της Βουλής και την αποκλειστική της αρμοδιότητα να ασκεί τη γενική πολιτική της χώρας.

□

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΑΪΤΖΗΣ

Μ. ΡΕΖΑΝ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΟΣ ΨΥΧΙΚΩΝ
ΕΡΕΥΝΩΝ

ΓΡΟΥΚ ΧΡΟΥΚ
ΒΙΕΛΩ ΕΙΝΑΝ ΑΝΘΡΩΠΟ
ΠΙΣΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΡΤΑ
ΓΡΟΥΚ
ΦΟΡΑΕΙ ΓΥΑΛΙΑ ΚΑΙ
ΡΕΜΠΟΥΜΠΛΙΚΑ
ΕΜΠΑ ΜΕΣΑ ΑΝΤΡΕΑ
ΧΡΟΥΚ

ΓΚΡΡ... ΧΡΡ
ΜΗ ΜΟΥ ΠΕΙΣ ΤΙ ΕΧΕΙΣ...
ΠΙΣΤΕΥΕΙΣ ΠΩΣ ΔΕΝ ΣΕ ΑΓΑΠΑΕΙ
ΚΑΝΕΙΣ ΑΥΤΟ ΕΧΕΙΣ ΧΡΡΚ
ΠΑΡΕ ΚΑΡΕΚΛΑ ΚΑΙ ΚΑΤΣΕ

«Έτσι... χωρίς πρόγραμμα...»

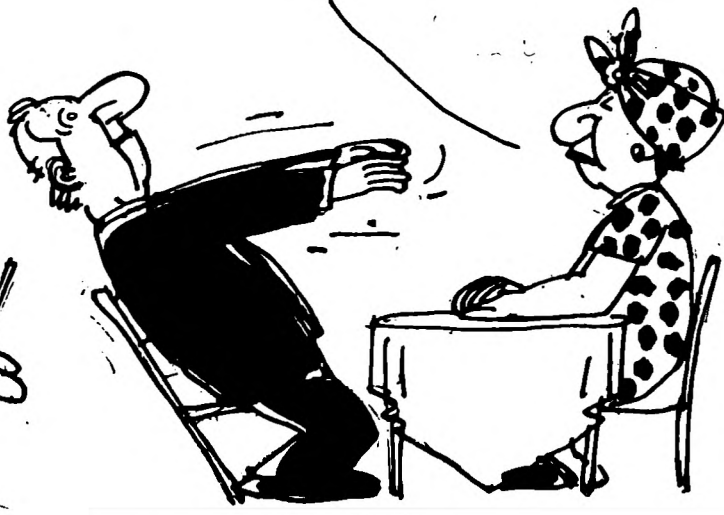
ΚΑΙ ΤΩΡΑ ΚΟΙΤΑ ΜΕ
ΠΡΟΣΕΚΤΙΚΑ
ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕ
ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΟΥ
ΣΕ ΜΕΝΑ

ΕΧΕΙΣ ΞΕΧΑΣΕΙ
ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΣΟΥ... ΔΕΝ
ΣΚΕΦΤΕΣΑΙ ΤΙΠΟΤΑ ΓΡΟΥΚ
ΚΟΙΜΑΣΑΙ ΒΑΘΕΙΑ ΚΑΙ
ΤΑΞΙΔΕΥΕΙΣ ΧΡΟΥΚ

ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΕΣΑΙ
ΑΝΤΡΕΑ

ΕΙΜΑΙ ΣΤΗΝ ΠΛΑΤΕΙΑ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ... ΟΧΙ ΟΧΙ
ΤΟ ΚΟΙΝΟΣΣΑΙΟΥ ΕΙΝΑΙ...
ΔΕΝ ΕΙΜΑΙ ΒΕΒΑΙΟΣ
ΝΑΙ! ΕΙΝΑΙ Η ΜΠΕΡΛΙΝΕΡ ΠΛΑΤΕΙΑ
ΚΙ ΑΚΩΜΕ...

ΑΚΟΥΜΕ ΤΟΝ ΥΜΝΟ ΤΩΝ
ΚΙΜΠΕΛΟΥΓΚΕΝ

ΠΑΙΡΝΟΝΤΑΣ ΤΑ ΠΙΟ ΑΥΣΤΗΡΑ
ΣΥΝΟΜΟΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΜΑΖΕΥΟΜΑΣΤΕ
Σ' ΕΝΑ ΣΠΙΤΑΚΙ ΚΑΠΟΥΣΤΟ ΚΑΣΤΡΙ
ΠΟΥ ΜΑΣ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΕ Η ΣΥΝΤΡΑΦΙΣΑ
ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ

ΓΙΑ ΜΙΑ ΕΛΛΑΔΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ
ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΛΛΑΓΗ

ΤΩΡΑ ΒΡΙΣΚΟΜΑΙ ΣΕ ΣΥΝΘΗΚΕΣ
ΒΑΡΙΑΣ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΝΟΜΙΑΣ
ΚΑΤΕ ΑΠΟ ΤΑ ΧΤΥΠΗΜΑΤΑ ΤΗΣ
ΝΤΟΠΙΑΣ ΚΑΙ ΞΕΝΗΣ ΟΛΙΓΑΡΧΙΑΣ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ ΤΗΣ
ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ... ΕΙΝΑΙ Η ΠΡΩΤΗ ΜΕΡΑ
ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

...ΚΑΙ ΜΠΑΙΝΕΙ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ

ΤΑ ΟΠΛΑ
ΠΑΡΑΠΟΔΑ
ΤΑ ΟΠΛΑ
ΠΑΡΑΠΟΔΑ
ΦΩΝΑΖΩ
ΕΓΩ

ΤΙΠΟΤΑ ΜΕΤΑΙΣΤΑΜΑΤΗΣΑΝΕ
ΤΗΝ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΛΥΘΗΚΑΝ
ΗΣΥΧΑ ΤΡΑΓΟΥΔΩΝΤΑΣ...

ΓΡΟΥΚ
ΗΡΕΜΗΣΕ
ΚΑΙ ΠΕΣΜΕ
ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΕΣΑΙ;
ΧΡΟΥΚ

ΕΙΜΑΙ ΣΕ ΜΙΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
ΒΑΦΤΙΣΩ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΤΟΥ
ΓΕΡΟΝΙΚΟΛΟΥ

ΜΑ ΓΙΑΤΙ ΝΑ ΘΥΜΗΘΩ ΑΥΤΟ;
ΤΙ ΣΗΜΑΣΙΑ ΕΧΕΙ;

ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΕΣΑΙ ΤΙΡΑ;

ΚΑΙ ΕΝΩ ΤΟ ΚΟΜΜΑ ΜΑΣ ΑΓΙΣΜΩΤΑΝ
ΓΙΑ ΤΟ ΧΤΙΣΙΜΟ ΤΟΥ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΥ ΣΕ ΜΙΑ
ΜΟΝΗ ΧΩΡΑ ΣΕ ΣΥΝΕΚΕΣ ΚΑΠΙΤΑ-
ΛΙΣΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΚΥΚΛΩΣΗΣ ΚΑΤΣ ΑΠΟ
ΤΗΝ ΣΟΦΗ ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΩΝΗ
ΤΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ, ΟΙ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΙ
ΖΗΝΟΒΙΕΦ-ΚΑΜΕΝΕΦ ΚΑΙ
Η ΟΠΟΡΤΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΚΙΙΚΑΤΩΣ
ΕΠΙΜΕΝΟΥ ΠΙΣ ΟΝΟΜΑΖΟΝΤΑΙ
ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ, ΛΑΖΑΡΗΣ,
ΑΛΕΥΡΑΣ, ΜΑΥΡΟΣ,...

ΓΙΑΥΤΟ ΔΕ Μ' ΑΓΑΓΓΕΙ
• ΚΑΝΕΙΣ ΚΥΡΙΑ ΡΕΖΑΝ
• ΚΑΝΕΙΣ ΚΑΝΕΙΣ

ΕΛΑ ΠΑΛΙ ΣΤΟΝ
ΕΑΥΤΟ ΣΟΥ
Κ. ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΕ

ΠΕΣΤΕ ΜΑΣ ΠΙΣ ΘΑ ΠΡΟΧΕΙΡΕΙ
ΑΠΟ ΔΕ ΚΑΙ ΠΕΡΑ Η ΑΛΛΑΓΗ
ΘΑ ΠΑΡΟΥΜΕ ΓΙΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ
ΤΗΝ ΕΚΠΟΜΠΗ ΣΑΣ Κ ΡΕΖΑΝ

«...ΕΤΣΙ... ΧΩΡΙΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ...»

Κλυδωνισμοί, ροβεσπieriσμοί αλληλοϋπονομεύσεις

του Δημήτρη Κ. Μιχαήλ

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ αναστολή στην εκκαθάριση των εσωκομματικών εκκρεμοτήτων —και κυρίως του κ. Ασημάκη Φωτήλα και της «κλαδικής δημοσιογραφίας»— αποφάσισε το Εκτελεστικό Γραφείο του ΠΑΣΟΚ την περασμένη Δευτέρα το μεσημέρι.

ΠΡΟΤΙΜΗΘΗΚΕ —και μάλιστα με πρωτοβουλία ενός από τους περισσότερο «θιγέντες» της υπόθεσης της δήθεν «νεαποστασίας» του κ. Ιωαν. Αλευρά— η τακτική του «παγώματος» των εκκαθαρίσεων για ορισμένο χρονικό διάστημα.

ΕΙΝΑΙ όμως βέβαιο —κι ας γράφεται το αντίθετο— με αφορμή την σιωπή του άλλοτε λαλίστατου κ. Ασ. Φωτήλα και τη μεταστροφή της «Ρωμιοσύνης» σχετικά, ότι δεν πρόκειται να υπάρξει παραγραφή ή ανοχή. Και τούτο —πέρα απ' ότιδήποτε άλλο— γιατί αποτελεί κοινή πεποίθηση στα ηγετικά κλιμάκια του ΠΑΣΟΚ ότι οι δύο αυτές συνωμοσίες είχαν ως κύριο στόχο «τον ίδιο τον Πρόεδρο και το κύρος του».

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ, συμβαίνει για πρώτη φορά σε παραίτηση στελεχών της κυβέρνησης να υποστηρίζεται ότι «δεν πείσθηκα από τη συνάντησή μας ότι μπορεί ν' αλλάξουν τα πράγματα» και επίσης σε διαφωνίες μικροκομματικών παραγόντων —όπως εκείνων της «Ρωμιοσύνης»— να μη λειτουργεί, κατευναστικά τουλάχιστον, η δημόσια καταγγελία του ίδιου του Προέδρου του Κινήματος.

ΥΠΑΡΧΟΥΝ, λοιπόν, όπως φαίνεται από τις δύο υποθέσεις αυτές κάποια νέας μορφής φαινόμενα απειθαρχίας των οποίων η αρνητική αναγωγή στο πρόσωπο και το κύρος του κ. Ανδρέα Παπανδρέου δεν είναι ούτε κολακεία, ούτε «κάρφωμα».

ΩΣΤΟΣΟ, το ενδιαφέρον συμπέρασμα από την πρόσφατη αναταραχή —και τη δεξιά δημαγωγία— γύρω από τα εσωκομματικά του ΠΑΣΟΚ δεν είναι απλώς η «ασέβεια» προς το πρόσωπο του «εκφραστή του λαϊκού κινήματος». Είναι ένα διάχυτο κλίμα ψιθύρων, υπονοιών, καχυποψιών για τις μελλοντικές πολιτικές εξελίξεις μετά την «ψυχρολουσία» του αποτελέσματος των ευρωεκλογών, που συντηρεί και λιπαίνει αυτές τις εσωτερικές και ασεβείς απειθαρχίες.

ΓΙΑ ΝΑ ΠΟΥΜΕ τα πράγματα απλά και με το όνομά τους οι «προπέτειες» του είδους «Ρωμιοσύνη» φαίνεται να ενθαρρύνθηκαν —αν δεν υπαγορεύτηκαν— από ορισμένους μικροπαράγοντες μέσα στο ΠΑΣΟΚ οι οποίοι τις τελευταίες ημέρες υποστήριζαν ότι υπάρχουν συγκεκριμένα σενάρια σε βάρος της ενότητας και της κυβερνητικής αυτοδυναμίας του ΠΑΣΟΚ.

ΟΙ ΙΣΧΥΡΙΣΜΟΙ αυτοί —στους οποίους αναμιγνύονταν «κεντροδεξιά» ονόματα της κυβέρνησης και της Κοινοβουλευτικής Ομάδας— δεν είχαν κανένα ή σχεδόν κανένα αντικειμενικό έρεισμα και πάντως πάνω απ' όλα αποδείκνυαν κάτι ιδιαίτερα ενδιαφέρον: Όπως σε άλλες περιπτώσεις οι διαφωνίες γύρω από θέματα μικροεξουσίας μεταβάλλονται σε αντιπαραθέσεις «ιδεολογικές» έτσι και μετεκλογικά η διάθεση να επιρριφθούν ευθύνες για το αποτέλεσμα των Ευρωεκλογών ή να αποδυναμωθούν κυβερνητικά και κομματικά στελέχη —στην γνώριμη συνέχεια της διαπάλης μέσα στο Κίνημα και την κυβέρνηση— οδήγησε σ' αυτές τις κατηγορίες ή υποψίες περί «νεοαποστασίας».

ΤΟ ΠΑΣΟΚ παίζει με τους μετεκλογικούς φόβους τους, θα μπορούσε να είναι ένα γενικό και απλουστευτικό συμπέρασμα, αν η πραγματική ρίζα του κακού δεν είναι απλώς κάποιες παραγοντικές φιλοδοξίες και κακοήθειες. Η ρίζα του κακού αυτών των μετεκλογικών υπονομευτικών συμπεριφορών, ακόμα και στην πε-

ρίπτωση του κ. Ασ. Φωτήλα —που έκανε 180 μοιρών στροφή ανάμεσα στην πρώτη και τη δεύτερη επιστολή του αναφορικά με τις ευθύνες του Πρωθυπουργού— είναι πως η εκλογική εμπειρία της 17ης Ιουνίου, δεν έγινε αντικείμενο και ευκαιρία συνολικής αυτοκριτικής και τοποθέτησης. Αντίθετα μάλιστα, προτιμήθηκε η τακτική της «επιβεβαίωσης της αυτοδυναμίας μας», συστήθηκε μια αργόσυρτη επιτροπή υπό τον κ. Παρ. Αυγερινό για τη μελέτη των εκλογικών αποτελεσμάτων και κυριάρχησαν στο εσωτερικό της οργάνωσης οι πιο αντιφατικές εκδοχές (από την ανάγκη στροφής προς τα δεξιά ως την ανάγκη στροφής περισσότερο αριστερά), κάτω από τις οποίες στεγάζονται όχι σπάνια, οι βολικές προσωπικές επιθυμίες και ιδιοτέλειες.

ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ συμπερασματικά να πει κανείς ότι αυτή η αδυναμία ή η καθυστέρηση του ΠΑΣΟΚ να συνθέσει διαλεκτικά αυτούς τους μετεκλογικούς προβληματισμούς σε νέα πορεία και στρατηγική είναι εκείνη, η οποία ευθύνεται για τη δημιουργία του κλίματος φθοράς και δυσπιστίας και για την ανάπτυξη αυτών των «κεντρόφυγων» παρασκηνιακών δραστηριοτήτων.

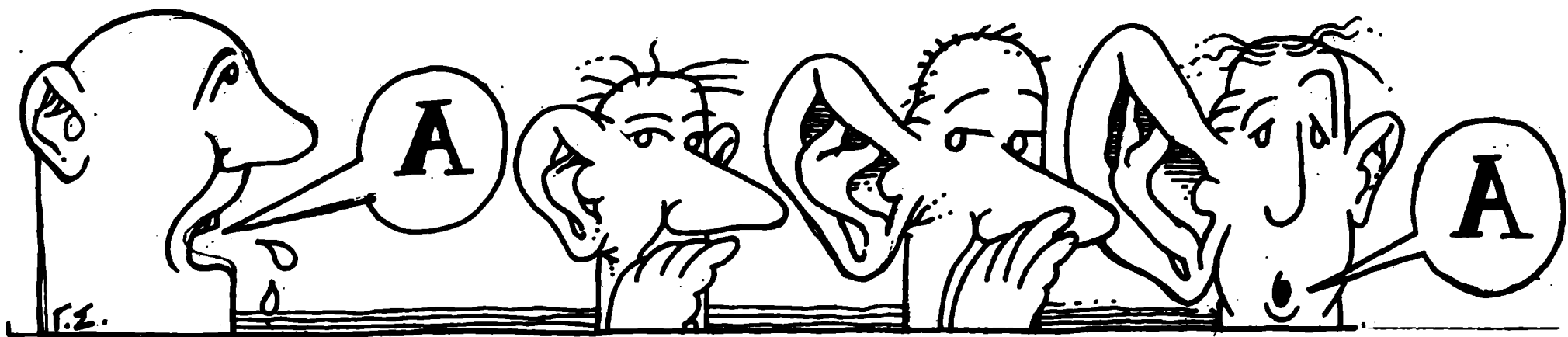
ΑΝ ΟΜΩΣ σε επίπεδο μικρομεσαίων στελεχών οι παρασκηνιακές μεθοδεύσεις εναντίον αλλήλων είναι περισσότερο συστηματική προσπάθεια «φθοράς για μικροωφέλη», σε υψηλό επίπεδο αυτές οι υπονομεύσεις έχουν κυρίως κοινό χαρακτηριστικό την ανασφάλεια. Ελάχιστοι είναι εκείνοι, οι οποίοι αισθάνονται εξασφαλισμένο τον εαυτό τους ακόμα και για το άμεσο μέλλον ως προς τα υπουργικά ή τα υφυπουργικά τους καθήκοντα και σχεδόν κανένας ο οποίος να μη βλέπει κάποιο διεκδικητή της θέσης του ή κάποιον υπονομευτή.

ΑΚΟΜΑ και αν δεν είναι έτσι τα πράγματα (και σίγουρα δεν είναι) θα πρέπει να υπογραμμίσει κανείς ότι η διαιρετική ανασφάλεια, που χαρακτηρίζει ορισμένα ηγετικά κλιμάκια της κυβέρνησης, έχει πικρή εμπειρία από το παρελθόν των απροειδοποίητων αναδομήσεων και «παραιτήσεων», ενώ δεν είναι χωρίς αξία η σχετική τακτική φθοράς του Δεξιού Τύπου.

ΑΥΤΑ τα μόνιμα χαρακτηριστικά της απουσίας γόνιμου διαλόγου μέσα στο Κίνημα, της αποσαφήνισης των ορίων ευθύνης και καθηκόντων κάθε στελέχους, του φραγμού στις ανεξέλεγκτες φιλοδοξίες, της έλλειψης διαδικασιών στις αλλαγές και τις αντικαταστάσεις, επιτρέπουν όπως είναι φυσικό, να ευδοκίμουν διαιρετικά φαινόμενα μέσα στο Κίνημα, αλλά και τα φαινόμενα αυτά επεκτείνονται στους συνεργαζόμενους χώρους.

ΓΙΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ, η αδυναμία, ή όπως αλλιώς να την πούμε του ΠΑΣΟΚ να αποσαφηνίσει την αξία της προεκλογικής συμμετοχής του κ. Γ. Μαύρου στο ευρωψηφοδέλτιό του, φαίνεται πως έχει οδηγήσει τον πρώην αρχηγό της ΕΔΗΚ σε διαπιστώσεις ανάλογες με εκείνες της «Ρωμιοσύνης», αλλά στη γραμμή της γνώστης «δαιμονολογίας» κατά της «τρίικας» του Εκτελεστικού και του κ. Μένιου Κουτσόγιωργα προσωπικά. Συμπερασματικά: κλυδωνισμοί, «αεριτζήδικοι ροβεσπieriσμοί και αλληλοϋπονομεύσεις θα συνεχίζονται και μάλιστα δημόσια, στο μέτρο που το ΠΑΣΟΚ αρνείται να γνωρίσει τον αληθινό του εαυτό (από τις κοινωνικές δυνάμεις που το στηρίζουν έως την ποιότητα ορισμένων κομματικών στελεχών) και να αυτοπροσδιορισθεί με θάρρος και παρηγορία σε κάθε σταθμό της πολιτικής του πορείας.

Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ της «Εθνικής Λαϊκής Ενότητας» αν απέδωσε ολίγα στις Ευρωεκλογές σε επίπεδο πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων, θα αποδώσει ακόμη λιγότερο εσωκομματικά, με το κακέκτυπο αντίγραφό της.

Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και ο ασφυκτικός εναγκαλισμός τους από την πολιτική εξουσία

«Γνωρίζει ήδη ο ελληνικός λαός ότι ο αγώνας για την εθνική μας ανεξαρτησία, την προάσπιση της πολιτιστικής μας παράδοσης, την κατοχύρωση και επέκταση των δημοκρατικών θεσμών, έχει σαν προϋπόθεση τον έλεγχο των μαζικών μέσων ενημέρωσης από τον ίδιο το

λαό, μέσω της εθνικής αντιπροσωπείας, και άλλων κοινωνικών φορέων, που εκφράζουν τη βούλησή του».

Α. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Δήλωση στο «ΑΝΤΙ» (τχ. 172, 27/2/1981)

Η παραίτηση του υπουργού για τη Ραδιοφωνία-Τηλεόραση κ. Αν. Πεπονή, τη Δευτέρα 2 Ιουλίου, είναι ένα από τα πολλά επεισόδια του κακόγουστου σήριαλ, που παρακολουθούμε από τα κανάλια της ελληνικής τηλεόρασης, εδώ και μια δεκαετία. Δε χρειάζεται να θυμίσουμε άλλα τέτοια επεισόδια με ήρωες και πρωταγωνιστές οι οποίοι στην πραγματικότητα έπαιζαν, εν γνώσει ή εν αγνοία τους, το ρόλο απλών κομπάρσων που υπαγορεύει μια συγκεντρωτική και αυταρχική εξουσία, άλλοτε υπό τον Κ. Καραμανλή και τώρα υπό τον Α. Παπανδρέου.

ΤΟ «ΦΑΥΛΟ» ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΑΝΤΑΞΙΟ ΠΑΡΟΝ

Σ' ένα πρόσφατα δημοσιευμένο συνοπτικό ρεπορτάζ (Βήμα, 1.7.84) ο Ανδρέας Δεληγιάννης αφηγήθηκε στιγμές της δεκαετούς ιστορίας της ΕΡΤ, ώστε να μην χρειάζεται τώρα να επανέλθουμε με λεπτομέρειες. Η ανάληψη της Γενικής Διεύθυνσης από τον κ. Β. Μαθιόπουλο, η παραίτηση του κ. Αν. Πεπονή και τις προηγούμενες μέρες των Π. Λουκάκου και Δ. Κατσιμή, αλλά και η σφοδρή διένεξη Κατσιμή-Γεωργαντόπουλου και του Δ. Κατσιμή με τον υπουργό του είναι κορυφαίες σκηνές, με πολύ σασπένς, του δεκαπενθήμερου που πέρασε.

Αλλά πώς να ξεχάσουμε ήρωες και πρωταγωνιστές όπως ο Άγγελος Βλάχος, ο Παύλος Μπακογιάννης, ο Μάνος Χατζιδάκις, ο Γιάννης Λάμπας, ο Μάριος Βαλληνδράς, ο Κ. Χόνδρος, ο Γ. Στεφανάκης, ο Ν. Δεληπέτρος, χωρίς να ξεχάσουμε τους ανεκδιήγητους Δημήτρη Φακλή και Σπύρο Χαραμή; Όλοι της νεοδημοκρατικής θητείας για τους οποίους πολλά είχαν πληροφορηθεί οι αναγνώστες του περιοδικού μας, με συστηματικές, στο παρελθόν, και αποκαλυπτικές προσεγγίσεις του θέματος. Ακολούθησε η θητεία Ρωμαίου, Αν. Πεπονή, και τώρα του Β. Μαθιόπουλου. Σατανική περιέργεια μας κυριεύει για τη συνέχεια των επεισοδίων...

Στον πιο τελευταίο από τους υπάτους ευχόμαστε από καρδιάς καλή επιτυχία, αλλά αν ρωτούσε τη γνώμη μας και μας θεωρούσε καλούς φίλους, θα τον βεβαιώναμε ότι δέχτηκε το πιο επισφαλές αξίωμα από όσα έχει στήσει η ελληνική διοικητική μηχανή. Οι υπεύθυνοι της ΕΡΤ ασκούν στην Ελλάδα το πιο επικίνδυνο από τα «επαγγέλματα». Δεν είναι τόσο το υδροκέφαλο του μηχανισμού, το πολυάνθρωπο προσωπικό, η πληθώρα των αργομίσθων και ασχέτων, οι ελλείψεις σε τεχνικό ε-

ξοπλισμό, αλλά και η έλλειψη παράδοσης και υποδομής, που δημιουργούν τα προβλήματα σε όποιον προσπαθήσει να κυβερνήσει αυτόν τον πολυδαίδαλο μηχανισμό.

Είναι, περισσότερο η εμπλοκή με τα άλλα μέσα μαζικής ενημέρωσης, τα μεγάλα συγκροτήματα του Τύπου και, κυρίως, ο ασφυκτικός κλοιός μιας πολιτικής εξουσίας που καταδυναστεύει την ελληνική Ραδιοφωνία-Τηλεόραση και προδικάζει την αποτυχία, ακόμη και του ικανότερου και με καλή πίστη, ανθρώπου. Πολλά από τα ονόματα που αναφέρθηκαν προηγουμένως ανήκαν σε ικανούς και εμπνευσμένους ανθρώπους, αλλά όλοι —χωρίς καμιά εξαίρεση— έπεσαν ενδόξως ή αδόξως, όταν έφτασε η ώρα που θέλησαν να αυτονομηθούν από τα αλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα και την παρεμβολή της πολιτικής εξουσίας.

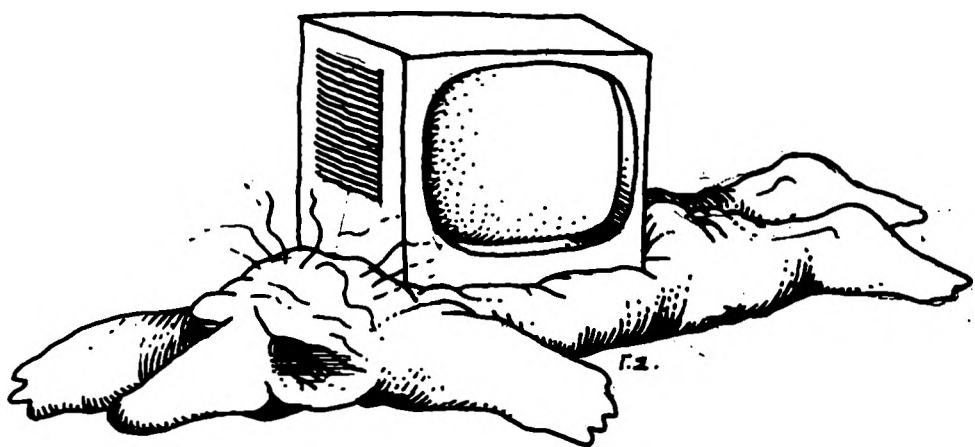
Καλό κατευόδιο κ. Πεπονή, καλώς ορίσατε κ. Μαθιόπουλε στο στίβο του Κολοσαίου.

Στις επόμενες σελίδες δημοσιεύουμε τη συνέντευξη που έδωσε ο τ. υπουργός κ. Αν. Πεπονής σε συνεργάτη μας, μια βδομάδα ακριβώς πριν από την παραίτησή του, όταν δεν ήταν ακόμη τόσο εύχαρις και ενεργητικός υπουργός. Σημειώσαμε ήδη στην αρχή αυτού του κειμένου τη θέση του πρωθυπουργού κ. Α. Παπανδρέου, όταν είχε παραχωρήσει μια αποκλειστική δήλωση στο ΑΝΤΙ στις αρχές του '81 και ήταν αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Στη δήλωση εκείνη ο κ. Α. Παπανδρέου σωστά επεσήμανε ότι μόνο αν χαλαρώσει το σύστημα ελέγχου, αλλά και αυτολογοκρισίας ή στην καλύτερη περίπτωση «εκλογικευμένης νοθεσίας», τότε τα δύο κανάλια της ΕΡΤ θα μπορέσουν να υπηρετήσουν την πολιτιστική μας υπόθεση και να αναπτύξουν την πολιτική δημοκρατία. Μπορεί, όμως, πειστικά να ισχυρισθεί σήμερα κάποιος ότι το ΠΑΣΟΚ μετά από 2½ χρόνια διακυβέρνησης προσκόμισε δομικές αλλαγές στη λειτουργία της τηλεόρασης;

Εμπρός για πολλά Κέντρα Ισχύος

Όταν το ΠΑΣΟΚ ανέλαβε τη διακυβέρνηση, ο υφυπουργός Δ. Μαρούδας βρέθηκε προϊστάμενος της ΕΡΤ-1 και ο υπουργός Μ. Κουτσόγιωργας προϊστάμενος της ΕΡΤ-2. Ο καθείς διέθετε το δικό του φέουδο και μετερίζι. Η ιδέα για το νομοσχέδιο που προέβλεπε τη σύσταση ενιαίου φορέα αποσκοπούσε στην

άρση αυτή της αντινομίας και ταυτόχρονα στον ασφυκτικό και ενιαίο έλεγχο της Ραδιοφωνίας - Τηλεόρασης από την κεντρική εξουσία. Το αποτέλεσμα δεν φαίνεται ότι γέμισε με ενθουσιασμό τον κ. Κουτσόγιωργα μιας και τελικά μέσω του «ενιαίου φορέα» ο συνολικός έλεγχος περνούσε στα χέρια του υφυπουργού κ. Μαρούδα που ταυτόχρονα έλεγχε και τον Τύπο. Κάθε πηγή πληροφόρησης θα επηρεαζόταν τώρα αποκλειστικά από την οδό Ζαλοκώστα. Στη μονομαχία των «δύο γιγάντων», εμφανίζεται η «σφήνα Λιβάνη» με την υπουργοποίηση Πεπονή. Η πρόταση για ανεξαρτησία των δυο καναλιών έσπαζε, με τη σειρά της, οπωσδήποτε, το «μονοπώλιο Μαρούδα» ο οποίος —όπως γράφτηκε επανειλημμένα— είχε τη θερμή συνεπικουρία των συγκροτημάτων Τύπου. Η σχέση του Τύπου με την κυβέρνηση καθορίζει, τελικά, σε αποφασιστικό βαθμό και την κυβερνητική πολιτική για τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα.

Στη σημερινή συγκυρία φαίνεται ότι η υπόθεση των μέσων μαζικής ενημέρωσης δεν καθορίζεται «από τον ίδιο το λαό, μέσω της εθνικής αντιπροσωπείας και άλλων κοινωνικών φορέων», αλλά από ομάδες οικονομικών συμφερόντων και συγκεκριμένων συγκροτημάτων του Τύπου, που αποτελούν και τους διαμεσολαβητές των προς την πολιτική εξουσία. Αλλά αυτό πολύ λίγο θα συμβάλει στην πληρέστερη ενημέρωση του ελληνικού λαού και η κατάσταση του «στασιμοπληθωρισμού» —όπως είχε χαρακτηριστεί— θα εξακολουθήσει να μαστίζει τη ραδιοτηλεόραση. Λέτε, ο Μαρούδας του 1984 να αποδειχτεί διαφορετικός από τον Μαρούδα του '81, '82 και '83; Μήπως πρόκειται να καταργηθεί η τηλεφωνική σύνδεση των κ. Μαρούδα-Κωστόπουλου με το διευθυντή ειδήσεων της ΕΡΤ; Ο νέος Γενικός Διευθυντής της ΕΡΤ-1 κ. Βάσος Μαθιόπουλος, μόλις ανέλαβε, έσπευσε να δηλώσει ότι: «Το γεγονός ότι (το Υφυπουργείο Τύπου) βρίσκεται στην οδό Ζαλοκώστα δεν μου δημιουργεί πρόβλημα. Ας μην ξεχνάμε ότι το Σύνταγμα της Ελλάδας, λέει ότι το κράτος ασκεί έλεγχο στην τηλεόραση. Βεβαίως, το υπουργείο έχει την εποπτεία». Μήπως αυτό δεν σημαίνει την πλήρη σύγχυση εννοιών Κράτους-Υπουργείου, ελέγχου-εποπτείας; Αυτά δεν δηλώνουν την προκαταβολική και άνευ όρων παράδοση του κ. Μαθιόπουλου στους επόπτες του πρωθυπουργού κ. Στρατή και Μαρούδα;

Αυτοκριτική και Αυτοπροβολή

Αλλά, ο ίδιος ο πρωθυπουργός δέχθηκε στη ραδιοφωνική συνέντευξη που παραχώρησε στη Μαρία Ρεζάν (Κυριακή, 1η Ιουλίου) ότι κάτι δεν πάει καλά με την τηλεόραση. Ποιος, όμως, τόνος αυτοκριτικής μπορεί να απαλλάξει από τις ευθύνες ακόμα και τον ίδιο τον πρωθυπουργό; Γιατί δέχεται ότι είναι παράλειψη σοβαρή η μη ανακοίνωση δήλωσης του κ. Π. Κανελόπουλου, ενώ δεν φάνηκε ποτέ να ενοχλήθηκε από την υπέρμετρη προβολή του εαυτού του, αλλά και ευλόγησε —προφανώς στο πλαίσιο των παιγνίων εξουσίας— την εξίσου συνεχή προβολή του Πρέδρου της Δημοκρατίας, ακόμα και για τρίτης και τέταρτης κατηγορίας ειδησεογραφικά συμβάντα.

Η αντίληψη που κυριάρχησε στις κυβερνήσεις Καραμανλή

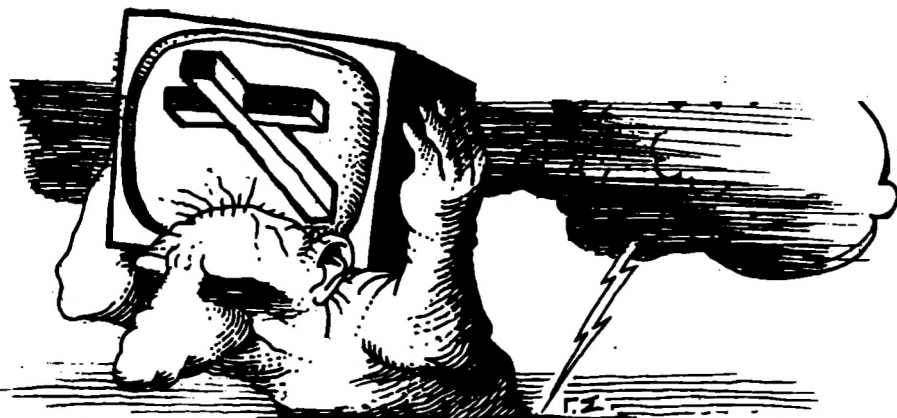
κληροδοτήθηκε και στην κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ. Κι όπως δεν μάθαμε καμιά περίπτωση όπου ο σημερινός Πρόεδρος της Δημοκρατίας να ενοχλήθηκε για την υπερβολική προβολή του προσώπου του, άλλο τόσο και ο κ. Παπανδρέου φαίνεται ότι δεν ενοχλήθηκε ποτέ από το λιβανωτό που πρόθυμα εξέπεμπαν οι επιτελείς του στην ΕΡΤ.

Πριν πέντε μόλις ημέρες ο νεοδιορισθείς Γενικός Διευθυντής της ΕΡΤ απασχόλησε τα δελτία ειδήσεων (Δευτέρα, 2 Ιουλίου) με την αυτοπροβολή του και το φωτογενές πορτραίτο του επί διλεπτον...

Μια επιγραμματική αναφορά στα επεισόδια του τηλεοπτικού σήριαλ καταδεικνύει ότι τα παιχνίδια δεν παίχτηκαν στο επίπεδο του καταρτισμού προγραμμάτων για την πολιτιστική και πολιτική χειραφέτηση του ελληνικού λαού, αλλά στο ποιος θα ελέγχει ποιον και τελικά πώς η συγκεντρωτική πολιτική εξουσία θα εκπέμπει απρόσκοπα τα μηνύματά της μέσω του ισχυρού ραδιοτηλεοπτικού μέσου. Και πώς τελικά αυτός ο έλεγχος θα συντονιστεί με τον εξαρτημένο από την κυβέρνηση ημερήσιο και περιοδικό Τύπο. (Μάθαμε, έτσι, ότι μία διεύθυνση υπό τον κ. Αντ. Στρατή θα ελέγχει τα δύο κανάλια και αυτή η διεύθυνση θα υπάγεται στην αρμοδιότητα του υφυπουργού Τύπου κ. Δ. Μαρούδα). Πάει περίπατο, λοιπόν, και η υιοθέτηση της ιδέας για την αυτόνομη ανάπτυξη της τηλεόρασης, αλλά και της ανεξάρτητης λειτουργίας του Τύπου.

Το Παρελθόν εγγυάται το Μέλλον

Και, όμως, η πράξη ορκωμοσίας υπουργού για τη Ραδιοφωνία - Τηλεόραση εμφανίστηκε ότι θα είχε άλλα αποτελέσματα. Να μας το θυμηθείτε: Το νομοσχέδιο —το διάτρητο, αν θέλετε— για τη Ραδιοφωνία - Τηλεόραση που είχε απαιτήσει ο πρωθυπουργός να του υποβληθεί μέσα σε 40 μέρες, δεν πρόκει-

ται να προταθεί από τον εκ νέου προϊστάμενο των ΕΡΤ κ. Δ. Μαρούδα. Η σύγκρουση πάλι του τ. υπουργού κ. Αν. Πεπονή με τον τ. Γενικό Διευθυντή κ. Δ. Κατσιμή —άνθρωπο του κ. Πεπονή— προήλθε από το αίτημα αυτόνομησης της Γενικής Διεύθυνσης από τον πολιτικό προϊστάμενο. Η σύγκρουση του κ. Π. Λουκάκου με τους κ. Δ. Κατσιμή και Αν. Πεπονή, είχε σαν πηγή το ποιος θα ελέγχει τη σύνταξη του δελτίου ειδήσεων.

Σε όλες τις κλίμακες της ιεραρχίας λοιπόν, δεν κυριαρχεί η ενθάρρυνση της αυτόνομης λειτουργίας των επιμέρους τομέων, αλλά η εξασφάλιση του ελέγχου όλων των λειτουργιών από την κορυφή της πυραμίδας. Όταν ο κ. Β. Μαθιόπουλος προτάθηκε για Γενικός Διευθυντής και συνεργάστηκε με τον κ. Αν. Πεπονή πήγε —και πολύ σωστά— με τις ιδέες του και τις προτάσεις του. Άσχετα με το ποιες ήταν αυτές οι προτάσεις και οι ιδέες (νέα σύνθεση διοικητικού συμβουλίου, μετακόμιση του υπουργού από τα ραδιομέγαρα στο κτίριο της Ρηγίλης, περιορισμός των υπουργικών αρμοδιοτήτων, κ.ά.) η ισχύς τους δεν κρίθηκε από το εφαρμόσιμο ή τις αρετές τους, αλλά από το αν είχαν τεθεί υπόψη του πρωθυπουργού και αν έχαιραν της ευλογίας του. Υπατος κριτής για κάθε λεπτομέρεια του έργου της διοίκησης αναγορεύεται ο κ. Α. Παπανδρέου. Εισπράττει τα θετικά, αλλά και χρεώνεται με τον τρόπο αυτό τα αρνητικά.

Έχουμε τόσο εξοικειωθεί με την ιδέα ότι ενημερώνεται για κάθε κίνηση και πρωτοβουλία, ώστε ακούσθηκε ως αφέλεια και ως αδιανόητη η ερώτηση της κ. Ρεζάν προς τον πρωθυπουργό, στη γνωστή ραδιοφωνική συνέντευξη, για την καθυστέρηση μετάδοσης της είδησης της σχετικής, με το σιδηροδρομικό ατύχημα την ημέρα των ευρωεκλογών. Αυτό μπορεί να αποδεικνύεται ως μοιραίο λάθος είτε του κ. Λουκάκου που δεν ενημέρωσε τον προϊστάμενό του κ. Κατσιμή ή του κ. Κατσιμή που δεν ενημέρωσε τον κ. Πεπονή ή του κ. Πεπονή που δε ρώτησε τον κ. Λιβάνη ή τον κ. Στρατή και των δύο τελευταίων που αμέλησαν να εκφράσουν την απορία τους προς τον πρωθυπουργό.

Μπορεί το σενάριο αυτό να μοιάζει φανταστικό, αλλά, κ. Ρεζάν, δεν αναρωτηθήκατε πόσος χρόνος απαιτείται για την ανταλλαγή όλων αυτών των προϋποτιθέμενων μηνυμάτων, ως την αναγγελία της είδησης;

Γιατί αυτός είναι ο τρόπος λειτουργίας των ΕΡΤ: Η απώλεια της λήψης πρωτοβουλιών από τους υποτιθέμενους ως υπευθύνους. Επιμείναμε στο γεγονός αυτό γιατί προβλήθηκε από τον Τύπο ως η αφορμή που προκάλεσε την παραίτηση του υπουργού Ραδιοφωνίας-Τηλεόρασης. Όμως η παραίτηση συντελέστηκε το πρωί της επομένης (Δευτέρα, 2 Ιουλίου), όταν, όπως φαίνεται, στη μακρά αφυπνιστική τηλεφωνική συνδιάλεξη μεταξύ των κ. Αντ. Λιβάνη και Αν. Πεπονή, ο τελευταίος δεν δέχθηκε τις προτάσεις Μαθιόπουλου, έστω κι αν έχαιραν της πρωθυπουργικής εγκρίσεως.

Η παραίτηση αυτή, προφορική και με άμεσο αποδέκτη τον κ. Αντ. Λιβάνη, ήταν η τέταρτη στο πεντάμηνο της θητείας του κ. Πεπονή. Η τρίτη και γραπτή παράκληση και εισήγηση για απαλλαγή από τα καθήκοντά του υποβλήθηκε πριν μία βδομάδα ακριβώς (Παρασκευή, 29 Ιουνίου) προς τον ίδιο τον πρωθυπουργό από τον κ. Πεπονή. Συνέχισε να ασκεί τα καθήκοντά του, χωρίς να γνωρίζει ότι ο κ. Μαρούδας και το πρωθυπουργικό περιβάλλον είχαν ήδη αποφασίσει για τη λήξη της θητείας του υπουργού Ραδιοφωνίας - Τηλεόρασης.

Τα κέντρα λήψης αποφάσεων, είχαν πεισθεί πως η κρίση της ΕΡΤ —ή αλλιώς ο καλύτερος έλεγχός της— θα περνούσε μέσω της οδού Ζαλοκώστα, της εγκατάστασης του κ. Μαθιόπουλου στην Αγ. Παρασκευή και της επανεγκατάστασης «μετά είκοσι έτη» του κ. Πεπονή στο μέγαρο Ρηγίλης.

Λέτε οι πολύ γόνιμες, δημιουργικές και γεμάτες φαντασία ιδέες του ικανότατου δημοσιογράφου κ. Β. Μαθιόπουλου να μπορέσουν να εφαρμοστούν; Πόση αυτονομία μπορεί να αναπτύξει ο άνθρωπος αυτός, όταν πρέπει καθημερινά να αναφέρει στον κ. Αντ. Στρατή, ο οποίος με τη σειρά του θα αναφέρει στον κ. Δ. Μαρούδα, ο οποίος μαζί με τον κ. Σωτήρη Κωστόπουλο θα συντονίζουν και την πληροφόρηση μέσω του Τύπου, αλλά αφού πρώτα θα έχουν κάνει την αναφορά τους στον κ. Αντ. Λιβάνη ή απευθείας —όταν τον ανευρίσκουν— στον κ. πρωθυπουργό;

Η «Δυναστεία» δεν είναι ελληνικό σήριαλ. Εκατομμύρια Έλληνες, όμως, το παρακολουθούν με πάθος. Πολλά συμβαίνουν: Αρραβωνιάσματα, παντρολογήματα, μοιχείες, έρωτες, τεκνοποιίες. Στην ελληνική εκδοχή του θα είχαμε και μαχαιρώματα και σπασίματα πιάτων. Αλλά επειδή είμαστε συναισθηματικός λαός, στο τέλος, ο βίος θα ήτο ανθόσπαρτος.

Κύριε Μαθιόπουλε, χρηματοδοτήστε μια εσωτερική παραγωγή και αναθέστε την στον κ. Ανέστη Βλάχο, π.χ. Το υλικό για το σενάριο υπάρχει. Τις καλές σας προθέσεις θα τις ενισχύσουμε. Ανυπομονούμε, επιτέλους για το χάπυ εντ. Αλλά ΠΡΟΣΕΞΤΕ: Απαιτείται έλεγχος, αυστηρός έλεγχος των παραγωγών. Μήπως και σας ξεφύγει καμιά λεπτομέρεια...

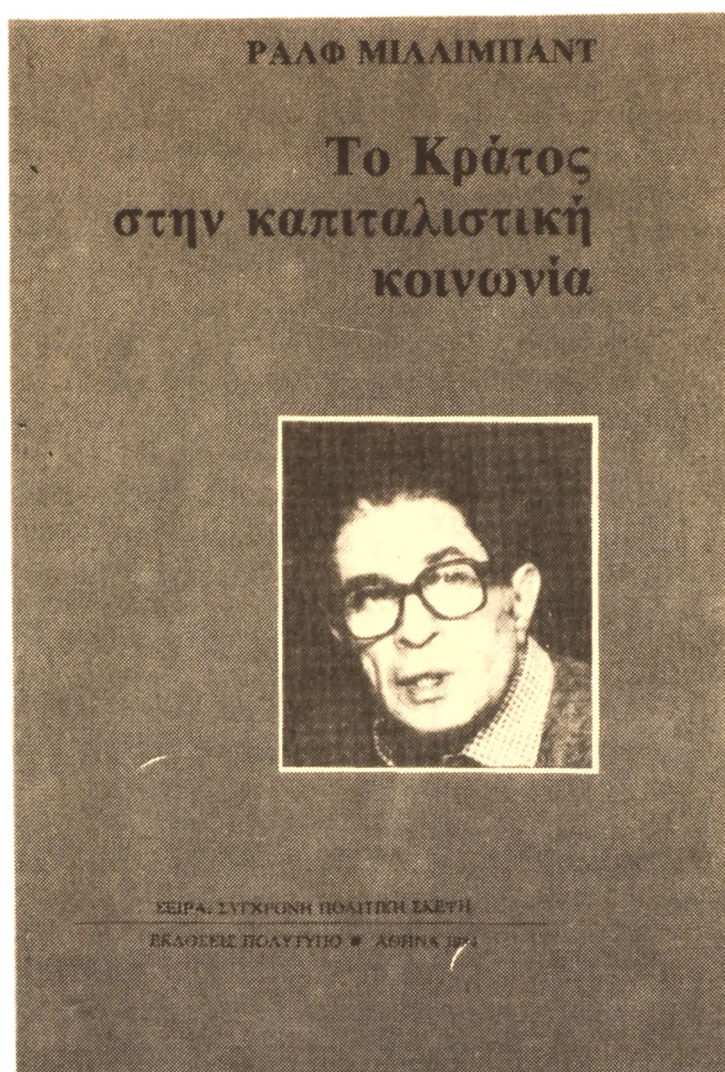
ΡΕΠΟΡΤΕΡ

Εκδόσεις ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Σειρά: Σύγχρονη Πολιτική Σκέψη

Ραλφ Μίλιμπαντ
ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ
ΣΤΗΝ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Πρόλογος: Σπήλιου Παπασπηλιόπουλου

Ένα κλασικό έργο της μεταπολεμικής μαρξιστικής έρευνας στο χώρο της πολιτικής κοινωνιολογίας. Συνδυάζοντας ορισμένες από τις θεωρητικές προτάσεις του «πολιτικού» μαρξισμού με το ριζοσπαστικό ρεύμα της εμπειρικής αγγλοσαξωνικής σχολής της πολιτικής επιστήμης, ο καθηγητής Μίλιμπαντ τεκμηριώνει μία σύνθετη προσέγγιση του φαινομένου «Κράτος», στη διαπλοκή και τη συστατική του σχέση με τους πολιτικούς θεσμούς (κόμματα, Τύπος, ομάδες συμφερόντων, «ιδεολογικοί μηχανισμοί») και την κοινωνία.

Παράλληλα, ο εκτεταμένος πρόλογος του Σπήλιου Παπασπηλιόπουλου τοποθετεί το φαινόμενο του Κράτους στα πλαίσια των σημερινών θεωρήσεων για την «πολιτική θεωρία» της μαρξιστικής αριστεράς, χαράζοντας έτσι τους άξονες για την επανατοποθέτηση του προβλήματος της εξουσίας, της δημοκρατίας και της σοσιαλιστικής αλλαγής σήμερα.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΑΘΗΝΑ:

εκδόσεις «ΝΕΦΕΛΗ» Μαυρομιχάλη 9

Τηλ. 36.07.744 — 36.39.962

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ:

Μ. Κοτζιά και Σια ΟΕ, Τσιμισκή 78, Τηλ. 279.720

ΕΓΩ
ΤΙ ΝΑ ΚΑΝΩ ΚΥΡΙΕ,
ΝΑ ΣΑΣ ΠΕΡΙΜΕΝΩ
Ή ΝΑ ΦΥΓΩ;

ΕΡΤ

ΚΑΛΟΣ ΗΛΘΑΤΕ
ΚΥΡΙΕ ΓΕΝΙΚΕ

TAXI

3.7.84
TOMMY

Δέχτηκα ομοβροντίες από παντού...

Η συνέντευξη που ακολουθεί δόθηκε σε συνεργάτη μας τη Δευτέρα 25 Ιουνίου, από τον κ. Αναστάσιο Πεπονή, υπουργό τότε για τη Ραδιοφωνία - Τηλεόραση. Τα πρωτοσέλιδα του Σαββατοκύριακου 23 και 24 Ιουνίου μας παρακίνησαν να τηλεφωνήσουμε τότε στον κ. Πεπονή, και να τον παρακαλέσουμε να μας δεχθεί για μια συζήτηση γύρω από την πρόσφατη κρίση, τα προβλήματα της ΕΡΤ και τα σχέδιά του και τις προτάσεις του για την αντιμετώπιση των δυσχερειών που κατά τη γνώμη μας φαίνονταν σαν αδιέξοδα. Συναντήσαμε τον κ. Πεπονή σε ώρα και ατμόσφαιρα κρίσης, το πρωί της Δευτέρας 25 Ιουνίου και είναι αλήθεια ότι δεν συναντήσαμε κάποιον σκοτισμένο και βαρύνθυμο υπουργό, αλλά έναν πρόσχαρο συνομιλητή. Πολλές στιγμές εκφραζόταν με ενθουσιασμό, με οργή, με ορμητικότητα και πάντως μας άφησε την εικόνα ενός ανθρώπου αποφασισμένου, θεληματικού και φευ (!) αισιόδοξου. Έτσι και άρχισε η συζήτησή μας.

ANTI: Κύριε υπουργέ, παρατηρώ ότι είστε αρκετά ευδιάθετος, παρά τα γραφόμενα του Τύπου σχετικά μ' εσάς τις τελευταίες μέρες. Νομίζετε ότι όταν μετά από δέκα μέρες, θα κυκλοφορήσει το τεύχος μ' αυτή τη συνέντευξη, θα είστε ακόμη υπουργός;

Α. ΠΕΠΟΝΗΣ: Η παραμονή ή όχι στη θέση του υπουργού, σύμφωνα με το Σύνταγμα αλλά και με τη δεοντολογία που εγώ αποδέχομαι, είναι ζήτημα του πρωθυπουργού. Μπορώ να βεβαιώσω όμως, πως όσα γράφτηκαν στον Τύπο τον τελευταίο καιρό, ότι δηλαδή υπήρχε ζήτημα απομάκρυνσής μου έως και την Κυριακή 24 Ιουνίου, είναι τελείως ανακριβή και εξυπηρετούν ορισμένες σκοπιμότητες.

ΕΡ: Ωστόσο, θα μπορούσατε να μιλήσετε για μία ενθάρρυνση από μέρους του πρωθυπουργού στη συνάντησή σας της 24ης Ιουνίου;

ΑΠ: Δεν δικαιούμαι να απαντήσω σ' αυτό.

ΕΡ: Νομίζω ότι διακατέχεσθε από κάποια πικρία για τη στάση του Τύπου απέναντί σας. Δεδομένου ότι ο Τύπος είχε πάντα επικριτική στάση προς τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, μήπως η κριτική αυτή δεν αφορά αυστηρά εσάς;

ΑΠ: Δεν έχω τέτοιου είδους πικρίες. Αντίθετα, η ομοβροντία των συντονισμένων επιθέσεων εναντίον μου θα επέτρεπε την αίσθηση ότι κάποιοι αισθάνονται την ανάγκη να με χτυπήσουν με ομοβροντίες. Θλίβομαι όμως, όταν χαλκεύονται ασύστολες ανακρίβειες, οι οποίες εμφανίζονται ως γεγονότα και αυτό γίνεται από την αρχή που τοποθετήθηκα σ' αυτή τη θέση. Στην αρχή γράφανε για μεγάλες δαπάνες πολυτελούς εγκατάστασης· σήμερα γράφουν, μέσα σε εισαγωγικά, τι τάχα μου είπε ο πρωθυπουργός. Ποιος μπορεί να μετέφερε τα όσα, επιτιμητικά, υποτίθεται πως είπε ο πρωθυπουργός σ' ένα υπουργό του, που εν πάση περιπτώσει δεν έχει απομακρυνθεί; Είναι ασύστολο ψέμα. Γράψανε επίσης ότι χτύπησα κουδούνια επειδή συμπλεκόμουν με κάποιον. Δεν υπάρχουν κουδούνια σ' αυτό το γραφείο και βεβαίως δεν υπήρξε συμπλοκή. Γράφτηκε, ότι ο ανηψιός μου διαπραγματεύεται σοβα-

Ο τ. υπουργός για τη Ραδιοφωνία και Τηλεόραση με τη συνέντευξή του στο ANTI μιλά για:

- Την πολιτική του άποψη για τα μέσα ενημέρωσης
- Το ρόλο των συγκροτημάτων Τύπου
- Το ρόλο του υφυπουργείου Τύπου και της Γενικής Γραμματείας Τύπου και Πληροφοριών
- Τη σημασία αλλά και την υπονόμευση του νομοσχεδίου για τη ραδιοφωνία - τηλεόραση
- Την ελεύθερη Ραδιοφωνία
- Υπόσχεται αν γίνει πειρατής, να δώσει συνέντευξη στο «Ράδιο - Αντίλαλος» και
- Καταγγέλλει «το φίλο και αγωνιστή Λεωνίδα Κύρκο», για κυνική διαστροφή της αλήθειας.

ρές συμβάσεις για την ΕΡΤ-1. Δεν έχω ανηψιό, ούτε κανέναν άλλο συγγενή στην ΕΡΤ.

ΕΡ: Αυτά όλα σημαίνουν μεροληπτική στάση εναντίον σας εκ μέρους του Τύπου...

ΑΠ: Πιστεύω ότι υπάρχει μία οργανωμένη και συντονισμένη επίθεση εναντίον μιας συγκεκριμένης πολιτικής. Θα θέλουν να την μπλοκάρουν, να μην αρχίσει καν να εφαρμόζεται, ιδιαίτερα στην ΕΡΤ-1.

ΕΡ: Αυτός είναι και ο πυρήνας της δήλωσής σας της 24ης Ιουνίου*...

ΑΠ: Ακριβώς. Να προσθέσω και κάτι άλλο. Γράφτηκε από περιοδικό που υποτίθεται ότι συμβάλλει στη διαμόρφωση υπεύθυνου και σκεπτόμενου πολίτη, ότι έγινε υπουργός από την εύνοια προσώπου που δεν έχει σχέση με την ενεργό πολιτική ή με την ιεραρχία του ΠΑΣΟΚ· είναι κριτική αυτό, και πληροφόρηση, ή κουτσομπολιό κατώτερου επιπέδου; Τυπικά διαθέτω κάποιες προϋποθέσεις γι' αυτή τη θέση —ας μην ξεχνιέται το γεγονός ότι επί των ημερών μου ξεκίνησε η τηλεόραση στην Ελλάδα. Συνοψίζοντας θέλω να τονίσω ότι καταγγέλλω τις ανακρίβειες του Τύπου, αλλά προτιμώ έναν Τύπο ελεύθερο που ψευδολογεί, παρά την κηδεμόνευσή του.

ΕΡ: Ναι, αλλά ο Τύπος σήμερα έχει καταντήσει να παίζει το ρόλο του διαμεσολαβητή ανάμεσα στην πολιτική εξουσία και το κεφάλαιο· η δε πολιτική εξουσία είναι υπεύθυνη για την κατάσταση αυτή.

ΑΠ: Συμφωνώ. Το πρόβλημα του Τύπου είναι βαθύτερο. Να έρθω, όμως, στο πρόβλημα των σχέσεων Τύπου - τηλεόρασης; Ο Τύπος και έχει το δικαίωμα και πρέπει να ελέγχει τα μέσα μαζικής ενημέρωσης· αυτός όμως δεν ελέγχεται από κανέναν —εννοώ, βεβαίως, κριτικό έλεγχο και όχι διοικητικό ή κατασταλτικό. Πριν το '67 με την εξαίρεση της περιόδου '64-'65 (τη δικτατορία δεν τη λογαριάζω καν), τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ψεύδονταν· μεταδικτατορικά, αυτό δεν συμβαίνει, έστω και αν παλιότερα υπήρχε μια απαράδεκτα συντηρητική αντίληψη.

Αλλά επιτρέψτε μου να θέσω εγώ ένα άλλο ζήτημα. Γίνεται έντονη κριτική για την τοποθέτηση υπουργού αποκλειστικά αρμόδιου για τα Μέσα. Αυτός ο υπουργός όμως δεν έχει ούτε λιγότερες ούτε περισσότερες δικαιοδοσίες από εκείνες που είχαν ο υπουργός και ο υφυπουργός προεδρίας. Εκείνο που στην πραγματικότητα ενοχλεί είναι κάτι άλλο, ότι έπαψε το υφυπουργείο Τύπου και η γενική γραμματεία Τύπου να είναι το ενιαίο κέντρο λή-

Εκείνο που ενοχλεί είναι ότι έπαψε το υφυπουργείο Τύπου και η γενική γραμματεία Τύπου να είναι το ενιαίο κέντρο λήψης αποφάσεων και επηρεασμού των εξελίξεων σε Τύπο μαζί και σε Ράδιο-τηλεόραση. Αυτό κάποιον δεν το επιθυμούν

ψης αποφάσεων και επηρεασμού των εξελίξεων σε Τύπο μαζί και σε Ράδιο-τηλεόραση. Αυτό κάποιον δεν το επιθυμούν. Επιθυμούν από πολλές μεριές και με πολλούς τρόπους ο Τύπος να εμπλέκεται μέσα στη Ραδιο-τηλεόραση και να ελέγχει όσο γίνεται, δηλαδή να αναστέλει όσο μπορεί την αυτοδυναμία της και την ανάπτυξή της.

ΕΡ: Είναι πολύ ενδιαφέρον το γενικότερο ζήτημα που θέτετε, αλλά υπάρχει και το ζήτημα κατά πόσο αλλοιώνεται η εικόνα της πραγματικότητας από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, χρωματίζοντας έντονα κάποια γεγονότα και υποβαθμίζοντας άλλα. Αυτό έχει ιδιαίτερα αρνητικές επιπτώσεις για τη συντριπτική πλειοψηφία των τηλεθεατών που δεν διαβάζουν Τύπο και η πληροφόρησή τους είναι με τον τρόπο αυτό στρεβλωτική.

ΑΠ: Ο αναγνώστης της εφημερίδας επηρεάζεται πολύ ισχυρότερα από τον τρόπο που αυτή προβάλλει τις ειδήσεις, σε σύγκριση με τον αντίστοιχο της Ραδιοφωνίας - Τηλεόρασης, κι αυτό γιατί η τελευταία δεν έχει τίτλους και δεν πλαισιώνει την είδηση με έμμεσο σχολιασμό· σε ό,τι αφορά την ιεράρχηση των γεγονότων που μεταδίδονται, παρατηρούμε ότι κάθε μια εφημερίδα έχει τη δική της λογική. Δεν προσφέρουν οι εφημερίδες κάποιο αντικειμενικό κριτήριο ιεράρχησης των γεγονότων για να επικρίνουμε την

* Στη δήλωση εκείνη, ανάμεσα στα άλλα αναφέρονταν:

Ποικίλοι κύκλοι με αντίστοιχα συμφέροντα δεν θέλουν την αυτοδύναμη ανάπτυξη των δύο ΕΡΤ, δεν θέλουν να ανέβει η αξιοπιστία των Μέσων, δεν θέλουν την ελληνοποίηση του προγράμματος, δεν θέλουν να εκπληρώσουν οι ΕΡΤ την παιδευτική και ψυχαγωγική αποστολή τους. Με λίγα λόγια υπονομεύουν την πολιτική του ΠΑΣΟΚ».

υποτιθέμενη μεροληπτική παρουσίασή τους από τηλεόραση και ραδιόφωνο.

ΕΡ: Δεν νομίζω, ότι μου απαντήσατε. Θυμάμαι ότι πριν 3-4 χρόνια είχαμε ένα προκατασκευασμένο «κασέ», ας πούμε, στο δελτίο ειδήσεων, όταν αυτό άρχιζε με κάποια δραστηριότητα του Προέδρου της Δημοκρατίας και με τη φωτογραφία του. Αυτό βαρύνει, σαν αντίληψη, και στην κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, μόνο που τώρα έχουμε το δίδυμο Προέδρου-Πρωθυπουργού.

ΑΠ: Τον τελευταίο, τουλάχιστον, καιρό τα πράγματα έχουν αλλάξει. Θυμάμαι συγκεκριμένα τη μετάδοση της είδησης του θανάτου του Μπερλινγκουέρ που αναπτύχθηκε πρώτη, παρόλο που είχε συμπέσει με είδηση που αφορούσε κορυφαίο πρόσωπο της κρατικής ιεραρχίας.

ΕΡ: Αυτή η αντίληψη πάντως διακατέχει τους συντάκτες των ειδησεογραφικών δελτίων· και σε σχέση με αυτό, άλλωστε, προέκυψε και η πρόσφατη αντιδικία. Πιστεύω ότι το πρόβλημα αυτό συναρτάται με την αυταρχική δομή της εξουσίας, η οποία έχει κατασκευάσει μια εικόνα για τον εαυτό της, η οποία την καθιστά επίκεντρο των όποιων αναφορών. Η αντίληψη αυτή κληροδοτείται παντού και δεν μπορεί να λυθεί σε επίπεδο προσώπων και προθέσεων και, φυσικά, δεν αναφέρεται μόνο στην τηλεόραση. Σ' αυτή την αντίληψη υπακούουν οι συντάκτες, οι διευθυντές και ο προϊστάμενος του δικτύου, στο ότι, δηλαδή, ούτε ο κ. Καραμανλής ούτε ο κ. Παπανδρέου μπορούν να δεχτούν ότι δεν θα αναφερθεί το όνομά τους και δεν θα προβληθεί η εικόνα τους.

ΑΠ: Θεωρεί το ΑΝΤΙ ότι εκεί βρίσκεται η ουσία του προβλήματος;

ΕΡ: Όχι! Αλλά εκεί δεν μας οδηγούν οι περιπτώσεις με έντονο χρωματισμό ειδήσεων που αφορούν κυβερνητικές δραστηριότητες και παράλληλη υποβάθμιση σημαντικών διεθνών γεγονότων, π.χ.;

ΑΠ: Νομίζω ότι επικαλείσαι παραδείγματα που δε βοηθάνε να πάμε στην ουσία του προβλήματος...

ΕΡ: Ας γυρίσουμε λοιπόν από κει που ξεκινήσαμε· στη συζήτηση για την αντικειμενικότητα, το ψέδος και την αλήθεια.

ΑΠ: Η λέξη αντικειμενικότητα, πάντως, δεν είναι δική μου, δεν την αποδέχομαι...

ΕΡ: Η έντονα χρωματισμένη και αλλοιωμένη εικόνα των γεγονότων, καθώς και η αλληλουχία των γεγονότων είναι δυνατόν να είναι στρεβλωτική, όσο ακριβώς στρεβλωτικά μπορεί να είναι τα ψέματα που θα γράψει μια εφημερίδα. Δέχομαι προσωπικά ότι η τηλεόραση δε λέει ψέματα. Και είναι εντελώς άλλο ζήτημα το ατύχημα ενός λάθους που μπορεί να κάνει ένας ρεπόρτερ, που είναι ανθρώπινο...

ΑΠ: Ναι, αυτό μπορεί να συμβεί...

ΕΡ: Αυτό συμβαίνει και είναι συγγνωστό. Όμως η τηλεόραση κάνει άλλου είδους αλλοίωση των γεγονότων.

ΑΠ: Είναι εξ αντικειμένου αδύνατη η μετάδοση γεγονότων, είτε με την έντυπη επικοινωνία είτε με την ηλεκτρονική, να μην περιέχει ένα ποσοστό αλλοίωσης ή διάθλασης της πραγματικότητας. Η αξιολόγηση, πρώτα απ' όλα, είναι ζήτημα ιδεολογικής τοποθέτησης αυτού που την κάνει. Αλλά και μέσα στην ίδια ιδεολογική τοποθέτηση υπάρχουν περιθώρια υποκειμενισμού. Αυτό μπορούμε να το δούμε, π.χ., ανάμεσα σε τρεις δημοσιογράφους με ίδια τοποθέτηση: δεν είναι βέβαιο, ότι θα συμφωνήσουν για τη σειρά παρουσίασης μιας είδησης. Ειδικότερα για την τηλεόραση, και ο ρόλος του χειριστή της μηχανής λήψεως είναι πολύ περισσότερο σημαντικός από ό,τι νομίζουμε.

Σε ένα κονσέρτο για βιολί π.χ., αν ο λήπτης ή ο σκηνοθέτης επιμένει στο βιρτουόζο, π.χ. στο βιολονίστα, το οπτικό μήνυμα θα διασπά το ακουστικό, που είναι το κύριο μήνυμα. Έτσι ο τηλεθεατής, αν παρασυρθεί από τις επιδέξιες κινήσεις του βιολιστή, θα χάσει το συνολικό ακουστικό μήνυμα, που είναι το κυρίαρχο σε μια τέτοια μετάδοση. Τελικά, ενώ όλοι μιλάμε για τηλεόραση, ελάχιστοι έχουν προσπαθήσει να εμβαθύνουν.

ΕΡ: Αλλά ας επανέλθουμε συμπληρωματικά στο θέμα των

πολιτικών εκπομπών της ΕΡΤ. Πέρα από τις ειδησεογραφικές ενημερώσεις, δεν είδαμε ανοιχτές συζητήσεις, σ' αυτή την περίοδο, που να αφορούν τις Ευρωεκλογές. Δεν υπήρξε καμιά πρωτοβουλία από πλευράς ΕΡΤ —για τη διοργάνωση τέτοιων συζητήσεων. Γιατί δεν έγινε αυτό; Τη στιγμή μάλιστα που οι εκλογές αυτές θεωρήθηκαν από πολλούς ως οι πιο κρίσιμες μετά τη μεταπολίτευση· και χαρακτηρίστηκαν από περίσσιο πάθος...

ΑΠ: Αυτό είναι ένα καίριο ερώτημα. Πρώτον, θα πρέπει να υπογραμμίσω, ότι υποστηρίχθηκε —ιδιαίτερα από το ΚΚΕ εσ.— ότι δημοκρατία δεν είναι μόνο ό,τι κάνει το ραδιόφωνο ή η τηλεόραση στις παραμονές των εκλογών, αλλά ό,τι κάνει και προηγούμενα. Αυτό ήταν μία από τις περιπτώσεις της έντεχνης προσπάθειας διαστροφής της αλήθειας. Γιατί η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ από την επομένη των εκλογών είχε καθιερώσει τον ανοιχτό διάλογο με την ειδική εκπομπή «Ανοιχτά Χαρτιά», αλλά και με άλλες. Ιδιαίτερα κατά την περίοδο που προηγείται της προεκλογικής και συνέπεσε να είμαι εγώ εδώ, πυκνώσαμε αυτούς τους διαλόγους και καθιερώσαμε και έναν άλλο τύπο εκπομπής, «Το καυτό θέμα των ημερών», στην οποία καλούσαμε αμέσως τα ενδιαφερόμενα μέρη σε ανοιχτή συζήτηση.

Έγινε η αντιπαράθεση ηθοποιών και θεατρικών επιχειρηματιών, με τη συμμετοχή του αρμόδιου υπουργού Εργασίας. Έγινε ανοιχτή συζήτηση όλων των δημοσιογράφων με τον υπουργό Υ-

Πιστεύω ότι είναι δύσκολο να πηγαίνουμε κόντρα σε μια αναπότρεπτη εξέλιξη και τα FM μπορούν πράγματι να γίνουν ένα όπλο που θα ολοκληρώνει την ελευθερία της έκφρασης και της επικοινωνίας

γείας και Πρόνοιας, καθώς και η επείγουσα αναμέτρηση για την πολιτική των τιμών με τη συμμετοχή του υπουργού Εμπορίου και των εκπροσώπων της αξιωματικής αντιπολίτευσης και του ΚΚΕ.

Ερχόμαστε τώρα στις Ευρωεκλογές. Θα πρέπει κι εδώ, επιτέλους, να λεχθεί η αλήθεια. Διάλογο ζήτησαν μόνο τα μικρά κόμματα. Ούτε το ΠΑΣΟΚ, ούτε η ΝΔ, ούτε το ΚΚΕ. Μόνο στην τελευταία συνεδρίαση της διακομματικής επιτροπής, όταν ήταν πια αργά, και το ΚΚΕ εσ. επανέφερε το θέμα, ο εκπρόσωπος της ΝΔ είπε: «Εμείς συμφωνούμε». Αλλά πρόταση για διάλογο δεν έκανε η ΝΔ. Καμία πρόταση. Τα μικρά κόμματα, επικαλέστηκαν τα ευρωπαϊκά δεδομένα. Αλλά, να μου πουν, σε ποιο διάλογο πήραν μέρος στη Γαλλία τα μικρά κόμματα. Διάλογος έγινε π.χ. ανάμεσα στη Βέλ και στο Ζωσπέν. Κόμματα της τάξης και του μεγέθους του ΚΚΕ εσ. ή του ΚΟΔΗΣΟ, δεν κλήθηκαν σε τέτοιες αναμετρήσεις ούτε στη Γαλλία, ούτε στην Αγγλία και ελπίζω το ΑΝΤΙ να βάλει αυτό που θα πω τώρα...

ΕΡ: Μα το ΑΝΤΙ δεν κρύβει τίποτε, κύριε υπουργέ.

ΑΠ: Καταγγέλλω το φίλο μου και τιμημένο αγωνιστή Λεωνίδα Κύρκο, για κυνική διαστροφή της αλήθειας με τη μέθοδο, ακριβώς, της αποσιώπησης. Τον καλώ από τις στήλες του ΑΝΤΙ να μου πει αυτός, που έστειλε αντιπρόσωπο σε μια δημόσια συζήτηση με συμμετοχή του Σερ Χιου Γκριν, πότε οι σύντροφοί του, του ΚΚ Αγγλίας, εμφανίστηκαν σε συζήτηση από το BBC. Τον καλώ από τις στήλες του ΑΝΤΙ, να μου πει πόσες φορές με πόση διάρκεια οι σύντροφοί του —στους οποίους απευθυνόταν από τα διάφορα μπαλκόνια— κλήθηκαν από το BBC— έτσι, ώστε να φέρνει σαν πρότυπο εδώ το BBC. Έπρεπε να διαμαρτυρηθεί το ΚΚΕ εσ. εκεί, αλλά όχι να ενθαρρύνει ή να προβάλλει ερωτήματα στον Σερ Χιου που στράφηκε εδώ κατά Έλληνα υπουργού. Αντίθετα θα έπρεπε να τους απευθύνει ερωτήματα σχετικά με τη μεταχείριση των συντρόφων του, του ΚΚ Αγγλίας. Και περιμένω απάντηση του Λεωνίδα Κύρκου.

ΕΡ: Ελπίζω να την έχετε. Αλλά επιμένω· γιατί δεν υπήρξε και δεν προεκλήθη διάλογος από την τηλεόραση του ΠΑΣΟΚ μεταξύ του ΠΑΣΟΚ και της ΝΔ; Φαντάζομαι ότι θα μπορούσε να προκληθεί κάποιας μορφής διάλογος. Θα μπορούσατε π.χ. να καλέσετε εκπροσώπους του ΠΑΣΟΚ και της ΝΔ να κάνουν μια συζήτηση στην τηλεόραση. Όποιος πιστεύει στη δύναμη των ιδεών του και στη συνέπεια μιας στάσης ζωής νομίζω ότι

δε φοβάται το διάλογο. Θα μπορούσε επίσης να βρεθεί και ένας άλλος τρόπος, «πλάγιος». Θα μπορούσαν να κληθούν δημοσιογράφοι που εκφράζουν πολιτικές απόψεις —χωρίς να έχουν «ταμπέλες»— και να κάνουν κάποιες συζητήσεις. Εκτός λοιπόν από τα συμπεφωνημένα που θα προέκυπταν από τη διακομματική επιτροπή στην οποία ο πρωθυπουργός είχε δώσει μεγάλη εξουσία, θα μπορούσε η τηλεόραση να «μηχανευτεί» κάποιους τρόπους που να προάγουν το διάλογο κατά την προεκλογική περίοδο. Μια τέτοια πρακτική στις Ευρωεκλογές θα ήταν πολλαπλά θετική. Πρώτα πρώτα, θα προωθούσε την εκτόνωση των πνευμάτων και της έντασης που είχε αναπτυχθεί. Αλλά και θα γνωστοποιούσε τα προβλήματα της Κοινής Αγοράς καθώς και τους προβληματισμούς των κομμάτων γύρω απ' αυτά. Θα είχαμε επομένως ένα άμεσο πολιτικό όφελος, πέραν της διακίνησης των ιδεών. Και αυτό θα ήταν η εκτόνωση ενός κλίματος εντάσεως. Κάτι που νομίζω είναι γενικά επιθυμητό.

ΑΠ: Όταν λέτε κλίμα επιθυμητό με μειωμένη ένταση, συμμερίζετε την άποψη ότι είναι μάλλον περιττές οι προεκλογικές συγκεντρώσεις;

ΕΡ: Όχι καθόλου. Και σας ευχαριστώ που μας κάνετε κι εσείς μια ερώτηση, ώστε η συνέντευξη να γίνει μία συζήτηση. Διευκρινίζω ότι αναφέρομαι στα επεισόδια που έγιναν μέχρι και το βράδυ της Κυριακής των εκλογών. Επεισόδια που έφταναν τα όρια των εκτρόπων.

ΑΠ: Άλλη μια ερώτηση. Μήπως είστε εναντίον της μετάδοσης από την τηλεόραση των προεκλογικών συγκεντρώσεων;

ΕΡ: Όχι, καθόλου... Εμείς δεν είμαστε εναντίον καμιάς μετάδοσης...

ΑΠ: Χαίρομαι που εδώ δεν διαφωνούμε. Όσον αφορά τον κύριο διάλογο ανάμεσα στο ΠΑΣΟΚ και τη ΝΔ την απάντηση την έδωσε ο ίδιος ο πρωθυπουργός εδώ, σ' αυτό το κτίριο, όταν ρωτήθηκε από δημοσιογράφους που τον περίμεναν έξω απ' το γραφείο μου. Ότι ναι, διάλογος, που προϋποθέτει ένα επίπεδο, εγγυημένο και κατοχυρωμένο. Όταν ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης χρησιμοποιεί προσωπικού, αλλά ακόμη και οικογενειακού χαρακτήρα επιθέσεις, δεν συντρέχουν προϋποθέσεις διαλόγου. Επαναλαμβάνω —ελπίζω με αρκετή προσέγγιση— την απάντηση του πρωθυπουργού. Αλλά υπογραμμίζω, ότι δεν μπορούν να μου

Επειδή κατάλαβαν ότι αμέσως μετά τις εκλογές αυτό που ξεκίνησε στην ΕΡΤ 2 θα γίνει και στην ΕΡΤ 1 πιστεύω ότι γι' αυτό προαναγγέλθηκε από εφημερίδες ότι μετά τις εκλογές θα τεθεί θέμα υπουργού

πουν ότι κλήθηκε από το BBC ο εκπρόσωπος του ΚΚ Αγγλίας για να πει τις απόψεις του. Ούτε στην Γαλλία, ούτε στην Αγγλία και στη Γερμανία, τα κόμματα που δεν είχαν καμιά εκπροσώπηση στο Εθνικό Κοινοβούλιο και στο Ευρωπαϊκό είχαν συναντήσεις μέσα από την τηλεόραση.

Αν κανείς θα μπορούσε να αποδείξει το αντίθετο, αυτό θα ήταν μία πολύ χρήσιμη πληροφορία και για μένα αλλά και για τον ελληνικό λαό.

ΕΡ: Κάπου κατανοώ αυτή την αντίληψη περί ισχυρών, αλλά νομίζω ότι δεν πρέπει να είστε απόλυτος θιασώτης της. Γιατί δε θα πρέπει να μιλάμε μόνο για τα πολιτικά κόμματα. Όταν κάποια μειοψηφία —πολιτιστική π.χ. δεν έχει τη δυνατότητα να εκφραστεί, δε θα μπορέσει ποτέ να πείσει και θα μείνει πάντα στο περιθώριο. Έτσι οι μικροί θα μένουν πάντα μικροί, είτε στην πολιτική είτε στην πολιτιστική ζωή. Αφήστε που η πολιτική και η πολιτιστική ζωή εμπλουτίζεται γιατί αυτοί οι μικροί, οι «περιθωριακοί», οι μειοψηφίες, έχουν να πουν έναν άλλο λόγο. Και αυτός ο λόγος πρέπει να βρίσκει ένα κανάλι να διοχετεύεται γενικά και από τα έντυπα και από τα ηλεκτρονικά μέσα επικοινωνίας.

ΑΠ: Χαίρομαι γι' αυτή την ερώτηση. Ποτέ ως τώρα δεν είχε δοθεί η δυνατότητα που έδωσα αυτή τη φορά, ως εκπρόσωπος της κυβέρνησης· δηλαδή, κόμματα αριθμητικά ασήμαντου τεκμηρίου

αντιπροσωπευτικότητας —ως και κάτω από την εκατοστιαία μονάδα— να περάσουν στην τηλεόραση για τόσο χρόνο. Αφήσαμε και πέρασε κόμμα για να έρθει να υποστηρίξει ότι δεν πρέπει να ψηφίσει ο πολίτης. Αλλά για ναβάλουμε τα πράγματα στη θέση τους. Υπάρχουν δύο τρόποι άσκησης κριτικής. Ο ένας είναι να βλέπουμε τι γινόταν στο παρελθόν και αν κάναμε βήματα μπροστά. Ο άλλος είναι να παίρνουμε μία ιδεατή κατάσταση και να ρωτάμε γιατί μέσα σε λίγους μήνες δε φτάσαμε σ' αυτή. Αποδέχομαι, ότι μικρές ομάδες αριθμητικά ασημαντές, πρέπει να έχουν δικαίωμα έκφρασης, λαμβανομένων υπόψη και των συνθηκών του παρελθόντος. Όμως ποτέ κόμματα σαν το ΚΟΔΗΣΟ και το ΚΚΕ εσ. δεν είχαν τόσο πολύ χρόνο όσο τους δώσαμε εμείς. Αλλά δεν θέλησαν να κάνουν αυτή τη σύγκριση. Ποτέ ως τώρα δεν είχαν

Τα μικρά κόμματα παραπλανούσαν όταν έλεγαν ότι τους κάναμε διαφορετική μεταχείριση. Δεν μπορούσαν να ανταπεξέλθουν στην πρόκληση των μαζικών συγκεντρώσεων

δεκάλεπτο σε δελτίο ειδήσεων. Η διαφορετική μεταχείριση υπήρξε μόνο ως προς τις συγκεντρώσεις. Και αν θελήσουν να μιλήσουν τίμια ήταν υπέρ αυτών. Απόδειξη γι' αυτό είναι ότι, όταν τους είπαμε ότι είμασταν έτοιμοι να μεταδώσουμε 10 λεπτά από δεύτερη συγκέντρωση, κανένα μικρό κόμμα δεν έκανε χρήση αυτής της δυνατότητας. Προτίμησαν, το δεκάλεπτο της ομιλίας. Η διαφορετική μεταχείριση ως προς τις συγκεντρώσεις έγινε με την αντικειμενική εκτίμηση ότι ούτε το ΚΟΔΗΣΟ, αλλά ούτε ακόμη και το ΚΚΕ εσ. μπορούσαν να εξασφαλίσουν όγκο συγκεντρώσεων αντίστοιχο με τα μεγάλα κόμματα.

Παραπλάνησαν όταν είπαν ότι τους κάναμε διαφορετική μεταχείριση. Δεν μπορούσαν να ανταπεξέλθουν στην πρόκληση των μαζικών συγκεντρώσεων. Και το μεν ΚΚΕ εσ. έφερε τον κ. Μπασιά, το δε ΚΟΔΗΣΟ τον κ. Πεσμαζόγλου, ενώ μας είχε ειδοποιήσει αρχικά ότι ήθελε τη μετάδοση της συγκέντρωσης στην Ομόνοια. Αυτή είναι η αλήθεια.

ΕΡ: Θα ήθελα, όμως, να σας ρωτήσω, με την πείρα που έχετε αυτών των μηνών, τι ιδέες για προγράμματα σχεδιάζετε, ώστε να προωθηθεί ο πολιτικός διάλογος μέσα από την τηλεόραση;

ΑΠ: Θα ξαναρχίσουν τα «Ανοιχτά Χαρτιά», που είναι μια έξοχη παράδοση, δημιούργημα του ΠΑΣΟΚ. Το «καυτό θέμα των ημερών» θα καλύπτει πάντα τις πιο άμεσες ανάγκες, μιας και τα «Ανοιχτά Χαρτιά» δεν είναι η μόνη εκπομπή ελεύθερου διαλόγου που έχουμε. Είναι όμως σίγουρα η πιο πολιτικοποιημένη. Σ' αυτήν αναμετρήθηκε ο κ. Μάνος, ο κ. Τρίτσης και ο κ. Πλυτάς. Σ' αυτήν και ο υπουργός Ενέργειας με τους εκπροσώπους της ΝΔ, του ΚΚΕ και τη συμμετοχή συνδικαλιστών. Για το θέμα των τιμών είχαμε καλέσει τους εκπροσώπους των εμπόρων και των παραγωγικών τάξεων, αλλά αρνήθηκαν να έρθουν. Πρόσφατα ανήγγειλα ότι θα καλέσω σε δημόσια συζήτηση εκπροσώπους των ιδιοκτητών των εφημερίδων και των δημοσιογράφων. Περίμενα, μάλι-

Χαλκεύονται ασύστολες ανακρίβειες, οι οποίες εμφανίζονται ως γεγονότα και αυτό γίνεται από την αρχή που τοποθετήθηκα σ' αυτή τη θέση

στα, ότι οι εφημερίδες θα υπογράμμιζαν αυτή την πρόσκληση. Αλλά καμία εφημερίδα δεν αποδίδει ιδιαίτερη σημασία σ' αυτή την ανακοίνωση. Τι να συμβαίνει άραγε; Αυτό εσάς το ΑΝΤΙ, που επανειλημμένα και σε βάθος με ιδιαίτερο στοχασμό έχετε αγγίξει το πρόβλημα του Τύπου, δεν σας βάζει κάποιο προβληματισμό;

ΕΡ: Είπατε προηγουμένως ότι όταν κάνουμε κριτική πρέπει να αναφερόμαστε και στο τι γινόταν πριν την τελευταία τριετία στην τηλεόραση, στη νεοδημοκρατική τηλεόραση. Αμέσως μετά την ανάληψη της διακυβέρνησης από το ΠΑΣΟΚ είδαμε, πράγματι, μια τηλεόραση κάπως διαφορετική. Είτε γιατί βλέπαμε ταινίες κάπως καλύτερες, είτε γιατί σταμάτησαν να προβάλλονται μερικά ανόητα σήριαλ, είτε γιατί οι ειδήσεις «άνοιξαν» καθώς και οι πολιτικές συζητήσεις. Αυτή η μικρή

περίοδος αλλαγής, με κάποια μέτρα, δεν κράτησε παραπάνω από ένα χρόνο, δεν προχώρησε παραπέρα, δεν ολοκληρώθηκε. Το γεγονός ότι αναλάβατε υπουργός ήταν μία ένδειξη ότι η κυβέρνηση είχε κατανοήσει τα αδιέξοδα, ότι κάπου είχε μπλοκάρει η τηλεόραση ή τουλάχιστον, έτσι το αντιλήφθηκαν οι καλής θελήσεως άνθρωποι. Ελπίζαμε ότι κάτι θα γινόταν. Αντίθετα, αυτό το πάγωμα το είδαμε να συνεχίζεται. Μήπως είναι η παρεμβολή των διοικητικών προβλημάτων; Προφανώς δε σας απασχολεί μόνο ο καταρτισμός των προγραμμάτων, αφού η ΕΡΤ είναι ένας τεράστιος οργανισμός. Τι δυσκόλεψε ώστε ούτε εσείς δεν μπορέσατε να δώσετε ένα καινούργιο πρόσωπο στην τηλεόραση;

ΑΠ: Από την πρώτη μέρα που αναγγέλθηκε η τοποθέτησή μου —χωρίς καν να έχω αναλάβει καθήκοντα— άρχισε ο καταιγισμός των επιθέσεων και ακολουθήθηκε μία τακτική η οποία αποβλέπει στο μπλοκάρισμα του υπουργού, ο οποίος ασχολείται συνέχεια με την απόκρουση υπονομεύσεων και συντονισμένων επιθέσεων. Πάντως, θα σας θυμίσω την εκπομπή της Βουλής —έργο κατά ένα μέρος του προκατόχου μου κ. Κουτσόγιωργα— που τους τελευταίους 4 μήνες πήρε μια μεγαλύτερη έκταση και σταμάτησε να μονοπωλείται από υπουργούς και κοινοβουλευτικούς εκπροσώπους. Όπως αποδείχθηκε στη σχετική συζήτηση της Βουλής, μπορώ να σας βεβαιώσω ότι σε αρκετές περιπτώσεις ο χρόνος που δώσαμε σε βουλευτές της αντιπολίτευσης ήταν μεγαλύτερος από τον χρόνο που είχαν αθροιστικά βουλευτές και υπουργοί της συμπολίτευσης.

Σχετικά με τα διεθνή γεγονότα, είπατε ότι προβάλλονται περιορισμένα. Σ' αυτό ακριβώς το τρίμηνο ξεκινήσαμε από την ΕΡΤ-2, μια πολύ δύσκολη για τις ελληνικές δυνατότητες δεκαπενθήμερη εκπομπή «Ο κόσμος και ο Τύπος», όπου προβάλλουμε τα διεθνή γεγονότα όπως παρουσιάζονται και αξιολογούνται από τον Διεθνή Τύπο. Το σοβιετικό, τον κινέζικο, τον αραβικό, το δυτικοευρωπαϊκό, τον αμερικάνικο. Ο Τύπος, μάλιστα, της Δεξιάς μας κατηγορήσε ότι δίνουμε μεγάλη έκταση σε θέματα, όπως π.χ. η Νικαράγουα. Αυτά όμως δεν τα επισημαίνει κανείς στις εφημερίδες, γιατί η πρόθεση αυτών που ελέγχουν είναι να πνίξουν την προσπάθεια της ελληνικής τηλεόρασης να πραγματοποιήσει βή-

Καταγγέλω τον φίλο μου και τιμημένο αγωνιστή Λεωνίδα Κύρκο, για κυνική διαστροφή της αλήθειας με τη μέθοδο, ακριβώς, της αποσιώπησης

ματα προόδου. Καθιερώσαμε, επίσης, τρίλεπτα δελτία ειδήσεων σε ελληνική και ξένες γλώσσες. Το κυριότερο, όμως, είναι η προσπάθεια αναδιάρθρωσης της ΕΡΤ-2. Εγκαθιστούμε όργανα με συμμετοχή ελεύθερα εκλεγόμενων εκπροσώπων αντίστοιχων φορέων. Συγκεκριμένα, βάλαμε μέσα στη Διοίκηση, εργαζόμενο της ΕΡΤ-2.

ΕΡ: Υπάρχει κάτι ανάλογο σε άλλους κρατικούς φορείς;

ΑΠ: Όχι, έγινε μόνο σ' εμάς, γιατί στην περίπτωση μας δεν το απαγορεύει ο Νόμος. Ζήτησα, μάλιστα, από το προσωπικό να υποδείξει μια δική του διαδικασία για να πάει εκπρόσωπός τους στη διοίκηση. Θεσμοθετήσαμε, επίσης, στην ΕΡΤ-2 επιτροπή προγράμματος, με ευρείες δικαιοδοσίες, μέχρι του σημείου ακόμη και μία πρόταση του Διοικητικού Συμβουλίου για το πρόγραμμα να πρέπει να περνάει από την Επιτροπή και μετά να επανέρχεται στο Δ.Σ. Προκαλώ οιονδήποτε να μου πει αν η σύνθεσή της δείχνει —και κατ' ελάχιστο— ότι επιχειρήσαμε κομματικό έλεγχο. Σας λέω τα ονόματα: Διαμαντής Λεβεντάκος, Τατιάνα Μιλιέξ, Μάνος Ευστρατιάδης, Μυρτώ Κωνσταντινίδη, Κώστας Πάρλας, Μαργκόπουλος, Καρύδης-Φουξ.

Παραλάβαμε μία ελληνική τηλεόραση η οποία άφηνε πολλές περιοχές ακάλυπτες, ενώ κάτοικοι εκεί πλήρωναν την ειδική εισφορά στη ΔΕΗ. Δώσαμε απόλυτη προτεραιότητα στην κάλυψη περιοχών όπως το Αιγαίο και η Β. Ελλάδα. Κάναμε μεγάλη προσπάθεια και δίνουμε ένα στοιχειώδη τεχνικό εξοπλισμό στην ΕΡΤ-2. Τώρα ως προς την ΕΡΤ-1: Πράγματι υπάρχει στασιμότητα. Ο υπουργός και οι άλλοι συνεργάτες του έπρεπε πρώτα να ενδιαφερθούν για την ΕΡΤ-2, η οποία κινδύνευε να κλείσει κατά το μεταβατικό στάδιο από το στρατιωτικό καθεστώς στην αποστρατι-

κοποίησης της, αλλά ακόμη και γιατί υπάρχουν στην ΕΡΤ-1 κάποιες δυσλειτουργίες οργανικότερες. Αλλά ακριβώς επειδή δεν μπορώ ακόμη να μιλήσω αναλυτικά για την ΕΡΤ-1, θα περιοριστώ σ' ένα μικρό παράδειγμα. Τον ερχόμενο Οκτώβρη συμπληρώνονται 40 χρόνια από την αποχώρηση των κατακτητών και θα έπρεπε η ελληνική τηλεόραση να συμμετάσχει· τιμώντάς έτσι την Εθνική Αντίσταση. Χωρίς ενημέρωση, προφανώς, των προηγούμενων υπουργών το θέμα πηγαινοερχόταν ανάμεσα στις υπηρεσίες και το Δ. Σ. Και χρειάστηκε να υπάρξει υπουργός που να αφιερώσει το χρόνο του στα μέσα ενημέρωσης για να το διαπιστώσει. Μόνο έτσι μπορέσαμε να ξεκινήσουμε και να θέσουμε στη διάθεση των παραγωγών ένα πρώτο ποσό για να ξεκινήσουν. Αποτέλεσμα: οι εκπομπές αυτές θα γίνουν, αλλά δε θα προβληθούν στο σωστό χρόνο, γιατί είχαν γίνει υπέρμετρες καθυστερήσεις. Και ετοιμάζεται επίσης τώρα, από πολύ ικανούς ανθρώπους σειρά εκπομπών με την ευκαιρία των 10 χρόνων από τη μεταπολίτευση, όπου επιτέλους θα προβληθούν από την τηλεόραση πτυχές, πρόσωπα και περιπτώσεις της δικτατορικής περιόδου άγνωστες στο ευρύ κοινό. Πετύχαμε τέλος την πολύτιμη βοήθεια του Μιχάλη Κακογιάννη. Τα πιο σημαντικά και συστηματικά είμαστε τώρα έτοιμοι να τα ξεκινήσουμε. Περισσότερα δεν μπορώ να πω, γιατί περνάμε τώρα μια κρίση στην ΕΡΤ-1.

*Καταγγέλω τις ανακρίβειες του Τύπου
αλλά προτιμώ ένα Τύπο ελεύθερο που ψευδολογεί
παρά την κηδεμόνευσή του*

Επιβεβαιώνω, πάντως, ότι στην ΕΡΤ 2 γίνονται βήματα γοργά κάτω από δυσμενέστερες συνθήκες. Επειδή, λοιπόν, κατάλαβαν ότι αμέσως μετά τις εκλογές αυτό το οποίο ξεκίνησε στην ΕΡΤ 2 —το οποίο ανάμεσα στα άλλα συνεπάγεται ότι επιτέλους θα αποκατασταθεί ένας μηχανισμός ελέγχου του περίφημου κόστους των εξωτερικών παραγωγών— θα γίνει και στην ΕΡΤ 1, και θα μπουκναι και σ' αυτήν αντιπρόσωποι κάποιων φορέων και ότι θα γίνουν κάποια βήματα, ακριβώς γι' αυτό πιστεύω ότι προαναγγέλθηκε από εφημερίδες ότι αμέσως μετά τις εκλογές θα τεθεί θέμα υπουργού. Και αυτό αφορά οποιοδήποτε πρόσωπο υποψιάζονται ότι θα προσπαθήσει να υποβοηθήσει και να συμβάλει σε κάποια άλλη κατάσταση, σε κάποια άλλη αντίληψη, για την ελληνική τηλεόραση.

ΕΡ: Νομίζετε ότι όλες αυτές οι απόψεις και οι ιδέες που έχετε προωθούνται και βοηθούνται με το σχέδιο Νόμου που έχετε καταρτίσει;

ΑΠ: Το συγκεκριμένο σχέδιο Νόμου αφορούσε αποκλειστικά και μόνο δύο ρυθμίσεις: τη μετατροπή της ΕΡΤ 2 σε ένα πρωτότυπο για την Ελλάδα ραδιοτηλεοπτικό φορέα με συγκεκριμένη ενεργή συμμετοχή λαϊκών δυνάμεων στην παραγωγή των προγραμμάτων. Και δεύτερο, στην ίδρυση ενός συλλογικού οργάνου με κανονιστικές αρμοδιότητες, διότι στην Ελλάδα η τηλεόραση κινείται χωρίς κανόνες, με αυτοσχεδιασμούς των εκάστοτε ιθυνόντων, άλλοτε επιτυχείς και άλλοτε όχι. Κανόνες που θα αφορούν τα πλαίσια μέσα στα οποία θα κινείται η ραδιοτηλεόραση.

Ακόμα δεν έχω καταλάβει ειλικρινά γιατί δυνάμεις της Αριστεράς εχτύπησαν με τόσο πάθος και φανατισμό αυτό το νομοσχέδιο. Τα δύο από τα κόμματα της Αριστεράς ανέλαβαν να χτυπήσουν αυτό το νομοσχέδιο και έτσι δεν χρειάστηκε να παρέμβει η Δεξιά. Βεβαίως το χτύπησε και εκείνη, αλλά έκανε απλώς σιγόντο. Πάντως η λυσσαλέα πολεμική της Αριστεράς μου έκανε κατάπληξη και δεν κατάλαβα καλά αν ήταν πολεμική εναντίον ενός κοινωνικοποιημένου φορέα ή ήταν πάθος υπέρ ενός ενιαίου φορέα, που δεν εκφράζει παρά μία τάση υπέρ της ενίσχυσης μιας κεντρικής και απόλυτης εξουσίας. Θα ήθελα να σου θυμίσω ότι το νομοσχέδιο αυτό είναι συνεπές και με την παράγραφο 75 της προγραμματικής διακήρυξης του ΠΑΣΟΚ και με μία τροπολογία του συντάγματος που είχε προτείνει ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ στη Βουλή του '74. Αλλά σου θυμίζω ότι είναι και συνεπές με μία συνέντευξη που έδωσα στο συνεργάτη σας Σωτήρη Παπαδόπουλο*, όπου ακριβώς έλεγα ότι το δίλημμα δεν είναι αναγκαστικά α-

νάμεσα σε έναν κρατικό ή ιδιωτικό φορέα. Μπορεί, δηλαδή, να υπάρξει ένας φορέας ο οποίος να είναι δημόσιος κοινωνικοποιημένος και να μην είναι ολότελα κρατικός και διόλου ιδιωτικός. Αλλά ούτε το ΑΝΤΙ υποστήριξε το νομοσχέδιο· να το υποστηρίξει στην αρχή του και να το κριτικάρει στα επιμέρους. Όλοι τελικά αρπάχτηκαν από σημεία που έχουν και πολιτική διάσταση, αλλά κυρίως είναι νομικά ζητήματα. Ενώ η ουσία του νομοσχεδίου είναι η συμμετοχή των κοινωνικών φορέων. Ας πούμε σ' αυτό ναι, και συζητάμε τα υπόλοιπα. Πάντως, αν το νομοσχέδιο τελικά μπλοκαρι-

*Θα πρέπει, επιτέλους, να λεχθεί η αλήθεια
Διάλογο ζήτησαν μόνο τα μικρά κόμματα
Ούτε το ΠΑΣΟΚ, ούτε η ΝΔ, ούτε το ΚΚΕ*

στεί, δεν θα είναι νίκη των προοδευτικών δυνάμεων αλλά των συγκροτημάτων και των μεσολαβητών τους στα κέντρα εξουσίας.

ΕΡ: Επειδή εσείς δεν είστε απλώς διοικητής αυτού του μεγάρου, αλλά η εποπτεία σας είναι πολύ γενικότερη, πιστεύετε ότι με αυτό το σχέδιο νόμου θα ανοίξει η ραδιοφωνία και θα υπάρξουν κάποια περιθώρια και για την Ελεύθερη Ραδιοφωνία και νομοθετικά κατοχυρωμένα;

ΑΠ: Αυτό είναι ένα θέμα συγγενές προς το αντικείμενο του νομοσχεδίου, αλλά όχι ακριβώς το ίδιο. Σ' αυτό έχω να απαντήσω το εξής: Τα FM αποτελούν μία τεχνική εξέλιξη η οποία αναπόφευκτα θα επηρεάσει τη διακίνηση των μηνυμάτων από το ραδιοφωνικό μέσο.

Αναπότρεπτα θα μεταβάλλει, όχι πολύ αργά, τη σημερινή κατάσταση στον τομέα της επικοινωνίας. Όμως θα πρέπει να προσέξουμε, γιατί από τη μία μεριά υπάρχει το όραμα, η τάση, μιας πιο ελεύθερης έκφρασης και επικοινωνίας, με ένα ακόμη τεχνικό μέσο.

Από την άλλη όμως υπάρχει ο κίνδυνος να έχουμε πανίσχυρα ολιγοπώλια ή μονοπώλια, ακόμη και πολιτικά, γιατί το συγκεντρωμένο κεφάλαιο —το οποίο σήμερα μπορεί να εκδώσει μια εφημερίδα ή και πολλές— θα μπορούσε να δημιουργήσει ολόκληρο δίκτυο τέτοιων πομπών, με συνέπειες που δεν μπορούμε να τις εκτιμήσουμε με ακρίβεια. Υπάρχει, όμως, και ο άλλος κίνδυνος. Το κεφάλαιο, με οποιαδήποτε μορφή και για οποιουδήποτε σκοπούς, διαφημιστικούς, εμπορικούς και άλλους, θα δημιουργήσει, επίσης, τέτοια δίκτυα. Αυτά προς στιγμήν τα παραβλέπω, αποδεχόμενος ότι μπορεί να υπάρξει νομοθετική ρύθμιση, παρ' όλο που είναι ευκολότερο να το λέμε και δυσκολότερο να το εξασφαλίσουμε στην πράξη. Μένω όμως σ' εκείνο, στο οποίο ως άτομο αποκλίνω. Πιστεύω ότι είναι δύσκολο να πηγαίνουμε κόντρα

*Αν τελικά μπλοκαριστεί το Νομοσχέδιο, δεν θα είναι
νίκη των προοδευτικών δυνάμεων αλλά των
συγκροτημάτων και των μεσολαβητών τους στα κέντρα
εξουσίας.*

σε μια αναπότρεπτη εξέλιξη και τα FM μπορούν πράγματι να γίνουν ένα όπλο που θα ολοκληρώνει την ελευθερία της έκφρασης και της επικοινωνίας. Αλλά αν δεν το μετρήσουμε σωστά, αν προσπαθήσουμε να πάμε γρηγορότερα από όσο επιτρέπουν οι συνθήκες, μπορεί να φέρουμε αντίθετα αποτελέσματα.

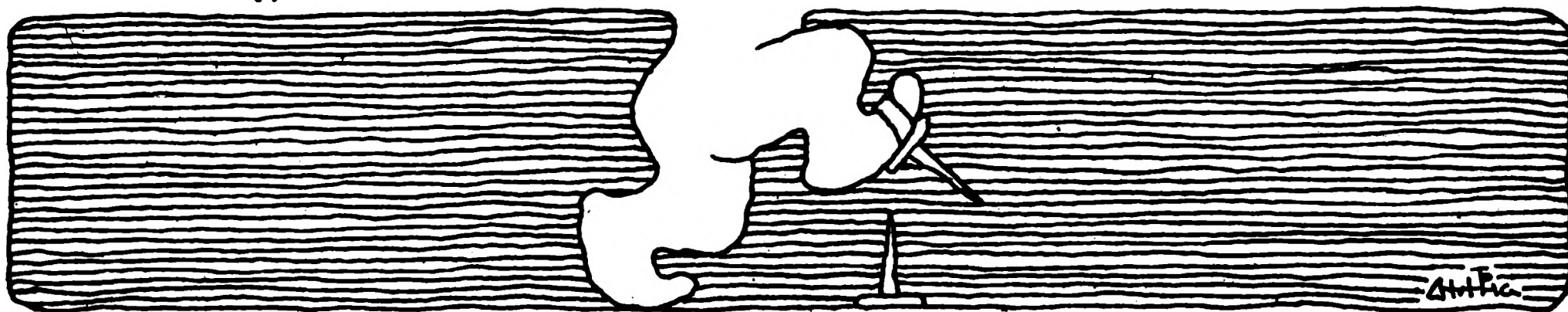
Εκφράζω απόλυτα προσωπικές μου απόψεις, διότι ως σήμερα ουδέποτε είχαμε την ευκαιρία να συζητήσουμε αυτό το θέμα σε επίπεδο κέντρου λήψης αποφάσεων. Είναι τόσα πολλά τα ζητήματα με τα οποία μας βομβαρδίζουν και μας δημιουργούν, ώστε αυτό είναι από τις πιο ευκολονόητες καθυστερήσεις.

ΕΡ: Όσα λέτε μου δίνουν την αφορμή για μια τελευταία ερώτηση που είναι και ευχή. Θα ήθελα να φανταστώ ότι με βάση τα τελευταία που είπατε διαμορφώνεται ένα πλαίσιο και κάποιες προϋποθέσεις ώστε στη χώρα μας να έχουμε τη δυνατότητα η επόμενη συνέντευξη που θα σας πάρουμε να είναι από το «ΡΑΔΙΟ - ΑΝΤΙΛΑΛΟΣ». Δηλαδή ένας ελεύθερος σταθμός να μπορεί να πάρει συνέντευξη από τον υπουργό Ραδιοφωνίας - Τηλεόρασης.

ΑΠ: Θα έπρεπε ή ο σταθμός να μην είναι πειρατικός ή ο υπουργός να γίνει πειρατής...

*Βλ. τχ. 103 της 15/7/78, σ. 22.

«Βήμα» προς τα μπρος ή προς το κενό;

του Στέλιου Κούλογλου

Για να σωθεί ο Τύπος από τη χρόνια κρίση του, ετοιμάζει τη μίνι «επανάστασή» του. Αν το «Βήμα», που επανεκδίδεται την ερχόμενη Δευτέρα 9 Ιουνίου, αποτελεί χαρακτηριστική περίπτωση, τότε η απάντηση ίσως είναι θετική. Δυο σχεδόν χρόνια μετά το αιφνιδιαστικό κλείσιμό της, η πρωινή εφημερίδα του Συγκροτήματος Λαμπράκη εμφανίζεται κατακαλόκαιρο —για να «ρονταριστεί» έως τον Σεπτέμβρη, σύμφωνα με κάποιους υπεύθυνούς της— κουβαλώντας συγχρόνως μια σειρά καινοτομίες για τα ελληνικά δεδομένα:

Το «Βήμα» λοιπόν, δεν θα είναι ούτε πρωινό, ούτε απογευματινό, ή μάλλον θα είναι και τα δυο μαζί. Η πρώτη έκδοσή του θα κυκλοφορεί στις 8 το βράδυ, ενώ ένα επιτελείο πολιτικών κυρίως συντακτών, θα φροντίζει για τη δεύτερη έκδοση που θα κυκλοφορεί το πρωί, μαζί ή και λίγο πριν από τις άλλες πρωινές.

Όπως έχει τονιστεί κατ' επανάληψη, κι όχι μόνο από αυτές τις στήλες, οι «απογευματινές» εφημερίδες της παράξενης αυτής χώρας, διαφέρουν από τις «πρωινές», μόνο σε ό,τι αφορά την κάλυψη των αιματηρών αυτοκινητιστικών δυστυχημάτων, των βιασμών από τους δράκους και των άλλων σαδομαζοχιστικών ορέξεων του απαιτητικού ελληνικού κοινού. Μια ακόμη βασικότατη διαφορά είναι το χρώμα, που φυσικά εξυπηρετεί το θέμα: Ακόμα κι αυτός ο πρωθυπουργός μας, με το τόσο κομψό πράσινο φωσφορίζον σακκάκι του, είναι πολύ λιγότερο ελκυστικός από την βιασθείσα και φονευθείσα 20χρονη, εκτεθειμένη γυμνή, μπρούμυτα και ανάσκελα.

Θέλουμε να πούμε, ότι σε ό,τι αφορά τις ειδήσεις, η διαφορά πρωινών-απογευματινών, βρίσκεται στο χρονοντούλαπο της ιστορίας.

ΟΥΤΕ «ΠΡΩΙΝΟ» ΟΥΤΕ «ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΟ»

Οι «πρωινές», κλείνουν τις σελίδες τους, την ίδια περίπου ώρα με τις «απογευματινές». Μόνο που στις τελευταίες, παραμένει μια ολιγάριθμη βραδινή βάρδια, είτε για την κάλυψη κάποιου γεγονότος που ήδη αναμένεται, είτε, πράγμα σπάνιο, για τη μεγάλη είδηση. Όμως τώρα εξευρωπαϊζόμαστε, και το «ψευδομπρήφινγκ» (άλλη μια τερατώδης ελληνική αποκλειστικότητα) γίνεται πια κάθε μεσημέρι, το βασικό περιεχόμενο της προς έκδοση εφημερίδας είναι γνωστό από τις

3 το απόγευμα. Έτσι όσοι αναγνώστες αγοράζουν «απογευματινές», με την ιδέα ότι αγοράζουν «φρέσκο πράγμα», ζουν με ψευδαισθήσεις. Στη Γαλλία για παράδειγμα, οι πρωινές «κλείνουν» το βράδυ, ενώ η απογευματινή «Le Monde», αρχίζει να επεξεργάζεται την ύλη της το πρωί στις 8, για να τυπωθεί στις 2 το μεσημέρι.

Η προσπάθεια λοιπόν του νέου «Βήματος», γίνεται φανερή. Κλείνοντας τις σελίδες του στις 6 το απόγευμα, φιλοδοξεί να δημοσιεύει τις ειδήσεις που οι ανταγωνιστές του θα περιέχουν την επόμενη μέρα, ενώ το παράρτημα θα καλύπτει ό,τι πρόκειται να συμβεί αργότερα. Σαν παρένθεση, πρέπει να σημειωθεί ότι παράλληλα μια τέτοια έκδοση ανταγωνίζεται και τα αναξιόπιστα δελτία ειδήσεων των 9 και 12 της πιο αναξιόπιστης ευρωπαϊκής TV. Αν οι υπεύθυνοι του κυβερνητικού κόμματος δεν το σκέφτηκαν πριν δώσουν την άδεια για αυτή την ώρα κυκλοφορίας (την οποία φυσικά πολύ καλά έκαναν και έδωσαν) τόσο το χειρότερο για αυτούς. Αν το σκέφτηκαν —πράγμα όχι και τόσο πιθανό— απομένει να βρεθούν τα ανταλλάγματα.

Σε κάθε περίπτωση το βραδινό πια «Βήμα», θα διανέμεται αμέσως στην Αθήνα και στις υπόλοιπες πόλεις όπου υπάρχουν βραδυνές αεροπορικές γραμμές. Αλλά ο τρόπος διανομής συνιστά έναν ακόμη νεωτερισμό...

ΣΥΝ ΑΘΗΝΑ ΚΑΙ ΤΣΕΚΛΕΝΙΣ ΚΙΝΕΙ

Είχαμε αναλύσει σε παλιότερη έρευνα του ANTI, ότι ο τρόπος διανομής του Τύπου, έτσι όπως γίνεται σήμερα στις πόλεις και τα χωριά της ρωμοσύνης, αποτελεί μια πρωτοφανή σπατάλη συναλλάγματος και αβάσταχτη πηγή οικονομικής αιμορραγίας ιδιαίτερα για τις εφημερίδες μικρής κυκλοφορίας. Λίγο μετά, είχαμε με χαρά ακούσει ότι συνεστήθη Επιτροπή «ειδικών» υπό τον κ. Σωτήρη Κωστόπουλο, είδηση την οποία χαιρετήσαμε ανεπιφύλακτα. Με χαρά διαπιστώνουμε, ένα χρόνο μετά, ότι η Επιτροπή κράτησε γερά την παράδοση: Αν δεν μας απατά η μνήμη συνεδρίασε μια φορά. Έτσι τα σημεία πώλησης παραμένουν στην Αττική γύρω στις 6.000 χιλιάδες, κάτι που ασφαλώς συνιστά ένα παγκόσμιο ρεκόρ σε σύγκριση με τον πληθυσμό του λεκανοπεδίου και τη χαμηλότερη αναλογία αναγνώστων κατοίκων

στην Ευρώπη, πλην (ουφ!) της Πορτογαλίας.

Το «Βήμα», θα μοιράζεται επιλεγμένα σε τρεις χιλιάδες σημεία, κάτι που ισοδυναμεί με περιορισμό των επιστρεφόμενων φύλλων και συνεπώς του κόστους παραγωγής και μεγαλύτερη δυνατότητα ελέγχου των σημείων με τα οποία συναλλάσσεται. Παραμένει πάντως σαν πρόβλημα, η δημιουργία «φανατικών» αναγνώστων, που να ψάχνουν την εφημερίδα σε άλλο περίπτερο από το «δικό τους». Αλλά αυτό είναι περισσότερο θέμα φυσιογνωμίας, για το οποίο θα μιλήσουμε στη συνέχεια.

Αν δεν πάει ο Μωάμεθ στο βουνό, πάει το βουνό στο Μωάμεθ... Εκτός από τα 3000 σημεία πώλησης, δεκαπέντε εφημεριδοπώλες υπάλληλοι του «Βήματος», θα πουλούν την εφημερίδα, αρχίζοντας από τις 8 το βράδυ μέχρι τις μεταμεσονύκτιες ώρες, στους κεντρικούς δρόμους της πρωτεύουσας και σε όλα τα σημεία συγκέντρωσης του κόσμου (κινηματογράφους, κέντρα διασκέδασης κτλ.). Όπως μαθαίνουμε, ο Τσεκλένις φρόντισε για το στιλ των ομοιόμορφων στολών των εφημεριδοπωλών. Προσωρινό διαφημιστικό τρικ ή μια γενικότερη αντίληψη για την εφημερίδα-καταναλωτικό προϊόν. Όπως ανήκουμε οριστικά στην κοινωνία του θεάματος, και όπως τα «Fast-Food» προωθούν τα προϊόντα τους και με τις ομοιόμορφες στολές των πωλητών τους, έτσι και οι εφημερίδες έχουν ανάγκη το θέαμα, για να προωθηθούν...

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΙ

Τρίτη σπουδαιότατη καινοτομία, η πλήρης εισαγωγή της νέας τεχνολογίας: Οι δημοσιογράφοι γράφουν κατευθείαν σε «τερματικά» κομπιούτερ, οπότε καταργούνται οι ενδιαμέσσοι υπάλληλοι που «χτυπούσαν» τα κείμενα στη φωτοσύνθεση, με συνέπεια τη μείωση του κόστους. Ας σημειωθεί με την ευκαιρία ότι η οικονομική κρίση του γαλλικού «Le Monde», οφείλεται ανάμεσα στα άλλα και στην αδυναμία του να περάσει σε αυτό το σύστημα, εξαιτίας της αντίδρασης του πανίσχυρου συνδικάτου των τεχνικών της εφημερίδας.

Εκτός όμως από τα παραπάνω, οι εφαρμογές της νέας τεχνολογίας, είναι πολλές

και σημαντικές: η σελιδοποίηση γίνεται σχεδόν αυτόματα. Αυτό σημαίνει ότι για κάθε σελίδα «δίνονται» στον υπολογιστή ορισμένα δεδομένα, όπως οι αναλογίες τίτλου - φωτογραφίας - κειμένου κι από κει και μετά η δουλειά γίνεται μόνη της. Την ώρα της συγγραφής των άρθρων ο ανταποκριτής μιας εφημερίδας στην Νέα Υόρκη, μπορεί να πληροφορηθεί τι έχει γράψει για το Κυπριακό π.χ., ο ανταποκριτής της Λευκωσίας, πλουτίζοντας τη δική του προβληματική, ή αποφεύγοντας τις επαναλήψεις, ενώ η μετάδοση των ανταποκρισεων γίνεται ταχύτατα.

Μια άλλη εφαρμογή: ένας κομπιούτερ στη Θεσσαλονίκη ή στην Κρήτη μπορεί να αναπαράξει αμέσως όλη την εφημερίδα, επιτρέποντας με αυτόν τον τρόπο την ταυτόχρονη εκτύπωσή της, συμπληρωμένη με ένα ένθετο για τα τοπικά προβλήματα. Αυτές οι τελευταίες εφαρμογές, αντιστοιχούν φυσικά σε εφημερίδες με μεγάλη κυκλοφορία. Σε ό,τι αφορά το «Βήμα», που λέγεται ότι δανειοδοτήθηκε με 350 εκατ. δραχμές, οι υπεύθυνοί του υπολογίζουν ότι μέχρι το τέλος του 1984, θα ολοκληρωθεί η κατάργηση των «ενδιάμεσων» φωτοσυνθετών και θα εφαρμοστεί η αυτόματη σελιδοποίηση. (Απαραίτητος όρος για την πρόσληψη δημοσιογράφων, η γνώση γραφομηχανής. Είναι κι αυτό κάτι... Σε όλο τον κόσμο, επειδή υπάρχουν Σχολές Δημοσιογραφίας, οι απόφοιτοι γνωρίζουν και στενογραφία...)

Για τους συντάκτες, ένας ακόμη όρος: δεν θα μπορούν να δουλεύουν σε κάποιο άλλο μέσο ενημέρωσης, ιδιωτικό ή κρατικό. Το γεγονός ότι μέχρι τώρα στη χώρα της φαίδρας πορτοκαλέας δημοσιογράφοι δουλεύουν και για την εξουσία και ορισμένες φορές την ίδια στιγμή, σε ένα μαζικά αντιπολιτευόμενο φύλλο, εξηγείται μόνο με την ελληνική πονηριά. Στα έντυπα δελτία υποτροφιών του ιαπωνικού για παράδειγμα Τύπου —ίσως ο πιο αξιόλογος στον κόσμο— υπάρχει χώρος μόνο για μια θέση έμμισθη, και οι Ιάπωνες αδυνατούν να καταλάβουν το αίτημα για συμπληρωματικές σελίδες... Συνδικαλιστικοί κύκλοι της ΕΣΗΕΑ έλεγαν για την περίπτωση του «Βήματος», ότι οι μισθοί είναι πολύ χαμηλοί, ως μοναδική πηγή επιβίωσης. Οι διευθύνοντες την εφημερίδα, υπο-

στηρίζουν ότι «αν πάει καλά, οι συντάκτες θα ανταμειφθούν».

ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ;

Θα πάει καλά το «Βήμα»; Αυτή είναι η ερώτηση που απασχολεί τους άλλους ενδιαφερόμενους, και πρώτα απ' όλα τις υπόλοιπες πρωινές. Στην οδό Χρήστου Λαδά, ακούγεται, μπορεί να ακούσει κανείς, από τα στόματα μεσαιών δημοσιογραφικών στελεχών, ότι «θα συντρίψουμε την Καθημερινή». Αλλά στην οδό Σωκράτους αντί του πεσιμισμού, είναι ο σκεπτικισμός και η αναμονή που κυριαρχούν.

«Στην Αγγλία, μας λέει ένα στέλεχος της «Καθημερινής», όλος ο κόσμος κάθετα σπίτι του το βράδυ και η εφημερίδα είναι απαραίτητο συμπλήρωμα της βραδιάς. Εδώ όλοι βγαίνουν έξω και είναι αμφίβολο αν θα αναζητήσουν την εφημερίδα. Έπειτα οι πωλητές, πως μπορούν να καλύψουν τα τόσο διαφορετικά σημεία, γύρω από τα οποία συγκεντρώνονται οι Αθηναίοι; Και αν πωλούν και οι 15, 3000 φύλλα δικαιολογούν οικονομικά την παρουσία τους; Από την άλλη πλευρά, το «Βήμα» θα μου δίνει στις 8 το βράδυ πληροφορίες που θα μπορώ να επεξεργαστώ καλύτερα στη συνέχεια. Προς το παρόν δεν πιστεύουμε ότι θα χάσουμε πάνω από 2500-3000 φύλλα. Αν βέβαια το πείραμα πετύχει θα πρέπει να προσαρμοστούμε». Πράγμα —θα προσθέταμε— όχι και τόσο εύκολο. Γιατί ούτε ο τεχνολογικός εξοπλισμός της «Κ», ούτε τα οικονομικά της θα μπορούν εύκολα να αντέξουν και να στηρίξουν τέτοιες αλλαγές.

Αντίθετα στην «Ακρόπολη», η απόφαση λέγεται ότι έχει ήδη ληφθεί, και η εφημερίδα θα ακολουθήσει το παράδειγμα του «Βήματος», ξεκινώντας από τον Αύγουστο, αν φυσικά οι πρώτες ενδείξεις δεν είναι απογοητευτικές. «Εμείς πάντως —λέει κάποιος υπεύθυνος της οδού Φειδίου— δεν κινδυνεύουμε να χάσουμε πολλούς αναγνώστες, λόγω της διαφορετικής πολιτικής γραμμής».

Για την πολιτική της εφημερίδας, προβληματίζονται η «Αυγή» και ο «Ριζοσπάστης». Το «Βήμα» είχε πράγματι φτάσει στο κατώτατο σε ένα πολύ χαμηλό αριθμό φύλλων λίγο πριν κλείσει, ακολουθώντας

μια φιλοκυβερνητική γραμμή. Θα καταφέρει να ξανασυσπειρώσει με την ίδια γραμμή, το παραδοσιακό «κεντρογενές» αναγνωστικό κοινό του;

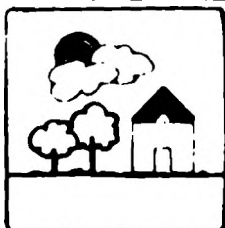
ΜΕ ΤΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ;

«Το Βήμα, θα είναι πάντα Βήμα», απαντούν οι επικεφαλής του. Αυτό σημαίνει σοβαρότητα στην εμφάνιση της εφημερίδας και την παρουσίαση των ειδήσεων, αποφυγή των σκανδαλιστικών τίτλων διεθνής πληροφόρηση και στήριξη σε ένα κοινό «πρώτης κατηγορίας». Αλλά η απάντηση παραμένει συμβολική σε ό,τι αφορά την πολιτική φυσιογνωμία.

Σε κάθε περίπτωση οι φόβοι αρκετών ότι η επανεμφάνιση του «Β», θα συνδυαστεί με την προσπάθεια δημιουργίας κεντρώου ή κεντροδεξιού πολιτικού σχήματος, δεν φαίνεται ότι επαληθεύονται. Οι «κεντρώοι» είναι δύσκολο να βρεθούν και οι εναντίον πάσης «συνωμοσίας» φύλακες καροδοκούν. Ένας συντάκτης της εφημερίδας, περιγράφει διαφορετικά την κατάσταση: «Βεβαίως υπάρχει το μορατόριουμ με την κυβέρνηση και το ΚΚΕ, γεγονός που δυσκολεύει αλλά δεν αποκλείει την κριτική. Το πρόβλημα είναι ότι η προσπάθεια τήρησης κάποιων αποστάσεων οδηγεί πολλές φορές σε μια ουδέτερη και «άχρωμη» παρουσίαση των ειδήσεων, κάτι που δεν διευκολύνει τον αναγνώστη να ξεχωρίσει το ουσιώδες από το επουσιώδες και επιπλέον μειώνει την ζωντάνια της εφημερίδας. Με αυτήν την έννοια δεν είμαι σίγουρος αν θα πετύχουμε μια μεγάλη κυκλοφορία, παρ' ότι υπάρχουν οι αντικειμενικές προϋποθέσεις».

«Δεν είμαι Κατσίμης (εννοείται ο πρώην διευθυντής των «Ειδήσεων») για να δηλώσω ότι θα είμαι ευχαριστημένος με 60.000 φύλλα», λέει διευθυντής στέλεχος της εφημερίδας. «Αν το πείραμα πετύχει», υπογραμμίζει ο αρχισυντάκτης της «Καθημερινής» Κυριάκος Κοροβήλας, «ο ελληνικός Τύπος θα αναγκαστεί να αλλάξει». Συμπέρασμα: Αν η εμφάνιση του «Έθνους», προκάλεσε την «τουρκοποίηση» του ελληνικού Τύπου, το ή του «Βήματος», μπορεί να οδηγήσει στην εξευρωπαϊσμό του. Θα απομένει τότε το πρόβλημα της αποδέσμευσής του από την εξουσία... □

Παιδότοπος παιδικός σταθμός νηπιαγωγείο

«Ένας χώρος στην αποκλειστική διάθεση των παιδιών. Οι ανάγκες του παιδιού για επικοινωνία, παιδαγωγικό παιχνίδι, δημιουργική συλλογική δραστηριότητα, αντιμετωπίζονται με την αγάπη, τη ζεστασιά και με ξεχωριστή ευθύνη από ανθρώπους ειδικούς.

Ντίνα Καψάλη
Λεωφ. Πεντέλης 53 - Χαλάνδρι
Τηλ. 68.28.047

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΑΙΝ - ΜΑΡΤΕΝ
Λαμπράκηδες
Ιστορία μιας γενιάς

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΑΘΗΝΑ: Εκδόσεις

«ΝΕΦΕΛΗ» • Μαυρομιχάλη
9 • τηλ. 36.07.744, 36.39.962

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: «Μ. Κοτζιά και
Σια» • Τσιμισκή 78 • τηλ.
279.720

Ο Μιτεράν στη Μόσχα: Ένα «ασήμαντο» ταξίδι

Από τότε που ο Ντε Γκωλ πέταξε πάνω από το Σιδηρούν Παραπέτασμα για να συναντήσει τη σοβιετική ηγεσία στο Κρεμλίνο, έχει γίνει κάτι σαν παράδοση για τους προέδρους της Πέμπτης Δημοκρατίας να επισκέπτονται επίσημα τη Μόσχα. Μια τέτοια επίσκεψη έχει γίνει απαραίτητο στοιχείο του θεάματος που προσφέρει ο κάθε Γάλλος πρόεδρος, κι ανεξάρτητα από τα οποιαδήποτε συγκεκριμένα της αποτελέσματα, γενικό σκοπό έχει να υπογραμμίζει το στοιχείο της αυτονομίας στη γαλλική εξωτερική πολιτική. Ανήκουμε στη Δύση αλλά δεν είμαστε εντεταλμένοι του Λευκού Οίκου, συζητάμε με τους Ρώσους για λογαριασμό δικό μας και μόνο. Η περιβάλλουσα αυτή σημαντική εξειδικεύεται κάθε φορά σ' ένα περιεχόμενο που ορίζεται από τη συγκεκριμένη διεθνή συγκυρία.

Εντεταγμένη σ' ένα τέτοιο γενικό πλαίσιο, η επίσκεψη του Μιτεράν στη Μόσχα ήταν εξαρχής αναπόφευκτη. Αλλά για έναν πρόεδρο της Αριστεράς στο ναδίρ της δημοτικότητάς του, σε μια περίοδο που στη Γαλλία σαρώνει ο αντικομμουνισμός και το ψυχροπολεμικό πνεύμα, μια επίσκεψη στη Μόσχα η οποία δεν παρέχει την παραμικρή εγγύηση επιτυχίας είναι άσκηση ιδιαίτερα δύσκολη. Ζαχάρωφ, ευρωπύραυλοι, μπούκοτζ των Ολυμπιακών: τι την ήθελε τη συνάντηση κορυφής μέσα σ' ένα τέτοιο κλίμα; Έχουμε να κάνουμε εδώ με μια εγγενή αντίφαση της εξωτερικής πολιτικής της γαλλικής σοσιαλιστικής προεδρίας: ο Μιτεράν αντιγράφει επί το δεξιότερον την εξωτερική πολιτική των δεξιών προκατόχων του χωρίς ωστόσο να εμποδίζει έτσι την αυξανόμενη αποξένωσή του από όλο και πιο εκτεταμένα στρώματα της γαλλικής κοινωνίας.

Με τ' αυτή, λοιπόν, στραμμένο πίσω προς το Παρίσι παρά προς τους παγερούς σοβιετικούς συνομιλητές του, αναφέρθηκε ο Μιτεράν δημόσια στο ζήτημα των ανθρωπινων δικαιωμάτων στην ΕΣΣΔ και στην απεργία πείνας του Ζαχάρωφ. Μια συνάντηση κορυφής χωρίς κανένα κέρδος για τη Γαλλία έπρεπε τουλάχιστον να μη νομιμοποιεί δια παραλείψεως τη σκληρή στάση της Μόσχας σ' όλο το φάσμα των σχέσεων Ανατολής-Δύσης. Φανερή προσπάθεια να διαφοροποιηθεί από τον Ζισκάρ ντ' Εσταίν που δεν δίστασε να πάει να συναντήσει τον Μπρέζνιεφ στη Βαρσοβία λίγο μετά από τη σοβιετική εισβολή στο Αφγανιστάν, για να συζητήσουν μεταξύ άλλων το θέμα του περιβόητου ευρωαγωγού.

Συνεπώς έτσι ο Μιτεράν προς το ύφος της προεδρίας του, συνεπείς προς εαυτούς και οι ηγέτες του Κρεμλίνου που δεν επέτρεψαν να μεταδοθούν από τα σοβιετικά μέσα ενημέρωσης οι επίμαχες περικοπές από την προσφώνηση του «βέβηλου» επισκέπτη. Όταν μάλιστα την επομένη, οι Γάλλοι δημοσιογράφοι ρώτησαν σχετικά

τον Ζαμιάτιν, εκείνος τους απάντησε «χαριτωμένα» ότι καμία γαλλική εφημερίδα δεν δημοσίευσε ολόκληρο το κείμενο της προσφώνησης του Τσερνιένκο.

Αν πάντως για τον πρόεδρο της Γαλλίας, μια επίσκεψη στη Μόσχα έχει φτάσει ν' αποτελεί στοιχείο ταυτότητας, σχεδόν συστατικό της προεδρικής ιδιότητας, ανεξαρτήτως συγκεκριμένων αποτελεσμάτων, για τους Σοβιετικούς το να δεχτούν τον ηγέτη μιας δυτικοευρωπαϊκής χώρας, και κατά προτίμηση της Γαλλίας ή της Ομοσπονδιακής Γερμανίας, είναι σε κάθε περίπτωση ευκαιρία. Ευκαιρία για την άσκηση ευρωπαϊκής πολιτικής. Οι Σοβιετικοί, με την αποχώρησή τους από τις διαπραγματεύσεις της Γενεύης για τους ευρωπυραύλους και ιδίως με την αποχή τους από την Ολυμπιάδα του Λος Άντζελες, έχουν, αν μη τι άλλο, καταφέρει να ταραξουν τα νεύρα των Δυτικών σε τέτοιο σημείο ώστε να τους κάνουν υπερευαίσθητους παρατηρητές της συμπεριφοράς του Κρεμλίνου. Πρόκειται για κάτι που ξεπερνάει τις συνηθισμένες σοβιετολογικές επιδόσεις, καθώς όλοι έχουν βαλθεί ν' ανιχνεύσουν που το πάει η Μόσχα. Διανύουμε, όπως είναι φανερό, μια περίοδο ξαναμοιράσματος της τράπουλας κι ακόμη δεν έχουν διαμορφωθεί οι κανόνες της καινούργιας παρτίδας. Είναι μια περίοδος ρευστή, μεταβατική και για τούτο εξαιρετικά επικίνδυνη. Μέσα σε τέτοια διεθνή ατμόσφαιρα, το Κρεμλίνο έχει οπωσδήποτε κάποια μηνύματα να περάσει στη Δύση, μηνύματα στα οποία αποδίδει σημασία αρκετή ώστε ν' αξίζει τον κόπο να καταπιεί την πρόκληση του Μιτεράν για τον Ζαχάρωφ.

Το πρώτο μήνυμα είναι ότι η Μόσχα έχει συμφέρον ν' αφήσει τα κανάλια της ανώτατου επιπέδου επικοινωνίας με τη Δύση ανοιχτά. Απ' αυτή την άποψη, η ίδια η επίσκεψη του Μιτεράν είναι ήδη γι' αυτήν ένα αποτέλεσμα δεδομένου μάλιστα πως πραγματοποιήθηκε χωρίς από την πλευρά του Κρεμλίνου να υπάρξει η παραμικρή «χειρονομία καλής θέλησης». Συγχρόνως, οι Σοβιετικοί χρησιμοποίησαν την ευκαιρία της επίσκεψης για να προβάλουν σαφέστερα τη νέα φυσιογνωμία της ευρωπαϊκής πολιτικής τους. Ποια είναι αυτή; Η ίδια που εκφράστηκε και με την αποχή από την Ολυμπιάδα του Λος Άντζελες. Να πως την περιγράφει ο Ντομινίκ Μουαζι, υποδιευθυντής του Γαλλικού Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων: «Η μεταβολή αυτή της σοβιετικής στάσης είναι προϊόν εξωτερικών κι εσωτερικών παραγόντων. Η Σοβιετική Ένωση βγάζει τα συμπεράσματά της από τη σοβαρή διπλωματική της ήττα στο θέμα των ευρωπυραύλων. Αν με ένα κράμα θωπείας και απειλών απέτυχε να διαιρέσει την Ατλαντική Συμμαχία και να ματαιώσει τη στρατιωτικοδιπλωματική της αντίδραση, γιατί τώρα να μη δοκιμάσει μόνο με τις απειλές;» Η καλλιέργεια, λοιπόν, ενός κλίματος φόβου, ανησυχίας και ανασφάλειας στη Δύση. Ευρώπη είναι η σημερινή απάντηση του Κρεμλίνου στην κατάρ-

ρηση των κανόνων του παιγνιδιού στην οποία προχώρησε ο Ρήγκαν. Αυτό το μήνυμα της παγωνιάς δεν παρέλειψαν οι Σοβιετικοί να το στείλουν στη δυτικοευρωπαϊκή κοινή γνώμη και μέσω του Μιτεράν, διοχετεύοντας την εξής ανεπίσημη δήλωση στο γαλλικό Τύπο: «Τι γύρευε εδώ ο Μιτεράν αφού ήρθε αποφασισμένος να συμπεριφερθεί σαν χούλιγκαν; Πιστεύουμε ότι θα έχει κιόλας μετανοιώσει για όσα τόλμησε να πει. Αλλά αν δεν έχει ακόμη μετανοιώσει, θα το κάνει πολύ σύντομα».

Ο θάνατος του Χομεϊνί αυγή της νέας ιρανικής επανάστασης

Μια από τις συνέπειες της παρατεταμένης επικαιρότητας του περσοϊρακινού πολέμου είναι ότι έχει επισκιάσει μια άλλη επικαιρότητα: εκείνη του αγώνα για την ανατροπή του χομεϊνικού καθεστώτος. Οι εξελίξεις στο μέτωπο, η επέκταση των εχθροπραξιών στη θαλάσσια περιοχή του Κόλπου, το ενδεχόμενο επέμβασης νατοϊκών δυνάμεων για την εξασφάλιση απρόσκοπτης ναυσιπλοΐας, η συγκέντρωση ιρανικών στρατευμάτων μισού περίπου εκατομμυρίου κατά μήκος της περσοϊρακινής μεθορίου απέναντι από τη Βασόρα, και η αναμενόμενη από τις αρχές Ιουνίου νέα μαζική ιρανική επίθεση, έχουν μονοπωλήσει σχεδόν το ενδιαφέρον των παρατηρητών τους τελευταίους μήνες. Και παρά το γεγονός ότι αυτές οι εξελίξεις ορίζουν ένα τοπίο αστάθειας και ρευστότητας που εξ αντικειμένου θέτει το θέμα του κλονισμού των καθεστώτων της περιοχής και της ανατροπής τους, ελάχιστη συζήτηση γίνεται για τις προοπτικές που έχει σήμερα ο αντιχομεϊνικός αγώνας μέσα στο Ιράν. Στις περισσότερες αναλύσεις της κατάστασης, υπονοείται ότι οι οργανωμένες λαϊκές επαναστατικές δυνάμεις στο Ιράν έχουν συντριβεί πλήρως, και κάθε παράγων αντίστασης έχει πνιγεί μέσα στο φοβερό λουτρό αίματος που γνωρίζει η χώρα. Συνήθως, γίνεται σιωπηρά δεκτό ότι το καθεστώς της Ισλαμικής Δημοκρατίας, πέντε χρόνια ύστερα από την εγκαθίδρυσή του, έχει εξασφαλίσει ένα μίνιμουμ λειτουργικότητας και σταθερότητας που του επιτρέπει να βλέπει το μέλλον του χωρίς μεγάλες ανησυχίες.

Το πόσο απατηλή είναι μια τέτοια εικόνα δίνεται η ευκαιρία να το δούμε σήμερα για μια ακόμη φορά καθώς γίνεται φανερό το πόσο άρρηκτα δεμένη είναι η τύχη του χομεϊνικού καθεστώτος με την έκβαση του περσοϊρακινού πολέμου. Καθώς αποκαλύπτεται ολοένα και πιο ανάγλυφα ότι το καθεστώς δεν είναι σε θέση ούτε να κερδίσει αλλά ούτε και να τερματίσει με τους δικούς του όρους αυτόν τον πόλεμο, έναν πόλεμο που έχει την ιδιότητα να στερεί προς το παρόν τον ιρανικό στρατό από ενεργή πολιτική βούληση, ξανάρχονται σιγά σιγά στην επιφάνεια μια σειρά από ε-

ρωτήματα κρίσιμα για το μέλλον των κα-
θημαγμένων λαών του Ιράν.

Ποιος είναι ο βαθμός λαϊκής συναίνε-
σης προς το καθεστώς; Πόσο αποτελε-
σματική είναι η δομή της εξουσίας και οι
μηχανισμοί διαχείρισης της Ισλαμικής Δη-
μοκρατίας; Ποιο βάθος έχει η ηγεσία του
καθεστώτος, κατά πόσον δηλαδή μπορεί
να κρατήσει τη συνοχή της και χωρίς τον
Αγιατολάχ Χομεϊνί; Η απάντηση σ' αυτά
και σε μια σειρά άλλων ερωτημάτων απο-
τελεί την αναγκαία προϋπόθεση για τη χά-
ραξη της τακτικής και στρατηγικής των ε-
παναστατικών οργανώσεων που μάχονται
μέσα κι έξω από το Ιράν για την ανατροπή
του Χομεϊνικού καθεστώτος. Και τα ερω-
τήματα αυτά, πάντοτε παρόντα, ξαναπαίρ-
νουν τώρα ένα χαρακτήρα επίκαιρο κα-
θώς πληθαίνουν οι ενδείξεις για προϊού-
σα παράλυση του μηχανισμού λήψης απο-
φάσεων στα ηγετικά κλιμάκια του καθε-
στώτος.

Σύμφωνα με συγκλίνουσες πληροφο-
ρίες, η κυρίαρχη ελίτ του καθεστώτος εί-
ναι διχασμένη πάνω στον τρόπο της πα-
ραπέρα διαχείρισης του πολέμου. Η δια-
μάχη αυτή έχει προσωποποιηθεί και ως
αντιδικία ανάμεσα στον πρόεδρο της χώ-
ρας Αλί Χαμενεΐ και στον εκπρόσωπο του
Ισλαμικού Κοινοβουλίου Χασεμί Ραφσαν-
ζανί ο οποίος θεωρείται και ο κατεξοχήν
άνθρωπος του Χομεϊνί. Το συγκεκριμένο
αντικείμενο της διαφωνίας, εκτός από την
αδυσώπητη πάλη για την εξουσία, είναι η
σκοπιμότητα της νέας μαζικής επίθεσης
που ετοιμάζεται να εξαπολύσει το Ιράν. Η
πρόσφατη συμφωνία που επιτεύχθηκε με
τη μεσολάβηση του ΟΗΕ για το σταμάτη-
μα των επιθέσεων εναντίον αμάχων έχει
περιπλέξει ακόμη περισσότερο τα πράγ-
ματα καθώς ο Ραφσανζανί κατηγορήσε
τον αντίπαλό του για προδοσία επειδή δέ-
χτηκε το μορατόριουμ του ΟΗΕ. Οι ίδιες
πληροφορίες αναφέρουν ότι ο Χομεϊνί αν-
τιτίθεται στην εξαπόλυση νέας επίθεσης
θεωρώντας ότι θα έχει εξαιρετικά υψηλό
κόστος σε ανθρώπινες ζωές χωρίς η επι-
τυχία της να είναι εξασφαλισμένη κατά ο-
ποιοδήποτε τρόπο. Κατά τον Χομεϊνί, η
καλύτερη τακτική θα ήταν να χρησιμοποι-
ηθεί η απειλή της επίθεσης του μισού εκα-
τομμυρίου Ιρανών ως μέσο πίεσης για να
αποσπαστεί από το Ιράκ μια ταπεινωτική
ειρήνη. Ο ίδιος και η ομάδα που τον υπο-
στηρίζει διακατέχεται από το φόβο ότι μια
νέα αποτυχημένη επίθεση θα είχε καταλυ-
τικές πολιτικές επιπτώσεις στο εσωτερικό
του Ιράν.

Ο Ραφσανζανί, από το άλλο μέρος, φαί-
νεται να πιστεύει ότι μια στρατιωτική νίκη
είναι μέσα στις δυνατότητες του ιρανικού
στρατού, κι επιπλέον εμφανίζεται, όπως
και ο αγιατολάχ Χομεϊνί, αποφασισμένος
να ανατρέψει πάση θυσία τον Σαντάμ Χου-
σεϊν. Η αντιδικία γύρω από αυτό το ζήτη-
μα έχει πάρει τέτοιες διαστάσεις ώστε να
επενεργεί παραλυτικά στη λήψη απόφα-
σης. Ένας άλλος παράγων που επίσης έ-
χει παίξει ρόλο-κλειδί στην καθυστέρηση
της νέας επίθεσης είναι η απροθυμία της
ηγεσίας του τακτικού ιρανικού στρατού

να επιχειρήσει το πέρασμα μέσα στο Ιράκ
χωρίς να έχει εξασφαλίσει επαρκή εφο-
διασμό. Έτσι, από τα ίδια τα πράγματα, ο
τακτικός στρατός έχει ταχθεί με τη γραμ-
μή του Χαμενεΐ με αποτέλεσμα την παρα-
πέρα επίταση της παράλυσης και της ακι-
νησίας.

Είναι σαφές, λοιπόν, ότι μέσα σ' ένα τέ-
τοιο πλαίσιο αστάθειας αποκτάνε ξεχωρι-
στό ενδιαφέρον οι απόψεις της κυριότε-
ρης αυτή τη στιγμή επαναστατικής οργά-
νωσης που μάχεται για την ανατροπή του
καθεστώτος, των Μουντζαχεντίν του Λαού
του Ιράν. Ο χαρακτήρας και οι αντιφάσεις
της υπάρχουσας εξουσίας, οι δυνατότη-
τές της για μελλοντική μετεξέλιξη, και η
τακτική και στρατηγική της ανατροπής α-
ποτελούν τους άξονες γύρω από τους ο-
ποίους περιστρέφονται οι αναλύσεις των
Μουντζαχεντίν.

Ας δούμε τα βασικά σημεία αυτών των
αναλύσεων.

Παρά την πεντάχρονη ήδη παραμονή
του στην εξουσία, το ισλαμικό καθεστώς
δεν έχει καταφέρει να δημιουργήσει εξου-
σιαστικούς μηχανισμούς που να του επι-
τρέπουν να λειτουργεί αποτελεσματικά
χωρίς τη συνεχή και αδιάλειπτη παρέμβα-
ση του αγιατολάχ Χομεϊνί ακόμη και για
τα ελάσσονα ζητήματα της καθημερινής
ζωής. Και το γεγονός αυτό αποτελεί και
τη μεγάλη αδυναμία του καθεστώτος.

«Ο ρόλος του Χομεϊνί είναι να εξισορρο-
πει τις εσωτερικές αντιφάσεις του καθε-
στώτος του. Μ' άλλα λόγια, πρέπει να δια-
τηρεί μια ισορροπία ανάμεσα στις διάφο-
ρες αντιμαχόμενες φατρίες του καθεστώ-
τος και να εμποδίζει την πόλωση μέσα
στους κόλπους της κυρίαρχης ελίτ. Αυτός
ο ρόλος του Χομεϊνί είναι πέρα για πέρα α-
ποφασιστικός. Όποτε συμβαίνει να απο-
σύρεται για μερικές βδομάδες, οι πολιτι-
κές δραστηριότητες της κυρίαρχης ελίτ
ουσιαστικά παραλύουν, και η απουσία του
συνοδεύεται από φοβερή έξαρση του φα-
τρισμού. Εξάλλου, ο Χομεϊνί αποτελεί
για το καθεστώς πηγή ψυχικής δύναμης
και αναντικατάστατο καθοδηγητή των δυ-
νάμεων καταστολής που κατορθώνουν να
συγκρατούν με τη βία το ξέσπασμα της
λαϊκής οργής. Το καθεστώς είναι ανίκανο
να οργανώσει συστηματικά τις στρατιωτι-
κές και αστυνομικές του δυνάμεις, με απο-
τέλεσμα να λειτουργούν αυτές μόνο με
βάση θρησκευτικά διατάγματα του ίδιου
του Χομεϊνί». (Απόσπασμα από το IRAN LI-
BERATION, εφημερίδα που εκδίδει η Έ-
νωση των Συλλόγων των Μουσουλμάνων
Ιρανών Φοιτητών Εξωτερικού, που υπο-
στηρίζει την Οργάνωση των Μουντζαχεν-
τίν του Λαού του Ιράν).

Πάνω στην αξονική αυτή διαπίστωση
για το χαρακτήρα της εξουσίας και την α-
πόλυτη εξάρτησή της από το πρόσωπο
του δικτάτορα, βασίζουν οι Μουντζαχεν-
τίν τις προβλέψεις τους για τις μελλοντι-
κές εξελίξεις και τη δική τους στρατηγική.
«Από πολιτική άποψη, ο θάνατος του Χο-
μεϊνί θα πρέπει να θεωρηθεί ως το τέλος
του καθεστώτος. Εξαιτίας της απόλυτης
εξάρτησής του από ένα μόνο πρόσωπο

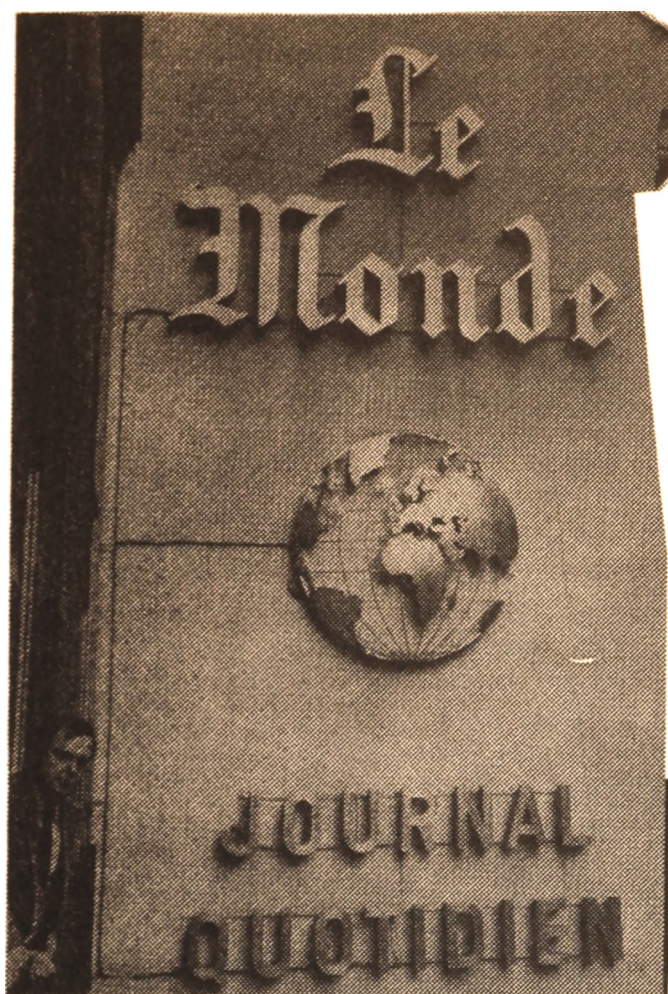
και της στρατηγικής αστάθειας στην ο-
ποία το έχουν καταδικάσει τα χτυπήματα
της ένοπλης αντίστασης (με ισχυρότερο
την εκτέλεση από τους Μουντζαχεντίν
του αγιατολάχ Μπεχεστί, στις 20 Ιουνίου
του 1981), το καθεστώς δεν θα μπορέσει
να ξεπεράσει το θάνατο του Χομεϊνί... Ο
θάνατος του Ιμάμη θα εγκαινιάσει μια πε-
ρίοδο μέγιστης σύγχυσης για το καθε-
στώ και μέγιστης ετοιμότητας του λαού
για εξέγερση». Αυτήν ακριβώς την περίο-
δο πρέπει να εκμεταλλευτούν οι επανα-
στατικές δυνάμεις ώστε να προκαλέσουν
τη λαϊκή εξέγερση και να την προσανατο-
λίσουν σε καίριους στόχους. Γιατί, όπως
διευκρινίζουν οι Μουντζαχεντίν, ο θάνα-
τος του Χομεϊνί δεν θα προκαλέσει από
μόνος του και αυτομάτως λαϊκή εξέγερση,
ούτε η περίοδος μεταχομεϊνικής παράλυ-
σης του καθεστώτος πρόκειται να είναι α-
περιόριστη.

Πώς βλέπουν, λοιπόν, οι Μουντζαχεν-
τίν του Λαού τα δικά τους καθήκοντα κατά
τη μεταχομεϊνική φάση; «Γενική εξέγερση
σημαίνει τσάκισμα της πολιτικής και στρα-
τιωτικής δύναμης του καθεστώτος και αν-
τικατάστασής του μ' ένα εθνικιστικό και
λαϊκό καθεστώς. Δεν πρέπει να χαθεί κα-
θόλου χρόνος μετά από το θάνατο του Χο-
μεϊνί. Αυτό είναι το πρωταρχικής σημα-
σίας ζήτημα. Όλη μας η ενεργητικότητα
πρέπει να χρησιμοποιηθεί για την οργά-
νωση της εξέγερσης. Οι αντιστασιακές
δυνάμεις πρέπει να χτυπήσουν καίρια τα
στηρίγματα του καθεστώτος καλώντας
συγχρόνως το λαό να ξεσηκωθεί και να
πυκνώσει τις γραμμές τους. Η οργάνωση
ταυτόχρονων εξεγέρσεων σε πολλές πό-
λεις και περιοχές της χώρας θα είναι απο-
φασιστικός παράγων για τη διασπορά και
τη διάλυση των δυνάμεων καταστολής
του καθεστώτος».

Ασφαλώς, οι Μουντζαχεντίν δεν παρα-
βλέπουν τον αποφασιστικό ρόλο που κατ'
ανάγκη θα παίξει σε τέτοιες συνθήκες η
στάση του τακτικού στρατού και κυρίως
των κληρωτών. «Δεν πρέπει να φεισθούμε
προσπαθειών ώστε να προσελκύσουμε
την έμπρακτη υποστήριξη όλων των
προοδευτικών κληρωτών και αξιωματικών
κατά τη διάρκεια της νέας ιρανικής επανά-
στασης. Τα μέλη και οι υποστηρικτές της
Οργάνωσης των Μουντζαχεντίν μέσα στις
ένοπλες δυνάμεις οφείλουν να καλέσουν
όλους τους πατριώτες που υπηρετούν να
ενωθούν με τις δυνάμεις της επανάστα-
σης για την εγκαθίδρυση Προσωρινής Κυ-
βέρνησης που θα αντικαταστήσει το σημε-
ρινό καθεστώς».

Οι Μουντζαχεντίν βρίσκονται, λοιπόν,
ουσιαστικά σε μια κατάσταση ενεργητι-
κής αναμονής προετοιμάζοντας τις συν-
θήκες και βελτιώνοντας μέσα από την κα-
θημερινή πάλη τις θέσεις τους ώστε να
μπορέσουν να αξιοποιήσουν στον ανώτα-
το βαθμό την ιστορική ευκαιρία που θα δο-
θεί στους λαούς του Ιράν με την εξαφάνι-
ση του Ιμάμη. Το μέλλον θα δείξει αν οι
ελπίδες τους, που είναι ελπίδες και εκα-
τομμυρίων ανθρώπων, θα δικαιωθούν.

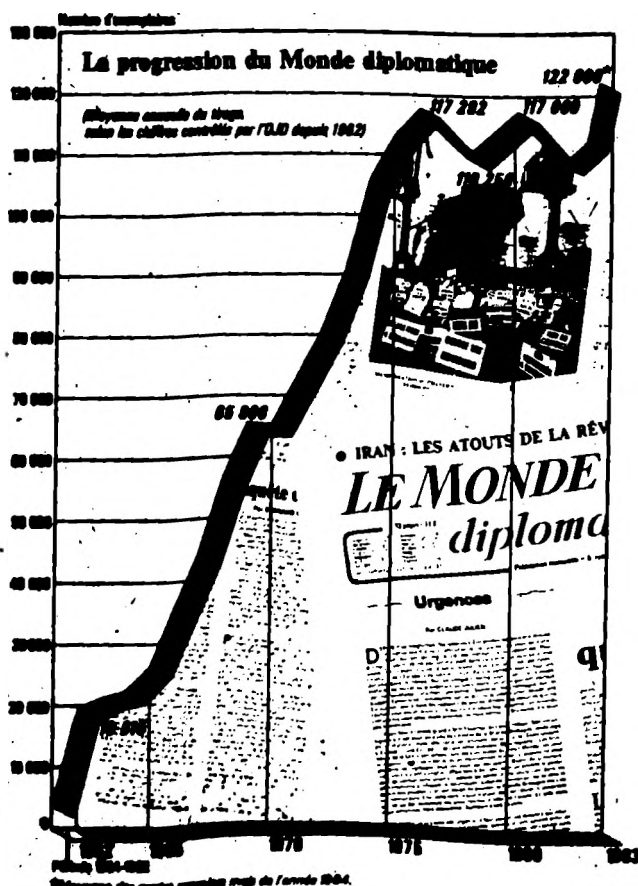
Βίκη Τσιώρου

Ο Γενικός Διευθυντής του «MONDE» από το παράθυρο των γραφείων της εφημερίδας.

ΜΕΡΙΚΟΙ ΑΡΙΘΜΟΙ

1253 μισθωτοί, από τους οποίους **185** συντάκτες (14,5%).
Κύκλος εργασιών: 770 εκατ. φράγκα.
Δάνεια: 20 εκατ. φράγκα, από υποθήκη.
Εγκαταστάσεις: 2 τυπογραφεία.
Κτίρια: Τα γραφεία, εκτιμώμενα σε 75 εκατ., (μείον 20 η υποθήκη).
Τιράζ: 490.000
Κυκλοφορία 1984: 295.000 (90-95.000 στο Παρίσι) 83.170 συνδρομητές.

Η ανάπτυξη της κυκλοφορίας του MONDE από το 1962 ως το 1983.

LE MONDE: ΕΝΑΣ ΓΙΓΑΝΤΑΣ ΜΕ ΠΗΛΙΝΑ ΠΟΔΙΑ;

του Στέλιου Κούλογλου

Ο «MONDE» ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΜΟΝΟΣ

Ας σημειωθεί πάντως, ότι ο «Monde» δεν κατέχει κάποιο θλιβερό προνόμιο... Αντίθετα, με σημερινή κυκλοφορία γύρω στα 380.000 φύλλα, εξακολουθεί να παραμένει δεύτερος σε όλη τη Γαλλία, μετά την επαρχιακή Ouest France (707.000 μέση κυκλοφορία το 1982) και πρώτος ανάμεσα στις λεγόμενες «εθνικές». Όλες σχεδόν οι τελευταίες βλέπουν την κυκλοφορία τους να μειώνεται, πλην της Libération, και της τελευταίας μη εξαιρουμένης, να παρουσιάζουν μεγαλύτερα έξοδα από έσοδα.

Οι αιτίες: η χαμηλή αναγνωσιμότητα του γαλλικού κοινού (ίδιος αριθμός αναγνωστών με το 1914, όταν ο πληθυσμός ήταν κατά 15 εκατ. λιγότερος), οι πολυέξοδες υποχρεώσεις που αναλήφθηκαν τους καιρούς των «παχιών αγελάδων», η υψηλότερη τιμή των εφημερίδων, ο ανταγωνισμός της ραδιοτηλεόρασης. Είναι οι λόγοι που μπορεί να ακούσει κανείς και από το επιτελείο του Monde. Μόνο που εδώ, δεν υπάρχει συμφωνία για τα αίτια της κρίσης...

«Η αυτοδιαχείριση δεν είναι τάρτα», υπογραμμίζει σε κάθε ευκαιρία, ο Hubert Beuve Mery, ιδρυτής της εφημερίδας. Όπως είναι γνωστό το κεφάλαιό της ελέγχεται κατά τα 40% από τους συντάκτες ενώ 11% διαθέτουν οι διευθυντές, 5% τα στελέχη, 4% οι υπάλληλοι, και το υπόλοιπο 40% ανήκει σε διάφορες προσωπικότητες. Η οξύτατη διαμάχη της περιόδου 1981-82, για την ανάδειξη του νέου διευθυντή, όχι μόνο άφησε τα ίχνη της, αλλά επηρεάζει ακόμη και σήμερα τη συνοχή της εφημερίδας. Είναι χαρακτηριστικό, ότι ένας από τους υποψήφιους, ο σημερινός διευθυντής του «Monde Diplomatique» Claude Julien έχει εντελώς διαφορετική άποψη για τα αίτια της κρίσης (δες συνέντευξη σε διπλανές σελίδες). Χωρίς κατασταλαγμένες κατευθύνσεις, οι συντάκτες της εφημερίδας, ιδιαίτερα οι πιο νέοι, ψάχνουν αλλού το «χαμένο στίλ της εφημερίδας τους».

«Η απόφαση για τον τερματισμό της έκδοσης του Monde, πρέπει να συγκεντρώσει τα τρία τέταρτα των ψήφων...». Αυτή τη «σοκαριστική» φράση, διάβαζαν πριν από λίγο καιρό οι συντάκτες του «Monde», σε μια πρόσκληση για μία έκτακτη Γενική Συνέλευση. Έφτανε λοιπόν το τέλος, της πιο έγκυρης γαλλικής —και μία από τις σοβαρότερες παγκοσμίως— εφημερίδας;

Φυσικά, κανείς, μέσα στην εφημερίδα ή έξω απ' αυτήν δεν διανοείται ότι ένας ολόκληρος θεσμός τείνει στη διάλυσή του. Η φράση που προαναφέραμε, δεν ήταν παρά η τυπική υπενθύμιση του καταστατικού, μιας εταιρείας, στις περιπτώσεις που παρουσιάζεται σοβαρό οικονομικό πρόβλημα. Αλλά, αν η οικονομική κατάσταση που επέβαλε την επίκληση του σχετικού άρθρου συνεχιστεί, για δυο ή τρία ακόμη χρόνια τότε ο Monde αν δεν πρέπει να κλείσει πρέπει να πάψει να είναι Monde.

Οι αριθμοί μιλούν από μόνοι τους: Η εφημερίδα έχασε περίπου 50 εκατ. γαλλικά φράγκα μέσα σε δυο χρόνια. 18 το 1982, 29 το 1983, που ήταν και το χειρότερο, 2,5 εκατ. δαπανήθηκαν για την προετοιμασία ενός έγχρωμου παραρτήματος-περιοδικού που θα μοίραζόταν μαζί με το κανονικό φύλλο κάθε Παρασκευή, σχέδιο το οποίο απορρίφθηκε από τους συντάκτες ως αντίθετο με τη φυσιογνωμία της εφημερίδας. Και ενώ οι πωλήσεις στα 1983 μειώνονταν κατά 4,12% σε σύγκριση με την προηγούμενη χρονιά, έπρεπε να πληρωθούν 12 περίπου εκατ. αποζημιώσεις σ' αυτούς που δέχθηκαν να αποχωρήσουν «πρόωρα», με βάση ένα πλάνο του 1982.

Βέβαια, οι αποζημιώσεις αυτές έπρεπε να πληρωθούν, και το πλάνο προέβλεπε ότι από το 1985 η εφημερίδα θα άρχιζε να παρουσιάζει ένα θετικό ισοζύγιο. Όμως αποδείχθηκε λαθεμένο σ' ένα κρίσιμο σημείο: η πτώση των πωλήσεων, αντί του προβλεπόμενου 3% για το 1984, ξεπέρασε το 7%, μόνο για το πρώτο τρίμηνο. Και αυτό, παράλληλα με μια μείωση των διαφημίσεων, ήταν αρκετά για να σημάνουν συναγερμό...

Ήμουν ο τρελός του Βασιλιά

Τι να σκέφτεται ο Hubert Beuve-Méry (δεξιά)
για τους δύο διαδόχους του: τον Jacques
Fauvet και τον André Laurens;

83 χρονών σήμερα, ο ιδρυτής του Monde, θεωρείται ένας από τους πατέρες της γαλλικής δημοσιογραφίας και από τις μεγαλύτερες προσωπικότητες της γαλλικής πολιτικής και πνευματικής ζωής. Ανταποκριτής του «Temps» στην Πράγα μέχρι τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, «μάκι» στην διάρκεια της Αντίστασης, θα αναλάβει μετά την απελευθέρωση και ύστερα από την προτροπή του στρατηγού Ντε Γκωλ, τη δημιουργία μιας εφημερίδας «ανεξάρτητης από το μεγάλο κεφάλαιο».

Πάντα μετριοφρων, αρνείται να σχολιάσει αυτό που του αποδίδουν, ότι δηλαδή «κράτησε το επίπεδο του δημοσιογραφικού διαλόγου στο επίπεδο της ιστορίας». Πάντα ενδιαφερόμενος για την τύχη του δημιουργήματός του, περνάει τη μέρα του στο γραφείο του, στον πέμπτο όροφο των γραφείων του «Monde».

ΕΡ: Μετά τις έκτακτες Γενικές Συνελεύσεις που είχατε πριν τρεις εβδομάδες (με θέμα την τύχη του Monde —δες διπλανές σελίδες), ο διευθυντής της εφημερίδας André Laurens, έδωσε σε ένα άρθρο του, μια αισιόδοξη εικόνα για το μέλλον... Πολλοί λένε ότι αυτή η εικόνα δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα...

ΑΠ: Σε μια κατάσταση που είναι ανησυχητική, είναι απόλυτα φυσιολογικό ότι ο επικεφαλής προσπαθεί να καθησυχάσει τους συντάκτες και τους αναγνώστες του... Παράλογο θα ήταν να μιλήσει για καταστροφή. Κατά τη γνώμη μου οι δυσκολίες μπορούν να ξεπεραστούν.

ΕΡ: Στο άρθρο αυτό, το μόνο μέτρο που διαφαίνεται, είναι η μετατροπή της εφημερίδας σε πρωινή. Υπάρχουν όμως αρκετοί δημοσιογράφοι του ίδιου του Monde, οι οποίοι υποστηρίζουν ότι η εφημερίδα έχει γεράσει και ότι το πρόβλημα είναι το περιεχόμενό της...

ΑΠ: Η ιδέα του πρωινού φύλλου, έχει πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Από τη

μια πλευρά, είναι δύσκολο να αλλάξεις τις συνήθειες του αναγνώστη. Από την άλλη, οι συνθήκες ζωής έχουν αλλάξει. Σήμερα είναι πολύ δύσκολο να πουλάς την εφημερίδα Σάββατο βράδυ, και ιδιαίτερα Κυριακή, όταν τα περισσότερα σημεία πώλησης δεν λειτουργούν. Τη Δευτέρα το πρωί είναι πάλι πολύ αργά.

Σε ό,τι αφορά στο περιεχόμενο, υπάρχουν ορισμένοι που υποστηρίζουν ότι πρέπει να είναι πιο μοντέρνο, πιο ευαίσθητο, περισσότερο «in» όπως η «Liberation». Γιατί όχι. Φυσικά μέχρι ένα σημείο...

Η Σύνταξη μοιάζει με τη Βηρυτό;

ΕΡ: Πιστεύετε ότι απειλείστε από τη «Libe»;

ΑΠ: Δεν το πιστεύω. Τα οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζουμε, είναι κοινά για όλο τον Τύπο. Η «Libe» μπόρεσε εν μέρει να τα αποφύγει, γιατί ο Ζυλύ, ο διευθυντής της, είναι ένας θαυμάσιος δημοσιογράφος, και επιπλέον υπάρχει ακόμα το πνεύμα του '68: ελευθερία της έκφρασης, της συμπεριφοράς, κάτω από το πρόσχημα της μη υποταγής στα ταμπού. Στο φύλλο τους του Σαββάτου για παράδειγμα, έχουν κάθε φορά μια ή δυο σελίδες, που είναι λίγο πορνογραφικές.

Πρόκειται για μια εποχιακή μόδα. Νομίζω ότι ή θα γίνουν μια εφημερίδα όπως οι άλλες, ή θα κουραστούν και θα γεράσουν. Όπως όλος ο κόσμος...

ΕΡ: Ο διευθυντής του «Monde Diplomatique» Claude Julien, δήλωσε πριν από λίγο καιρό στο ραδιόφωνο, ότι οι νέοι συντάκτες που προωθήθηκαν, «είναι ευγενικά παιδιά, αλλά μετριότητες». Συμμερίζεσθε αυτήν την άποψη;

ΑΠ: Είναι στο διπλανό γραφείο. Γιατί δεν ρωτάτε τον ίδιο. Ο Julien κρίνει αυστηρότερα, γιατί απέτυχε να γίνει διευθυντής. Νομίζω ότι σε κάθε περίπτωση, ακόμη κι αν είχε δίκιο, δεν θα έπρεπε να πει κάτι τέτοιο, ιδίως από το ραδιόφωνο...

ΕΡ: Λέγεται ότι η σύνταξη του Monde,

μοιάζει λίγο με τη Βηρυτό. Συμφωνείτε;

ΑΠ: Μέχρι τώρα δεν σκοτώθηκε κανένας (γέλια). Είναι αλήθεια ότι ο Julien κράτησε ορισμένους οπαδούς. Αλλά από τη στιγμή που οι υπεύθυνοι εκλέγονται με εκλογές, όλα αυτά είναι φυσιολογικό να συμβαίνουν...

Η αυτοδιαχείριση δεν είναι τάρτα

ΕΡ: Η αυτοδιαχείριση ευνοεί οπωσδήποτε την ελευθερία έκφρασης και την ανεξαρτησία της εφημερίδας, αλλά δημιουργεί προβλήματα στην εύκολη λήψη και τη γρήγορη εφαρμογή των αποφάσεων. Εάν είχατε ακόμη μια φορά την ευκαιρία να διαλέξετε, θα εφαρμόζατε το ίδιο μοντέλο, ή θα γινόσαστε ένα αφεντικό όπως όλα τα άλλα;

ΑΠ: Υπάρχει ένα μοντέλο συνδιαχείρισης, όπως αυτό των Εργατικών Συνδικάτων στην Γερμανία, που οπωσδήποτε είναι μια κατάκτηση. Στη δικιά μας εφημερίδα, που γεννήθηκε κάτω από εντελώς ιδιόμορφες συνθήκες, δεν θέλαμε να υπάρχει ιδιοκτήτης. Έτσι έδωσα ένα μεγάλο ποσοστό μετοχών στο προσωπικό. Αρχίζω να πιστεύω ότι είναι πολύ.

Ένας συναγωνιστής μου από την Αντίσταση, που ήταν τότε μέλος του Κομμουνιστικού Κόμματος, ίδρυσε μια κοοπερατίβα ωρολογοποιίας. Αφού πήρε τη σύνταξή του, έγραψε ένα βιβλίο με τίτλο: «Η αυτοδιαχείριση δεν είναι τάρτα». Πράγματι δεν είναι.

Παρομοιάζω την εφημερίδα με ένα πλοίο. Χρειάζεται κάποιος που να διευθύνει. Στις εύφορες περιόδους είναι πιο εύκολα τα πράγματα. Όταν όμως υπάρχουν δυσκολίες, χρειάζονται κι άλλα πράγματα εκτός από συζητήσεις...

ΕΡ: Θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε το δημοσιογραφικό σας πιστεύω σαν μια πρόκληση προς όλες τις εξουσίες.

ΑΠ: Διστάζω να χρησιμοποιήσω τον όρο πρόκληση, γιατί δίνει την εικόνα ενός συστηματικού προβοκαρίσματος. Στην

Πρόκειται για κρίση περιεχομένου

Ο διευθυντής του Monde Diplomatique, δεν θέλει να επαναλάβει τη δήλωσή του στο γαλλικό ραδιόφωνο, σύμφωνα με την οποία οι νέοι και πρόσφατα προαχθέντες συντάκτες του Monde «είναι ευγενικά παιδιά, αλλά μετριότητες». Προτιμάει να το πει περιφραστικά, εξηγώντας συγχρόνως την πράγματι πρωτοφανή διεθνώς επιτυχία της μηνιατικής εφημερίδας που διευθύνει, και η οποία ίσως ξαναεκδοθεί σε ελληνική μετάφραση, από εκδοτικό οίκο της συμπρωτεύουσας.

«Ο Monde φτιάχθηκε και απευθύνθηκε σε μια ελίτ, που είχε ψηλές απαιτήσεις, από δημοσιογράφους που ανταποκρίνονταν σε ορισμένα στάνταρ. Σήμερα, τα προβλήματα είναι πολύ πιο σύνθετα από ότι 30 χρόνια πριν, και η εφημερίδα, για να συνεχίσει την παράδοσή της, έχει ανάγκη από δημοσιογράφους-διανοούμενους. Παρ' όλα αυτά, εμείς βαδίζουμε στην αντίθετη κατεύθυνση.

Μπορείτε να το δείτε από τα ένθετα του Monde το Σαββατοκύριακο. Απευθύνονται σε ένα κοινό πιο εύκολο».

Στις εφτάμιση το πρωί, το συντακτικό επιτελείο του MONDE συσκέπτεται

ΕΡ: Απ' αυτή την άποψη, πως εξηγείτε, την άνοδο της «Liberation»;

ΑΠ: Δεν πρόκειται για το ίδιο κοινό. Είναι λάθος να εξηγείται η πτώση του «Monde» με την άνοδο της «Libe». Η τελευταία μας πήρε έναν αριθμό αναγνώστων, δεν μπορώ να ξέρω πόσο ακριβώς, ο οποίος δεν εξηγεί όλη την κυκλοφοριακή πτώση.

Είχα προβλέψει την πτώση, από την εποχή της μάχης για τη διαδοχή, τότε που απλώς υπήρχε στασιμότητα στις πωλήσεις, και η «Libe» δεν παρουσίαζε άνοδο. Απλούστατα τα σημαίνουντα πρόσωπα, που άλλες φορές έμπλεκαν το εγκώμιο του Monde —όπως για παράδειγμα οι καθηγητές στα Πανεπιστήμια— έπαψαν να το κάνουν, ακόμα κι αν συνεχίζουν να διαβάζουν την εφημερίδα.

ΕΡ: Αντίθετα με σας, υπάρχουν άλλοι δημοσιογράφοι μέσα στον Monde, που προσπαθούν να μιμηθούν την Liberation.

ΑΠ: Ναι είναι ο εύκολος δρόμος...

ΕΡ: Κατά τη γνώμη σας, λοιπόν,

πραγματικότητα, πρόκειται για μια «ελευθερία κριτικής ή κριτική ελευθερία», απέναντι σε όλες τις εξουσίες. Αυτό το πνεύμα μου έδωσε την δυνατότητα να εκφράζομαι ελεύθερα.

ΕΡ: Οι παλιότεροι συνάδελφοί σας, σας αποδίδουν ένα είδος «συννεοχής» με το στρατηγό Ντε Γκωλ.

ΑΠ: Συνδεόμουν μαζί του, όπως συνδεόμουν και με τους αντιπάλους του, τον Μαντές Φρανς για παράδειγμα. Αλλά ποτέ δεν έγραψα κάτι για να τους ευχαριστήσω. Για να μπορώ να λέω ότι θέλω, ήμουν «ο τρελός του βασιλιά».

ΕΡ: Με ποια δημοσιογραφική αντίληψη, αναπτύξατε το Monde;

ΑΠ: Ήδη από το πρώτο φύλλο, εκθέσαμε κάποιες ιδέες για την εφημερίδα που ξεκινούσε: παροχή πληροφοριών, όσο το δυνατόν ολοκληρωμένων και σωστών, έκφραση γνώμης πάνω στα γεγονότα, παρουσία-

πρόκειται για κρίση δημοσιογραφικού δυναμικού...

ΑΠ: Πρόκειται για δυο κρίσεις, που συνδέονται μεταξύ τους. Κρίση διαχείρισης, ιδιαίτερα την εποχή που τα οικονομικά πήγαιναν καλά, και κρίση ανάμεσα στο περιεχόμενο και τον αναγνώστη.

ΕΡ: Η πολιτική γραμμή του Monde, μήπως «έδωξε» έναν αριθμό αναγνώστων;

ΑΠ: Δεν νομίζω. Την πρώτη περίοδο μετά τη νίκη των Σοσιαλιστών, σωστά προβλήθηκαν τα σχέδια της νέας εξουσίας και τα πρόσωπα που την απαρτίζουν. Αλλά από τις αρχές του 1982, ο Monde κάνει κανονικά τη δουλειά του. Εξάλλου η κυκλοφοριακή πτώση, είχε αρχίσει πριν τις εκλογές.

ΕΡ: Αντίθετα με τον Monde, η εφημερίδα που διευθύνετε, αυξάνει συνεχώς την κυκλοφορία της. Πώς εξηγείτε αυτήν την επιτυχία, και τη μοναδικότητα του Monde Diplomatique, σε διεθνές επίπεδο, κάτι που δεν κατάφεραν να πετύχουν Αγγλόφωνες

διεθνείς επιθεωρήσεις, που απευθύνονται σε ένα πολύ μεγαλύτερο κοινό.

ΑΠ: Οι πωλήσεις μας τον Ιανουάριο και το Φεβρουάριο του 1984 αυξήθηκαν, σε σύγκριση με τους ίδιους μήνες του 1983 κατά 18,6 και 25% αντίστοιχα. Οι αγγλόφωνες επιθεωρήσεις είναι τρίμηνες κι έτσι δεν μπορούν να παρακολουθήσουν την επικαιρότητα όπως εμείς. Επιπλέον κάνουμε «επίθεση» στο θέμα μας, με την αρχή κάθε άρθρου. Όλα αυτά εξηγούν την επιτυχία; Δεν νομίζω. Ειλικρινά δεν έχω κάποια εξήγηση...

ΕΡ: Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι οφείλεται στην αντιαμερικανική πολιτική σας...

ΑΠ: Δεν πρόκειται για αντιαμερικανισμό, αλλά για αντι-ρεγκανισμό. Δεν είναι το ίδιο. Αυτό που είναι παράδοξο, είναι ότι σ' αυτή τη χώρα, είμαστε πιο φιλο-ρεγκανικοί, απ' ό,τι η πλειοψηφία των Αμερικανών...

ση των άλλων απόψεων για το ίδιο θέμα, με τέτοιο τρόπο ώστε ο αναγνώστης να έχει μια συνολική πληροφόρηση αλλά και τη δυνατότητα να σχηματίσει ο ίδιος γνώμη πάνω στο γεγονός που του παρουσιάζεται.

ΕΡ: Η διεθνής επιτυχία του Monde, οφείλεται, ανάμεσα στα άλλα στην οικονομική του ανεξαρτησία. Για να περάσετε όμως στη νέα τεχνολογία, ή απλώς για να καλύψετε τις τρέχουσες ανάγκες σας, έχετε ανάγκη από κεφάλαιο. Παλιότερα, δεν συζητούσατε καν το ενδεχόμενο προσφυγής σε ξένες επενδύσεις. Εξακολουθείτε να έχετε την ίδια γνώμη;

ΑΠ: Οποσδήποτε. Εδώ βρίσκεται το πρόβλημα. Είναι αυτό που εγώ ονομάζω η δυσκολία και η αναγκαιότητα του «παντρέματος» των λόγων ύπαρξης της εφημερίδας με τα μέσα που διαθέτει. Οι λόγοι ύ-

παρξης, είναι και ήταν η ανεξαρτησία και τα μέσα είναι τα έσοδά της. Και τα τελευταία είναι, οι αναγνώστες και η διαφήμιση, κι όχι οι τράπεζες ή οι καπιταλιστές. Πρέπει να μειωθούν οι απολαυές του προσωπικού που υπήρξαν γενναιότητες την περίοδο της οικονομικής ευρωστίας, και ιδιαίτερα το προσωπικό που είναι υπεράριθμο. Είναι το τίμημα για την ανεξαρτησία...

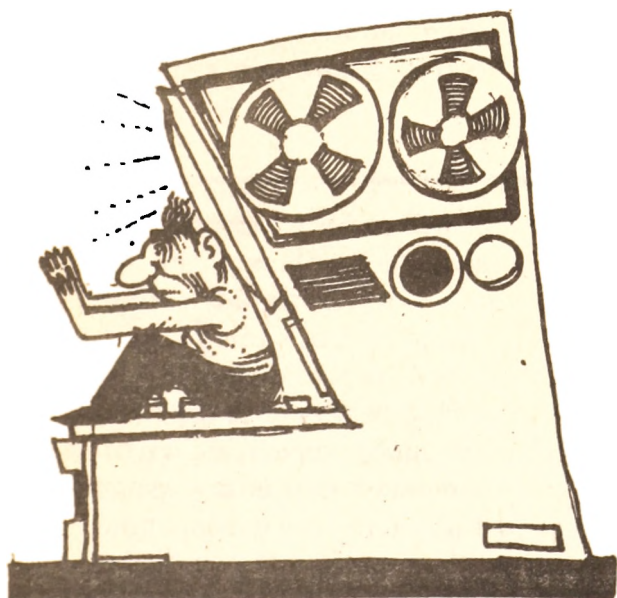
Σ. Κούλογλου

Εγώ δεν θα δηλώσω το κομπιουτεράκι μου

Δεν ξέρω τι θα κάνετε εσείς, αλλά εγώ δεν θα το δηλώσω. Θα συνεχίσω να κάνω τις πράξεις μου χωρίς να το ξέρει κανένας άλλος. Άστους να νομίζουν ότι χρησιμοποιώ ακόμα τον κανόνα που 'χα πάρει απ' τον καιρό που σπούδαζα (ξέρετε, εκείνο το δύο επί δύο ίσον περίπου τέσσερα). Και θα βάζω και στη μνήμη του ένα σωρό απαγορευμένα πράγματα. Παραδείγματος χάριν θα φακελώνω (θα κομπιουτερώ, σωστότερα) τους φίλους και τους γνωστούς μου. Θα καταγράψω όλους τους Γιάννηδες, ας πούμε. Θα πατάω ένα κουμπί, το κουμπί Γιάννη, και θα βγαίνουν όλοι οι Γιάννηδες που ξέρω για να τους πάρω τηλέφωνο να τους ευχηθώ, στις 7 Ιανουαρίου. Όχι θα κάτσω να τους θυμάμαι ή θα τους καταγράψω σε τεφτεράκια...

Θα κάνω κι άλλα πολύ απαγορευμένα —με βάση το νομοσχέδιο που ετοιμάζεται, σύμφωνα με τις εφημερίδες της 13/4 —πράγματα. Θα γράψω τις θρησκευτικές τους πεποιθήσεις. Εδώ βέβαια αρχίζουν οι δυσκολίες. Θα γράψω αυτό που γράφει η ταυτότητά τους για πεποιθήσεις ή τις πεποιθήσεις τους; Βλέπετε για πολλούς δεν συμπίπτουν. Έτσι και περάσει το Κώστας, ας πούμε, ο αστυφύλακας που σου γράφει την ταυτότητα τραβάει κι ένα Χ.Ο. χωρίς να σε ρωτήσει. (Τώρα γιατί το νομοσχέδιο απαγο-

ρεύει να γράφεται σε κομπιούτερ η θρησκεία σου αλλά επιτρέπει στην ταυτότητά σου είναι ένα αινιγματάκι από κείνα τα άλυτα).

Θα κάνω και το άκρον άωτον του απαγορευμένου. Θα βάλω στη μνήμη του κομπιούτερ μου και τις πολιτικές πεποιθήσεις των φίλων μου. Έτσι, αν με φορ-

τώσουν τίποτα κουπόνια, για να πιάσει το «πλάνο» του κάποιος γνωστός —κι αυτούς δεν τους ξεφορτώνεσαι με τίποτα— θα πατάω ένα κουμπί και θα βγαίνουν όλοι οι φίλα προσκείμενοι, ώριμα φρούτα για συνδρομή.

Ο δε φίλος μου ο Λάκης, ο εργένης που πλαιμπούζει μανιωδώς, δήλωσε ότι μπαίνει κι αυτός στον αιώνα της πληροφορικής. Θα βάλει στη μνήμη όλες τις ελπίδες του θηλυκού γένους, με καταγραφή των προτιμήσεών τους. Όχι παίζουμε! Παρασάγγες θ' αφήσει τον άλλο τον Λάκη με το βουλκανιζατέρ, του Ελευθέρου Θεάτρου. Και μούπε, έτσι κι απαγορευθεί θα βγει στην παρανομία. Σχεδιάζει και ειδική κρύπτη σπίτι του για τον υπολογιστή του.

Αυτός βέβαια, που δεν ανησύχησε καθόλου, αντίθετα ενθουσιάστηκε, ήταν ο φίλος μου ο Στάθης που εργάζεται σε μηχανογραφικό κέντρο του δημοσίου (ως γνωστόν αυτός και άλλοι είναι εργαζόμενοι στα κέντρα αυτά, τα κέντρα όμως δεν πολυεργάζονται). «Μια σκοτούρα λιγότερη. Άντε να κάθεται με τις ώρες μπρος στο τερματικό να φακελώνεις. Οι παλιοί οι φάκελοι μια χαρά κάνουν τη δουλειά τους». Ο πολύς θόρυβος για την πληροφορική τον είχε ανησυχήσει. «Λες τώρα ν' αρχίσουμε να τους χρησιμοποιούμε κιόλας τους υπολογιστές;» διερωτήθηκε.

Με δυο λόγια, κύριοι νομοθέτες, καλή η ανησυχία σας για τις πιθανές επικίνδυνες χρήσεις των υπολογιστών στο δημόσιο. Μα λίγο πρόωρη. Πρώτα πρώτα πρέπει ν' αρχίσουν να χρησιμοποιούνται, γιατί θα ξέρετε, βέβαια, ότι λειτουργούν μόνο λίγες ώρες το εικοσιτετράωρο και εντελώς αναποτελεσματικά. Όσο για τους ιδιώτες, αφήστε μας βρε αδελφέ να 'χουμε κι ένα μηχανάκι χωρίς να σας ζητάμε άδεια. Όχι τίποτα άλλο δηλαδή αλλά γιατί άδεια για το 'να, άδεια για τ' άλλο, είναι λίγο σπαστικό. Πάω στοίχημα δε ότι θα επιβάλετε και υπολογιστόσημο για την άδεια...

Αλήθεια, σε ποιον υπολογιστή θα «φακελώσετε» όλους αυτούς που θα δηλώσουν το κομπιουτεράκι τους;

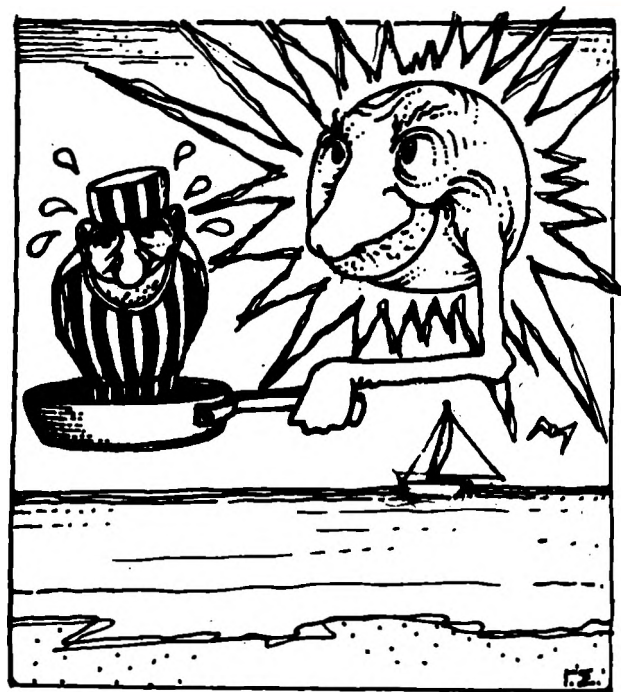
Σπύρος Καβουνίδης

Αναστολή ενός μηνός

Νάτος λοιπόν ο μήνας που τρέφει τους έντεκα. Η ελπίδα του μας ζωογονεί τούτες τις τελευταίες μέρες που περνάμε μέσ' στο πνιγηρό νέφος' η προσμονή του

μας κάνει ν' αδιαφορούμε για τις συνωμοσίες και να ξεχνάμε τα εκλογικά αποτελέσματα' η προσδοκία του σπρώχνει τις ανιαρές ώρες της δουλειάς να κυλούν πιο γρήγορα.

Νησιά, ακρογιάλια, κάμπιν, ξενοδοχεία, rooms to let, ταβέρνες, μαράκια περιμένουν να τα κατακτήσουμε. Πολιτιστικός οργανισμός θα συντελεστεί και πάλι για χάρη μας. Φεστιβάλ, διαγωνισμοί, γιορτές, ακόμη και πανηγύρια ανύπαρκτων αγίων θα προσπαθήσουν ν' αναδείξουν το couleur locale συνταιριάζοντάς το αρμονικά με την καθολική, πανανθρώπινη κουλτούρα που προωθεί

το ΠΑΠΟΚ, ο ΕΟΤ, το ΥΠΠΕ. Τραγουδιστές, ορχήστρες, θίασοι, αν δεν απεργήσουν, θα τρελαθούν στις υπερωρίες. Η παραγωγή μπίρας δεν θα επαρκεί, το ούζο θα λείπει, ποταμοί ούισκι θα εισαχθούν απ' τη Σκωτία, ενώ τα άδεια μπουκάλια από κρασί θα φτιάχνουν βουνά ύψους αντιστρόφως αναλόγου προς την ποιότητά του.

Στις παραλίες θα στοιβαχτούν χιλιάδες γυμνοί, μισόγδυτοι και μισοντυμένοι εγκαταλείποντας πολλαπλάσιες τενεκεδένιες κοκα-κόλα, αντιηλιακά, αποσιγάρα και πλαστικές σακούλες. Στα βουνά θα τραβήξουν μόνο κάποιοι άχαροι νοσταλγοί των παιδικών τους χρόνων —προς μεγάλη δυσαρέσκεια και πλήξη της συζύγου και των μη χειραφετημένων τέκνων που ακολουθούν.

Όλα θα πάνε καλά' έχουν προγραμματιστεί μέχρι κεραίας, με τη βοήθεια περιοδικών, εφημερίδων κι ειδικευμένων εκδόσεων. Η λαϊκή συμμετοχή στην κατάρτιση του πενταετούς πλούτισε τις μάζες με πολύτιμη πείρα που την εκμεταλλεύθηκαν με φαντασία κι ενθουσιασμό στην περίπτωση των διακοπών τους. Αυτές άλλωστε δεν επιτρέπεται ν' αποτύχουν, ενώ για το Πενταετές ποιος ενδιαφέρεται;

Οι πολύ προνομιούχοι έβαψαν τα ύφαλα του ιστιοπλοϊκού τους με μοράβια, φόρτωσαν και το σέρφιν κι άρχισαν να μελετούν τους ναυτικούς χάρτες. Οι απλώς προνομιούχοι λαδώνουν προσεκτικά την εξωλέμβιά τους ενώ οι μη προνομιούχοι αναρωτιούνται τι μάρκα ρακέτες ν' αγοράσουν. Ο ήλιος θα είναι βέβαια ίδιος για όλους —στο πού και πώς σε μαυρίζει θα παιχτούν οι ταξικές διαφορές.

Για πρώτη, άλλωστε, φορά πηγαίνοντας διακοπές θα βρεθείτε και στην καρδιά των ταξικών αγώνων: δεν είναι πολλές ημέρες που η αριστερά αντιμετώπισε στην ύπαιθρο την επίθεση της δεξιάς καλύτερα απ' όσο στις πόλεις. Σοφοί γέροντες θα σας εξηγήσουν πως το αλάθητο ταξικό τους κριτήριο τους έπεισε πως ο Αβέρωφ δεν πρόκειται να νικήσει. Και πείρα αιώνων διδάσκει τους αγρότες πως πρέπει να είναι με τη μεριά της εξουσίας —ανεξαρτήτως του χρωματισμού της. Η ίδια νομοτέλεια, θα πει, που στέλνει το καλοκαίρι τους Αθηναίους στην επαρχία σπρώχνει και τους επαρχιώτες να υπερψηφίσουν την εκάστοτε κυβέρνηση— μέχρις ότου αντιληφθούν πως οι μέρες της είναι μετρημένες.

Κι όταν θ' ανταγωνίζεστε με το διπλανό σας για μια καρέκλα στο εστιατόριο ή για μια θέση στο υπερφορτωμένο πλοίο και, τότε, διαπιστώσετε πως η ένταση με το παραμικρό ανεβαίνει —αναρωτηθείτε αν για τις ακρότητες της προεκλογικής καμπάνιας φταίει, μήπως, ο συνωστισμός κι όχι η πόλωση. Όπως στις πλαζ, που όλοι στριμώχνονται και σπρώχνονται στο κέντρο, για να δουν και να τους δουν, και μόνο κάτι περιέργοι περιθωριακοί πιάνουν τους πόλους, τα άκρα.

Σοφότεροι πλέον πολιτικά, καταβροχθίστε χωρίς αγωνία όσα φρούτα και λαχανικά βρήτε στο χωριουδάκι. Έχουν μεγαλώσει με τις ίδιες φυτορμόνες, λιπάσματα, ζιζανιοκτόνα, παρασιτοκτόνα όπως και τ' άλλα που τρώτε στις πόλεις, δε θα σας βλάψουν. Και για τα ψάρια μην ανησυχείτε: εισαγωγής από τ' Αλγέρι, το Ισραήλ, την Ιταλία, τον Ατλαντικό θα είναι. Η φέτα εγγυημένη Δανίας και το αρνάκι Νέας Ζηλανδίας. Το ουίσκι μόνο προσέξτε, αυτό μπορεί πάγματι να είναι εγχώριο. Τα είδη λαϊκής τέχνης αφήστε να τ' αγοράσετε στην πόλη σας: υπάρχει μεγαλύτερη ποικιλία και φθηνεία.

Ελπίζω να έχετε ήδη χάσει τα περιττά κιλά που σας φόρτωσε ο χειμώνας. Ο ανταγωνισμός στην πλαζ θα είναι σκληρός, ιδιαίτερα αν έχουν πλακώσει τίποτα Βόρειοι με αρχαιοελληνικά κορμιά. Εδώ το δαιμόνιο της φυλής δεν μπορεί

τίποτα να κάνει, οι πνευματικές δυνάμεις υποχωρούν μπρος στη γοητεία της σάρκας. Αν δεν φροντίσατε εγκαίρως ν' αδυνατίσετε, σκεφθείτε τουλάχιστον το μέλλον: ενδιαφερθείτε λίγο και για το σαρκίο σας κι αφήστε τις σωματοφθόρες διανοουμενίστικες ανησυχίες σας να καταλαγιάσουν. Θα το εκτιμήσουν όλοι στην ακρογιαλιά του χρόνου το καλοκαίρι.

Εδώ και τώρα, και αεί, 'ο μήνας που τρέφει τους έντεκα μας περιμένει. Θα μας χαρίσει ψευδαισθήσεις, μπρούτζινα κορμιά, κάποιο περαστικό ειδύλλιο, την αίσθηση της αμεσότητας, την απάτη της γνώσης κάποιου τόπου, κάποιων ανθρώ-

πων. Θ' αναλωθούμε καταναλίσκοντας τα προϊόντα και υποπροϊόντα της τουριστικής βιομηχανίας, που τούτο το μήνα περιμένει κι αυτή. Και για δυο μήνες μετά θα έχουμε στην παρέα και στη δουλειά να διηγόμαστε.

Φύγετε όσο μακρύτερα μπορείτε. Ίσως η πόλις να μη σας ακολουθήσει τούτη τη φορά κι ας λένε ότι θέλουν οι απαισιόδοξοι ποιητές κι οι αριστεροί κριτικοί της καταγαλωτικής κοινωνίας. Έτσι κι αλλιώς, μας την έχει στημένη, θα ξαναπέσουμε στην αγκαλιά της το Σεπτέμβρη. Ίσως μας χαριστεί για ένα μήνα.

Δημήτρης Κ. Ψυχογιός

ΙΩΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΧΙΟΣ

Κυκλος Ελληνικών Σπουδων

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΤΕΧΝΗΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ		ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ	
15 - 29 Ιουλίου 1984 Αρμονική Τεχνολογία Ελληνική Οικολογία Φιλοσοφία για Ζωή	Θ. Π. Τάσιος Ν. Σ. Μάργαρης Ε. Σκολιμόφσκι	Αρνε Στριντ Α. Κυριακίδου-Νέστορος	Κεραμική Επιπλο
29 Ιουλίου - 12 Αυγούστου Θρησκεία και Πολιτική Τουρκία και Βαλκάνια Ελλάδα, Τουρκία, Δύση	Π. Γ. Βατικιώτης Σπύρος Βρυώνης Θάνος Βερέμης	Συναυλία: Δ. Μούσης Ν. Σβορώνος Π. Χιδίρογλου	Ψηφιδωτό Εικονογραφία
12 - 26 Αυγούστου Πνεύμα, Σώμα, Ψυχή Πρώιμος Χριστιανισμός Αθηναϊκές Ιεροτελεστίες	Ρόναλντ Λάνγκ Π. Αθανασιάδη Τζων Γκουλντ	Συναυλία: Λ. Πλάτωνος Αντρέ Γκρην Γκαρθ Φώουντεν	Ζωγραφική Γλυπτική
26 Αυγούστου - 8 Σεπτεμβρίου Θεατρικό Σκηνικό Αρχαιολογία και Τέχνη Βυζαντινή Ζωγραφική	Γ. Τσαρούχης Ν. Χ. Σταμπολίδης Ν. Χατζηδάκη	Εκθεση: Γ. Τσαρούχη Ι. Παπαντωνίου Δέσπω Διαμαντίδου	Συντήρηση Φωτογραφία
			Ελένη Βερναδάκη Θ. Παπαγιαννάκος Γιάννης Κολέφας Γ. Μπογδανόπουλος Αλέκος Φασσιανός Θόδωρος Φραντσέσκο Νικοσία Μάκης Σκιαδαρέσης

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ	
15 Ιουλίου - 12 Αυγούστου Νέα Ελληνικά I, II, III Ιστορία Ελλ. Γλώσσας Ελλ. Γλωσσολογία Ελλ. Κοινωνική Ζωή	12 Αυγούστου - 8 Σεπτεμβρίου Νέα Ελληνικά II, III, IV Ελλ. Λογοτεχνία Ιστορία Ελλ. Γλώσσας Ελλ. Μετάφραση
	Ρ. Μπέρτζι, Δ. Δημητρά, Τρ. Τερρέλλ Μ. Παπαχειμώνα, Κ. Φραγκομίχαλος Ε. Τσακιδίδης, Μ. Στρατηγόπουλος Ε. Παϊδούση, Σ. Ταμπάκη, Ε. Τσεφαλά

ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ · ΣΤΡΑΤ. ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ 12 · ΤΗΛ. 3604448

Στάμπαχερ, Σταμπάχερ, ή Σταμπάχρ;

● Το τι μαζεύω κάθε μέρα απ' τις αθλητικές εφημερίδες κι απ' τις αθλητικές σελίδες των πολιτικών, δεν λέγεται. Οι τίτλοι έχουν εδώ και πολλά χρόνια απαλλαγή απ' το ανοικονόμητο βάρος της πραγματικότητας, τα ρεπορτάζ αναφέρονται μάλλον στην ιδανική πολιτεία του Πλάτωνος και στην ιδανική, ανέφικτη πρόοδο των σπορ μας.

Ας ξαναπέφτουν οι τίτλοι εδώ σήμερα, ανάμεσα στα σχόλια και σχολιανά που λέω να κάνω απ' το ΑΥΤΟΓΚΟΛ, κι ας φωνάζετε κι εσείς, λίγοι μου αναγνώστες, το μεταφυσικό: «Χασάπη, γράμματα!»

● Από τις πιο αστείες ιστορίες του μεταγραφικού μετώπου είναι αυτή του Στάμπαχερ, ή Σταμπάχερ, ή, πού ξέρετε, Σταμπάχρ, στην τάλαινα Α.Ε.Κ. Που τον περικυκλώσανε στο αεροδρόμιο παντελώς άγνωστοί του πανηγυρίζοντες, και του φορέσανε τα ιερά εμβλήματα και τα κίτρινα πανιά, και τον φιλάγανε με τα βρώμικα χνώτα τους, και τον πανικοβάλανε τον

**Εχουμε 4,5
καλαθοσφαιριστές
και πρέπει να
τους κάνουμε 10**

άνθρωπο. Από ενθουσιασμούς σκίζουμε, στις ομάδες όμως δεν τα πολυκαταφέρνουμε. Άμα φύγετε νύχτα,

κύριε Στάμπαχερ, μην τα χάσετε. Έτσι είναι αυτά. Αυτοί που σας αποθέωσαν στα καλά καθούμενα, έχουνε φάει Μπόνεφ και Ραμπίδη για ορντέβρ. ● Είπα Ραμπίδη και θυμήθηκα το Μεγάλο Μπάσκετ του Ν.Β.Α., που πέρσι μας έκανε τη χάρη η ΕΡΤ να μας δείχνει, αλλά φέτος μας το 'κοψε με τα κόντρα πατινάζ και τις ποδηλασίες. Ευτυχώς, που όταν δεν πάει ο Μωάμεθ (εμείς) στο βουνό, έρχεται το βουνό ('Ερβινγκ «Μάτζικ» Τσόνσον) στον Μωάμεθ. Καυτός Αύγουστος προβλέπεται με το θηρίο αυτό στην Ελλάδα για επιδείξεις, κι η συμβουλή μου λέει να πιάσουμε στασίδι από τώρα, αν χρειαστεί.

Οι κυβερνήσεις πέφτουν μα η Καβάλα μένει

● Χαρακτηριστικότερη περίπτωση μικρομεσαίου στα ελληνικά ποδοσφαιρικά δεδομένα, πρέπει να είναι ο πρόεδρος του Π.Α.Ο.Κ. κύριος Παντελάκης. Η επιχείρησής του δύσκολα θα πέσει έξω από μεγάλο οικονομικό άνοιγμα, αλλά η φθίνουσα, επίμονη πορεία του θα τον αφήσει μια ωραία πρωία χωρίς εμπόρευμα και χωρίς καθόλου πια ομάδα.

● Ευτυχώς που υπάρχει κι ο Νεστορίδης και σκάει και λίγο το χέιλι μας. Οι εκάστοτε δηλώσεις του έχουν τη δύναμη να γελοιοποιούν κόσμο και κοσμάκη. Ο Νεστορίδης δεν διστάζει να θυσιάζει στο βωμό της ξεφτίλας και τον ίδιο του τον εαυτό προκειμένου να μας διασκεδάσει: «Μα είναι δυνατόν να υπάρχει έστω και ένας Έλληνας, που να ξέρει και να ζει το ποδόσφαιρό μας και να μην παραδέχεται ότι τρεις είναι οι «πατέρες» του φετινού νταμπλ του Παναθηναϊκού; Οι τρεις είναι: Βαρδής, Γεώργιος και Θεόδωρος Βαρδινογιάννης.

Και εγώ αν ήμουν προπονητής στον Παναθηναϊκό και είχα στην πλάτη μου αυτή την «τρисδιάστατη» δύναμη και νταμπλ θα κέρδιζα και στην Ευρώπη θα προχωρούσα! Μ' αυτούς τους τρεις ισχυρότατους, από κάθε άποψη παράγοντες και θαύματα γίνονται και «νεκροί ανασταίνονται» μέσα στο ελληνικό ποδόσφαιρο. Δεν χρειάζεται να πω περισσότερα».

Δεν χρειάζεται ● Σώθηκε η Τορίνο άμα πάρει τον Γάλλο Σιζ να την σώσει. Δεν νομίζω να υπάρχει πιο άθλιος ποδοσφαιριστής στη διεθνή μεγαλαγορά. Στα πρότυπά μας: Τριπλάκας, φιγούρας,

του Σωτήρη Κακίση

ανόητος, αγνοών παντελώς το κεφάλαιο πάσσα και το κεφάλαιο νους. Και μετά ο Ινταλγκό σου αντικαθιστούσε το θωρηκτό Ροστώ ● Διαρκείς αγώνες κατς λαμβάνουν χώραν πρωί, μεσημέρι, βράδυ στην περιφημη Μάνδρα Αττικής, όπου μία απ' τις τρεις μονάδες Χωροφυλακής της Αττικής βρίσκεται σε ακατάπαυστη υπερωρία για να χωρίζει τους σκληροκέφαλους κατσέρ με τις αμετανόητες πολιτικές παραισθήσεις. Το αστείο είναι ότι οι χωροφύλακες είναι σχεδόν αντιστασιακοί, πολλοί πασοκτζήδες ως το κόκκαλο και τελείως απηυδησμένοι απ' την ανθυγιεινή εργασία τους ● Ωραία ήταν κι εκείνη η είδηση που δεν είδα να διαψεύδεται ότι ο κατά Νεστορίδη «πατέρας» κύριος Γεώργιος Βαρδινογιάννης συνεπλάκη στο τελικό του Κυπέλου Βόλεϋ μεταξύ Παναθηναϊκού και Ολυμπιακού με οπαδούς του δευτέρου. Ότι έβγαλε πιστόλι γράφτηκε. Για να δώσει αποτελεσματικό τέλος στο επεισόδιο. Και στην καριερίτσα του. Αλλά δεν ακούστηκε πυροβολισμός.

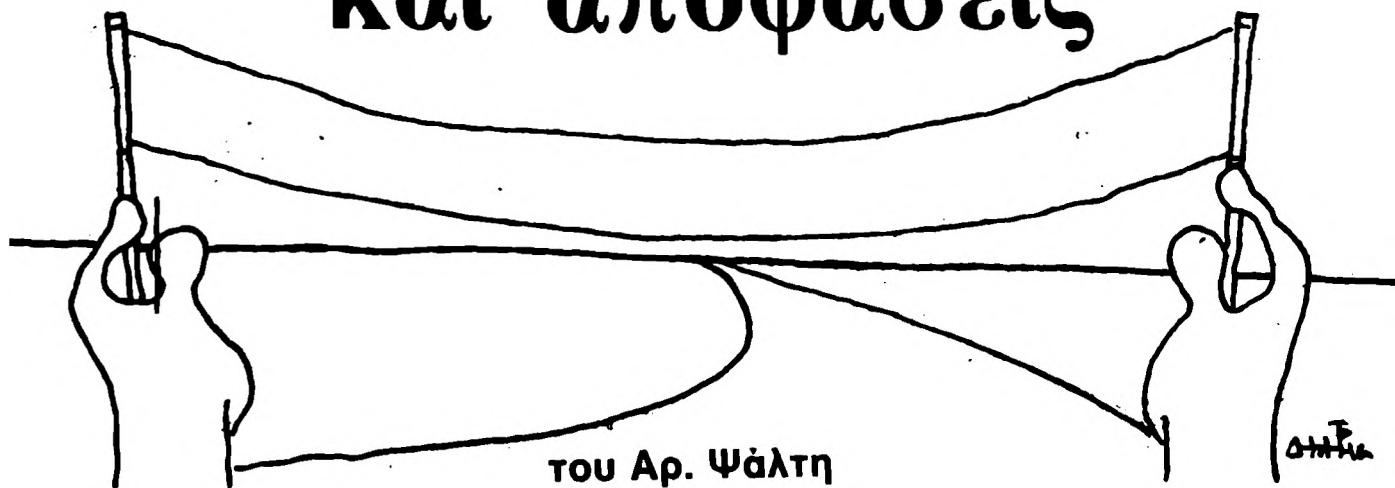
Ο Μπούμπκα στα ίχνη του Γκαγκάριν

● Κωμικοτραγική ήταν κι η αιωνίως καταϊδρωμένη Γιουγκοσλαβία στα τελικά της Ευρώπης. Οι καρδιακές προσβολές στον πάγκο της έδωσαν και πήραν, πήραν τον άτυχο γιατρό κι άφησαν τον χειρονομούντα κάποτε προς το δικό μας κοινό Βεσσελίνοβιτς. ● Τέτοια πλάκα όμως σαν εκείνη με την παρουσιάστρια της ΕΡΤ 2 που έδωσε θέμα για κολύμπι μέσα, ναι μέσα απ' την πισίνα, απ' το νερό μέσα, δεν γίνεται εύκολα. Αυτό πα να πει πρωτοποριακή δημοσιογραφία, ή «όταν παίρνω, φόρα, φόρα, κατηφόρα, ο θεός ο ίδιος δεν με σταματά» (20.6., Κοντά στα Σπορ) ● Φεύγει ο Καψής; Φεύγει ο Μπιθικώτσης; Έχει δωδεκαετία ο Μπιθικώτσης; Του 'χει μείνει καθόλου φωνή του Καψή; Παίρνει ο Παναθηναϊκός τον Ξαρχάκο; Παρακάλεσε ο Γκμοχ τον σερ Μπιθί να μείνει; ● Ας κλείσουμε με μια λίγο μελαγχολική νότα: Δεν νομίζω ότι ο

κόσμος θα ξαναδει ποτέ σκηνή σαν αυτή της φωτογραφίας. Τον πατέρα του Ολυμπιονίκη να πέφτει με τα ρούχα μέσα στην πισίνα απ' τη χαρά του για τη νίκη του γιού του. Αν τα 'ξερε αυτά η τσαχπίνια κυρία της ΕΡΤ 2 που σχολίασα παραπάνω!

Περιμένοντας κρίσεις και αποφάσεις

του Αρ. Ψάλτη

Δύο βασικές θέσεις του νόμου-πλαίσου για τα ΑΕΙ βρίσκονται σε δικαστική εκκρεμότητα μετά την απόφαση του Συμβουλίου Επικρατείας για το νόμο. Ο ενιαίος φορέας διδασκόντων και η συμμετοχή των φοιτητών. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι αμφισβητούνται τα όργανα διοίκησης των Πανεπιστημίων, ότι δεν μπορούν να λειτουργήσουν οι σημερινές πρυτανικές αρχές ως τέτοιες, ότι αμφισβητούνται οι λέκτορες, οι οποίοι πρέπει να ξαναγυρίσουν στο καθεστώς των επιμελητών, δεν μπορούν δηλαδή να μετέχουν στον ενιαίο φορέα και αμφισβητείται η εκπροσώπηση των φοιτητών στα όργανα διοίκησης των ΑΕΙ και την εκλογή πρυτανικών αρχών από τους φοιτητικούς συλλόγους. Το τελευταίο ξαναφέρνει στην επιφάνεια ουσιαστικά το θέμα της λειτουργίας των φοιτητικών συλλόγων, των καταστατικών τους και έμμεσα της νομιμότητάς των.

Προκύπτει δηλαδή θέμα ισχύος και εφαρμογής του νόμου-πλαίσου συνολικά, αν υποθέσουμε ότι η απόφαση του Σ.τ.Ε. ανοίγει το δρόμο για προσφυγές και σε άλλα ζητήματα που συνθέτουν το όλο καθεστώς λειτουργίας των ΑΕΙ σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου-πλαίσου. Αναμένεται, βέβαια, η κρίση του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου, και είναι θετική για το νόμο-πλαίσιο η απόφαση του Αρείου Πάγου, και ακόμη η κυβέρνηση έχει εκφράσει τη θέλησή της να προχωρήσει στην υλοποίηση του νόμου-πλαίσου. Όμως οι διαφορετικές ερμηνείες και αποφάσεις που εξέδωσαν τα δύο ανώτατα δικαστήρια αφήνει τώρα, ανοιχτό το θέμα της μεταρρύθμισης για την Ανώτατη Εκπαίδευση και δημιουργεί μια νέα κατάσταση στο χώρο των Πανεπιστημίων.

Ανασυγκροτούνται κατ' αρχήν όλες εκείνες οι δυνάμεις, μέσα και έξω από το Πανεπιστήμιο, που από την αρχή αμφισβήτησαν το νόμο-πλαίσιο. Δημιουργούνται νέοι συσχετισμοί και μέσα στην κυβερνητική παράταξη για το χαρακτήρα και την έκταση της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης, αν πάρουμε υπόψη τόσο τη σιωπή της κυβέρνησης και την αμηχανία της να δώσει πολιτική απάντηση, όσο και τις ερμηνευτικές εγκυκλίους του Υπουργείου Παιδείας. Αν συνυπολογιστεί επιπλέον η εμπειρία από τη μέχρι τώρα εφαρμογή του

νόμου από την κρατική πλευρά και όχι μόνο από την πλευρά του κινήματος φαίνεται ότι οι αντιφάσεις θα γίνουν περισσότερες και θα οξυνθούν πλευρές, που μέχρι τώρα δεν είχαν βγει στην επιφάνεια.

Τα προβλήματα συνεπώς που αναδεικνύονται με την απόφαση του Σ.τ.Ε. δεν πρέπει να εντοπισθούν μόνο προς την πλευρά της αναδίπλωσης της Δεξιάς και των συντηρητικών δυνάμεων μέσα στο Πανεπιστήμιο και την πολιτική επίθεση, που αναμένεται να εκδηλωθεί. Τα προηγούμενα έπρεπε θεωρητικά να αναμένονται και να αποτελούν μια πλευρά των στοιχείων επί των οποίων θα διαμορφωνόταν το πλαίσιο του εκδημοκρατισμού των ΑΕΙ, αλλά και γενικότερα μια πολιτική που να συνδυάζει την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση με τη διαδικασία της κοινωνικής αλλαγής. Εκεί όπου κυρίως δημιουργεί προβλήματα και θέτει ευρύτερα ζητήματα πολιτικής και θέσεων η απόφαση του Σ.τ.Ε. είναι ο χώρος των δημοκρατικών δυνάμεων. Γιατί ούτε η διαβεβαίωση της κυβέρνησης για τις καλές προθέσεις της συγκροτεί πολιτική τέτοια που να αντιμετωπίζει πιθανές ανακατατάξεις, ούτε η μέχρι τώρα στάση των κομμουνιστικών κομμάτων, τα οποία αποτελούν βασική πολιτική δύναμη στο χώρο των ΑΕΙ πείθει ότι είναι δυνατή η αλλαγή των πολιτικών συσχετισμών του '81 να αποκτήσει νέα κοινωνική και πολιτική δυναμική.

Τέτοια δηλαδή που να διαμορφώνει συσχετισμούς, να δημιουργεί κοινωνικά στηρίγματα, να επιτρέπει στο φοιτητικό κίνημα να παρέμβει ως δύναμη κοινωνικής αλλαγής και όχι ως μηχανισμός διατήρησης συσχετισμών και κομματικών ποσοστών. Τελικά με την πρακτική και την μέχρι τώρα πολιτική της στα ΑΕΙ η Αριστερά δεν καλλιεργεί τις οργανικές εκείνες σχέσεις με το κίνημα και τις δυνάμεις της φοιτητικής αμφισβήτησης που θα τις επιτρέψουν να λειτουργεί ως Αριστερά.

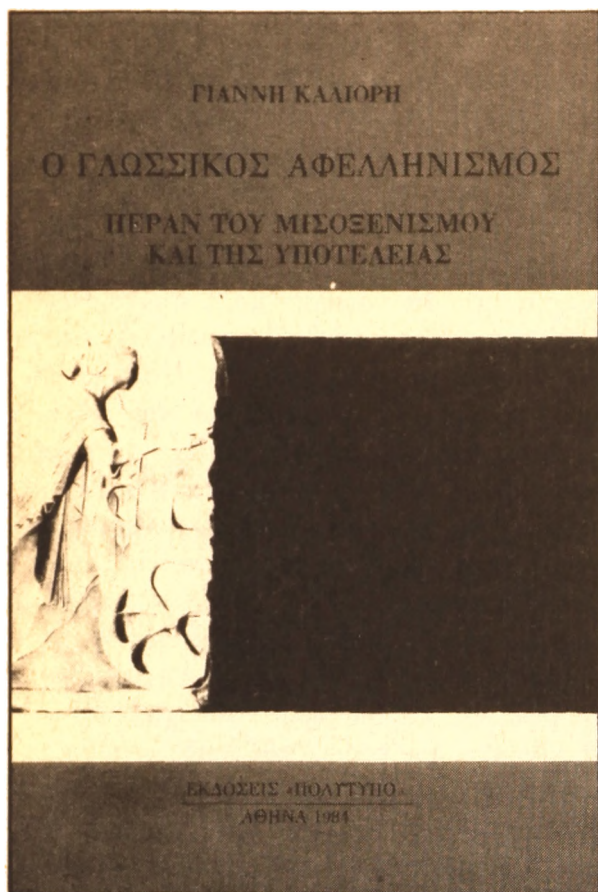
Αντίθετα, από την πλευρά της κυβέρνησης, πέρα από την αμηχανία με την οποία αντιμετώπισε την απόφαση του Σ.τ.Ε. και την αναμενόμενη παραπομπή του θέματος στο Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο, εκείνο που πρέπει να επισημανθεί είναι η αδυναμία της, προς το παρόν, να διαμορφώσει πολιτική πέρα από αυτή του Δικαστικού αγώνα. Ωπως-

δήποτε είναι θετική ενέργεια, αλλά πολιτικά η κυβέρνηση μένει μετέωρη στο βαθμό, που η πρακτική της περιοριστεί όπως μέχρι τώρα σε μια προσπάθεια ηγεμονίας στο χώρο των πρυτανικών αρχών και διατήρησης των κομματικών συσχετισμών. Θα οδηγηθεί αναγκαστικά έτσι σε μια πολιτική ευρύτερων ισορροπιών στην οποία θα είναι αναγκασμένη να αποδεχθεί όχι μόνο τις διαφορετικές κοινωνικές κατηγορίες στο χώρο των διδασκόντων και εργαζόμενων στα ΑΕΙ ως ομάδες πίεσης (πράγμα που θα τονώσει κάθε συντεχνιακή διεκδίκηση), αλλά και θα διαμορφώνει και τη γενικότερη πολιτική της στην Παιδεία κυρίως στη βάση των ισορροπιών και της λήψης μέτρων που είναι αναγκαία για να λειτουργεί όπως ή άλλως η Παιδεία στην πραγματικότητα του σύγχρονου ελληνικού κράτους. Θα αναγκάζεται δηλαδή να γίνεται «φιλολαϊκή» με το να αυξάνει π.χ. τον αριθμό των εισακτέων στα ΑΕΙ, να φαίνεται ότι υποστηρίζει την παιδεία με το να ιδρύει νέα πανεπιστήμια και να διατηρεί ταυτόχρονα τις ίδιες σχέσεις με τους καθηγητές στην προσπάθειά της όσο είναι στην εξουσία να μην χάσει τον έλεγχο και την ηγεμονία στην κορυφή. Κοντολογίς δηλαδή η όποια δυναμική που μπορεί να έχει μία εκπαιδευτική μεταρρύθμιση θα αφομοιωθεί, τα όποια θετικά στοιχεία θα υπάρχει κίνδυνος να ανατραπούν και ο εκδημοκρατισμός θα κινδυνεύει να στερηθεί από εκείνα τα στοιχεία που τον διαφοροποιούν από μια εκσυγχρονιστικού χαρακτήρα μεταρρύθμιση και συγκροτούν μια άλλη κατάσταση, μια διαφορετική πορεία για την Ανώτατη Εκπαίδευση.

Φοβούμαστε ότι η εμπειρία μέχρι τώρα από την εφαρμογή του νόμου-πλαίσου, την πολιτική που ακολουθήθηκε και τον χαρακτήρα που επιδιώκεται να δοθεί στην εκπαιδευτική μεταρρύθμιση συνολικά, οδηγεί στα προηγούμενα. Και με το να βάζουμε σε μια τέτοια περίπτωση, με αφορμή τη νέα κρίση στα ΑΕΙ ύστερα από την απόφαση του Σ.τ.Ε., ένα συνολικό πρόβλημα που κατά πολύ υπερβαίνει το πλαίσιο των αντιθέσεων που διαμορφώνονται τώρα, όπως την «ανάγκη δημοκρατικής αναθεώρησης του Συντάγματος», που κάνει το ΚΚΕ, φανερώνει να είναι αυτή η κίνηση περισσότερο μια πολιτική αντιπερισπασμού παρά μια πολιτική, που να μπορεί να μετατρέψει τις υπάρχουσες αντιθέσεις σε κίνημα ικανό να ανατρέψει συσχετισμούς και να θέσει ζητήματα πέρα από το Δικαστικό Αγώνα στο μέτωπο της Παιδείας.

Είναι βέβαιο ότι αντιδράσεις θα υπάρξουν και από την ΕΦΕΕ και από τα κόμματα. Όπως, είναι βέβαιο ότι θα βρεθούν λύσεις για να λειτουργήσουν τα όργανα. Το πρόβλημα είναι που θα καταλήξουν διάφοροι «δισταγμοί» οι οποίοι κατά καιρούς είχαν διατυπωθεί από το Υπουργείο Παιδείας και ποια πολιτική θα διαμορφώσει η κυβέρνηση και το φοιτητικό κίνημα πριν και μετά την απόφαση του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου. Γιατί τώρα δεν αρκεί μόνο η υπεράσπιση των κεκτημένων θέσεων, ούτε το ξεκίνημα ενός «αντιδεξιού αγώνα» φαίνεται ικανό να στηρίξει και να δώσει την δυνατότητα στο Φ.Κ. να παρέμβει θετικά. Σ' αυτό τον κομβικό σημείο τον πρώτο λόγο τώρα κυρίως έχει η Αριστερά.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

ΓΙΑΝΝΗ ΚΑΛΙΟΡΗ Ο ΓΛΩΣΣΙΚΟΣ ΑΦΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΠΕΡΑΝ ΤΟΥ ΜΙΣΟΞΕΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΥΠΟΤΕΛΕΙΑΣ

Συστηματική προσέγγιση του θέματος του γλωσσικού αφελληνισμού * της συστηματικής χρήσης ξένων λέξεων, οι οποίες εξελληνίζονται, αλλά παραμένουν έξω από τη μορφολογία της ελληνικής γλώσσας

χάρτης

ΔΙΗΜΝΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

10

ΧΟΥΛΙΟ ΚΟΡΤΑΣΑΡ • ΑΝΤΟΝΙ ΜΠΕΡΤΣΕΣ • ΕΛΛΗ ΣΚΟΠΕΤΕΑ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΑΣΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ • ΣΤΡΑΤΗΣ ΠΑΣΧΑΛΗΣ

ΓΙΩΡΓΗΣ ΓΙΑΤΡΟΜΑΝΩΛΑΚΗΣ
ΤΕΟΝΤΟΡ ΑΝΤΟΡΝΟ • Γ. ΔΑΝΙΗΛ
ΝΑΣΟΣ ΘΕΟΦΙΛΟΥ • ΗΛΙΟΔΩΡΟΣ
Η.Χ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΕΥΣΤΑΘΙΑΔΗΣ
ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΠΡΑΒΟΣ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΗΜΗΡΟΥΛΗΣ
ΝΤΟΝΑΛΤ ΜΠΑΡΘΕΛΜΙ
ΛΕΟΝΟΡΑ ΚΑΡΙΝΓΚΤΟΝ

ΣΤΙΒ ΣΑΤΣΜΑΝ • ΕΛΕΝΗ ΧΑΡΑΤΣΗ
ΝΑΣΟΣ ΒΑΓΕΝΑΣ • ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΑΛΚΙΔΗΣ • ΓΙΑΝΝΗΣ ΥΦΑΝΤΗΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΕΛΤΣΟΣ • ΜΑΡΙΑ ΚΥΡΤΖΑΚΗ • ΠΑΝΟΣ ΜΠΟΥΡΝΙΑΣ

Πόσο είναι επικίνδυνα τα οδοντιατρικά κράματα

του Γιώργου Παίζη

Πριν από λίγες μέρες και συγκεκριμένα στις 16.3.1984 και στο τεύχος 256 του περιοδικού «ΑΝΤΙ», δημοσιεύτηκε ένα άρθρο της μαχητικής συναδέλφου κ. Μ. Μαύτα με τίτλο: τα σκάνδαλα των οδοντιατρικών κραμάτων.

Το αντικείμενο του άρθρου και το ύφος της αρθρογράφου ήταν ότι ακριβώς έπρεπε για να προκαλέσουν ένα σάλο στο πλατύ αναγνωστικό κοινό γενικά, αλλά και στον οδοντιατρικό κόσμο ειδικότερα. Και απ' αυτή την άποψη είναι σίγουρο ότι το άρθρο της κ. Μ. Μαύτα πέτυχε το σκοπό του.

Όμως ο σάλος που προκάλεσε το άρθρο της κ. Μ. Μαύτα, φάνταξε και θορύβησε περισσότερο —ιδιαίτερα στον οδοντιατρικό κόσμο—, με την παρουσία μιας δεύτερης υπογραφής, της δικής μου, γιατί κατά τη γνώμη των συναδέλφων —καλώς ή κακώς αυτό είναι άλλη υπόθεση— η δεύτερη αυτή υπογραφή δίνει μια ξεχωριστή βαρύτητα στο άρθρο. Και από αυτή την άποψη σαν υπεύθυνος άνθρωπος και επιστήμονας, αλλά κάτω από το ΣΟΚ που προκάλεσε η υπογραφή μου ανάμεσα στους συναδέλφους μου και τους οδοντιατρικούς φορείς, είμαι υποχρεωμένος να ξεκαθαρίσω τον παραπάνω σάλο και τη βαρύτητα, που προκάλεσε στο κοινό και τους συναδέλφους μου η δική μου υπογραφή.

Και πρώτα πρώτα δεν είμαι εγώ ο συγγραφέας του άρθρου, δηλαδή δεν είμαι εγώ εκείνος που έγραψε και υπέγραψε το άρθρο, είμαι ο αναγνώστης που το διάβασε και προσυπέγραψε δηλαδή μονόγραψε το άρθρο. Και εκτός από τη δική μου κ. Μ. Μαύτα ζητούσε —και πολύ καλά έκανε— και άλλες προσυπογραφές για να εμφανιστεί το άρθρο σοβαρότερο και εγκυρότερο.

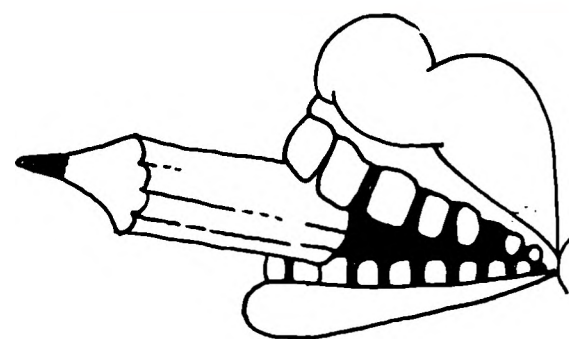
Δυστυχώς μερικοί συνάδελφοι τους οποίους η αρθρογράφος αναφέρει μάλιστα ονομαστικά στη βιβλιογραφία της και των οποίων αποσπάσματα αναγράφονται αυτούσια μέσα στο άρθρο, αρνήθηκαν να προσυπογράψουν τα ήδη δικά τους κείμενα, με τα οποία πλουτίζεται και ενισχύεται το άρθρο, επειδή —λέει— το «ΑΝΤΙ» είναι ένα πολιτικό έντυπο κάποιας χροιάς. Και έτσι ξαφνικά βλέπω στο περιοδικό, αντί για άρθρο γραμμένο από την κ. Μ. Μαύτα και προσυπογραμμένο και από πολλούς άλλους συναδέλφους, ένα άρθρο γραμμένο από μένα και την κ. Μ. Μαύτα.

Με αυτά που λέω δεν θέλω με κανέναν τρόπο να ρίξω τις ευθύνες στην κ. Μ. Μαύτα, ούτε να απαλλαγώ από τις δικές μου. Η κ. Μ. Μαύτα ούτε υποκλοπή της υπο-

γραφής μου έκανε, ούτε με... αποπλάνησε, απλούστατα θέλω να πω ότι με την συντηρητική απροθυμία των συναδέλφων, να υποστηρίζουν παντού όσα λένε κάπου, αναγκάστηκε αυτή μεν να αρκεστεί στην —εντυπωσιακώτερη άλλως τε— χρησιμοποίηση της υπογραφής μου, εγώ δε να βρεθώ από προσυπογράφων —μαζί με πολλούς άλλους, —ο μοναδικός— μαζί με την κ. Μ. Μαύτα γράφων και υπογράφων το άρθρο.

Και νομίζω Πως έχει μεγάλη διαφορά το ένα από το άλλο.

Αυτά τα ολίγα σχετικά με το ιστορικό της υπογραφής μου. Και τώρα ας μπούμε στην ουσία του άρθρου.

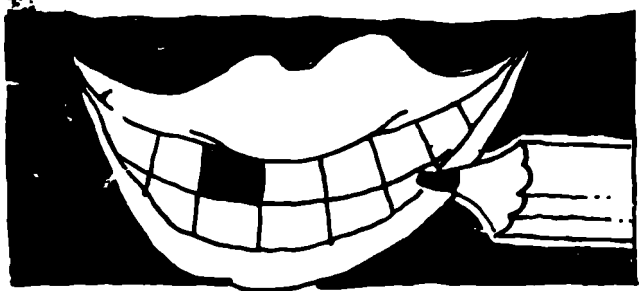
Η αλήθεια για το άρθρο

Λοιπόν!

Τίποτα, φυσικά, από όσα γράφονται μέσα στο άρθρο, δεν είναι ούτε ψέμματα, ούτε καν ανακρίβειες. Αντίθετα, μάλιστα όλα είναι προσεκτικά διαλεγμένα από τη διεθνή βιβλιογραφία. Και αυτό ακριβώς το πράγμα, δηλαδή το ότι όσα γράφονται στο άρθρο είναι προσεκτικά διαλεγμένα, είναι και το ελεγχόμενο και συζητήσιμο σημείο του άρθρου. Βαρύνεται δηλαδή το άρθρο, στο ότι έγινε τόσο προσεκτική επιλογή, συρραφή και προβολή των επιβαρυντικών μόνο για τα κράματα βιβλιογραφικών στοιχείων, ώστε τα συμπεράσματα από τη μελέτη του άρθρου να οδεύουν αποκλειστικά και μόνο προς την κατεύθυνση των κινδύνων. Και ακριβώς αυτή η κατευθυνόμενη σηματοδότηση από τη συγγραφέα του άρθρου, που οδηγεί τον αναγνώστη αποκλειστικά σε επικίνδυνους μονοδρόμους για τα κράματα, είναι και το δημοσιογραφικό, το εντυπωσιακό και άρα το μη επιστημονικό στοιχείο του άρθρου. Και αυτός ακριβώς είναι και ο λόγος που εγώ, ενώ έχω καταγγείλει επανειλημμένα και αυστηρότατα τα κράματα αυτά, για την ακαταλληλότητά τους, σαν υλικά κατασκευής τεχνητών δοντιών —γεφυρών—, δε χρησιμοποίησα ποτέ μου το δημοσιογραφικό έντυπο, που εντυπωσιάζει και πανικοβάλλει, αφού είναι ένας λόγος χωρίς αντίλογο, από τη μονόδρομη προ-

βολή των κινδύνων, χωρίς την παρακαμπτήρια σηματοδότηση, για την αποφυγή τους, που προβάλλεται στον επιστημονικό αντίλογο.

Και γι' αυτό ακριβώς το λόγο η αποκλειστική συμμετοχή μου και εμπλοκή μου στη δημοσιογραφική δίνη, με ενοχλεί τώρα αφάνταστα αλλά βέβαια δεν με απαλλάσσει από το μερίδιο της όποιας ευθύνης και των επιπτώσεων που συνεπάγεται η παρουσία της υπογραφής μου στο άρθρο.

Και η αλήθεια για τα κράματα

Τελειώνοντας θα παρουσιάσω με πολύ λίγα και απλά λόγια τις απόψεις μου και τις θέσεις μου πάνω στα μέταλλα και τα κράματα. Οι θέσεις μου αυτές αποτελούν το καταστάλλαγμα της μελέτης μιας ολόκληρης ζωής πάνω στη μεταλλουργία και την περιήληψη δύο τελευταίων μου ομιλιών, που έκανα τον περασμένο Σεπτέμβριο και Οκτώβριο, στα Πανελλήνια επιστημονικά συνέδρια της Χαλκιδικής και της Λάρισσας.

Είπα λοιπόν στα συνέδρια αυτά ότι: για τη μεταλλουργία τα μέταλλα δεν είναι απλά στοιχεία και τα κράματα δεν είναι απλώς ενώσεις από στοιχεία.

Τι θα πει αυτό;

Αυτό θα πει ότι στα μέταλλα δε μας ενδιαφέρουν τόσο οι ατομικές τους ιδιότητες, όπως μας ενδιαφέρουν στα άλλα στοιχεία π.χ. το οξυγόνο, το χλώριο, το θείο, το αρσενικό κτλ. στα οποία η χημική τους δράση, (δηλαδή το εάν είναι αδρανείς ουσίες ή δραστικά δηλητήρια) εξαρτάται αποκλειστικά και μόνον από τη φύση των στοιχείων. Και στα κράματα δεν μας ενδιαφέρει τόσο η αναλογία των στοιχείων που τα αποτελούν, όπως μας ενδιαφέρει απόλυτα η αναλογία των στοιχείων που αποτελούν τις άλλες χημικές ενώσεις, (που δεν είναι κράματα), όπου τα ίδια ακριβώς στοιχεία με μια πολύ μικρή διαφορά στην αναλογία τους, αποτελούν εντελώς διαφορετικές χημικές ενώσεις, τόσο διαφορετικές, που μπορεί από αθώες ή θρεπτικές ακόμα ουσίες να μετατραπούν σε φοβερά δραστικά δηλητήρια (κλασικά παραδείγματα αποτελούν οι πολύ γνωστές μας χημικές ενώσεις καλομέλας δηλαδή ο χλωριούχος υδράργυρος (Hg_2Cl_2) και Sublime δηλαδή ο δι-χλωριούχος υδράργυρος ($HgCl_2$), στις οποίες η τόσο ελάχιστη μεταβολή της αναλογίας των στοιχείων τους, τις μετατρέπει από αθώο καθαρικό σε δραστικό δηλητήριο).

Όστε, λοιπόν, το ξαναλέω, γιατί εδώ μέσα ακριβώς κρύβεται όλο το μυστικό αλλά και η παρεξήγηση της συμπεριφοράς και του ποινικού μητρώου των μετάλλων και των κραμάτων. Λοιπόν: για τη με-

ταλλουργία τα μέταλλα δεν είναι απλά στοιχεία και τα κράματα δεν είναι απλώς χημικές ενώσεις, ώστε η ταυτότητά τους να χαρακτηρίζεται και το μητρώο τους να βαρύνεται αποκλειστικά και μόνον από τις ατομικές ιδιότητες των στοιχείων τους (προκειμένου για τα μέταλλα) και από την αναλογία των στοιχείων τους (προκειμένου για τα κράματα). Όσο κι αν αυτό είναι δύσκολο να κατανοηθεί από το πλατύ αναγνωστικό κοινό —και γι' αυτό δεν πρέπει τέτοια θέματα να θίγονται δημοσιογραφικά— άλλα, εντελώς άλλα, είναι τα στοιχεία που συνθέτουν το ποινικό μητρώο των μετάλλων και ιδίως των κραμάτων.

Λοιπόν!

Τα άλλα αυτά στοιχεία μου λένε ότι: Τα μέταλλα και τα κράματα είναι θερμοδυναμικά συστήματα δηλαδή ενεργειακά συστήματα, δηλαδή συστήματα που κρύβουν μέσα τους αποθηκευμένη ενέργεια σε διάφορες μορφές.

Ε! Όσο περισσότερη ποσότητα αποθηκευμένης ενέργειας κρύβουν μέσα τους τα μέταλλα και τα κράματα, τόσο περισσότερο απομακρύνονται από την κατάσταση της λεγόμενης θερμοδυναμικής τους, ενεργειακής τους ισορροπίας, στην οποία ισορροπία ζητώντας επίμονα να ξαναγυρίσουν, ελευθερώνουν συνέχεια ενέργεια με κάθε τρόπο και με την πρώτη ευκαιρία.

Ε! λοιπόν, τα μη πολύτιμα κράματα, τα ευτελή κράματα, αυτά τα κράματα που αναφέρει το άρθρο και που η βιομηχανία και η εμπορία κατάφερε —παρά τις ζωηρές επιφυλάξεις των οδοντογιατρών— στην αρχή να τα μπάσει και κατόπιν να τα επιβάλει σε πλατειά εφαρμογή και κατανάλωση μέσα στα στόματα, αυτά λοιπόν τα κράματα έχουν —για πάρα πολλούς λόγους— πολύ περισσότερη ελεύθερη ενέργεια σε σχέση με τα κλασικά, τα παραδοσιακά, τα πολύτιμα κράματα των ευγενών μετάλλων, που χρησιμοποιούσε μέχρι πριν από λίγα χρόνια η διεθνής οδοντιατρική και δε θα πάψει ποτέ μα ποτέ να χρησιμοποιεί η σωστή, η αναμάρτητη οδοντιατρική.

Αυτή, λοιπόν, η αποθηκευμένη ενέργεια που —το ξαναλέω— είναι πάρα πολύ περισσότερη στα κράματα που αναφέρει το άρθρο και που —πάλι το λέω— συνέχεια ζητάνε με κάθε τρόπο να διώξουν από μέσα τους τα κράματα αυτά, για να ξανάρθουν στην κατάσταση της θερμοδυναμικής τους ισορροπίας —που είπαμε—, είναι ακριβώς και η αιτία, που προκαλεί τα διάφορα φαινόμενα που δεν βλέπαμε στα κράματα των ευγενών μετάλλων που χρησιμοποιούσαμε πρώτα και που δεν τα βλέπουν όσοι τα χρησιμοποιούν ακόμα.

Τα φαινόμενα αυτά είναι η οξειδωση, η αμαύρωση, η διάβρωση, η μεταβολή ορισμένων μηχανικών ιδιοτήτων με το χρόνο (ελαστικότητα, πλαστικότητα, σκληρότητα, ευθραστικότητα κτλ.) και κυρίως η ανάπτυξη γαλβανικών ρευμάτων —ιδίως όταν μέσα στο στόμα υπάρχουν διαφορετικά κράματα— με αποτέλεσμα κάποια επίδραση πάνω σε τοπικούς —μελάνιασμα γειτονικών ούλων— και σπανιότερα πάνω

σε μακρινούς ιστούς, από την απελευθέρωση και μετακίνηση μεταλλικών ιόντων.

Είναι απόλυτα βέβαιο ότι τα φαινόμενα αυτά και για τους λόγους που είπαμε (απελευθέρωση περίσσειας ενεργείας) συνοδεύουν σε μικρό ή μεγάλο βαθμό (ανάλογα με τη σύνθεση και κυρίως την εργαστηριακή κατεργασία τους) μέσα στα στόματα τη ζωή των κραμάτων που αναφέρει το άρθρο. Από το σημείο όμως αυτό, δηλαδή από την αναμφισβήτητη μειονεκτικότητά τους σε σχέση με τα κράματα των ευγενών μετάλλων, μέχρι του σημείου να μιλάμε και μάλιστα δογματικά, έπειτα από εκλεκτική επιλογή και καλλιτεχνική συρραφή βιβλιογραφικών στοιχείων, για λευχαιμίες, αιμολύσεις, σαρκώματα, καρκίνους και βιβλικές συμφορές, είναι μια τεράστια απόσταση, ή μάλλον είναι ακριβώς η απόσταση που χωρίζει την επιστημονική γνώση και θέση από τη δημοσιογραφική εντύπωση και σκοπιμότητα.

Σαν επίλογος

Και τελειώνουμε με την «ένθετη» έκκληση-καταγγελία του άρθρου.

Και αυτή η έκκληση δεν έχει μέσα της ψέμματα, ανακρίβειες ή έστω κακοπιστία. Είναι σίγουρο ότι η επιτροπή αυτή δεν είναι ούτε η καταλληλότερη ούτε η... παρθενικότερη. Είναι όμως το ίδιο σίγουρο και πολύ ρομαντικό να πιστεύουμε ότι η αντικατάσταση της επιτροπής αυτής από άλλη, θα απαρτιστεί από παντογνώστες και... παρθένες.

Αυτό, βέβαια, δε σημαίνει καθόλου ότι θα επαναπαυτούμε μοιρολατρικά στα «κακώς κείμενα», και στα «ως έχουν» και πολύ περισσότερο δεν αφαιρεί το δικαίωμα από κανένα, να αγωνίζεται για την ανατροπή των... ως έχουν, κακώς κειμένων. Ίσα ίσα μάλιστα που δικαιούνται την αναγνώριση και τον έπαινο η μαχητική αυτή μειοψηφία, στην οποία εντάσσεται και η εκλεκτή συνάδελφος κ. Μ. Μαύτα. Όμως η μαχητικότητα αυτή δεν πρέπει να αποτελεί ούτε δημοσιογραφική εντυπωσιολογία και κινδυνολογία, ούτε συλλαλητηριακή εξέγερση (... κάνουμε έκκληση σε αρμοδίους υπουργούς, στους συναδέλφους, φοιτητές, γιατρούς, οδοντοτεχνίτες, στους δημοσιογράφους, στο κοινό...). Και κυρίως η μαχητικότητα δεν πρέπει να δαπανάται με μεθόδους, που στην τελική τους ανάλυση δεν αποτελούν τίποτα παραπάνω από μια θορυβώδη ουτοπία.

Γιατί;

Γιατί αν ποτέ ο θόρυβος αυτός φτάσει μέχρι τα τύμπανα ή έστω την ευαισθησία των —κατά κανόνα βαρύκοων και όχι ιδιαίτερα ευαίσθητων—, αρμοδίων, τους είναι πολύ εύκολο, βολικό και... δημοκρατικό να ικανοποιήσουν το... λαϊκό αίτημα, αντικαθιστώντας «εν πλήρη σπουδή», την επιτροπή αυτή από άλλη με μέλη που θα έχουν τα φανταχτερά τυπικά πιστοποιητικά της γνώσης και της παρθενίας, δηλαδή πιστοποιητικά που είναι σε όλους γνωστό ότι δεν αποτελούν τίποτα παραπάνω από μια επιστημονική ή ηθική παρθενοραφή.

ΣΤΡΑΤΩΝΕΣ
ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ:Η φυσική φθορά
καταλύει την πολιτική
βούληση

Στο Άργος, την ιστορική αυτή πόλη του πρόσφατου παρελθόντος μας ως ελεύθερου κράτους, το σπίτι του Μακρυγιάννη ρημάζει και οι στρατώνες του Καποδιστρια εγκαταλείπονται στη «φυσική» φθορά.

Κι αυτά συμβαίνουν όταν ήδη από το 1978 το κτίριο κηρύχθηκε εθνικό διατηρητέο μνημείο και το ΥΠΠΕ τότε έβγαλε κονδύλι 20 εκατομμυρίων για τα πρώτα έργα αναπαλαιώσής του που παραμένουν ως σήμερα στον προϋπολογισμό του.

Από τότε αρχίζει μια συντονισμένη προσπάθεια εναντίον της διατήρησης των στρατώνων: μια προσπάθεια που φανερά εκδηλώνεται με την προσφυγή του Δήμου στο Συμβούλιο Επικρατείας για την ακύρωση της κήρυξής του ως διατηρητέο, και στο παρασκήνιο κινείται προς την ίδια κατεύθυνση από βουλευτές και παράγοντες.

Το κτίριο κηρύσσεται ως διατηρητέο το 1980 από το ΥΧΟΠ το οποίο και βγάζει άλλα 20 εκατ. για τη διαμόρφωση των πλατειών των Στρατώνων, που από τότε «κοιμούνται» στο Ταμείο του Άργους.

Αλλά και μετά την άνοδο του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία η ίδια παρασκηνιακή δράση την οποία συντονίζει η ακροδεξιά τοπική εφημερίδα και ο δεξιός δήμαρχος της πόλης συνεχίζεται. Και κατά περίεργο τρόπο ο βουλευτής του ΠΑΣΟΚ Γιάννης Κουτσογιάννης προσχωρεί στις κατεδαφιστικές θέσεις τους και πλέον γίνεται φανερό ότι η ίδια γεύση παραγοντισμού ισχύει και σήμερα.

Οι αποφάσεις έχουν παρθεί κεντρικά και από το ΥΠΠΕ και από το ΥΧΟΠ, το δε Υφ. Νέας Γενιάς έχει ενισχύσει με ανακοίνωσή του την προοπτική δημιουργίας, στο χώρο των Στρατώνων, πολιτιστικών κέντρων. Όμως, οι κύκλοι των κατεδαφιστών ξέρουν πως ο χρόνος δουλεύει υπέρ τους. Η παρελκυστική πολιτική είναι αυτή που θα φέρει τη λύση —ελπίζουν— της μετατροπής των Στρατώνων σε οικόπεδα, μιας και με τόσες και τόσες καθυστερήσεις, στο τέλος —υπολογίζουν— δεν θα υπάρχει τίποτα για αναπαλαιώση.

Είναι φανερό πως μια τέτοια πρακτική ο μόνος τρόπος να εμποδιστεί είναι η πράξη. Η υλοποίηση των αποφάσεων ΥΠΠΕ, ΥΧΟΠ και η συμμετοχή του Υφ. Νέας Γενιάς στην απεμπλοκή θα ήταν μία απόδειξη ότι η κυβέρνηση δεν έχει μόνο την πολιτική βούληση, αλλά διαθέτει και την ικανότητα της πραγματοποίησης συγκεκριμένων έργων.

Γιατί, όταν μια πολιτεία δεν μπορεί πρακτικά να διατηρήσει τη μνημειωμένη ιστορική της μνήμη, τότε η πολιτεία αυτή προδίδεται να μην αφήσει ούτε τα δικά της ίχνη στην ιστορία του τόπου, όπως θα εικονογραφηθεί στο μέλλον. Άλλωστε, μόνο μία σωστή σχέση με το ιστορικό μας παρελθόν μπορεί να ισορροπήσει το πολιτικό μας παρόν και να προδιαγράψει κάποιες ελπιδοφόρες προοπτικές για το πολιτιστικό μας μέλλον.

● Πανηγύρι στο χορτάρι (του ανταποκριτή μας). Ο ποδοσφαιρικός αγώνας τραγουδιστών-συνθετών ο οποίος διεξήχθη στο γήπεδο του Απόλλωνα πριν από το πανηγύρι που διοργάνωσε την περασμένη Δευτέρα το περιοδικό *Ντέφι* έληξε ισόπαλος 1-1. Ακολούθησαν ακροβατικά από τους αδελφούς Σμιριντώφ, ο Τζίμης Πανούσης παρουσίασε ένα πρόγραμμα με τίτλο *Return to our roots*, ο Βαγγέλης Γερμανός ασχολήθηκε με τις μπανιέρες, ο Νίκος Παπάζογλου άστραψε και βρόντησε, η Γλυκερία παρέσυρε τον κόσμο σ' ένα γλέντι στο χορτό, τα Παιδιά απ' την Πάτρα έδωσαν το τελειωτικό χτύπημα και το πρόγραμμα έκλεισε με το Γιάννη Βασιλόπουλο, τη δημοτική ορχήστρα του και τον μεγάλο τραγουδιστή που ακούει στο όνομα Γιάννης Κωνσταντίνου. Είκοσι χιλιάδες νοματαίοι έφυγαν κουρασμένοι αλλά ευχαριστημένοι, όπως στις σχολικές εκδρομές ● Ανάμεσα τους θα βρισκόταν σίγουρα και ο γνωστός ήρωας πολιτικού περιοδικού μόδας *Αρατζαφέρης*, ο οποίος λέγεται ότι είναι υπαρκτό πρόσωπο και κυκλοφορεί με το ψευδώνυμο Παναγιώτης Παναγιώτου για να μας μπερδέψει ● Οι άθλιοι της Βίκτωρος Ουγκώ είναι ο τίτλος του σήριαλ που προτείνουν στην ΕΡΤ ο Σταμάτης Φασουλής και ο Δημήτρης Χρυσομάλλης, σ' ένα από τα ωραιότερα επιθεωρησιακά νούμερα όλων των εποχών. Περιέχεται στην επιθεώρηση *Ψεκάστε, ψηφίστε, τελειώσατε* που ανέβασε φέτος το καλοκαίρι η *Ελευθέρη Σκηνή* στη λεωφόρο Αλεξάνδρας. Επ' ευκαιρία σημειώνουμε ότι φροντίδα για την πόλη δεν σημαίνει να καταργούμε τα κηποθέατρα για να φυτεύουμε δέντρα, αλλά να διατηρούμε ότι ωραίο υπάρχει στην Αθήνα. Το ΥΧΟΠ καλά θα κάνει να γίνει περισσότερο φιλοθεάμον και λιγότερο μηχανιστικό. Δεν έχει να χάσει κι εμείς σίγουρα θα

κερδίσουμε ● Στις 20 Ιουλίου συμπληρώνονται τρία χρόνια από το θάνατο του Δημήτρη Χατζή. Για δύο συνεχή Σάββατα, στις 14 και στις 21 του μηνός, η εκπομπή *Το βιβλίο στο μικρόφωνο* (6.30 το απόγευμα, από το Πρώτο πρόγραμμα της ΕΡΤ) θα είναι αφιερωμένη στη μνήμη του. Στην πρώτη εκπομπή συζητούν οι συγγραφείς Αντρέας Φραγκιάς, Τάκης Αδάμος και Χριστόφορος Μηλιώνης και στη δεύτερη ο σκηνοθέτης Φώτης Μεσθεναίος, ο συγγραφέας και κριτικός Αλέξανδρος Κοτζιάς και ο συγγραφέας Φίλιππος Δρακονταειδής.

● Αργήσαμε να γράψουμε για το 13ο τεύχος του *Εκπρόλου*, οφείλουμε όμως να επισημάνουμε ότι το περιοδικό αυτό εξελίσσεται ραγδαία προς το καλύτερο, υπερβαίνοντας κάθε πλαστή έννοια λογοτεχνικής επικαιρότητας και σκοπεύοντας κατευθείαν στον (πνευματικό) στόχο που δεν μπορεί παρά να είναι διαχρονικός. Στο τεύχος 13 λοιπόν, η εξαιρετική μελέτη του Πέτρου Κολακλίδη *Το δούλεμα της γλώσσας στον Καβάφη* συναντάει τα υποδειγματικά μεταφρασμένα από τον Αντώνη Ζέρβα *Κάντο της Πίζας* του Έζρα Πάουντ, ο Ζήσιμος Λορεντζάτος εμπνέεται από τον Πίνδαρο, η Κλαίρη Μιτσotάκη αφήνει (για πάντα;) τις μεταφράσεις και γράφει ένα λογοτεχνικό κείμενο και ο Νίκος Λεβέντης δοκιμάζει δυο φορές πριν λαλήσει ο Γκυ ντε Μωπασάν. Ξεφύλλισα για πρώτη φορά το τεύχος ταξιδεύοντας αεροπορικά στη Θεσσαλονίκη και καθώς το έκλεινα για την προσγειώση μου ήρθε να φωνάξω «γκολ!» ● Αν το αεροπλάνο σας οδηγήσει ποτέ στη Φραγκφούρτη μην ξεχάσετε να επισκεφτείτε το ελληνικό βιβλιοπωλείο που διευθύνει το ζεύγος Ιωσηφίδη, τη *Διοτίμα*, που βρίσκεται στη διεύθυνση Adalberstr 35. Θα βρείτε εκεί βιβλία, κεραμικά,

Εύρηκα - Εύρηκα ή ληστεία αλά ιταλικά

Από την «Τσιγγάνικη Ορχήστρα», το βιβλίο με τα κόμικς του Γιάννη Καλαϊτζή είδαμε να αναδημοσιεύονται κάποιες σελίδες στο ιταλικό περιοδικό-κόμικς. *Eureka* σ' ένα τουρλού-αφιέρωμα με απόδοση στα ελληνικά: *Ευρεκα* (sic) και χαρμάνι από *μπουζούκι - караγκιόζη - ένα ποτήρι ούζο κρύο - σουβλάκια - πανηγύρια - Ευκαριστος* - και άλλα ανατριχιαστικά! Μαθαίνουμε πως όχι μόνο δεν είχαν άδεια για μία μερική αναδημοσίευση, αλλά είχαν και την προφορική και γρα-

πτη απαγόρευση του Γιάννη Καλαϊτζή.

Δεν είναι μόνο οι Έλληνες, λοιπόν, που συνηθίζουν κάτι τέτοια... Οι Ιταλοί μάλιστα, δείχνουν να έχουν ακόμη πιο μεγάλο θράσος όταν —εν γνώσει και απαγορεύσει— επιμένουν στη δημοσίευση και ακυρώνουν, μ' αυτό τον τρόπο, κάθε δυνατότητα συνεννόησης με τον δημιουργό.

Εύρηκα - εύρηκα, μεν, αλλά ως περιμένουμε να δούμε τι θα «εύρουν» μπροστά τους οι Ιταλοί εκδότες...

αυτογραφικούς πίνακες, εικόνες, λεχτά, κοσμήματα, δίσκους αι άλλα είδη βγαλμένα από ληνικά χέρια ● Αν πάλι είστε στον τόπο σας και δεν χετε τι να κάνετε με τη φωτογραφική μηχανή που γοράσατε πέρσι από τη Γερμανία θυμηθείτε ότι η Λαϊκή Φωτογραφική Στέγη Ιμπελοκήπων στη Θεσσαλονίκη οργανώνει και χέτος Πανελλήνιο Διαγωνισμό Φωτογραφίας. Στέλνετε τις φωτογραφίες μέχρι τις 15 Αυγούστου (το αργότερο) και τεριμένετε το βραβείο σε παραλίες και όρη, χωρίς έννοιες ● Πριν φύγετε και χαθείτε στα ησια προλαβαίνετε να παρακολουθήσετε στις 7, 8, 14 και 15 Ιουλίου τις παραστάσεις της Ηλέκτρας του Σοφοκλή από το Θέατρο της Άνοιξης, στο θέατρο Ρεματίας (οδός Προφήτη Ηλία) του Δήμου Χαλανδρίου. Εν συνεχεία ο θιασος θα δώσει παραστάσεις στο Αιγάλεω, στο Περιστέρι, στην Πετρούπολη (γιορτές των Βράχων), στη Θεσσαλονίκη, Αλεξανδρούπολη, Πάτρα, Κρήτη, Θήβα και τέλος, στις 7 Σεπτεμβρίου στο Θέατρο Λυκαβηττού. Η Ηλέκτρα ανεβαίνει σε μετάφραση Μίνου Βολανάκη, σκηνοθεσία Γιάννη Μαργαρίτη, σκηνικά-κοστούμια Σάββα Χαρατσίδα, μουσική Βαγγέλη Κατσούλη, μάσκες Donato Sartori, δραματουργική επιμέλεια Κοραλίας Σωτηριάδου, κινησιολογική προετοιμασία Νατάσας Ζούκα και φωτισμούς Ρένου Βάρλα ● Πολιτικό περιοδικό μόδας δημοσίευσε άρθρο περιοδεύοντος δοκιμιογράφου που προοριζόταν για το Αντί, αποσύρθηκε όμως από το συγγραφέα του, με εξώδικη δήλωση, μετά από «μακρότατη τηλεφωνική συνομιλία» με συνεργάτη μας που διαφωνούσε με τις θέσεις του άρθρου. Αχ, η ζέστη, αυτή η ζέστη... ● Ευτυχείτε!

ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΗ

Αυτή τη φορά, ο δαίμων του Τυπογραφείου, επενέβη στα εσωτερικά της Πορτογαλίας. Έτσι τον Χριστιανοδημοκράτη Φρέιτας ντο Αμαράλ τον τοποθέτησε στο Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα. Τη δε αποτυχία του πραξικοπήματος της Δεξιάς, το Μάρτιο του 1975, την «ετεροχρόνισε» δύο χρόνια νωρίτερα, δηλαδή επί φασιστικού καθεστώτος... Ήμαρτον...

ΚΩΣΤΑ ΜΑΥΡΟΥΔΗ

Με εισιτήριο επιστροφής
Εκδ: Εστία, Αθήνα 1983

Ημερολογιακή η γραφή του Κ. Μαυρουδή στο τελευταίο του βιβλίο, όπου πίσω από την πρόζα κρύβεται η ποιητική σύλληψη της ζωής, η συνύπαρξη γνώσης και ευαισθησίας. Μνήμη και νοσταλγία, χρόνος και θάνατος, έρωτας και καθημερινότητα είναι τα ζεύγη που σταθερά εμφανίζονται στις σελίδες του, συνδυασμένα με τις προσωπικές παρατηρήσεις του ποιητή για την τέχνη, την αισθητική και την πολιτική σ' ένα ύφος εξομολογητικό και κάποτε φιλολογικό.

ΕΡΙΧ ΚΑΙΣΤΝΕΡ

Ο Σπιρτούλης κι η Σπιρτούλα
Εκδόσεις Μετόπη, 1984

Πώς ενεργεί και πώς αισθάνεται ένα παιδί που είναι τόσο μικρό ώστε να χωρά σ' ένα κρεβάτι-σπιρτόκουτο και να κάνει λουτρό σε μια σαπουνοθήκη; Με το «εύρημα» αυτό του κοντορεβιθούλη ο συγγραφέας έδωσε την πραγματική συμπεριφορά και την ψυχολογία του παιδιού για το πώς θα πρέπει να αισθάνεται σε σχέση με τον κόσμο των μεγάλων ότι είναι στ' αλήθεια κοντορεβιθούλης. Μα ίσα ίσα αυτό το «μειονεκτικό» πλάσμα είναι το ίδιο ανθρώπινο και ίσως πιο αισθαντικό από τα πρόσωπα-πρότυπα ενός παγιωμένου κόσμου. Και σαν αισθαντικό που είναι τα μάτια του και η όσφρησή του είναι δυνατή. Ωραίο βιβλίο που εξανθρωπίζει και διασκεδάει.

Βασίλη Φ. Χρηστίδη

Η κατάληψη της Κρήτης από τους Άραβες (περ. 824). Μια αποφασιστική καμπή στον αγώνα μεταξύ Βυζαντίου και Ισλάμ (Πρωτότυπος αγγλικός τίτλος: The Conquest of Crete by the Arabs (ca. 824). A Turning Point in the Struggle between Byzantium and Islam). Έκδοση της Ακαδημίας Αθηνών, Αθήνα 1984, σελ. 265, εικ. 66, χαρτ. 5

Μια σημαντική ιστορική μελέτη που πρωτοδημοσιεύτηκε στην ελληνική γλώσσα το 1982 και στην τελική της μορφή στην αγγλική, σε μια άρτια έκδοση της Ακαδημίας Αθηνών. Το βιβλίο του Β.Χ. καλύπτει ένα μεγάλο κενό ως προς την ιστορία των αραβο-βυζαντινών σχέσεων που ήταν απαραίτητο να αναπληρωθεί. Στα δύο πρώτα προκαταρκτικά κεφάλαια ο συγγραφέας παραθέτει όλες τις αραβικές και βυζαντινές πηγές, οι οποίες αναφέρονται στην αραβοκρατούμενη Κρήτη και στη ναυτική πολεμική ετοιμότητα των Βυζαντινών και των Αράβων κατά το 10ο αιώνα. Εντυπωσιακή είναι η χρήση αραβικών χειρογράφων που μελετήθηκαν στο πρωτότυπό τους με ι-

διαίτερη προσοχή. Στο τρίτο κεφάλαιο ο συγγραφέας διαπραγματεύεται, με τη σαφήνεια που χαρακτηρίζει όλη τη μελέτη του, το πολύπλοκο θέμα της χρονολόγησης της κατάκτησης της Κρήτης από τους Άραβες, που την τοποθετεί το 824. Την αντίθεση μεταξύ των βυζαντινών πηγών που παρουσιάζουν τους Άραβες κατακτητές της Κρήτης να εξομούν από την Ισπανία, και των αραβικών πηγών που τους παρουσιάζουν να ξεκινούν από την Αίγυπτο, ο συγγραφέας ερμηνεύει —βασισμένος σε ορισμένες νέες πηγές— στη σύγχυση των Βυζαντινών συγγραφέων, οι οποίοι ταύτισαν την πρώτη επιδρομή των Ανδαλουσιών, που είχαν ορμήσει την Ισπανία, με την τελευταία τους επιδρομή που είχε αφετηρία την Αίγυπτο και κατέληξε στην κατάκτηση της Κρήτης.

Το ερώτημα αν η ισλαμική τέχνη —μέσω της αραβοκρατούμενης Κρήτης— επέδρασε σε ορισμένα βυζαντινά μνημεία, εξετάζεται με μεγάλη προσοχή στο τέταρτο κεφάλαιο. Ορισμένες υπερβολές, όπως εκείνες του G. C. Miles που δέχεται πολυσχιδείς επιδράσεις σε μεγάλο αριθμό βυζαντινών μνημείων, απορρίπτονται, ενώ τονίζεται η αδιάλειπτη παρουσία των ανατολικών στοιχείων στην ελληνιστική τέχνη ως και τη βυζαντινή. Σε ελάχιστες μόνον περιπτώσεις, οι οποίες αναπτύσσονται με πειστικά επιχειρήματα από τον συγγραφέα, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι υπάρχει απευθείας επίδραση της ισλαμικής τέχνης στη βυζαντινή, όπως π.χ. η περίπτωση του μοτίβου των δύο σφιγγών που χωρίζονται από το δέντρο της ζωής και περιβάλλονται από ψευδοκουφικά σχήματα.

Στο ίδιο κεφάλαιο ο Β.Χ., ερευνώντας εξονυχιστικά όλες τις σχετικές αραβικές πηγές, συγκεντρώνει όλες πληροφορίες υπάρχουν για την πνευματική ζωή της αραβοκρατούμενης Κρήτης. Οι κοινωνικές και πνευματικές συνθήκες στην αραβοκρατούμενη Κρήτη, παρά την αδιάκοπη εμπόλεμη κατάσταση που συνεχώς επικρατούσε εκεί, επέτρεψαν την άνθηση των γραμμάτων και, ιδιαίτερα, τη μελέτη της νομικής επιστήμης. Είναι επίσης αξιοσημείωτο ότι ορισμένοι συγγραφείς της αραβοκρατούμενης Κρήτης, όπως ο Μάρουαν ιμπν Αμπν αλ-Μάλικ έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την τοπική ιστορία και τα ήθη και έθιμα των Βυζαντινών κατοίκων του νησιού.

Στο πέμπτο κεφάλαιο περιγράφεται κυρίως η ανακατάκτηση της Κρήτης από τον Νικηφόρο Φωκά. Τα αίτια της πτώσης της αραβοκρατούμενης Κρήτης παρουσιάζονται με ιδιαίτερα διαφωτιστικό τρόπο, αίτια που εντάσσονται στις ευρύτερες πολιτικές και στρατιωτικές συνθήκες της

εποχής, ενώ δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στην αποσταθεροποίηση της ναυτικής δύναμης της Αιγύπτου. Ιδιαίτερα αξιοπρόσεκτη είναι η παρατήρηση του συγγραφέα στα συμπεράσματά του, ότι οι μουσουλμάνοι της Κρήτης κατά τη διάρκεια της αραβοκρατίας προσέγγισαν τον βυζαντινό πολιτισμό.

Γενικά, όπως χαρακτηριστικά γράφει στον πρόλογό του ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Harvard Oleg Grabar, πρόκειται για ένα σημαντικό βιβλίο, ένα εντελώς απαραίτητο εγχειρίδιο για τη μελέτη τόσο της βυζαντινής όσο και της αραβικής ιστορίας.

Α. Μ.

ΕΡΜΑΝ ΕΣΣΕ

Το τελευταίο καλοκαίρι του Κλίκσορ

Μετ: Μιράντα Θεοφίλου

Εκδ: Καστανιώτη, Αθήνα, 1984

Ένα ακόμη βιβλίο του συγγραφέα που περιλαμβάνει δύο ελάχιστα γνωστές αριστουργηματικές νουβέλες του γραμμένες σε μια γόνιμη και φλογερή περίοδο της ζωής του (1919-1920), όταν ο Έσσε μένει στο Τεσίν της Ελβετίας. Στην πρώτη, με τίτλο «Παιδική Ψυχή», τα προσωπικά βιώματα κατατίθενται με μοναδική ειλικρίνεια και διεισδυτικότητα. Στο «Τελευταίο Καλοκαίρι του Κλίκσορ» ήρωας είναι ένας ζωγράφος με τα χαρακτηριστικά του Βαν Γκογκ, που αισθάνεται το θάνατο να πλησιάζει, έχοντας ταυτόχρονα πλήρη επίγνωση για την παροδικότητα της ανθρώπινης ύπαρξής του. Το τελευταίο καλοκαίρι της ζωής του είναι γεμάτο έντονο πάθος για τη ζωή και τη δημιουργία. Έσχατο έργο του η αυτοπροσωπογραφία: «... Μια πλήρης ομολογία, μια αδιάκριτη, σκληρή, συγκινητική, ωμή εξομολόγηση...».

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Χρίστος Αλεξόπουλος, Ελληνισμός και σοσιαλισμός, Εκδ: Εστία, Αθήνα 1984

Αριστοτέλης Μητσάκος, Του απεσταλμένου μας, Εκδ: Διογένης, Αθήνα 1984

Σάββας Αγουρίδης, Η θρησκεία των σημερινών Ελλήνων/Χριστιανισμός και Κοινωνία, Αθήνα 1983.

Λίντα Γεωργίτση, Ποιήματα, Εκδ: Φιλипπότη, Αθήνα 1983

Γεωργή Διλμπόη, Σήκωσα, λεί, την καρδιά μου, Αθήνα 1983

Στρατής Χωραφάς, Συμβολή στη βιβλιογραφία του Κ. Χατζόπουλου, Εκδ: Φιλипπότη, Αθήνα 1983

Ο Γεώργιος Καραμάνης και το σανατόριο Πηλίου, Βόλος 1982

Σπύρος Πρίφτης, Το κυνήγι - Πολυτεχνείου επιτάφιος, Αθήνα 1983

Ιστοριογραφία και πολιτισμική ταυτότητα

Το Β' Διεθνές Συμπόσιο Ιστορίας που έγινε στην Αθήνα τον περασμένο Σεπτέμβρη είχε θέμα «Μεσογειακές Οικονομίες, Ισορροπίες και Διασυνδέσεις, 13ος-19ος αιώνας». Τα θέματα, οι εισηγήσεις και οι συζητήσεις που έγιναν, απασχολούν ακόμη το ενδιαφέρον του κοινού —γεγονός που αποτελεί και μέτρο της επιτυχίας του.

Το ANTI δημοσίευσε ήδη μια περιγραφή των πρακτικών του σημαντικού αυτού συμποσίου (τχ. 242/σ. 45) καθώς και μια καταγραφή των απόψεων που αναπτύχθηκαν στη Στρογγυλή Τράπεζα των συνέδρων (τχ. 244/σ. 44). Σήμερα δημοσιεύει συνέντευξη που πήρε η Ελένη Καλαφάτη από τον Alberto Tenenti.

—Μιλάμε τη στιγμή που ολοκληρώνονται οι εργασίες του Β' Διεθνούς Συμποσίου Ιστορίας με θέμα: «Μεσογειακές Οικονομίες: Ισορροπίες και διασυνδέσεις 13ος και 19ος αιώνες». Στη γενική εισήγηση που παρουσιάσατε στη συνεδρία με θέμα: «Κίνδυνος και ασφάλεια: καταδρομή και ασφάλειες ανάμεσα στην Ανατολική και Δυτική Μεσόγειο, 15ος - 19ος αιώνες», προσεγγίζετε τις ναυτασφάλειες σαν «... μια καμπή στις νοοτροπίες και συγχρόνως σαν μια νέα οικονομική πρακτική». Την ίδια σύνθετη οπτική θα διαπιστώσουμε αν ανατρέξουμε στους τίτλους των βιβλίων σας και στα θέματα των σεμιναρίων σας στην EHESS. Μιλήστε μας λοιπόν, για την αντίληψή σας της «συνολικής ιστορίας».

Είναι σπάνιο, σχεδόν αδύνατο, ένα συλλογικό φαινόμενο να μην αφορά συγχρόνως περισσότερες από μία από τις επιστήμες που αναλύουν τις ανθρώπινες πράξεις. Ο καθένας, είναι αλήθεια, έχει τη δική του εξειδίκευση. Το ουσιαστικό είναι να είμαστε προσεκτικοί και ανοιχτοί στην παρατήρηση και στη μελέτη εκδηλώσεων για τις οποίες δεν ενδιαφερόμαστε αυθόρμητα. Η πνευματική δημιουργικότητα τρέφεται πολύ συχνά από υποθέσεις που μπορούν να εμπνεύσουν έρευνες που πραγματοποιούνται σε τομείς διαφορετικούς από αυτούς που κανείς καλλιεργεί συνήθως. Από την άλλη όσο περισσότερο διευρύνουμε τη δική μας άμεση εμπειρία με τη μελέτη διαφόρων προβλημάτων, τόσο περισσότερες ευκαιρίες θα έχουμε να καταλάβουμε και να τοποθετήσουμε καλύτερα τα ειδικά αντικείμενα που εξετάζουμε.

Δεν θα ήθελα να σταματήσω στις λέξεις. Εν τούτοις αντί για συνολική ιστορία (*histoire totale*) —για την οποία, ωστόσο, πολλοί έχουν μιλήσει— θα προτιμούσα να μιλήσω για σφαιρική ιστορία (*histoire globale*). Από κάποιες απόψεις υπάρχει ελάχιστη διαφορά ανάμεσα στις δύο εκφράσεις: αλλά η δεύτερη μου φαίνεται περισσότερο λειτουργική. Και η μία και η άλλη κατονομάζουν στόχους που είναι εξαιρετικά δυσπρόσιτοι. «Σφαιρική» μου φαίνεται ότι δείχνει καλύτερα το σταδιακό προχώρημα, την προσπάθεια να καταλάβουμε όλο και περισσότερα, ακόμη κι αν δεν μπορούμε να ισχυριστούμε ότι θα κατακτήσουμε το σύνολο αμέσως. Η σφαιρικότητα θα έπρεπε να γίνει κατανοητή σαν μια ερευνητική απαίτηση που μπορεί να λειτουργήσει

σ' οποιοδήποτε στάδιο της έρευνας, ώστε να την εμπλουτίσει προοδευτικά, να αποκαταστήσει όλο και περισσότερους δεσμούς και διασυνδέσεις, να ανακαλύψει νέες συγκλίσεις και νέες αλληλοτομίες. Η γνώση δεν μπορεί να τραφεί ικανοποιητικά παρά μόνο από τη σύλληψη των σχέσεων που υπάρχουν ανάμεσα σε απόψεις που έχουμε την τάση να διακρίνουμε και που έχουμε συνηθίσει να τις εξετάζουμε χωριστά. Εκτιμώ ότι κάθε ανθρώπινο φαινόμενο έχει την σφαιρικότητά του και η κατανόησή του θα είναι τόσο πιο ικανοποιητική όσο βάζουμε σαν στόχο να την αναζητήσουμε και να την ξαναβρούμε.

— Όταν εξετάζεται ένα θέμα, επεκτείνεστε γεωγραφικά σ' ολόκληρο το χώρο της Δυτικής Ευρώπης, αλλά δεν αναφέρεστε ποτέ στην Ανατολική Μεσόγειο. Περιορισμός που ίσως επιβάλλεται από τη διαφορά ιστορικών σχηματισμών. Πώς βλέπεται ένα συνέδριο που αναζητά τις σχέσεις αυτών των δύο κόσμων;

Ξέρουμε πόσο είναι δύσκολο να πραγματοποιηθεί η οικουμενικότητα. Πριν λίγο υπογράμμισα το γεγονός ότι ο καθένας έχει την ιδιαίτερη παιδεία του και κατά συνέπεια είναι περισσότερο διατεθειμένος να προσεγγίσει ορισμένα φαινόμενα και όχι κάποια άλλα. Τα προβλήματα που αφορούν την Δυτική Ευρώπη είναι από μόνα τους εξαιρετικά σύνθετα και ικανά να απορροφήσουν μια ολόκληρη ερευνητική ζωή. Κατά συνέπεια χαίρομαι ακόμη περισσότερο που το Συνέδριο αυτό έχει σαν στόχο την αντιπαράθεση των προβλημάτων της Δυτικής Μεσογείου με εκείνα της Ανατολικής, στον όψιμο Μεσαίωνα και τους νεότερους χρόνους. Κατ' αρχή, γιατί στην πραγματικότητα δεν ήταν ποτέ διαχωρισμένα. Μετά, γιατί αυτοί που εξετάζουν τα μεν έχουν ανάγκη να γνωρίσουν και τα άλλα. Μέσα από τη μελέτη της ιστορίας του βενετικού κόσμου μπόρεσα να το διαπιστώσω εδώ και πολύ καιρό, όπως το διαπιστώνω ξανά τώρα μελετώντας την ιστορία της Ραγούγας του Βαλκανικού Κέντρου Ντουμπρόβνικ. Αναγνωρίζω πρόθυμα ότι κάποιες κοινωνικές και πολιτισμικές κληρονομίες μου είναι περισσότερο οικείες από άλλες: αλλά βρίσκω μαγευτική την επαφή με άλλους κόσμους και κατ' αρχήν τους κόσμους της Ανατολικής Μεσογείου. Γλωσσικά ή άλλα εμπόδια μπορεί να υψώνονται στο δρόμο αυτής της διευρυμένης γνώσης. Ακόμη κι αν κανείς δεν μπορεί ή δεν ξέρει να τα ξεπεράσει όλα, πολλά βήματα εί-

Alberto Tenenti

Ιταλός ιστορικός. Από το 1949 ως το 1953 εργάστηκε στο Γαλλικό Εθνικό Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών «CNRS». Διετέλεσε διευθυντής των αρχείων του κράτους της Brescia. Σήμερα είναι διευθυντής σπουδών στην Ecole des Hautes Etudes en Science Sociales και μέλος πολλών άλλων επιτροπών και επιστημονικών προγραμμάτων.

Τα επιστημονικά του δημοσιεύματα περιλαμβάνουν μελέτες για την Αναγέννηση και τη νεώτερη ευρωπαϊκή ιστορία, ανάμεσα στις οποίες ξεχωρίζουν: *Η αίσθηση του θανάτου και η αγάπη της ζωής στην Αναγέννηση*, Τορίνο 1957, *Αναγέννηση και Μεταρρύθμιση*, Τορίνο 1972, *ο σχηματισμός του σύγχρονου κόσμου*, Μπολώνια 1980.

ναι δυνατά. Το ουσιαστικό είναι να μη θεωρούμε καμιά περιοχή σαν τον ομφαλό του κόσμου και να είμαστε διατεθειμένοι ν' ανακαλύψουμε όλες τις μορφές της ανθρώπινης ζωής, άξιες να εκτιμηθούν και να μελετηθούν σε βάθος.

Το να κλείνεται κάποιος σ' ένα και μόνο πολιτισμό, ακόμη και στο δικό του, δεν θα έπρεπε να είναι αποδεκτό στην εποχή που ζούμε.

— Σε σχέση με την προβληματική που αναπτύξατε πιο πάνω, πώς εννοείτε την αντιπαράθεση απόψεων που ευχηθήκατε στο χαιρετισμό σας προς τους συνέδρους. Γενικότερα σε ποιο επίπεδο τοποθετείτε το διάλογο, τις ανταλλαγές ανάμεσα σε ιστορικούς που μελετούν διαφορετικούς κοινωνικούς σχηματισμούς;

Είναι φυσικό, και εν πάση περιπτώσει συνηθισμένο, η επιστημονική εμπειρία του καθενός να συμβάλλει στη διαμόρφωσή του και να του εδραιώνει ορισμένες πεποιθήσεις ή βεβαιότητες. Είναι λοιπόν απαραίτητο, για να αποφύγουμε να κλειστούμε στην προσωπική μας εμπειρία, να ανοιχτούμε στο διάλογο και στην αντιπαράθεση τόσο μεθόδων όσο και αποτελεσμάτων. Ο διάλογος, μου φαίνεται, πρέπει να εγκαθιδρυθεί σ' αυτό το διπλό επίπεδο συγχρόνως: μέθοδοι και κριτήρια εργασίας από τη μια μεριά, αποτελέσματα από την άλλη. Δεν είναι δυνατό να συγκρίνουμε δεδομένα στα οποία έχουν καταλήξει διαφορετικές έρευνες χωρίς να αναφερθούμε και να αναρωτηθούμε για τις επιστημολογικές βάσεις που έχουν πρυτανεύσει σ' αυτές τις ίδιες έρευνες. Η αντιπαράθεση πρέπει κατά συνέπεια να τοποθετηθεί και στα δύο επίπεδα συγχρόνως, αν θέλει να είναι συγκεκριμένη και παραγωγική. Αν αυτό είναι αληθινό σαν ένα γενικό σχήμα, είναι πολύ λιγότερο απλό να υποδείξουμε προτεραιότητες στις ερωτήσεις και τα προβλήματα που πρέπει να πραγματευτούμε. Αλλά μπορεί να είναι κανείς σίγουρος ότι από οποιαδήποτε αντιπαράθεση θα αναπηδήσουν πρόοδος και προχώρημα των γνώσεων. Εάν κατά τύχη ανακινήσουμε λάθος προβλήματα δεν θ' αργήσουμε να το αντιληφθούμε. Είναι φυσικό να διαλεγόμαστε ξεκινώντας από τα σημεία όπου ο καθένας έχει φτάσει: αυτό θα επιτρέψει να αναμετρήσουμε την απόσταση που έχουμε να διατρέξουμε και να δούμε ποιους καινούριους δρόμους είναι προτιμότερο ν' ακολουθήσουμε —αν δεν βρισκόμαστε ήδη στο σωστό. Δεν υπάρχει θαυματουργή συνταγή: πρέπει να προ-

ρούμε βαθμιαία— έτοιμοι στην ανάγκη ν' λάξουμε ριζικά πορεία. Αλλά κατ' αρχήν, ν υπάρχουν προβλήματα που να μην είναι ήσιμη η αντιμετώπισή τους, ούτε ερωτήματα που να έχουν προτεραιότητα όταν μελετά- κοινωνικούς σχηματισμούς; τίποτα δεν εί- η δευτερεύον εξ ορισμού.

Πώς βλέπετε την ελληνική ιστοριογραφία μ τη σχέση της με το δυτικό ιστοριογραφικό γεγονός; τη θέση της σ' αυτό;

Η ελληνική ιστοριογραφία πρέπει να αντι-επωπίσει —αλλά δεν είναι η μόνη σ' αυτή η κατάσταση— μια διπλή απαίτηση. Από η μια μεριά είναι ανάγκη να γνωρίσει καλύ-ερα το παρελθόν της, να αυξήσει την κληρο-ομιά των γνώσεων που έχουν συσσωρευτεί έχρι τώρα. Από την άλλη βρίσκεται αντιμε-ωπη με την επιρροή μεθόδων που τις έχουν δη επεξεργαστεί αλλού και με μεθοδολογι-ές μεταβολές που επαληθεύονται στην ιστο-ιογραφία άλλων χωρών, ειδικά στη Δύση. ύχομαι θερμά η ελληνική ιστοριογραφία να ην υποκύψει στη γοητεία των συρμών που ρχονται από το εξωτερικό. Η ελληνική ραγματικότητα δεν είναι ανάγκη να μελετη-εί με κριτήρια που ακολουθήθηκαν ή εφαρ-όστηκαν αλλού. Όπως κάθε άλλη ιστοριο-ραφία, η ελληνική ιστοριογραφική σχολή έ-ει, χωρίς αμφιβολία, πολλά να μάθει από τις χολές άλλων χωρών. Αλλά δεν πρέπει ποτέ α ξεχνάμε ότι η ελληνική ιστορία έχει την ιυτονομία της και τα ιδιαίτερα χαρακτηρι-τικά της. Δεν πρέπει, επ' ουδενί, να τα υπο-άξουμε σε προβληματικές, που ίσως είναι ιωστές για άλλες περιοχές. Ο βασικός στό-ος της ελληνικής ιστοριογραφίας είναι, για ιένα, να αποφύγει την αποικιοποίηση από ην όποια ιστορική παιδεία. Πρέπει να επε-εργαστεί τις δικές της μεθόδους, επωφελού-ιενη βέβαια από κείνες που εφαρμόστηκαν αλλού. Πρέπει να σεβαστεί σε βάθος το πα-ελθόν και το παρόν της ώστε να προετοιμά-ει ένα μέλλον δικό της, ανεξάρτητο. Όλες η περιοδοί της ελληνικής ιστορίας είναι ά-ιες μελέτης και όλες οι μορφές της ελληνι-κής ζωής τοποθετούνται σ' ένα επίπεδο που δεν πρέπει να θεωρείται κατώτερο από κανέ-α άλλο. Στο γνωστικό επίπεδο, το ελληνικό παρελθόν αξίζει τουλάχιστον την ίδια προσο-ή όσο και το παρελθόν οποιασδήποτε άλλης ώρας και επομένως απαιτεί μία εξίσου αυ-στηρή μελέτη, που να μην είναι υποταγμένη σε παραμορφωτικές μεθοδολογικές επιδρά-σεις.

— *Μιλήσατε για την επεξεργασία από την ελληνική ιστοριογραφία της δικής της μεθοδολογίας (με την διπλή διάσταση: πρόβλημα - τεκμήριο) σαν το βασικό στόχο μιας προσπάθειας για την παραγωγή μιας «ανεξάρτητης» επιστήμης. Η απουσία μεταπτυχιακών σπουδών στην Ελλάδα υποχρεώνει τους νέους ιστορικούς να ιναζητήσουν τα νοητικά εργαλεία τους στο εξωτερικό. Πώς αυτή η μαθητεία μπορεί να εξυπηρετήσει τον στόχο που διατυπώσατε πιο πριν;*

Θίγεται ένα πρόβλημα εξαιρετικά επίκαι-ρο, κοινό εξάλλου και σ' άλλες μεσογειακές ώρες, που επίσης στερούνται κατάλληλων μεταπτυχιακών δομών ή που μόλις αρχίζουν

να τις διαμορφώνουν. Είναι εξάλλου ένα πο-λύ συγκεκριμένο πρόβλημα επαφής και αντι-παράθεσης με τις άλλες χώρες: από τη λύση του εξαρτάται, τουλάχιστον εν μέρει, το μέλ-λον της ελληνικής ιστοριογραφίας.

Μου φαίνεται αναπόφευκτο —και από κά-ποιες απόψεις ευκαταίο— οι νέοι Έλληνες να μετακινούνται στο εξωτερικό για να ολοκλη-ρώσουν τις σπουδές τους —και για παράδειγ-μα στη Γαλλία. Αυτό που έχει σημασία, κατά την άποψή μου, είναι να μαθαίνουν πάντα με κριτικό τρόπο και να μην μεταφέρουν μηχανικά στην Ελλάδα τα μοντέλά και τις μορ-φές σκέψης που τους προσφέρονται στο εξω-τερικό. Μ' αυτό τον τρόπο θα μπορέσουν να διαφυλάξουν την προσωπικότητά τους, την πρωτοτυπία της ελληνικής ιστοριογραφίας και την πολιτισμική τους αυτονομία. Έχω α-πόλυτη εμπιστοσύνη ότι οι Έλληνες σπουδα-στές του εξωτερικού θα ξέρουν να είναι δά-σκαλοι στη χώρα τους. Τα νοητικά εργαλεία με τα οποία ξεκινούν, θα μπορέσουν χωρίς αμφιβολία να τα τελειοποιήσουν ή να τα εμ-πλουτίσουν σ' άλλες σχολές: αλλά πρέπει να κρατήσουν το μέτρο της ελληνικής πραγμα-τικότητας ώστε να μπορέσουν στη συνέχεια να εφαρμόσουν με τρόπο αποδοτικό και λει-τουργικό τα κατακτημένα νοητικά εργαλεία.

— *Στη Στρογγυλή Τράπεζα με θέμα «Η ιστορία ανάμεσα στο Φολκλόρ και την ανθρωπολογία», που έκλεισε τις εργασίες του Συνεδρίου, τέθηκε το πρόβλημα της διεπιστημονικότητας. Θεωρείτε την αποκατάσταση ενός διαλόγου με τις άλλες κοινωνικές επιστήμες απαραίτητη για την θεματολογική και μεθοδολογική ανανέωση της ελληνικής ιστοριογραφίας;*

Νιώθω μεγάλο πειρασμό να σας απαντήσω όχι: για τη θεματολογική και μεθοδολογική ανανέωση της ελληνικής ιστοριογραφίας, δεν είναι απαραίτητος ο εντατικός διάλογος με τις άλλες κοινωνικές επιστήμες. Δεν θα ή-θελα να παραξηγηθούν τα λεγόμενά μου, πο-λύ περισσότερο, γιατί εκτιμώ το διάλογο και θεωρώ χρήσιμη την διεπιστημονική αντιπα-ράθεση. Αλλά θα ήθελα η ελληνική ιστοριο-γραφία να αποφύγει την πολύ βιαστική υπο-δοχή όσων θεωρούνται κεκτημένα άλλων κοινωνικών επιστημών. Ο επιδιωκόμενος στόχος είναι να κάνουμε όλο και καλύτερα την ιστορία της Ελλάδας. Δεν πρέπει να ει-σάγουμε πνευματικά προϊόντα που αντί να ευνοήσουν την οργανική ανάπτυξη αυτής της ιστορίας, θα την στρεβλώσουν και θα μειώ-σουν την πρωτοτυπία της. Δεν υπάρχουν αν-θρωπολογικά, κοινωνιολογικά ή λαογραφικά κλειδιά ικανά να λύσουν αυτόματα τα προ-βλήματα της ελληνικής ιστορίας. Είναι απα-ραίτητη η ενημέρωση για τις μεθόδους που ε-φαρμόζονται αλλού και στα πλαίσια άλλων επιστημών. Αλλά δεν πρέπει να πιστεύουμε οτι ένας θεωρητικός διάλογος μπορεί να λύ-σει πολλά προβλήματα συγκεκριμένης ιστο-ρικής γνώσης, όπως αυτά που τίθενται στην Ελλάδα και στην Ανατολική Μεσόγειο. Δεν πρέπει επίσης να πιστεύουμε ότι οι άλλες επι-στήμες έχουν πολλά να δώσουν στην ελληνι-κή ιστοριογραφία. Δεν έχουν κανένα αερο-πλάνο να της προσφέρουν για να καλύψει σε χρόνο - ρεκόρ την απόσταση που της μένει να διατρέξει.

*Η μαγειρική δημιουργικό
ωαιχνίδι για τα παιδιά σας*

*Σαν μπενες σ' ένα βιβλιοπωλείο
τι παραξενό νικθεις να υπάρχει
γυρω σου, ποια μυρουδια
μαργαλαει τη μυτη σου.
Τι κανει, το στομαχι σου να κουνιεται
ανυπομονα, τα ποδια σου
να τρεμουν, και μια ξαφνικη ζαλαδα
να σε συνεπαιρνει:*

Είναι αυτός,

τον ειδες μπρος στα ματια σου

*ο ΜΟΝΑΔΙΚΟΣ και σου χαμογελα
ο ΑΝΕΤΠΑΝΑΛΗΠΤΟΣ, μανουλα μου
ο ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΣ ο ΜΑΓΕΙΡΕΒΑΣ!*

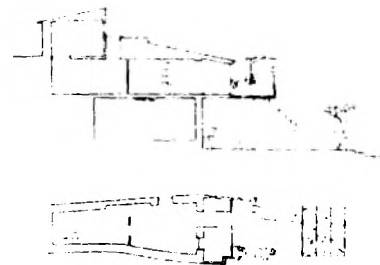
**ΕΩΤΑΣΕ Ο ΜΑΓΕΙΡΕΒΑΣ
Ο ΜΑΓΕΙΡΕΒΑΣ**

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΚΙΔΑΛΙΑ
ΠΑΡΣΗ 1 ΑΘΗΝΑ τηλ 36 31.741**

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
ΑΡΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ
ΤΑ ΠΑΛΙΑ ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΣΠΙΤΙΑ**

ΑΡΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΤΑ ΠΑΛΙΑ ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΣΠΙΤΙΑ

*Ένα λεύκωμα υποδειγματικής καλαισθησίας
με φωτογραφικά παραδείγματα και σχέδια
των παλιών λαϊκών αθηναϊκών σπιτιών*

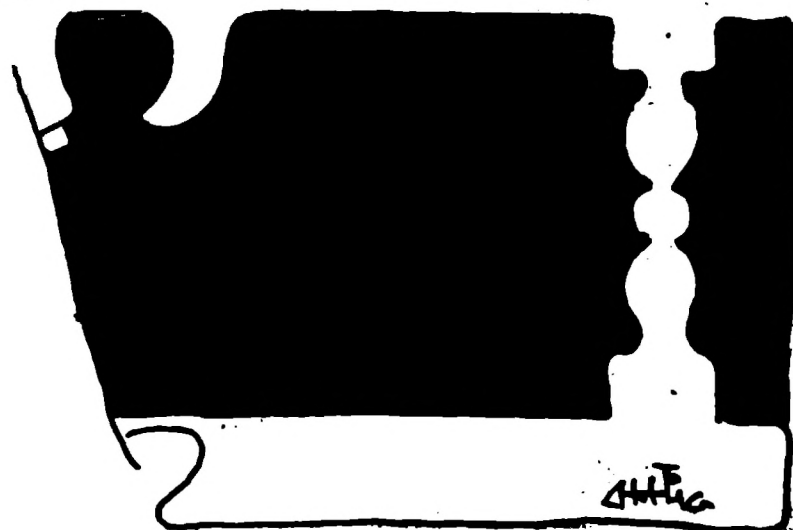
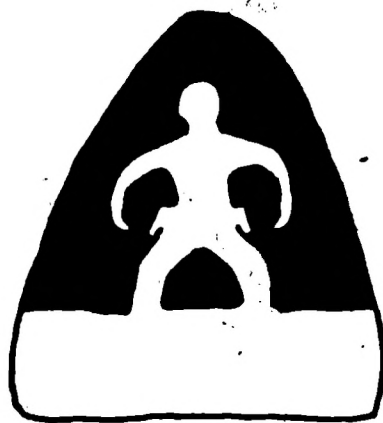
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

- ΟΔΗΓΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ, με συνεργασία του Υπουργείου Παιδείας (1984)
- Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ, επιμέλεια Μ. Νικολινάκος (1983)
- Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, του Χρ. Τζεκίνη (1984)
- ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, του Γ. Βάζου (1983)
- Η ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ, του Ν. Σκουλά (1983)
- ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΟΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ, του Χρ. Τζεκίνη (1983)
- ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, των Θ. Κατσανέβα, Α. Ζησιμόπουλου (1983)
- Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ, του Γιάννη Μακρή (1982)
- ΟΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΣΧΟΛΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΤΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ, ΦΟΡΕΑ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ, του Στάθη Χαϊκάλη (1982)
- ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΜΑΘΗΤΕΙΑΣ ΤΟΥ ΟΑΕΔ: ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ, ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ, ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ, των Κ. Κασιμάτη, Ζ. Πιλαφτζόγλου, Κ. Τσακίρη (κατ' ανάθεση στο Ε.Κ.Κ.Ε.) (1982)
- ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΤΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΠΙΚΡΑΤΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΟΚ, της Αικ. Γραικιώτου (1983)
- Η ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟ 1981: ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ, του Γ. Χατζηπαναγιώτου (1982)
- Η ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟ 1982, του Γ. Χατζηπαναγιώτου (1983)
- ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, του Θ. Κατσανέβα (1983)
- ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΟΚ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ, της Β. Σταυριανοπούλου (1983)
- ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΣΕ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ, του Χρ. Τζεκίνη (1983)
- ΒΑΣΙΚΟΙ ΟΡΟΙ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΗ ΕΙΔΙΚΟΥΣ, του Κ. Ευστρατόγλου (1984)
- ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, του Α. Μπουγά (1983)
- Η ΜΕΡΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΟΚ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, του Γιάννη Μακρή (1983)
- ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΜΙΚΡΟΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, του Στάθη Χαϊκάλη (1982)
- Η ΖΗΤΗΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, του Κ. Ευστρατόγλου, Α. Μπουγά (1983)
- ΟΑΕΔ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΤΟΥΣ 1982
- ΤΟ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΗΣ ΚΑΒΑΛΑΣ, του Γ. Πέγιου (υπό έκδοση)
- Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, του Γ. Χατζηπαναγιώτου (υπό έκδοση)
- Η ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1828-1832, του Χρ. Κωνσταντινόπουλου (υπό έκδοση).
- ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΣΕ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, των Θ. Κατσανέβα, Μ. Ντότσικα-Παπαβασιλείου (υπό έκδοση).

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ-ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Θράκης 8 Τράχωνες τηλ. 9942810-24

Για μια χούφτα δικαιώματα

της Άντειας Φραντζή

Την υπόθεση —το στόρι δηλαδή— μιας μόνο πλευράς των πνευματικών δικαιωμάτων, όσων σχετίζονται με τα λεγόμενα συγγενικά δικαιώματα, και μάλιστα όπως προκύπτουν από το χώρο του ελληνικού τραγουδιού, θα διαβάσουμε σε κείμενα που δημοσιεύονται σε άλλες σελίδες. Παραμένουν, όμως, τα καίρια συμφραζόμενα του όλου θέματος προς συζήτηση, αναζήτηση και προσδιορισμό τους, όσο αυτό είναι δυνατό.

Γιατί πέρα από την αγανάκτηση, το οργίλο ύφος, τις απρέπειες, τις δίκες, τις δικαστικές αποφάσεις και τις ανακλήσεις τους, δεν έχει καταστεί δυνατό να προστεθεί —έστω και σε ελάχιστο βαθμό— κάτι στην κατανόηση του «έργου του δημιουργού του». Είμαστε όλοι δεκτικοί στους αφορισμούς και οι πνευματικοί άνθρωποι αυτού του τόπου όχι μόνο αψίστανται του έργου αποσαφήνισης τέτοιων προβλημάτων, παρά συχνά —καθώς είναι μέσα στις γκρίνιες, τα παράπονα και τα πραγματικά αυτών των υποθέσεων— εμπλέκονται και η ταινία γίνεται γουέστερν, ίστερν ή καθαρόαιμη ελληνική λεβεντιά, αναλόγως.

Το μέγα προνόμιο των δημιουργών, αυτό που τους κάνει προεξάρχοντες της καλλιτεχνικής έκφρασης, είναι αυτό καθεαυτό το προνόμιο να γεννούν. Από κει και πέρα, όμως, οι συνδικαλιστικές τους επιδόσεις και οι επαγγελματικές τους διεκδικήσεις υπερβαίνουν την επιχειρηματολογία τους, η οποία στηρίζεται σ' αυτόν ακριβώς τον προνομιακό τους ρόλο. Αρκούνται στη δημοκοπία, η οποία στηρίζεται στην πολύτιμη χάρη της δημιουργίας που τους δόθηκε, ενώ στην πραγματικότητα μιλούν με την έπαρση των κοινωνικών επιφανομένων της. Οι ερμηνευτές πάλι —όσο διάσημοι κι αν γίνουν, όσα χρήματα κι αν κερδίσουν— έχουν σχεδόν πάντα και σχεδόν μοιραία ένα ρόλο που έπεται: όχι δευτερεύοντα, όχι κατώτερο, αλλά οπωσδήποτε δευτερογενή. Μπορούν να αναδείξουν ένα σπουδαίο έργο σε σπουδαιότερο, μπορούν να κάνουν ένα μέτριο έργο να σταθεί στα πόδια του και, εν πάσει περιπτώσει, σε ορισμένες τουλάχιστον κατηγορίες δημιουργίας —όπως για παράδειγμα στο τραγούδι και το θέατρο— η ερμηνεία τους συσσωματώνεται με το αρχικό έργο και δεν μπορεί πια να λειτουργήσει χωρίς αυτούς. Γιατί, τι και πόσο τραγούδι είναι μία σύνθεση που δεν

εγγράφηκε στη συνειδησή μας με μία φωνή και τι είναι το θέατρο αυτό που ποτέ δεν παίχτηκε;

Όταν, λοιπόν, οι ίδιοι οι δημιουργοί υποβαθμίζουν την υπόθεση των πνευματικών τους δικαιωμάτων, οδηγώντας την στο επίπεδο της σχέσης ιδιοκτησίας, θα πρέπει να μας εξηγήσουν πως νοούν την πνευματική δημιουργία, αυτήν που προέρχεται από ανώνυμες φωνές: αυτήν που πάνω της στηρίχτηκε όχι μόνο το δικό τους πνευματικό οικοδόμημα, αλλά και όλου του Νεότερου Ελληνισμού.

Ποιο το νόημα του μύθου, του δημοτικού τραγουδιού, ποιος και με ποια λογική θα διεκδικούσε δικαιώματα κτητικής σχέσης από αυτά; Και ποιος δεν δικαιούται να τα αναπαράγει, να τα τραγουδήσει, να τα μεταδώσει;

Είναι γνωστό ότι η ανάπτυξη της αστικής τάξης διαμόρφωσε και τους νέους όρους ως προς την καλλιτεχνική δημιουργία, από όπου και ξεκινά η επώνυμη έντεχνη παρουσίαση του δημιουργού, συνδυασμένη ακριβώς με την ανάπτυξη της ατομικότητας. Είναι, όμως, επίσης γνωστό πως τα ίδια τα αστικά ήθη έφτιαξαν και εκαλλιέργησαν την άποψη που αναδεικνύει την τέχνη ως κτήμα του συνόλου, ως πρόσκτημα του έθνους καταρχήν και όλου του κόσμου εν συνεχεία. Ποιο είναι, λοιπόν, το νέο «ήθος», που μας αποκαλύπτουν τώρα με τη στάση τους οι δημιουργοί, αν δεν είναι τίποτα άλλο από πνευματική στείρωση;

Χωρίς αμφιβολία το νέο «ήθος» δεν είναι παρά τα λεφτά. Και, ασφαλώς, κανείς δεν θέλει να λιμοκτονούν οι δημιουργοί, οι ερμηνευτές, καθώς και ο σύμπας κόσμος(!). Κι αυτά απασχολούν τους δημιουργούς, τους ερμηνευτές, όταν χειρίζονται με τον τρόπο που είδαμε πρόσφατα, τα ζητήματα των πνευματικών τους δικαιωμάτων. Αλλά, ας μην παριστάνουν πως μια υπόθεση οικονομικής διανομής, είναι υπόθεση πνευματική. Δεν πείθουν κανέναν. Γιατί όσο ικανότεροι παρουσιάζονται στον εκδυχαϊσμό των πνευματικών ζητημάτων, άλλο τόσο μπορεί και ο κόσμος να τους αρνηθεί.

Και τότε, ας μας πουν, ποια δημιουργία, από ποιους και σε ποιους απευθυνόμενη θα μπορέσει ποτέ να υπάρξει;

Εξάντας

Ελληνική Λογοτεχνία • Δοκίμιο • Ξένη Λογοτεχνία
Φιλοσοφία • Εθνική Αντίσταση • Παιδικά
Ελληνικά Θέματα • Επιστημονική Φαντασία

Κωλέττη 11 • Τηλ. 36.04.885
Τζαβέλα 1 • Τηλ. 36.21.236

Η ιερή ιδιοκτησία, που είναι ιερότερη όταν είναι πνευματική Ή ο τετραγωνισμός του κύκλου

του Γιάννη Η. Χάρη

Ο πόλεμος στο μέτωπο συνθετών-τραγουδιστών συνεχίζεται, με τους πρωταγωνιστές, τους δευτεραγωνιστές και τους κομπάρσους, τους πλαγιοφύλακες και τους ισορροπιστές. Τα καθημερινά, τεράστια σεντόνια των εφημερίδων καλύπτουν, κυριολεκτικά, το θέμα, κρύβουν δηλαδή, σαν σεντόνια, όλη τη γύμνια της ιστορίας.

Γύμνια μεγάλη, μα το ντεκόρ πλουσιότατο —ροκοκό: Κατηγορίες, διαμαρτυρίες, αμετροέπειες και υστερίες, τρομοκρατικές κουβέντες και τρομοκρατικές ενέργειες, ανοχή και συνανοχή· σωματεία διασπώνται (ΕΜΣΕ), σωματεία δημιουργούνται (ΕΔΕΤ), εκατομμύρια τρέχουν («προκαταβολές» τα βαφτίζουν), «η ΑΕΠΙ είναι ληστρικός οργανισμός», «η ΑΕΠΙ όμως είναι υπηρέτης μου· δικός μου λογαριασμός αν με κλέβει» (ΕΔΕΤ: Μ. Χατζιδάκις), «να σώσουμε το ελληνικό τραγούδι» (καταστατική αρχή της ΕΔΕΤ), «να τραγουδούμε Ελύτη, Ρίτσο, Σεφέρη, όχι τα γυφτολαϊκά που θέλει η Αλεξίου» (ΕΔΕΤ: Κ. Γεωργουσόπουλος), «η Αλεξίου, η Γαλάνη και ο Νταλάρας μάς είπαν διασπαστές· τους απαγορεύουμε διαπαντός να λέν τραγούδια μας» (ΕΔΕΤ: Μ. Θεοδωράκης, Μ. Χατζιδάκις και οι συν αυτοίς —και Ανδριόπουλοι δηλαδή), «ο Νταλάρας με έδειρε πέρυσι, να μη με τραγουδήσει φέτος» (Μ. Ρασούλης), εξώδικα, μηνύσεις, δικαστήρια —ο Ιερός Πόλεμος της κτητικής αντωνυμίας: το έργο μου, το τραγούδι μου, η φωνή μου, η τσέπη σου.

Κι εμείς, πού χωρούμε εδώ μέσα;

Μας χρειάζεται όμως η αρχή: Εχθροπραξία πρώτη (έπειτα από τις συγγνωστές αντεγκλήσεις που πλαισιώνουν τη διάσπαση ενός σωματείου), όταν ο Νότης

Μαυρουδής προγραμματίζει να μεταδώσει, σε εκπομπή του στο 3ο Πρόγραμμα, δίσκο με τραγούδια δικά του σε στίχους του Μ. Χατζιδάκι. Ο Μ. Χατζιδάκις τηλεφωνεί αρμοδίως, ζητά και πετυχαίνει να μη μεταδοθούν τα τραγούδια αυτά, επειδή ο Ν. Μαυρουδής είναι «από τους άλλους».

Ιστορίες γνωστές, υστερίες παλιές (η περσινή λ.χ. απαγόρευση να εκτελούνται τραγούδια του «σε όλο τον ελλαδικό πανηγυριώτικο σοσιαλιστικό παρόντα χώρο»: *Καθημερινή* 2.7.1983). Ο Ν. Μαυρουδής διαμαρτύρεται. Αναλαμβάνει να απαντήσει ο Μ. Θεοδωράκης:

«Ο κ. Ν. Μαυρουδής εξακολουθεί (;) να ασχημονεί (;)! Χαρακτηρίζει το δικαίωμα ελάχιστης ηθικής αυτοάμυνας που εξάσκησε ο Μ. Χατζιδάκις διακόπτοντας (...) την καλλιτεχνική συνεργασία μαζί του σαν “αυταρχική απαγόρευση”! (...) Για τον ίδιο λόγο (...) ο Μ.Χ. ματαίωσε διεθνή περιοδεία του με την κ. Δήμητρα Γαλάνη, όπως κι εγώ, τις φωνοληψίες ενός νέου μου δίσκου με τον κ. Γιώργο Νταλάρα. (...) Το θέμα που δημιουργήθηκε πρόσφατα έχει για μας μία διάσταση: την ηθική! Αυτό το γνωρίζουν πολύ καλά αυτοί που κινούν τα νήματα της διαστρέβλωσης προσώπων, πραγμάτων και γεγονότων. Κι αυτό ακριβώς το ηθικό δικαίωμα να υπάρχουμε σαν δημιουργοί είναι που θέλουν να κατεδαφίσουν κυρίως οι νεόπλουτοι “σταρ” του τραγουδιού και οι περί αυτών (sic). Ας μη γελιέται η κοινή γνώμη: δεν μπορούν —κι ούτε προσπαθούν— να κρύψουν ότι στόχος τους είναι να γίνει η Ελλάδα του τραγουδιού... Ευρώπη! (...) Θα προχωρήσουμε σε αυστηρά μέτρα, για να διαφυλάξουμε το έργο μας και την τιμή μας!» (*Νέα* 17 Απριλίου).

Φληναφήματα παλιά, νταηλίκια γνωστά (όταν λόγου χάρη, όψιμος Κνίτης, απειλούσε Μικρούτσικο και Δημητριάδη —ΕΚΚΕ τότε αυτοί). Παρέθεσα μεγάλο μέρος από τη μακροσκελέστατη δήλωση του κηδεμόνα τού κ. Χατζιδάκι γιατί μπορεί σήμερα πια να αποτελεί κοινό τόπο ως προς το ύφος και το ήθος της, ως πρόδρομο όμως κείμενο μέτρησε την ανοχή μας, το μιθριδατισμό μας.

Κανένα κεραμίδι λοιπόν δεν έπεσε. Αντιθέτως, στον τόνο αυτού του κειμένου κουρντίστηκε ολόκληρο το σίριαλ που αναπτύσσεται έκτοτε.

Και φτάσαμε στην απαγόρευση να εκτελούνται τραγούδια των Θεοδωράκη - Χατζιδάκι και λοιπών (ακόμη και όταν ο έτερος «δημιουργός», ο στιχουργός εν προκειμένω, επιτρέπει την εκτέλεσή τους) ειδικά από τους Αλεξίου, Γαλάνη, Νταλάρα (επειδή αυτοί *συμπτωματικά* είναι συνδικαλιστές, λένε οι ίδιοι· επειδή αυτοί *ειδικά* μας αποκάλεσαν διασπαστές, και υπηρέτες ξένων συμφερόντων, λένε οι άλλοι, «εμάς που έχουμε φτύσει αίμα στις φυλακές προασπιζόμενοι...» και τα λοιπά· επειδή αυτοί *ειδικότερα* «είναι κεφαλαιούχοι και σε εκμεταλλεύονται, ελληνικέ λαέ», λέει ο Χατζιδάκις).

Το σόλοικο, όμως, ή και το κωμικό, είναι ότι οι τραγουδιστές και το σωματείο τους (ΕΤΕ) αγωνίζονται κι αυτοί —και εκεί είναι άλλωστε η ρίζα της αντιδικίας— «γι’ αυτό ακριβώς το ηθικό δικαίωμα να υπάρχουν σαν δημιουργοί», που λέει ο Θεοδωράκης. Είναι τα περίφημα «συγγενικά» ή «γειτονικά» δικαιώματα, που θα αναγνωρίζουν και σε κάθε εκτελεστή ενός τραγουδιού, πέρα από οικονομικά δικαιώματα, εξουσία να αποφασίζει για την τύχη του έργου όπου συμμετέχει.

Κι αυτοί το τραγούδι τους.

Ποια είναι λοιπόν η ουσία; το ίδιο πάπλωμα; Εδώ ας δοκιμάσουμε κι εμείς το «μας» το δικό μας, με δυο κουβέντες έστω αντισυνδικαλιστικές, ή ακριβώς αντισυνδικαλιστικές, διεκδικώντας τα τραγούδια μας, τη «Δραπετσώνα», την «Οδό ονειρών», τη «Συννεφούλα», που κανένας Θεοδωράκης, Χατζιδάκις ή Σαββόπουλος δεν μπορεί να τα βάλει πια στο χέρι, όχι γιατί δεν τους ανήκουν *τώρα* πια, παρά γιατί δεν τους ανήκαν, ή τους ανήκουν όσο μας ανήκουν, όχι γιατί «μ’ αυτά τραφήκαμε» και άλλα μελοδραματικά (μα πάντως *νόμιμα*), ούτε γιατί η τέχνη είναι *απείκασμα* ή μεταστοιχείωση της πραγματικότητας και της ζωής, και είμαστε για το «δημιουργό» η πραγματικότητα και η ζωή, και άλλα κοινότοπα (και πάλι *νόμιμα*), παρά γιατί ποια σπίτια και ποια χτήματά μας,

ΑΕΠΙ: Ελληνική Εταιρεία προς προστασίαν της πνευματικής ιδιοκτησίας Α.Ε.

ΕΔΕΤ: Ένωση δημιουργών ελληνικού τραγουδιού.

ΕΜΣΕ: Ένωση μουσικοσυνθετών-στιχουργών Ελλάδας.

ΕΤΕ: Ένωση τραγουδιστών Ελλάδας.

Μ. Ρασούλης: Μανόλης Ρασούλης.

ποια γίδα και ποια τηλεόρασή μας; Ποια ιδιοκτησία; πνευματική ιδιοκτησία;

Τι σημαίνει δηλαδή πνευματική ιδιοκτησία, και πόσο ιδιοκτησία, πόσο τηλεόραση, μπορεί να είναι ένα τραγούδι, ένα κείμενο κτλ.; (Και αν κάποιου του ανήκει η τηλεόρασή του, δεν του ανήκει βεβαίως το παιδί του —και είναι άλλο πράγμα η αναγνώριση της πατρότητας.)

Δεν θα λύσουμε εδώ, με αφοριστικές κουβέντες και μονοκοντυλιές, θέματα άλυτα παντού και πάντα, που φτάνουν ως τον ορισμό της τέχνης και του έργου τέχνης, κι ίσαμε το αυγό του Κολόμβου «τι είναι αντικειμενικό» κτλ. Ωστόσο, ρυθμίσεις όπως αυτές που προασπίζονται οι «δημιουργοί» (και τις ζητούν κι οι «άλλοι»), αυτές που προβλέπονται ως ένα βαθμό και στην ελληνική νομοθεσία, προϋποθέτουν αυτά ακριβώς τα προβλήματα λυμένα!

Και με αυτή την προϋπόθεση θα μπορούσε λ.χ. ο Ρίτσος να έχει απαγορεύσει τον «Επιτάφιο» του Θεοδωράκη (είναι γνωστό πόσο είχε διαφωνήσει αρχικά με τη συγκεκριμένη μελοποίηση). Ή έτσι μπόρεσε ο Ελύτης να απαγορεύσει πρόσφατα την κυκλοφορία δίσκου με μελοποιημένα ποιήματά του (που σημαίνει ότι επιδοκιμάζει, το λιγότερο, τους Προσανατολισμούς του Ανδριόπουλου). Ή έτσι πέτυχε ο Δ. Χριστοδούλου να καταδικαστεί γνωστή εταιρεία πετρελαιοειδών που διαφημιζόταν παρηχώντας πασιγνωστο στίχο του: «λίτρο λίτρο τον καημό μου» (φανταστείτε προς στιγμήν τη βιομηχανία μηνύσεων Ελύτη ή Ρίτσου εναντίον του δημοσιογράφου Λιάνη λ.χ., ή Καβάφη εναντίον όλων μας, ή ημών εναντίον ημών, όταν χρησιμοποιούμε αυτούσιες, ή με εμφανείς αλλοιώσεις, στερεότυπες εκφράσεις και παροιμίες).

Ας μην πελαγοδρομήσουμε άλλο. Ας γυρίσουμε στο ερώτημα για το πάπλωμα, κι ας ξαναπιάσουμε από κοντά το χορό «Το τραγούδι μου, το έργο μου, η τσέπη μου». Οπότε μπορεί και να μη μας αφορά. Μας αφορά όμως το ύφος όλης της ιστορίας, ιδιαίτερα καθώς διάλεξε να ντυθεί τη γνωστή εθνικοφροσύνη, στο ελληνοκεντρικό έστω μοντέλο των ημερών: Να

σώσουμε το ελληνικό τραγούδι από τις πολυεθνικές, από το «σταρ σύστημα» των τραγουδιστών, οργάνων της Ευρώπης, λένε οι Θεοδωράκης-Χατζιδάκις και οι λοιποί ΕΔΕΤ, να σώσουμε τον Ελύτη, τον Ρίτσο, τον Σεφέρη από τα τουρκογύφτικα «η συνωμοσία εναντίον του ελληνικού τραγουδιού δεν θα περάσει» δήλωσε και ο Δ. Σαββόπουλος (Νέα 31 Μαΐου· τι να εννοεί όμως τώρα ο Σαββόπουλος; Συνωμοσία από Θεοδωράκη-Χατζιδάκι; από Ελύτη-Ρίτσο-Σεφέρη; Προφανώς όχι. Από τα γυφτολαϊκά και τους πάτρωνές τους; Ο πατέρας, μπορεί καμιά φορά αυστηρός —όπως όταν τους μάλωσε για τις συναυλίες του περιοδικού Ντέφι στον Λυκαβηττό—, μα πάντως πατέρας του ρεύματος αυτού;).

Η δήλωση μάλιστα έγινε όταν το πνεύμα και η ιδιοκτησία του πέρασαν στη δικαιοδοσία του δικαστηρίου, όπου εμφανίστηκε και ο Σαββόπουλος, παρότι μη ΕΔΕΤ, έξω λοιπόν από το ευκαιριακό μαγαζί Θεοδωράκης-Χατζιδάκις-Ανδριόπουλος κ.ά., να υπερασπιστεί «το δικαίωμα του δημιουργού να απαγορεύει». Γενικά.

Επειδή όμως το θέμα τώρα είναι ειδικό, συγκεκριμένο, ποιος, πότε και σε ποιον απαγόρευσε να τραγουδά τραγούδια «του»; Κανένας, ποτέ, σε κανέναν, τις άπειρες φορές, γνωστές σε όλους, όπου θα όφειλαν, κατά τη λογική τους, να προστατεύσουν την «ιδιοκτησία» τους. Κάποιοι λεονταρισμοί του Θεοδωράκη και σεληνιασμοί του Χατζιδάκι, όπως αυτοί που αναφέραμε, δεν ξεπέρασαν, με τον εφήμερο χαρακτήρα τους, το φράγμα της ιδεολογικής ασυναρτησίας και της μικροπολιτικής εμπάθειας. Ούτε ο Σαββόπουλος απαγόρευσε —και ορθά— την αποπλάνηση των πολιτικά πιο ευαίσθητων τραγουδιών του, την εκτέλεση λ.χ. του «Πολιτευτή» από τον Θέμη Ανδρεάδη σε αστραφτερή μπουάτ, μπροστά σε αστραφτερές κοιλίες και πούρα που αγαλλιούσαν και καταχειροκροτούσαν —νωπή η χούντα τότε, και τα γαβγίσματα των κρατούντων περί «διεφθαρμένων πολιτικών» κτλ.

Πότε λοιπόν (θα) απαγορεύουν; Είδαμε: Όταν κάποιος τούς πει «διασπαστές», όταν κανείς τούς δειρεί *πέρυσι...*

Άραγε αν εμείς τους φτύσουμε, ας πούμε, φέτος, θα μας απαγορεύσουν του λοιπού και να τους ακούμε;

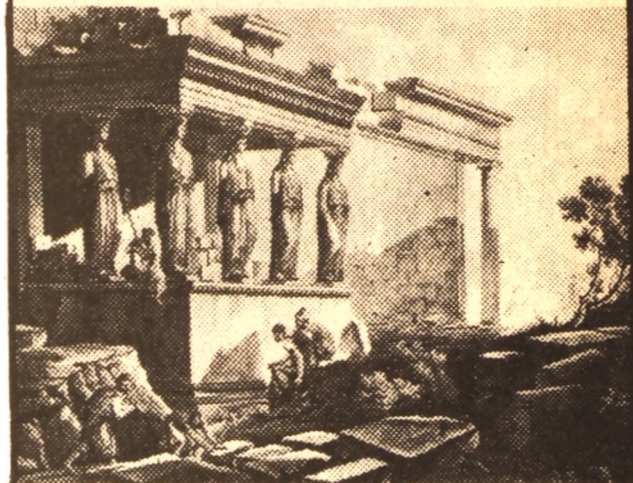
ΥΓ: Στις 18 Ιουνίου το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών δικάωσε καταρχήν τους «δημιουργούς». Το Πρωτοδικείο (βασισμένο άλλωστε στην κείμενη νομοθεσία) τη δουλειά του κάνει —κι οι συνθέτες κι οι τραγουδιστές· εμείς;

ΥΓ 2ο και τελευταίο: Στις εφημερίδες της 23ης Ιουνίου δημοσιεύτηκε η Συγνώμη των Θεοδωράκη-Χατζιδάκι: αρκεί που τους δικάωσε το δικαστήριο (στο οποίο, ας σημειωθεί, απορρίφθηκε η αίτηση ασφαλιστικών μέτρων που είχαν υποβάλει οι τραγουδιστές· δεν κρίθηκε αν η απαγόρευση συνιστά κατάχρηση δικαιώματος ή όχι), αρκεί λοιπόν που τους δικάωσε το δικαστήριο, κι αυτοί αίρουν την απαγόρευση. Δεν έχει νόημα να διορθώσω την πρώτη έστω πρόταση του σημειωμάτων μου: ύφεση δεν σημαίνει ειρήνη· εξαλλου, θαρρώ πως έχουμε πια να κάνουμε με ανώτερες πολεμικές τεχνικές.

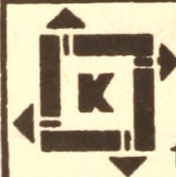
Γιάννη Σπανδωνή

ΘΡΗΝΟΣ

Α' βραβείο Παρνασσού

Ένας σκλάβος διηγείται την αρπαγή των μαρμάρων του Παρθενώνα και το στοίχειωμα της Μαρμαρωμένης Βασιλοπούλας, της Καρυάτιδας. Με την πένα του Γ. Σπανδωνή ζωντανεύει ένας παλιός αθηναϊκός θρύλος που ασκεί μια μυστικιστική γοητεία.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΛΕΝΤΗ

Κολοκοτρώνη 15,

1ος όροφος τηλ. 32.34.270

ΑΓΓΛΙΚΑ

Καθηγητής Αγγλικής με δεκατετράχρονη πείρα παραδίδει μαθήματα σε σοβαρά ενδιαφερόμενους ενήλικες, προχωρημένου επιπέδου. Τηλ. 36.00.573, κ. Κάλφογλου.

ή λέξη

ΖΑΚ ΛΑΚΑΡΙΕΡ (μετ. Αντώνης Θεωτόπουλος): Ο βαλμός του λεγμένου κίρκου
ΚΩΣΤΑΣ ΤΑΧΤΗΣ: Ζάα Λακάρ: μιαρ ήγμωτο
ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΑΚΟΣ: Τό χρονάι μιάς οδοστρίας
ΓΚΡΕΤΑΒ ΦΑΩΜΠΕΡ (μετ. Χρυσόστομος Λιονταράκης): Άθνα και Πάριζα
(Από την Άθνα στην Ελλάδα· Από την Ελλάδα στην Άθνα)
ΤΑΤΙΑΝΑ ΓΚΡΙΤΣΗ-ΜΙΛΛΙΕΣ: Μήνας από τον Άλμπερ Καμύ
ΧΕΝΡΥ ΜΙΛΛΕΡ (μετ. Παυλός Μουζός): Πρώτες εντυπώσεις από την Ελλάδα
ΖΑΝ ΚΟΚΤΥ (μετ. Θανάσης Αντωνίου): Στην Κωνσταντινούπολη
ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΑΝΙΗΛ: Λέξεις κλέβει· Δυνατότητα· Μονοτονία
ΕΛΕΝΑ ΣΤΡΗΤΤΑΡΗ: Πριν από τη Δημοκρατία
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΥΤΑΡΑΣ: Απαισιόδοξες ιστορίες εν είδει σατίρας
ΤΡΑΠΙΑΝ ΠΕΤΡΟΦΩΚΙ (μετ. Βασίλειος Θεωτόπουλος): Η αλήθεια· Η παλιά καλόα· Είδη
ΓΙΑΝΝΗΣ ΓΩΝΤΗΣ: Άθνα του Μόναχου στυλ
ΦΑΙΟΥΚ ΑΣΒΑΤ (μετ. Φ. Δ. Δρακονταειδής): Πθανότατες για το
διαμέρισμα από τις αρχές Άσφαλειας

ή κλεψύδρα

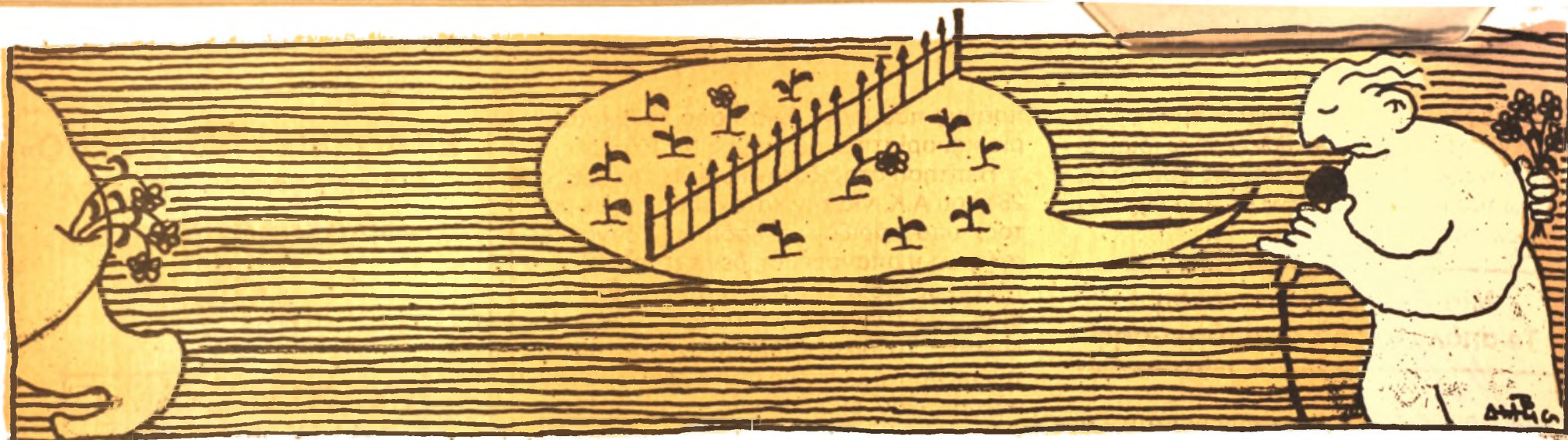
Κορίτσας Ντελφίνος, Κωνσταντίνος Ν. Δ. Τριανταφυλλίδης
Σε 6 πρόσωπα (μια συλλογή με τον Ιωάννη Κωνσταντίνου)
Σε 7 πρόσωπα (6 Άθνα· Σχολή για τη Σοφιστική του Όριστη Κωνσταντίνου)
Η κρίση του διαμετρητού (από τον Νίκο Καλαμά)
Η κρίση του βέλους (από τον Μανθάνη Μανώλη)
Εξ όσων· Άλκις Σολής, Παύλος Χ. Μάργαλιος,
Όριστης Αλεξάνδρος, Μάγδα Τσιγγάνη, Νάνσι Αντωναίου
Σχέδια και Σοφιστική του Όριστη Κωνσταντίνου

Ιούνιος '84

35

δρχ. 130

Για ένα τραγούδι «εξ αδιαιρέτου»

των Γιώργου Κοντογιάννη και Ρούλας Ελευθερίου

Το τραγούδι και γενικότερα το πνευματικό έργο είναι ένα αντικείμενο ή ένας ζωντανός οργανισμός, είναι μ' άλλα λόγια ένα «οικόπεδο» ή το «παιδί» του δημιουργού του; Ή μήπως κάτι εντελώς διαφορετικό; Πόση σχέση έχει η προσωπικότητα του δημιουργού με το δημιούργημά του; Μπορούν «κακοί» άνθρωποι, να γεννήσουν «καλά» παιδιά; Τι μπορεί να σημαίνει συνδικαλισμός στο χώρο της τέχνης; Ποια είναι η βαρύτητα του οικονομικού στη μάχη για την πνευματική ιδιοκτησία; Γίνονται όλα για «τα φράγκα»; Είναι τέλος δυνατό να ορισθούν με νόμο οι σχέσεις των συντελεστών ενός πνευματικού έργου;

Όλα αυτά τα ερωτήματα είναι πλευρές ενός προβλήματος, οι οποίες αναδεικνύονται μέσα από την πρόσφατη μάχη για το τραγούδι.

Παραμένει όμως ένα ερώτημα σ' όλα αυτά που τα καθορίζει και τα επισκιάζει. Πού βρίσκεται το ήθος; Έχει νόημα άραγε η αναζήτηση αυτής της τάξεως κριτηρίων μέσα σ' όλη αυτή τη διαμάχη; Μια απόπειρα, όχι να απαντηθούν αλλά όσο γίνεται να φωτιστούν αυτά τα ερωτήματα είναι το κείμενο που ακολουθεί.

Μια πρώτη διάσταση: Δύο πρόχειροι νόμοι

Μια από τις αιτίες της διένεξης στο χώρο του τραγουδιού είναι η διαφωνία σχετικά με δύο νόμους που ψηφίστηκαν το 1980, επί Ανδριανόπουλου: Τον 1064, «περί κασετοπειρατείας» —όπως έχει επικρατήσει στη νομική αργκό— και τον 1075 «περί συγγενικών δικαιωμάτων». Τέσσερα χρόνια μετά την ψήφισή τους, οι νόμοι αυτοί, όχι μόνο δεν έχουν τεθεί σε εφαρμογή, αλλά και μόνη η προοπτική της εφαρμογής τους, έχει προκαλέσει μια καθολική σύγκρουση των ενδιαφερομένων.

Αν περιοριζόμασταν στην δίκη προθέσεων, θα μπορούσαμε να συμπεράνουμε ότι τόσο ο κ. Ανδριανόπουλος, που τους εισήγαγε στη Βουλή, όσο και ο κ. Δεσποτόπουλος, που τους συνέταξε, ως νομικός σύμβουλος ταυτόχρονα της ΕΜΣΕ και της ΕΤΕ, κινήθηκαν με τις αγαθότερες των προθέσεων. Στόχος τους, όπως φαίνεται από τη διατύπωση των νόμων, ήταν, πρώτον η προστασία των ερμηνευτών από την ανεξέλεγκτη χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας και δεύτερον, η προστασία των εισπρακτικών δικαιωμάτων τόσο των συνθετών - στιχουργών, όσο και των ερμηνευτών - εκτελεστών.

Η νομοθεσία που ίσχυε μέχρι το 1980 προστάτευε μόνο το δικαίωμα του πνευματικού δημιουργού, το οποίο θεωρείται απόλυτο μέχρι σήμερα, καθώς η νομοθεσία αυτή δεν έχει τροποποιηθεί. Η προστασία των ερμηνευτών - εκτελεστών κα-

λυπτόταν από τα άρθρα 57-60 του Α. Κ. για την προστασία της προσωπικότητας και του «δικαιώματος επί των προϊόντων της διανοίας».

Τα τελευταία όμως χρόνια το πρόβλημα της αναπαραγωγής και αναμετάδοσης μαγνητοταινιών και δίσκων, που διακινούνται ανεξέλεγκτα, οδήγησε στην αναγκαιότητα νομοθετικής αναγνώρισης των δικαιωμάτων των ερμηνευτών επί του έργου τους. Σε διεθνές επίπεδο, υπάρχει από το 1961 η Διεθνής Σύμβαση της Ρώμης, η οποία αναγνωρίζει το δικαίωμα της απαγόρευσης και στους ερμηνευτές - εκτελεστές, με την προϋπόθεση όμως ότι δεν θα θίγεται το δικαίωμα των πνευματικών δημιουργών.

Η ρύθμιση αυτή αν και θεωρητικά δίκαιη, δημιουργεί παρόλ' αυτά αρκετά προβλήματα στην εφαρμογή της.

Η Ελλάδα μέχρι σήμερα δεν έχει επικυρώσει αυτή τη σύμβαση. Αντί γι' αυτό όμως ψηφίζεται ο 1075 που θεσμοθετεί το δικαίωμα να απαγορεύουν το έργο τους και οι ερμηνευτές - εκτελεστές με τόσο απόλυτο τρόπο μάλιστα, που θίγει άμεσα το επίσης απόλυτο δικαίωμα του πνευματικού δημιουργού πάνω στο έργο του. Αντιμετωπίζεται δηλαδή με απαράδεκτη προχειρότητα το ζήτημα της πνευματικής ιδιοκτησίας και τορπιλίζεται με την ίδια τη νομοθεσία η ανεύρεση μιας κοινά αποδεκτής λύσης.

Η ΕΔΕΤ, από την πλευρά της υποστηρίζει ότι η διάταξη αυτή ενισχύει στην πράξη τις μεγάλες φωνογραφικές εταιρείες, που ασκούν ευκολότερα έλεγχο στους τραγουδιστές και μέσω αυτών στους συνθέτες και στα τραγούδια.

Ο κίνδυνος αυτός, αν λάβουμε υπόψη μας τις συνθήκες που επικρατούν στο «σώου-μπίζνες» στην Ελλάδα, είναι πραγματι βάσιμος και ορατός.

Το δεύτερο πρόβλημα με το οποίο καταπιάνονται αυτοί οι νόμοι και δημιουργούν ένα τραγέλαφο, είναι το καθεστώς των εισπρακτικών φορέων. Έχουμε να κάνουμε με μια ακραία κρατιστική αντίληψη. Ο 1075 προβλέπει την αναγκαστική άσκηση των δικαιωμάτων των ερμηνευτών από μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς που συνιστώνται ή αναγνωρίζονται με Προεδρικά Διατάγματα. Πρόκειται στην ουσία όχι για προστασία, αλλά για «απαλλοτρίωση», όπως έγραψε και ο καθηγητής Άλκης Αργυριάδης σε άρθρο του στο Νομικό Βήμα, το 1981. Αντίθετα πλήρης ασάφεια επικρατεί ως προς τον τρόπο καθορισμού των ποσοστών και το ύψος του: «Περί δικαίας αμοιβής» περιορίζεται να μιλήσει ο νόμος.

Ως επιστέγασμα αυτών των ελαττωμάτων, έρχεται να προστεθεί η αντιμετώπιση της κασετοπειρατείας. Όχι μόνο οι ποινές είναι βαρύτατες, ώστε μόνο για παραδειγματισμό θα μπορούσαν να εφαρμοσθούν, αλλά συγκροτείται για τον έλεγχο ένα νομικό πρόσωπο, στο οποίο συμμετέχουν και τυχόν ανταγωνιστές, των επιχειρηματιών που ζητούν άδεια εγγραφής, σε δίσκους ή κασέτες.

Το παράδοξο είναι ότι και οι δύο αυτοί νόμοι, ψηφίστηκαν χωρίς να ανοίξει μύτη, με τη συμφωνία δηλαδή των διοικήσεων της ΕΜΣΕ και της ΕΤΕ. Το κομφούζιο βέβαια μπορεί να δικαιολογηθεί αν λάβει κανείς υπόψη του, ότι οι νόμοι αυτοί ψηφίστηκαν, όχι μόνο σε συνθήκες σύγκρου-

σης διαφορετικών κοινωνικών ομάδων (όπως γίνεται συνήθως), αλλά και σε ιδιαίτερες συνθήκες συναισθηματικής φόρτισης, λόγω του καυγά ΑΕΠΙ-ΕΜΣΕ που είχε ξεσπάσει τότε.

Μία δεύτερη διάσταση: Το απόλυτο της απαγόρευσης

Πώς όμως ήρθαν στην επικαιρότητα οι δύο αυτοί νόμοι, τέσσερα χρόνια μετά; Ας δούμε συνοπτικά τα γεγονότα, παραλείποντας τυχόν αναφορές στο παρασκήνιο, καθώς οι κατηγορίες που έχουν εκτοξευθεί «εκατέρωθεν» έχουν χάσει την αξιοπιστία τους.

Στις 5 Μαρτίου 1984 ιδρύεται από 37 συνθέτες και στιχουργούς η ΚΙΝΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ «και των συμφερόντων των δημιουργών του συνθετών, ποιητών και ελληνικού κοινού». Η διατύπωση αυτή περιέχει όπως είναι φανερό ευθύς εξαρχής μία πρόκληση.

Ανάμεσα στους στόχους της ΚΙΝΗΣΗΣ, σύμφωνα με την διακήρυξή της, είναι η επανεξέταση του νόμου για τα συγγενικά δικαιώματα και η διαπραγμάτευση με την ΑΕΠΙ για μια διαφορετική σχέση.

Ιδρυτικά στελέχη της κίνησης ο Μίκης Θεοδωράκης και ο Μάνος Χατζιδάκις και ανάμεσα στα μέλη της ο Διονύσης Σαββόπουλος και ο Λευτέρης Παπαδόπουλος που αποχωρούν όταν μετατρέπεται σε σωματείο (ΕΔΕΤ), μετά την επεισοδιακή γενική συνέλευση της ΕΜΣΕ στις 11 Μάρτη. Η ενέργεια αυτή της ΕΔΕΤ αποδοκιμάστηκε από όλα σχεδόν τα σωματεία που ανήκουν στην ΠΟΘΑ (Πανελλήνια Ομοσπονδία Θεάματος - Ακροάματος) και που στην πλειοψηφία τους ελέγχονται από το ΚΚΕ. Το τελευταίο αποδύθηκε σε μία αγωνιώδη προσπάθεια να συμβιβάσει την αντίθεση μεταξύ των μελών του.

Ανάμεσα σ' αυτούς που καταδίκασαν την ΕΔΕΤ ήταν και οι επικεφαλής της ΕΤΕ (τραγουδιστές) Χ. Αλεξίου, Δ. Γαλάνη και Γ. Νταλάρας, που αποκάλεσαν τους Χατζιδάκι και Θεοδωράκη «διασπαστές».

Απρόθυμη να δεχθεί τα κατεστημένα συνδικαλιστικά ήθη, που επιτρέπουν και βαρύτερες εκφράσεις, η ΕΔΕΤ απαγόρευσε το ρεπερτόριό της στους τρεις τραγουδιστές.

Από τη στιγμή της απαγόρευσης ο καυγάς ανάβει και εμφανίζεται στο προσκήνιο η ΤΕΝΤΑ. Ο επιχειρηματίας της ΤΕΝΤΑΣ Μπασιάκος είχε καθώς φαίνεται στο παρελθόν αθετήσει οικονομικές του υποχρεώσεις προς την ΑΕΠΙ. Ήταν λοιπόν ήδη φορτισμένη η ατμόσφαιρα, όταν αποφάσισε να περιλάβει στο ρεπερτόριο των συναυλιών Νταλάρα - Αλεξίου το ρεπερτόριο της ΕΔΕΤ χωρίς προηγούμενη άδεια της ΑΕΠΙ.

Η ΑΕΠΙ μετά την εντολή της ΕΔΕΤ έστειλε εξώδικο στην ΤΕΝΤΑ και απαγόρευσε τη χρήση του ρεπερτορίου. Η ΤΕΝΤΑ και οι Νταλάρας, Αλεξίου αντέδρασαν προσφεύγοντας σε ασφαλιστικά μέτρα

πράγμα που έγινε δεκτό από το δικαστήριο και ορίστηκε δικάσιμος σε 10 μέρες.

Η αίτηση στηριζόταν κυρίως στο άρθρο 281 του Α.Κ. για την κατάχρηση δικαιώματος, υποστήριξαν δηλαδή οι τραγουδιστές ότι η απαγόρευση δεν έχει σχέση με την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας, αλλά γίνεται για συνδικαλιστικούς λόγους. Το δικαστήριο τελικά απέρριψε την αίτηση, κρίνοντας ότι το δικαίωμα του πνευματικού δημιουργού είναι απόλυτο, και το έργο του συνέχεια της προσωπικότητάς του.

Η απόφαση αυτή θέτει ένα ευρύτερο πρόβλημα, που ξεπερνά την προσωπική διαμάχη των συγκεκριμένων συνθετών και τραγουδιστών, και αφορά στη φύση του πνευματικού έργου. Αν δηλαδή το πνευματικό έργο, από τη στιγμή που δίνεται στη δημοσιότητα, ανήκει εξολοκλήρου στον πνευματικό δημιουργό ή έρχεται να αποτελέσει αναπόσπαστο κομμάτι της πολιτιστικής κληρονομιάς μιας κοινωνίας.

Οι πιο προωθημένες απόψεις σήμερα υποστηρίζουν ότι το πνευματικό έργο ανήκει και στην κοινωνία, από τις παραδόσεις της οποίας αντλεί ο πνευματικός δημιουργός, είναι δηλαδή ένας ζωντανός οργανισμός, ένα «παιδί» και όχι ένα «πράγμα», που πρέπει να προστατευθεί «από τον υπερχειλίζοντα εγωισμό», που όπως γράφει ο συντάκτης του Αστικού μας Κώδικα Γ. Μαριδάκης, «δεν είναι ανεκτός υπό του δικαίου».

Η ταυτόχρονη απαγόρευση των Ρασούλη, Άκη Πάνου και Μαρκόπουλου (ο τελευταίος γιατί το εισιτήριο στην ΤΕΝΤΑ ήταν κατά τη γνώμη του ακριβό), αποδειχνουν το αδιέξοδο που μπορεί να προκαλέσει η υποστήριξη αυτή του απόλυτου των απαγορεύσεων, που μπορεί να χρησιμοποιηθούν είτε δίκαια, είτε καταχρηστικά.

Όπως είναι σήμερα βέβαια τα πράγματα ιδίως στην ελληνική δισκογραφία, μια πιο ψύχραιμη άποψη είναι ότι θα πρέπει να περιοριστεί η αλλαζονεία των τραγουδιστών και συγχρόνως να αναγνωριστεί το δικαίωμα των δημιουργών πάνω στο έργο τους, με κάποιους φυσικά περιορισμούς, σχετικά με την καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος αυτού.

Παράλληλα να δοθούν στους εκτελεστές υλικά δικαιώματα καθώς και η δυνατότητα να προστατεύσουν τη δική τους συμβολή από καταχρήσεις ή δευτερεύουσες χρήσεις. Πρακτικά αυτό σημαίνει να παίρνουν κάποια ποσοστά και συγχρόνως να μην επιτρέπουν αν δεν το επιθυμούν, να χρησιμοποιηθεί π.χ. η φωνή τους για μουσική επένδυση σε μια διαφήμιση ή σε ένα σήριαλ.

Μία τρίτη διάσταση: Το οικονομικό

Από τη στιγμή που ξέσπασε αυτή η διένεξη υπάρχει μία τάση να απλουστεύεται και να ερμηνεύεται με αποκλειστικά οικονομικά κριτήρια.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΣΤΗ ΣΕΙΡΑ

«ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΛΟΓΟΣ»

ΑΝΑΞΙΜΑΝΔΡΟΣ
ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΑΡΧΕΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΚΟΣΜΟΛΟΓΙΑΣ
CHARLES
KAHN

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΛΟΓΟΣ
ΠΟΛΥΤΥΠΟ 1982

ΠΡΟΚΛΟΥ
ΣΤΟΙΧΕΙΩΣΙΣ
ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ
E. R. DODDS

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΛΟΓΟΣ
ΠΟΛΥΤΥΠΟ 1982

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ
ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ
ΠΕΡΙ ΜΥΣΤΙΚΗΣ
ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ
VLADIMIR
LOSSKY

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΛΟΓΟΣ
ΠΟΛΥΤΥΠΟ 1983

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

ΑΘΗΝΑ: «ΝΕΦΕΛΗ» Μαυρομιχάλη 9
τηλ. 36.07.744 • 36.39.962.
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Μ. ΚΟΤΖΙΑ και Σία
Τσιμισκή 78 • τηλ. 279.720.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

ΣΕΙΡΑ:

«ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΨΗΦΙΔΕΣ»

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ

«ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΔΟΝ ΤΩΝ ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ»
του Ανδρέα Εμπειρικού.

Μία ανάγνωση

Μία ανάγνωση που προσπαθεί να είναι ταυτόχρονα φιλολογική και κριτική και προσεγγίζει το εξαιρετικά ενδιαφέρον θέμα της μετάβασης από την απλή μορφή της αφήγησης στην αφηγηματική λογοτεχνία

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΑΘΗΝΑ: Εκδόσεις

«ΝΕΦΕΛΗ» • Μαυρομιχάλη

9 • τηλ. 36.07.744, 36.39.962

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: «Μ. Κοτζιά και

Σια» • Τσιμισκή 78 • τηλ.

279.720

Κυκλοφορεί το καινούριο τεύχος

προοπτική
επιστημονική, κοινωνική, κριτική και πολιτική καριέριση

Πολιτική ανάλυση των Ευρωεκλογών
Συνέντευξη με την Λουτφ. Καστελλίνα

Αφιέρωμα στην υπόθεση 7 Απρίλη
γράμμα του Νέγκρι στην Προοπτική

Ανάλυση για την Νικαράγουα του Π.Ν.Στάγκου
Λακάν: «το ασυνείδητο δομημένο σαν
μία γλώσσα» του Δημ. Βεργέτη
15 οδηγίες προς ναυτιλομένους
Συνέντευξη με τον Έβαν Πάρκερ
Ο Ηρακλής δεν είναι πια μπανάλ...

Από την πλευρά των «αντιπάλων» εκτοξεύτηκαν βαριές κατηγορίες. Η κυριότερη κατηγορία που προσάπτουν η ΕΜΣΕ και η ΕΤΕ στην ΕΔΕΤ είναι ότι συνέπραξε με την «ληστρική» ΑΕΠΙ, η οποία όχι μόνο κρατάει υπέρογκες προμήθειες, αλλά μοιράζει τα ποσά εντελώς αυθαίρετα, δίνοντας μάλιστα ανεξέλεγκτες προκαταβολές σε ορισμένους συνθέτες.

Στην αυθαίρετη κατανομή βέβαια συμπτύσσεται και η ΕΡΤ που αποδίδει στην ΑΕΠΙ, τα ποσοστά που της αναλογούν, όχι βάσει αναλυτικού καταλόγου των τραγουδιών που μεταδίδονται, αλλά συνολικά.

Γεγονός πάντως παραμένει ότι η ίδρυση της ΕΔΕΤ συμπίπτει χρονικά, με την απόφαση του Υφυπουργείου Νέας Γενιάς να χρηματοδοτήσει τον εισπρακτικό οργανισμό της ΕΜΣΕ που είναι αυτοδιαχειριζόμενος.

Από την άλλη πλευρά η ΕΔΕΤ κατηγορεί την ΕΜΣΕ και την ΕΤΕ ότι ελέγχονται από τις εταιρείες, και ότι η πρώτη έχει αδρανήσει τόσα χρόνια, χωρίς να καταφέρει να προασπίσει τα οικονομικά συμφέροντα των συνθετών. Πίσω μάλιστα από την ΕΜΣΕ υπονοούν ότι βρίσκεται η μεγαλύτερη εταιρεία δίσκων, η ΜΙΝΩΣ.

Κατηγορία τόσο αναπόδεικτη, όσο και πιθανή για ορισμένα από τα μέλη των σωματείων αυτών, αλλά αστήρικτη για το σύνολο των μελών τους.

Τα πράγματα περιπλέκονται πάντως εξαιτίας του γεγονότος ότι επικεφαλής των αντιμαχομένων μερίδων βρίσκονται «μεγαλοσυνθέτες - και μεγαλοτραγουδιστές».

Φυσικά, η δημιουργία προϋποθέσεων ικανών να εξασφαλίσουν τη διαφάνεια της διαχείρισης, έχουν άμεση σχέση με την συνδικαλιστική ανάπτυξη αυτών των χώρων, ανάπτυξη βέβαια που δεν μπορεί να κατευθύνεται εναντίον αλλήλων. Φαίνεται όμως ότι το ζήτημα αυτό ελάχιστα έχει μέχρι στιγμής απασχολήσει τόσο τους πνευματικούς μας δημιουργούς, όσο και τους ερμηνευτές - εκτελεστές.

Και μια τρισδιάστατη ιδιοτέλεια...

Υπάρχει όμως εκτός από το οικονομικό και μια άλλη διάσταση όχι εντελώς άσχετη με αυτό και είναι η νομή της εξουσίας στο χώρο του τραγουδιού.

Από τη δεκαετία του '50 και μέχρι τη χούντα, με τη συμβολή κυρίως των Χατζιδάκι, Θεοδωράκη και Ξαρχάκου, ο ρόλος των συνθετών τόσο στην εσωτερική αγορά του τραγουδιού, όσο και στη σχέση με το κοινό, έγινε κυρίαρχος. Το γεγονός αυτό οφείλεται στην ακτινοβολία αυτών των δημιουργών, μολονότι τα πράγματα κυλούν συνήθως διαφορετικά, τουλάχιστον σε σχέση με τον κόσμο που «ξέρει» τον τραγουδιστή ή τον ηθοποιό. Από τη χούντα και μετά, με ένα μικρό διάλειμμα στα πρώτα χρόνια της μεταπολίτευσης, τα πράγματα αντιστρέφονται, τα λεφτά περνούν στους τραγουδιστές και η εξουσία

στις εταιρείες, αλλά και στους μεγαλοτραγουδιστές.

Η νέα άνθηση του ελληνικού τραγουδιού, περνάει μέσα από την εμφάνιση της κομπανίας και τη δουλειά κάποιων άλλων συνθετών που είτε εμφανίζονται για πρώτη φορά, είτε ζούσαν τόσα χρόνια στη σκιά των Χατζιδάκι - Θεοδωράκη - Ξαρχάκου, παράγοντας όμως ένα αξιόλογο έργο. Οι συνθέτες αυτοί προέρχονται κυρίως από το χώρο του λαϊκού τραγουδιού.

Βλέποντας την εξουσία να χάνεται από τα χέρια τους, οι συνθέτες του «έντεχνου» τραγουδιού, αναζητούν τις αιτίες έξω από αυτούς. Προστίθεται λοιπόν μια τέταρτη «θεωρητική» πλέον διάσταση στη διαμάχη: η απόρριψη «της ρεμπετομανίας» και του «τουρκικο-δημοτικο-γύφτικου». Σύμφωνα με το Θεοδωράκη, η εξάπλωση αυτών των ειδών οφείλεται στην οργανωμένη συνωμοσία: ΜΑΤΣΑ, ΕΡΤ, Βασιλικού, Υφυπουργείου Νέας Γενιάς και του περιοδικού ΝΤΕΦΙ (στο βιβλίο του «Σταρ-Σύστημα» ανάμεσα σε αμέτρητες άλλες ανακρίβειες κατηγορεί ψευδώς και το ΝΤΕΦΙ ότι χρηματοδοτήθηκε από το Υφυπουργείο Νέας Γενιάς). Ανάγκη λοιπόν να «προστατευθεί» το «ελληνικό τραγούδι» από τα υποπροϊόντα του «περιθωρίου».

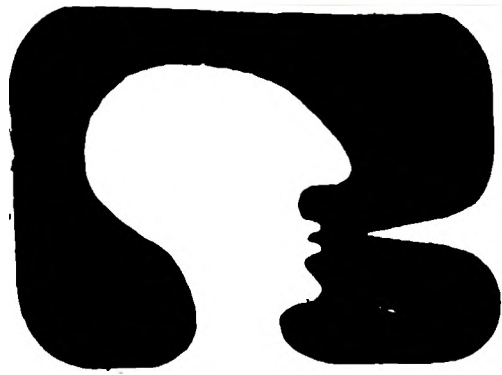
Αυτή και μόνο όμως η προσφυγή στην έννοια της ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ είναι ενδεικτική για την αμηχανία των συνθετών αυτών. Η προστασία είναι, ο αντιποδας της ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ και είναι αλήθεια ότι ανεξάρτητα από το μεγάλο έργο που προσέφεραν κάποτε οι Χατζιδάκις και Θεοδωράκης και που κανείς δεν το αμφισβητεί τα τελευταία χρόνια δεν έχουν γράψει τίποτα που να μπορεί να τραγουδηθεί και να αντισταθμίσει τη γοητεία της «Γυφτοπούλας στο Χαμάμ».

Η ιδιοτέλεια λοιπόν επενδύεται ιδεολογικά και αυτός είναι ο μεγαλύτερος κίνδυνος, όχι τόσο για το ελληνικό τραγούδι, όσο για το ήθος που εκφράζουν οι πνευματικοί δημιουργοί.

Η διαμάχη για το ποιοι θα είναι τα αφεντικά στο ελληνικό τραγούδι, φαίνεται ότι θα συνεχιστεί. Όχι, βέβαια πως αυτό δεν έχει σημασία, αλλά το βασικό είναι ότι θα παραταθεί η εκκρεμότητα γύρω από πιο σημαντικά θέματα, νομικά και ουσιαστικά, που θα έχουν αντίκτυπο τόσο σ' αυτούς που εργάζονται στο κύκλωμα του ελληνικού τραγουδιού, όσο και σε άλλους χώρους, όπου η τέχνη βρίσκεται σε προχωρημένο στάδιο εμπορευματοποίησης και εξάρτησης από την τεχνολογία.

Ωστόσο δεν είναι καθόλου σίγουρο ότι θα επηρεάσει (θετικά ή αρνητικά) το ίδιο το ελληνικό τραγούδι, που όχι μόνο επέζησε, αλλά και πολλές φορές άνθισε σε περιόδους ακόμη πιο δύσκολες.

Με την έννοια αυτή, όσα ακούγονται και από τις δύο πλευρές για «προστασίες» του ελληνικού τραγουδιού, «πνευματική τροφή» του λαού και άλλα πομπώδη —και μάλιστα έτσι όπως διατυπώνονται— δεν είναι ιδιαίτερα πειστικά.

ΤΕΛΟΣ ΚΑΛΟ ΟΛΑ ΚΑΛΑ

● Από τον καθηγητή κ. Ευτύχη Μπιτσάκη, πρόεδρο της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και τον καθηγητή κ. Βασ. Κύρκο καθηγητή στην ίδια σχολή, πήραμε τις επιστολές που ακολουθούν. Αναφέρονται στην περίπτωση της φοιτήτριας Β. Λέβα και την αίτησή της να επανεγγραφεί στη Φιλοσοφική Σχολή, η οποία έγινε τελικά δεκτή.

Η πρώτη από τον κ. Ευτύχη Μπιτσάκη:

Φίλε Διευθυντή,

Στο τεύχος 262 (8/6/84) του περιοδικού σας, αναφέρεστε στην περίπτωση της φοιτήτριας Β. Λέβα, η οποία καταδικάστηκε για ηθική αυτουργία στην τοποθέτηση βόμβας στη Γραμματεία της Φιλοσοφικής Σχολής Ιωαννίνων και στην οποία δόθηκε η Σχολή απαγορεύει την επανεγγραφή, θα μου επιτρέψετε να αποκαταστήσω την αλήθεια σχετικά με αυτό το θέμα.

1. Η πρώτη αίτηση της Β. Λέβα αναβλήθηκε μέχρι να εκδοθεί οριστική απόφαση του Αρείου Πάγου. Πήραμε σε συνέχεια αίτηση του δικηγόρου της, κ. Φυτράκη. Φέραμε, όπως ορίζει ο νόμος, το θέμα στο Δ. Σ. σε 2 διαδοχικές συνεδρίες. Στην πρώτη (15/2) εγκρίθηκε το αίτημα. Στη δεύτερη (20/3) λόγω απουσίας 2 εκπροσώπων πήρε ισοψηφία. Φέραμε τότε το θέμα στη Γενική Συνέλευση της Σχολής, η οποία, με συντριπτική πλειοψηφία, στη συνεδρίαση αρ. 675/5-6-84, έκανε δεκτό το αίτημα της Β. Λ. η οποία μπορεί να έλθει και να εγγραφεί στη Σχολή αφού απέκτησε πάλι τη φοιτητική της ιδιότητα. Συνεπώς το άρθρο σας βασίζεται σε λαθεμένη πληροφορία. Η μεσολάβηση 1 μήνα από την έκδοση της απόφασης ως τη δημοσίευσή του άρθρου, δεν επιτρέπει να δεχτούμε το ελαφρυντικό της καθυστέρησης πληροφόρησης. Τελικά, το μελοδραματικό: «Έθεσεν εαυτήν εκτός Πανεπιστημίου» ως αντικατασταθεί με το α-

ληθινό: Μπορεί «να θέσει εαυτήν» εντός Πανεπιστημίου.

2. Ο συντάκτης του κειμένου σας δεν αρκείται στη διαπίστωση (λαθεμένη έστω) των γεγονότων και στη διατύπωση ενός αιτήματος. Πίσω από τα γεγονότα ανχνεύει προθέσεις και ετάζει νεφρούς και καρδίας. Αντί να μιλάει για αδικαιολόγητη απουσία των φοιτητών και των βοηθών και για αδιάφορη στάση των εκπροσώπων του φοιτητικού κινήματος, θα έπρεπε να έχει πληροφορηθεί τη θερμή υποστήριξη του αιτήματος της Β. Λέβα από αυτούς τους φορείς, παρά τη διαφωνία τους για την πράξη της. Και επίσης αντί να μιλάει για τυπολατρεία και εθνοφοβία του «καθηγητικού κατεστημένου», έπρεπε να διαβάσει τη θερμή υποστήριξη της Λέβα από καθηγητές όπως η κ. Νασιάκου, ο κ. Φράγκος, και άλλοι και τη συντριπτικά θετική στάση της Σχολής. Αντί να φαντάζεται, τέλος, ότι «η στάση του Δ. Σ. αφήνει περιθώρια για πολλά ερωτήματα» θα έπρεπε να διαπιστώσει την άσπογη στάση του, που οδήγησε και στην τελική ορθή απόφαση.

3. Οι απόψεις και η στάση του καθενός μας δεν είναι πάνω από κριτική. Όταν όμως απομονώνουμε μια φράση, μπορούμε να δημιουργήσουμε την εντύπωση ότι ο ομιλητής δεν ξέρει τι λέει, όπως π.χ. έγινε με την άποψη της κ. Πελεκίδου.

Συνολικά: Δεχόμαστε και επιζητούμε την κριτική. Αλλά η κριτική να στηρίζεται στα πραγματικά γεγονότα, και όχι σε φανταστικές προθέσεις.

Φιλικά

Ευτύχης Μπιτσάκης

Πρόεδρος

της Φιλοσοφικής Σχολής

του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

● Η δεύτερη από τον καθηγητή κ. Βασ. Κύρκο:

Κύριε Διευθυντά,

Διάβασα (στο τεύχος 262) με απορία και έκπληξη το ολοσέλιδο σχόλιο του ανώνυμου (εξ Ιωαννίνων και προφανώς Πανεπιστημιακού) ρεπόρτερ, το οποίο αφορούσε τη θέση μου στην υπόθεση της κ. Βασ. Λέβα. Οφείλω να πω ακόμα πως δοκίμασα πικρία και απογοήτευση, για τον τρόπο με τον οποίο υιοθετείτε προσωπικές επιθέσεις. Αυτό, νομίζω, συμβαίνει στην περίπτωση που με αφορά.

Δεν πρόκειται να αναφερθώ και να σχολιάσω όλα τα σημεία αυτού του κειμένου. Λυπάμαι βέβαια που βρήκε θέση στις σελίδες

του ANTI ένα παρόμοιο κείμενο. 1. Στο Δ.Σ. του Φιλοσοφικού Τμήματος, που έκρινε την περίπτωση της κ. Λέβα, δεν ήμουν ο μόνος που ψήφισα εναντίον της επανεγγραφής της κ. Λέβα, ωστόσο σε μένα συγκεντρώνει τα πυρά του ο ανώνυμος ρεπόρτερ, γι' αυτό ακριβώς μιλάω για προσωπικές επιθέσεις. Θα περίμενε, λοιπόν, κανείς καλύτερη πληροφόρηση από το υπεύθυνο ANTI και να μην επαφίεται στα «ρεπορτάζ» μερικών άσπονδων φίλων του.

2. Γράφετε ότι η περίπτωση της κ. Λέβα φαίνεται να θέτει ορισμένα προβλήματα, πέρα από τον τυπικό χαρακτήρα της αποδοχής ή της απόρριψης μιας αίτησης επανεγγραφής, προβλήματα τα οποία έχουν να κάνουν με τη στάση της Πανεπιστημιακής κοινότητας απέναντι σε θέματα «αρχής». Ακριβώς μ' αυτό το πνεύμα είδα και αντιμετώπισα την περίπτωση της κ. Λέβα. Φαίνεται όμως πως η διαφωνία μου με τον ανώνυμο ρεπόρτερ σας έγκειται σ' αυτά τα θέματα αρχής (χωρίς εισαγωγικά).

3. Η κ. Λέβα έχει καταδικαστεί από ποινικό δικαστήριο για «ηθική αυτουργία» σε τοποθέτηση βόμβας όχι απλώς στα Γιάννενα, όπως λέει ο ανώνυμος ρεπόρτερ σας, αλλά στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων (ακριβέστερα στα γραφεία Διοίκησης του Πανεπιστημίου). Υπάρχει ασφαλώς διαφορά. Όταν, λοιπόν, η κ. Λέβα υπέβαλε αίτηση επανεγγραφής, είχε ήδη εκτίσει την ποινή της, αλλά εκκρεμούσε (και ίσως εκκρεμεί ακόμα) η τελεσίδικη δικαστική απόφαση του Αρείου Πάγου. Αυτό το στοιχείο βάραινε στην κρίση όλων των μελών του Δ. Σ. και όλα τα μέλη έκριναν με αναφορά σ' αυτήν την πράξη. Προσπάθησα να κρίνω ανεπηρέαστα από τη στάση του Τύπου στην υπόθεση της κ. Λέβα και έχω την ευθύνη των αποφάσεών μου.

Αλλά, βέβαια, το συγκεκριμένο πρόβλημα, που αφορά το αίτημα της επανεγγραφής της κ. Λέβα στο Πανεπιστήμιο, δεν είναι διόλου ανεξάρτητο, όπως ισχυρίζεται ο ανώνυμος ρεπόρτερ σας, από τη συμφωνία ή τη διαφωνία με την πράξη της κ. Λέβα. Απογυμνώνουμε δηλαδή τη συγκεκριμένη πράξη από όλο το πολιτικό και κοινωνικό της βάρος και την ανάγουμε σε ένα τυπικό αίτημα επανεγγραφής μιας φοιτήτριας που δεν πρόφθασε τις προθεσμίες. Η διαφωνία μου μ' αυτή τη συλλογιστική είναι ριζική. Όλα τα μέλη του Δ. Σ. έκριναν με το ίδιο σκεπτικό. Αν διά-

βασε σωστά τα Πρακτικά ο ανώνυμος ρεπόρτερ, θα 'βλεπε ότι όλοι δεν έκριναν μια τυπική περίπτωση επανεγγραφής, αλλά αποφάσιζαν για θέματα ουσίας, είτε ψήφισαν θετικά είτε αρνητικά. Αν ωστόσο έκαναν υπέρβαση καθηκόντων (εύλογη ένσταση) αυτό αφορά όλα τα μέλη και όχι μόνο εμένα, που επιλέγομαι ως στόχος. Εδώ έχουμε να κάνουμε με μια συγκεκριμένη πράξη βίας, που στρέφεται κατά του Πανεπιστημίου, όχι με μια διαφωνία για οποιοδήποτε θέμα. Όσο για τη βολική συμβουλή να παραπέμψει το Πανεπιστήμιο την κ. Λέβα στο Πειθαρχικό, κι αυτό το στοιχείο είναι παραπλανητικό: το Πειθαρχικό απλούστατα δεν λειτουργεί.

4. Αφήνω τα περί Συγκλήτου, Δ. Σ. του Φιλοσοφικού Τμήματος και νομικού συμβούλου. Αλλά, αγαπητό ANTI, δεν σε προβληματίσε η απουσία από τη δεύτερη συνεδρία του Δ. Σ. του Φιλοσοφικού Τμήματος των εκπροσώπων των φοιτητών και των διδασκόντων βοηθών —επιστημονικών συνεργατών; Το στοιχείο αυτό το περνάμε έτσι στο ντούκο «απουσίασαν αδικαιολόγητα και ανεξήτητα»;

5. Η συνέχεια της ανταπόκρισης προδίνει και το στόχο του ανώνυμου ρεπόρτερ: δεν είναι η άρνηση του Φιλοσοφικού Τμήματος να επανεγγράψει την κ. Λέβα, όπως διατυπώνεται στην ισοψηφία της δεύτερης συνεδρίας του Δ.Σ., ούτε η υπέρβαση αρμοδιοτήτων του Δ.Σ., αλλά στόχος είναι ένας συγκεκριμένος καθηγητής, αυτός πρέπει να φανεί προς τα έξω, ότι αρνείται στους διαφωνούντες φοιτητές στοιχειώδη και αναφαίρετα δικαιώματά τους. Επινοούνται γι' αυτό το συγκεκριμένο σκοπό ανθρωπιστικοί δόκτορες λόγοι και θέματα ουσίας!

6. Η θέση που υποστήριξα, και εξακολουθώ βέβαια να υποστηρίζω, αφορά πραγματικά θέματα ουσίας και σωστής λειτουργίας της πανεπιστημιακής κοινότητας, —ασφαλώς κατά την κρίση μου—, και όχι μια τυπική περίπτωση επανεγγραφής ενός φοιτητή. Και επειδή το θέμα δεν ήταν τυπικό, διατύπωσα τη γνώμη μου με σαφήνεια και αίσθημα ευθύνης, γι' αυτό δεν καταλαβαίνω που βλέπει την ευθυνοφοβία ο ανώνυμος ρεπόρτερ σας. Μήπως θα 'πρεπε να σκύψω το κεφάλι και να υποκύψω στην μικροπολιτική πανουργία κάποιων ομαδάρχων; Από τότε η έκφραση διαφορετικής γνώμης συνιστά ευ-

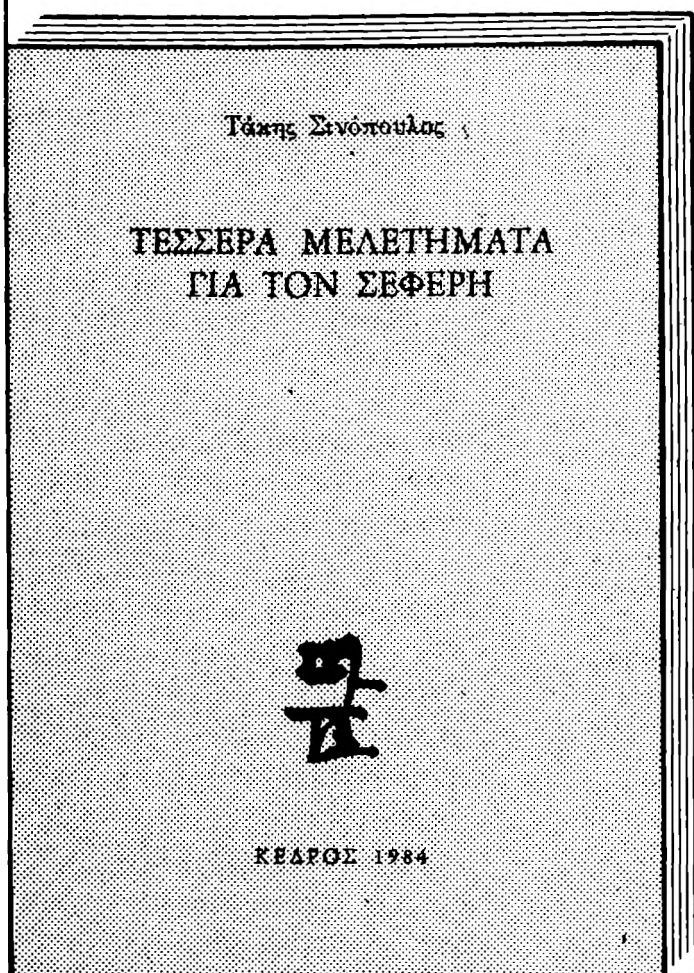
Κυκλοφορεί ο 19ος τόμος του περιοδικού ANTI • Β' εξάμηνο 1983

Περιλαμβάνει τα τεύχη 236 - 250

Με τεύχη αφιερωμένα στην Κυπριακή Λογοτεχνία και την Εναλλακτική Ραδιοφωνία

ΤΑΚΗΣ ΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΕΣΣΕΡΑ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΕΦΕΡΗ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ:
ΝΑΣΟΣ
ΒΑΓΕΝΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΚΕΔΡΟΣ

Γεωργίου
Γενναδίου 6
Τηλ.: 36.15.783

ανανεώση

ΒΑΣΙΛΗΣ ΠΑΙΚΟΣ ■ ΑΙΤΕΛΟΣ
 ΕΛΕΦΑΝΤΗΣ ■ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΑ-
 ΤΖΟΓΛΟΥ ■ ΣΑΡΑΝΤΗΣ ΟΡ-
 ΦΑΝΟΥΔΑΚΗΣ ■ ΚΩΣΤΑΣ ΧΑ-
 ΤΖΙΚΟΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ■ ΡΑΥΛ
 ΣΙΑΜΟΣ ■ ΝΤΙΚΟΣ ΦΛΟΡΔΑΚΗΣ
 ■ ΚΩΣΤΑΣ ΓΑΡΟΓΓΙΟΥ ■ ΜΙΜΙ
 ΓΙΟΡΤΟΣ ΡΙΤΣΟΥΛΗΣ ■ ΜΙΜΙ
 ΧΑΙΚΙΑ ■ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΕΣ Ε-
 ΚΣΕΙΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ ΒΟΡΕΙ-
 ΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ ■ ΔΑΝΑΗ ΧΑ-
 ΤΖΟΓΛΟΥ ■ ΜΑΡΙΑ ΣΤΡΑΤΗ-
 ΓΑΚΗ ■ ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΝΙΑΣ ■ ΝΙ-
 ΚΟΙ ΠΑΡΟΝΙΑΣ ■ ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΟ-
 ΤΙΛΗΣ ■ ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΦΑΝΤΟ-
 ΠΟΥΛΟΣ ■ ΜΑΡΙΑ ΝΙΚΟΛΕΑ
 ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΙΤΖΑΝΗΣ ■ ΑΡΓΥ-
 ΡΗΣ ΠΟΝΤΙΚΑΣ ■ ΧΡΗΣΤΟΣ
 ΤΕΛΙΑΔΗΣ ■ ΕΛΣΙΝΗΣ ΒΑΛΑΝΑΣ

Τεύχος 4-5, Μάιος - Ιούνιος 1984 Θεσσαλονίκη - Δραχμές 150

θυνοφοβία;

7. Δεν αρνούμαι το δικαίωμα της μόρφωσης σε κανένα πολίτη, αλλά εκείνος που με τις πράξεις του απεμπόλησε το δικαίωμα αυτό, οφείλει να αναλάβει και τις ευθύνες του. Οι φοιτητές δεν είναι ανήλικοι ούτε διανοητικά ανάπηροι, ώστε να χρειάζονται κηδεμόνα του τύπου του ανώνυμου ρεπόρτερ σας. Εξακολουθώ να πιστεύω ότι η κ. Λέβα «έθεσεν εαυτήν εκτός Πανεπιστημίου». Ήδη μαθαίνω από το αρμοδιότερο, γι' αυτή τη συγκεκριμένη περίπτωση, μέλος της Σχολής μας, ότι η κ. Λέβα πράγματι ξεπέρασε μια ψυχολογική κρίση και είναι έτοιμη να συνεχίσει τις σπουδές της. Φυσικά δεν έχω καμιά αντίρρηση να επανέλθει στους κόλπους του Πανεπιστημίου. Είναι απαράδεκτο να παρουσιάζουμε ένα θέμα ουσίας σαν μια υπόθεση ρουτίνας ή προσκόλλησης στους τύπους. Φαίνεται ότι εγώ τουλάχιστον αντιλαμβάνομαι την ουσία διαφορετικά από τον ανώνυμο ρεπόρτερ σας και απορώ με τη δική του νοοτροπία, να καμώνεται πως δεν καταλαβαίνει πιο είναι το ουσιαστικό, και με την τακτική του να παραπλανά τους φοιτητές με ψευδοπροβλήματα ουσίας και κοινωνικού δήθεν χαρακτήρα του Πανεπιστημίου.

8. Θα τελειώσω με την αναφορά στα ερωτήματα, που θέτει ο ανώνυμος ρεπόρτερ σας, περί δημοκρατικής ευαισθησίας και δεοντολογίας. Καλεί μάλιστα τα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας «τουλάχιστον να απαντήσουν» (!) στις απόψεις μου.

Σ' αυτή την ιταμή πρόκληση θα 'θελα μόνο να πω, πως δεν δέχομαι τιμητές της δημοκρατικής μου ευαισθησίας ούτε εξαργυρώνω το δημοκρατικό μου φρόνημα με ανταλλάγματα.

Επιτρέψτε μου, τέλος να εκφράσω ακόμα μια φορά τη λύπη μου για το ANTI που φιλοξενεί αβασάνιστα τέτοια κείμενα. Κρίμα!

Με εξαιρετική τιμή
Βασ. Α. Κύρκος

● Τις παραπάνω επιστολές θέσαμε υπόψη του συνεργάτη μας, συντάκτη του άρθρου «Έθεσεν εαυτήν εκτός Πανεπιστημίου»..., τχ., 282, σ. 34, ο οποίος και απαντά τα ακόλουθα:

Για τις παρατηρήσεις του καθηγητή κ. Ε. Μπιτσάκη σημειώνουμε τα παρακάτω:

1. Στο επίμαχο δημοσίευμα έγινε συγκεκριμένη αναφορά και στις δύο συνεδριάσεις του Δ. Σ. (15/2 και 20/3). Η απόφαση πάρθηκε στις 5/6 —με συντριπτική πλειοψηφία, όπως σημειώνει ο καθηγητής Μπιτσάκης— ήταν σχεδόν ταυτόχρονη με την κυκλοφορία του ANTI. Πιστεύουμε ότι κανένας —εκτός από τους πανεπιστημιακούς δεν θα μπορούσε να γνωρίζει ακριβώς ποια ημερομηνία θα πραγματοποιηθεί

μία συνεδρίαση, όταν μάλιστα η ίδια η Σχολή στις 4 Απριλίου μετά τη δεύτερη συνεδρίαση γνωστοποιούσε στη Β. Λέβα ότι «ενδέχεται η ΓΣ του τμήματός μας να προβεί και σ' άλλες σχετικές ενέργειες για την ικανοποίηση του αιτήματός» της.

2. Δεν αμφισβητήθηκε στο ρεπορτάζ η υποστήριξη του αιτήματος της Λέβα για επανεγγραφή, από καθηγητές όπως π.χ. οι κ. Μπιτσάκης, Φρήγκος, Νασιάκου κ.ά. ούτε από εκπροσώπους φοιτητών και βοηθών. Αυτό που επισημάνθηκε ήταν η απουσία από τη δεύτερη συνεδρίαση των εκπροσώπων του Φ.Κ., η ολιγωρία του να δραστηριοποιηθεί, η αμηχανία του στην αντιμετώπιση τέτοιων θεμάτων και οι συνέπειες που έχει αυτή η έστω και «οργανωτική» αδρανοποίηση.

3. Σε ό,τι αφορά την άποψη της καθηγήτριας κ. Μαρίας Πελεκίδου, για την οποία δε γνωρίζουμε τι υποστήριξε στην τελική συνεδρίαση, αντιγράφουμε απλά από το ακριβές απόσπασμα πρακτικών Δ. Σ. Φιλοσοφικού Τμήματος (αριθμ. 8/15-2-84 με ημερομηνία 2-4-84 και την υπογραφή της γραμματέως Σ. Β. Παπαδημητρίου):

«... Ψηφίζω αρνητικά με το σκεπτικό των συναδέλφων κ. Στεργιόπουλου και Κύρκου προσθέτοντας μόνο δύο παρατηρήσεις: 1) Όταν κάποιος καταδικαστεί από Ποινικό Δικαστήριο η οποιαδήποτε ιδιότητά του αυτόματα αφαιρείται. Δε χρειάζεται το αρμόδιο όργανο ν' αποφασίσει γι' αυτό.

2) Η δ. Λέβα ακόμη εκτίει, έστω υπό όρους την ποινή της και εκκρεμεί προσφυγή της στον Άρειο Πάγο. Πριν λοιπόν από τη λήξη της ποινής και πριν από την οριστική απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου εμείς, κατά τη γνώμη μου, δε μπορούμε να τη δεχθούμε».

Αν τώρα η κ. Πελεκίδου διαμόρφωσε τελικά διαφορετική γνώμη ή πείσθηκε από τα επιχειρήματα των συναδέλφων της αυτό αφορά την ίδια και προφανώς δεν θίγεται η αντικειμενικότητα του περιοδικού με το να γράψει τι είχε υποστηρίξει μέχρι τότε από αυτά που γνώριζε και που ήταν τα πρακτικά του Δ.Σ.

Ο καθηγητής κ. Β. Κύρκος φαίνεται να βγάζει συμπεράσματα δικήν αστυνομικού για το σχετικό ρεπορτάζ του ANTI. Βεβαιότητες όπως ο συντάκτης δεν μπορεί παρά να είναι πανεπιστημιακός, δεν μπορεί παρά να έχει βάλει στόχο τον ίδιο, να κάνει προσωπική και ανώνυμη επίθεση, δεν μπορεί παρά, αντικειμενικά, το ANTI να καλύπτει αυτή την προσωπική επίθεση, κτλ. Δεν σκέφθηκε καθόλου ο κ. Β. Κύρκος ότι είναι δυνατόν να ασκηθεί κριτική σε μια άποψη και αυτό να μην σημαίνει, προσωπική επίθεση. Δεν είναι, φαίνεται,

σε θέση να διακρίνει την ανάγκη μιας συζήτησης και την ακόμη μεγαλύτερη ανάγκη μιας πιο γενικευμένης κριτικής στάσης στα Πανεπιστημιακά θέσμια που παρακωλύουν το ουσιαστικό έργο των πνευματικών ανθρώπων που οφείλουν να υπερβαίνουν με τόλμη και μαχητικότητα τις κοινωνικές συμβάσεις.

Φαίνεται όμως ότι με τον καθηγητή κ. Β. Κύρκο έχουμε διαφορετικές απόψεις επί της ουσίας. Γιατί αν η περίπτωση της Λέβα ήταν μόνο τυπική, άλλη διαδικασία πέρα από τη γνωστή, που επισημάνθηκε και στο ρεπορτάζ του ANTI, δεν γνωρίζουμε. Αν όμως είχε και άλλες πλευρές ουσιαστικές και σημαντικές, αυτά τα «ψευδοπροβλήματα ουσίας» και τα περί «κοινωνικού δήθεν χαρακτήρα του Πανεπιστημίου», που αναφέρει ο κ. Κύρκος έχουμε πράγματι ενδείξεις ότι η περίπτωση της Λέβα έδωσε την αφορμή να συγκροτηθούν και συγκρουσθούν κάποιες απόψεις. Την ανάγκη ακριβώς, για διαλεύκανσή τους, αλλά και για μια τοποθέτηση του Πανεπιστημίου σ' αυτά τα ζητήματα έθιγε το δημοσίευμα του ANTI. Γιατί αν όλα ήταν ρόδινα δεν θα χρειαζόταν πάνω από εξάμηνο για να απαντήσει το Πανεπιστήμιο, ούτε οι τόσες πολλές συνεδριάσεις. Το δημοσίευμα του ANTI έθεσε αυτά τα προβλήματα και επεσήμανε την ανάγκη να απαντήσει η Σχολή, όπως τελικά έπραξε επισημαίνοντας παράλληλα τις αντιφάσεις στο χώρο του Φ.Κ. και την αδυναμία της Πανεπιστημιακής Κοινότητας να ανταποκριθεί σ' ορισμένες πλευρές της λειτουργίας της.

Τώρα αν αντιλαμβάνεται την ανάγκη διαλόγου και απάντησης σε απόψεις, που ακούστηκαν ως «ιταμή πρόκληση» εμείς θα λέγαμε ότι περισσότερο ιταμή είναι η αδιαφορία και η σιωπή γύρω από αυτά τα θέματα και ότι η συζήτηση σε τέτοιες περιπτώσεις όχι μόνο είναι αναγκαία αλλά και επιβάλλεται.

Υ.Γ. Με αφορμή την περίπτωση της Β. Λέβα ο κ. Γ. Στεφανάκης στην «Καθημερινή» (26-6-84) σε κύριο άρθρο με τίτλο «Παιδεία έτος 1984 μ.χ.» προχωρεί περισσότερο, βγάζει συμπεράσματα, αποδίδει ευθύνες και προσπαθεί να διερευνήσει τις αιτίες της κρίσης στα Πανεπιστήμια.

Αν τεθεί τέλος στην «αταίριαστη συμβίωση της επιστήμης με την πολιτική» μας λέει ο κ. Στεφανάκης όλα θα πάνε καλά. Τέρμα στην αταξία, τη σύγχυση και την ασυδοσία που βασιλεύει στις περισσότερες σχολές. Τέλος θα δοθεί στον κομματισμό και την Η-οοστρατική μανία, στην ασέβεια και την απρέπεια. Αν προσανατολισθούμε στην ουδέτερη επιστήμη, αν ξεπερνάσουμε με την πολιτική στα Πανεπιστήμια, τότε α-

πύθμενο θράσος δεν θα υπάρχει, όλοι θα υπηρετούν τη θεά επιστήμη και όλα όσα συμβαίνουν στα Πανεπιστήμια εδώ και χρόνια δεν θα υπάρχουν. Οι συμφορές θα σταματήσουν, «δύστυχες υπάρξεις» δεν θα υπάρχουν και ο ελληνικός καινούργιος κόσμος, μέγας και σημαντικός θα ξαναγεννηθεί μέσα από την «παρακμή και την αποσύνθεση της πανεπιστημιακής παιδείας του 1984 μ.χ.». Τότε, όμορφος κόσμος, ηθικός, αγγελικά πλασμένος θα 'ρθει...

Γνωστή και παλιά η άποψη του κ. Γ. Στεφανάκη, αλλά όχι τόσο εντυπωσιακή όπως η βόμβα που υποτίθεται ότι είχε τοποθετήσει η Β. Λέβα στη Φιλοσοφική Σχολή Ιωαννίνων. Αν ξεπεράσουμε τα περί «δολοφόνων που γυρίζουν πάντα στον τόπο του εγκλήματος» και τα περί προσδοκιών της «δύστυχης αυτής ύπαρξης που θέλησε να ανατινάξει στον αέρα τη Φιλοσοφική Σχολή Ιωαννίνων» το κείμενο του Γ. Στεφανάκη θέτει ένα ουσιαστικό πρόβλημα πέρα από την φιλολογία περί «κομματικής σταδιοδρομίας» «αλλαγής», κτλ. Αυτό της ουδέτερης επιστήμης. Του πλαισίου δηλαδή που προτείνει ως λύση στη σημερινή κρίση του Πανεπιστημίου και ότι αυτό συνεπάγεται για τη θέση και το ρόλο του Πανεπιστημίου στην κοινωνία. Και αυτό το πλαίσιο δεν είναι τίποτε περισσότερο από την διατήρηση και αναπαραγωγή των κοινωνικών σχέσεων στα πανεπιστήμια όπως έχουν μέχρι τώρα.

Τελικά τον κ. Στεφανάκη τον ενδιαφέρει να θίγει την περίπτωση της Λέβα ως «εγκληματική», για να υπερτονίσει τις αρνητικές πλευρές της δραστηριότητας πολιτικών οργανώσεων και με αφορμή την περίπτωση της Λέβα να προβάλλει την άποψή του για την κρίση στα ΑΕΙ. Τα θέματα και τα προβλήματα που ανέδειξε το «επεισόδιο» της Λέβα τα αφήνει στην άκρη, γιατί ακριβώς έτσι τον βολεύει για να κατακεραυνώσει όλα όσα «η αταίριαστη συμβίωση της επιστήμης με την πολιτική» παράγουν.

Αν, λοιπόν, ποτέ αποφασίσουμε να συζητήσουμε πέρα από τις αφορμές για τα όσα συμβαίνουν στην εκπαίδευση τώρα μάλιστα που όλα τα Δικαστήρια της χώρας μικρά και μεγάλα, ειδικά και μη, έχουν μπει και αυτά στο χορό της Παιδείας, κρίνοντας και αποφασίζοντας για τα συνταγματικά και μη, αλλά για τα μεν και άλλα για τα δε, τουλάχιστον να ξεχωρίσουμε τα πράγματα. Τουλάχιστον τις «αταξίες», από τη «συμφορά»...

ΠΕΡΙ ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΗΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑΣ

● Για την προεκλογική εκστρατεία και τη στάση των κομμάτων

στις ευρωεκλογές μας γράφει ο αναγνώστης μας Φ. Βερβελάκης από το Περιστέρι. Να ποια είναι η άποψή του:

Αγαπητό ANTI:

Με την ευκαιρία των ευρωεκλογών και της όλης «ομαλής» διεξαγωγής των θα ήθελα να πω και γω δυο κουβέντες, βέβαια από δω πάνε κι άλλοι...

Θα ήθελα να απευθύνω δύο μηνύματα. Το πρώτο για τους πολιτικούς μας άνδρες μα κυρίως για τους δυο «χαρισματικούς ηγέτες» αυτού του τόπου τον Αβέρωφ και τον Ανδρέα (αποφεύγω τα «κύριος» ένεκα της «προσωπολατρίας»). Τους αξίζουν συγχαρητήρια, για την προεκλογική τους εκστρατεία και τον τρόπο που αντιμετωπίζουν τον ελληνικό λαό.

Το δεύτερο μήνυμα είναι για τους «προοδευτικούς» αυτού του ευλογημένου τόπου. Πέρσι το φθινόπωρο κάπου στην Καλογρέζα έγινε μια συναυλία και ακούστηκαν κάτι μηνύματα που την άλλη μέρα κιάλας οι προοδευτικοί τα ονόμασαν «αντιδραστικά» και «αστικά» γιατί λέει ήταν τάχα τες ενάντια στην «πολιτικοποίηση».

Πιστεύω τώρα μετά τις «μεγαλειώδεις συγκεντρώσεις» όλοι οι προοδευτικοί να «την βρήκαν» με τα αποτελέσματα της «πολιτικοποίησης» μέχρι και νεκρούς είχαμε. Αν αυτό είναι πρόοδος κύριοι προοδευτικοί τότε εμείς είμαστε τα «σφακτά» της θυσίας όπου δοξάζεται η αστική δημοκρατία.

Θεατές: ένα εκατομμύριο σημαιούλες ναύλον.

Με τόσες σημαιούλες θα φθάσουμε σίγουρα στην Ευρώπη των λαών.

Φάνης Βερβελάκης
Περιστέρι

ΕΥΡΩΕΚΛΟΓΙΚΑ

● Σχετικά με άρθρο του τχ. 264 ο Κ. Αγγελόπουλος μας γράφει τις ακόλουθες παρατηρήσεις:

Φίλοι του ANTI,

Αρχικά θα ήθελα να σας συγχαρώ για την πολύ καλή ύλη του περιοδικού. Θα ήθελα να σχολιάσω, όχι από όποια επικριτική διάθεση αλλά λόγω του ενδιαφέροντός μου για τα εκλογικά αποτελέσματα, κάποια σημεία του άρθρου των Χρ. Κυριαζή-Μαν. Χαιρετάκη «Ευρωεκλογές 1984: Πέρα από τις γενικότητες των συνολικών ποσοστών» στις σελ. 16-17 του τεύχους 264, 22-6-84.

1. ΛΑΚΩΝΙΑ. Στο συγκριτικό πίνακα αγνοείται το ΚΠ (Κόμμα Προοδευτικών) που το 1981 είχε πάρει 4,8% στις ΒΟΥΛ. και 4,6% στις ΕΥΡΩ. Αν τούτο ληφθεί υπόψη εξηγείται εύκολα η προέλευση του 5,7% της ΕΠΕΝ, που οι συντάκτες του άρθρου το ψάχνουν μέχρι και σε πρώην ψηφοφόρους

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΕΩΡΙΑ

Ζ. Πηγής 16

Τηλ. 36.24.187

Ο Λεοπόλντ Τρέππερ επιτέλους μιλά... Λίγες είναι οι μαρτυρίες που θάχουν ακουστεί τα τελευταία χρόνια με τέτοιο ενδιαφέρον. Ο Λεοπόλντ Τρέππερ είναι ο αρχηγός της Κόκκινης ορχήστρας, ενός από τα σημαντικότερα δίκτυα πληροφοριών του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου. Ο Λεοπόλντ Τρέππερ, όπως και οι περισσότεροι σύντροφοι συναγωνιστές του θα πληρώσει στις σταλινικές εκκαθαρίσεις, μετά τον πόλεμο, ένα βαρύ τίμημα. Οι συναντήσεις του με διάφορες προσωπικότητες τα χρόνια που βρίσκεται στις φυλακές, είναι γεμάτες αναμνήσεις, με το μεγαλύτερο ενδιαφέρον που θα μπορούσαν ποτέ να έχουν για την Ιστορία.

ANDREA DWORKIN
ΠΟΡΝΟΓΡΑΦΙΑ
ΚΑΙ ΑΝΔΡΟΚΡΑΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΟΥΤΟΠΙΑ
Νικηταρά 8-10 ΑΘΗΝΑ
τηλ: 36.38.696

Γ. Σπανδωνή

● ΘΡΗΝΟΣ ● ΚΑΠΟΤΕ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ

Δύο βιβλία
για το καλοκαίρι

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
ΚΑΛΕΝΤΗΣ ΚΑΙ ΣΙΑ Ε.Ε.
ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 15 -
10 562 ΑΘΗΝΑ ΤΗΛ. 32.34.270

σας ενδιαφέρει
το ξενοδοχειακό
επάγγελμα;

ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ

ΣΧΟΛΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ

ειδικεύεστε σαν υπάλληλος
ξενοδοχείου ή μάγειρας με
μονοετή ή διετή εκπαίδευση.

Δωρεάν φοίτηση, διαμονή,
διατροφή.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Αθήνα: Δραγατσάνιου 4
Τηλ: 32.44.578 - 32.31.328 - 32.31.821
Θεσ/νίκη: Μητροπόλεως 34
(031) 271.888 - 222.935 (0392) 51.245
Η στα κατά τόπους γραφεία του ΕΟΤ

ΑΝΤΡΕ ΜΠΡΕΤΟΝ
ΤΙ ΕΙΝΑΙ Ο
ΣΟΥΡΡΕΑΛΙΣΜΟΣ

NORMAN ΜΑΙΗΛΕΡ

Ο απεσταλμένος
ενός μανιακού

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ
ΤΥΠΟΣ

Ζωοδ. Πηγής 17
τηλ. 36.39.980

του ΠΑΣΟΚ (!). Φυσικά η μικρή
διαφορά ΕΠΕΝ-ΚΠ: 5,7-4,8% =
0,9% προφανώς είναι διαρροή α-
πό τη ΝΔ.

2. ΚΟΖΑΝΗ. Στον πίνακα υπάρ-
χει ένα λάθος: Το ΚΚΕ στις
ΒΟΥΛ. '81 είχε πάρει 7,5% και ό-
χι 4,1%. Έτσι η όλη συλλογιστι-
κή της παραγράφου δεν ισχύει (υ-
πάρχουν 22 περιφέρειες όπου το
ΚΚΕ είναι ασθενέστερο από την
Κοζάνη). Αλήθεια, δεν «εξεπλά-
γησαν» από το «φαινομενικό υ-
περδιπλασιασμό» των ψήφων
του ΚΚΕ, που δεν παρατηρήθηκε
πουθενά αλλού; (Τη μέγιστη πο-
σοστιαία αύξηση το ΚΚΕ παρου-
σίασε στην Ευρυτανία 60%).

3. ΚΑΡΔΙΤΣΑ. Εδώ στις ΒΟΥΛ.
'81 υπάρχει πάλι ένα λάθος, που
πάντως έχει εμφανισθεί σε πολλά
έντυπα: πρόκειται για το ποσο-
στό της ΝΔ: είναι 37,9 και όχι
47,9. Αυτό μπορούσε εύκολα να
ελεγχθεί γιατί αν αθροίσουμε τα
ποσοστά των κομμάτων στις
ΒΟΥΛ. '81 έχουμε: 43,9 + 47,9
+ 12,1 + 0,8 + 1,5 + 0,5 = 106,7 (!).
Και πάλι δεν εξεπλάγησαν οι
συντάκτες από την «τεράστια»
διαφορά των ποσοστών της ΝΔ
(ΒΟΥΛ. '81) - (ΕΥΡΩ. '81);

Έτσι η Καρδίτσα δεν παρου-
σιάζει καμία ιδιομορφία, σε σχέ-
ση με τις άλλες περιφέρειες της
Θεσσαλίας.

4. Β' ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ. Εδώ οι
συντάκτες σας ανακαλύπτουν
μια σειρά ιδιομορφίες της περιφέ-
ρειας αυτής σε σχέση με τις άλ-
λες μεγάλες αστικές περιχές (Α'
Αθήνας, Β' Αθήνας, Α' Πειραιά,
Β' Πειραιά Α' Θεσσαλονίκης).
Αν αυτό τους προβλημάτιζε κά-
πως περισσότερο θα ανακάλυ-
πταν ότι αυτό αναμενόταν, α-
πλώς γιατί η Β' Θεσσαλονίκης
δεν είναι αστική περιφέρεια αλλά
αγροτική. Η Α' Θεσσαλονίκης
περιλαμβάνει όλους τους δήμους
του Πολεοδομικού Συγκροτήμα-
τος, ενώ η Β' Θεσσαλονίκης το υ-
πόλοιπο του νομού Θεσσαλονί-
κης (όπως το υπόλοιπο Αττικής
για το νομό Αττικής).

5. Β' ΑΘΗΝΑΣ. Η διαφορά ανά-
μεσα στα δύο μεγάλα κόμματα
το '81 ήταν 48,7-26,4 = 22,3 και ό-
χι 12,3 που αναγράφεται (προφα-
νώς τυπογραφικό λάθος).

Και μία γενική παρατήρηση:
Για εξαγωγή ασφαλέστερων συμ-
περασμάτων, στα αποτελέσματα
του 1981 έπρεπε να περιλαμβανό-
ταν και το ΚΠ αφού τα ποσοστά
του δεν απείχαν πολύ (1,68-1,95)
από εκείνο της ΕΠΕΝ (2,29).

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
Κώστας Αγγελόπουλος

Σ.Σ. Το άρθρο αυτό γράφτηκε
(την Τρίτη αμέσως μετά τις ευρω-
εκλογές) όταν τα επίσημα στοι-
χεία του Υπουργείου Εσωτερικών
δεν είχαν ολοκληρωθεί.

Η πηγή μας για τις συγκρίσεις
ήταν παλιότερα έντυπα και εφημε-
ρίδες της Δευτέρας και της Τρί-
της.

Είναι λοιπόν λογικό να έχουν
παρασυρθεί σφάλματα στα πο-
σοστά (λ.χ. τα σχετικά με την Κο-
ζάνη, με την Καρδίτσα, ή το τυπο-
γραφικό σφάλμα που σωστά επι-
σημαίνεται για την Β' Αθήνας)
—όπως είναι λογικό, μέσα στα
πολύ μικρά διαθέσιμα χρονικά πε-
ριθώρια, να μην μπορούσε να γίνει
μια πληρέστερη ανάλυση. Επιφυ-
λασσόμαστε να παρουσιάσουμε
μια πληρέστερη ανάλυση με βάση
τα οριστικά στοιχεία.

ΙΕΡΑ ΟΔΟΣ —

ΜΙΑ ΑΚΟΜΗ ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ

● Έντεκα καθηγητές και τριάντα
έναν σπουδαστές της Σχολής Ξε-
ναγών του ΕΟΤ μας έστειλαν τη
διαμαρτυρία που ακολουθεί για
την Ιερά Οδό:

Οι επικαλούμενοι λόγοι για το α-
νουςιούργημα αυτό, δηλαδή το ότι
η καταστροφή της Ιεράς Οδού θα
συμβάλλει αποφασιστικά στην επί-
λυση του κυκλοφοριακού προβλή-
ματος, φαίνονται σαθροί και αστή-
ρικτοι. Σε καμιά περίπτωση δεν α-
παντούν στα εύλογα σχετικά ερω-
τήματα των ξένων επισκεπτών
—προσκυνητών της μεγάλης πολι-
τιστικής κληρονομιάς του τόπου—,
ερωτήματα που οι αυριανοί ξεναγοί
θα αντιμετωπίσουν.

Οι καθηγητές και σπουδαστές
της Σχολής Ξεναγών του ΕΟΤ, ζη-
τούν να διευκρινίσουν οι αρμόδιοι
(ιδιαίτερα του Υπουργείου Δημο-
σίων Έργων που πρώτοστατεί
στην καταστροφή και του Υπουρ-
γείου Πολιτισμού που τελικά την α-
ποδέχεται), ποιες απαντήσεις μπο-
ρούν να δώσουν οι αυριανοί ξενα-
γοί στα ακόλουθα ερωτήματα των
ξένων μας επισκεπτών:

1. Ποια ακριβώς σημασία δίνει η ελ-
ληνική πολιτεία στη διαφύλαξη και
ανάδειξη της πολιτιστικής κληρο-
νομιάς της Κλασικής Αρχαιότητας;
2. Εάν η ελληνική πολιτεία εκτιμά ό-
τι η κατά 430 εκατομμύρια αύξηση
του «τζιρού» των δημοσίων έργων,
αντιπροσωπεύει ή ξεπερνά την α-
ξία των έργων τέχνης και των μνη-
μείων της ιστορίας που καταστρέ-
φονται;

3. Σε τι διαφέρει η αρπαγή και κα-
ταστροφή αρχαίων έργων (έστω
και ενός αμφορέα), που γίνεται από
παλιούς και νέους αρχαιοκάπηλους
τύπου Ελγίνου και διώκεται αποφα-
σιστικά από την Πολιτεία, από τη
μεθοδική και σε τεράστια κλίμακα
καταστροφή των έργων αυτών από
την ίδια την Πολιτεία, όπως γίνεται
σήμερα στην Ιερά Οδό;

Ως καθηγητές που προετοιμά-
ζουμε τους αυριανούς ξεναγούς
της χώρας, ως αυριανοί ξεναγοί
που ετοιμαζόμαστε να αναδείξουμε
στα μάτια και στο νου των ξένων ε-
πισκεπτών το μεγαλείο της πολιτι-
στικής κληρονομιάς αυτού του τό-
που, αισθανόμαστε ήδη βαθιά ντρο-
πή και αμηχανία μπροστά στις πρά-
ξεις της πολιτείας που προκαλούν
και μόνο τέτοια ερωτήματα.

Απευθύνουμε τις ερωτήσεις μας
αυτές στους αρμόδιους, αλλά και
σε κάθε Έλληνα πολίτη, ώστε να
συμμεριστούν τον αποτροπιασμό
και την αμηχανία μας.

Σ.Σ. Ακολουθούν οι υπογραφές των
καθηγητών και σπουδαστών της
Σχολής Ξεναγών του ΕΟΤ.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.32.819

- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Υπεύθυνος τυπογραφείου:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΒΛΑΧΟΣ
Μιλτιάδου 23β
Χαλάνδρι
- Δημόσιες σχέσεις
Διαφημίσεις:
ΤΑΚΗΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ
- Καλλιτεχνική επιμέλεια:
ΜΠ. ΜΠΟΖΕΝΑ
- Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
- Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Αναπαραγωγή φιλμ:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Εκτύπωση:
«ΛΙΘΟΤΥΠ» Α.Ε.
Ιασιού 5 - Περιστέρι
Τηλ. 57.22.201

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκ-
φράζει την προσωπική άποψη
του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέ-
φονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξαμ. 600 δρχ. - Ετήσια 1.200
Ετήσια Οργανισμών
Τραπεζών, κτλ.: 4.000 δρχ.
Φοιτητική έκπτωση 15%

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξαμην: αεροπ. δολ. 13
ετήσια: αεροπ. δολ. 26
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία:
εξαμην: αεροπ. δολ. 15
ετήσια: αεροπ. δολ. 30
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξαμην: αεροπ. δολ. 20
ετήσια: αεροπ. δολ. 40

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

- ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 50
- ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 100

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα βιβλιοπωλεία
της Αθήνας:
Εκδόσεις «Νεφέλη»
Μαυρομιχάλη 9,
Τηλ. 36.07.744 - 36.39.962
- Για τα βιβλιοπωλεία
Β. Ελλάδας: Βιβλιοπωλείο
Μ. Κοτζιά και Σια Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720
546 22 Θεσσαλονίκη

Μιλάμε την ίδια γλώσσα

Ξέρουμε ότι όταν ταξιδεύετε στο εξωτερικό για τουρισμό, για δουλειές, για σπουδές ή για οποιοδήποτε άλλο λόγο, ζητάτε κάτι περισσότερο από ένα απλό μέσο μεταφοράς.

Κι επειδή σκεφτόμαστε με τον ίδιο τρόπο σας προσφέρουμε όλα αυτά που θα κάνουν το ταξίδι σας πραγματικά αξέχαστο: Από πλήρως οργανωμένα ταξίδια με πληρωμή σε δραχμές, μέχρι την άνεση και την πολυτέλεια της 1ης ή διακεκριμένης θέσης με τα ιδιαίτερα γκισέ, τις ξεχωριστές αίθουσες αναμονής, τις ειδικές θέσεις και την ιδιαίτερη περιποίηση στο αεροπλάνο. Και πάντα, φυσικά, φιλική εξυπηρέτηση, απολαυστικό φαγητό στο οποίο η Ολυμπιακή έχει παράδοση, 97% ακρίβεια στις πτήσεις, εκτεταμένο δίκτυο πτήσεων με πολλές διασυνδέσεις και υπερσύγχρονα αεροσκάφη.

Ταξιδεύοντας με την Ολυμπιακή θα αισθανθείτε άνετα και θα νιώσετε πραγματικά σαν στο σπίτι σας. Γιατί καταλαβαίνουμε και φροντίζουμε να ικανοποιούμε όλες τις απαιτήσεις και τις ανάγκες σας. Και, πάνω απ' όλα, στην Ολυμπιακή μιλάμε την ίδια γλώσσα!

Για περισσότερες πληροφορίες
απευθυνθείτε στα γραφεία της
ΟΛΥΜΠΙΑΚΗΣ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ
ή στον ταξιδιωτικό σας πράκτορα

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ

Γραφεία: ΑΘΗΝΑ: Λεωφ. Συγγρού 96, Τηλ. 9616.161, 9292.251 - Όθωνος 6, Τηλ. 9292.555
Μητροπόλεως 11, Τηλ. 9292.257 - ΟΜΟΝΟΙΑ: Κοτοπούλη 3 - ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΟΙ: Πύργος Αθηνών
ΠΕΙΡΑΙΑΣ: Ακτή Μιαούλη 27, Τηλ. 4520.968, 9292.797/8 - ΚΗΦΙΣΙΑ: Κηφισίας 267, Τηλ. 8016.119
ΓΛΥΦΑΔΑ: Αθηνών & Αθ. Διάκου - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Κομνηνών 1 & 3, Τηλ. 260.121/9 και σε όλες τις πόλεις της Ελλάδας.

Δημήτρη Βλαντά

Ο Νίκος Ζαχαριάδης και 22 συνεργάτες του

Εκδόσεις Γλάρος

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 31 • ΑΘΗΝΑ 141 • ΤΗΛ 36 18 457

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Ποιος ήταν ο Νίκος Ζαχαριάδης και ποιοί ήταν οι άνθρωποι που τον πλαισίωσαν κατά καιρούς;

Ο ίδιος ο Ζαχαριάδης ήταν πρώτα μέλος του ΚΚΣΕ και μετά μέλος του ΚΚΕ. Πρώτα λογοδοτούσε στη ρωσική ηγεσία και μετά στην ΚΕ του ΚΚΕ.

Υπήρξαν διπλοί πράκτορες ή πράκτορες της μιας ή της άλλης δύναμης που έφτασαν ως τα ανώτατα αξιώματα της ηγεσίας του ΚΚΕ;

Ο Στάλιν ήταν αυτός που διέταξε το Ζαχαριάδη να οργανώσει ένα «μίζερο αντάρτικο» και να βυθιστεί η Ελλάδα στον εμφύλιο πόλεμο. Τελικά ο Ζαχαριάδης δολοφονήθηκε για να μην μαθευτεί ποτέ η αλήθεια.

Ποιος ήταν ο Ρώσος Κουούσινεν, μέλος του ΠΓ της ΚΕ του ΚΚΣΕ, που έτρεμαν οι Έλληνες κομμουνιστές;

Ποιοί ήταν τελικά ο Βασίλης Νεφελούδης, ο Μάρκος Βαφειάδης, ο Πέτρος Ρούσος, ο Βασίλης Μπαρτζώτας, ο Γιάννης Ιωαννίδης, ο Κώστας Κολιγιάννης, ο Δημήτρης Παρτσαλίδης, ο Γιώργος Σιάντος και τόσοι άλλοι που χειρίστηκαν τις τύχες του ελληνικού επαναστατικού κινήματος;

Εκατόν ογδόντα εκρηκτικές σελίδες με ζωντανές μαρτυρίες του ηγέτη κομμουνιστή Δημήτρη Βλαντά, που δεν θ' αφήσουν άθικτη την Αριστερά στην Ελλάδα και θα προσδιορίζουν από δω και πέρα οποιαδήποτε προσέγγιση και ερμηνεία της πορείας του ελληνικού επαναστατικού κινήματος
